

అంతఃపురము

(2 వ భాగము)

NOT TO BE ISSUED

మొసలికంటి సంజీవరావు

రూ 2/-

వల్లిపర్తి: అద్దేపల్లి అండ్ కో
సరస్వతీ పబ్లికేషన్స్
రాజమహేంద్రవరము

శ్రీ భగవద్గీతా గర్భిత భావబోధిని

శ్రీ కోకా వెంకటరామానుజులు నాయడుగారు రచించినది.

తెనుగులో, శ్రీమద్భగవద్గీతకు ఇంత చక్కని మహాభాష్యం మరొకటి లేదు. శ్రీ నాయడుగారు భగవద్గీత అంతా చిరకాలం పారాయణ చేసి, మననం చేసి, మధించి తాము తెలుసుకున్న గూఢార్థాలన్నీ లోకశ్రేయస్సుకోరి యీ గ్రంథం రూపంగా భద్రపరిచి మనకు ప్రసాదించారు. వాళ్ళు ప్రతీ స్లోకానికీ ముందు ప్రతిపదార్థం ఇచ్చారు. తరవాత ప్రశ్నోత్తరాల రూపంగానూ వివరణ రూపంగానూ గూఢార్థాలన్నీ ఉల్లేఖించారు. ఈ గ్రంథం పరిశీలించకుండా ఎవరైనా సరే “మేము భగవద్గీత చదివాము” అనుకోడం సాహసం అనిపించుకుంటుంది. రాయలు సైన్యం 724 పేజీలూ, 16 పేజీల అవతారికా గల గొప్ప గ్రంథం కాల్గోబైంసు చెయ్యబడ్డది. కాని వెల మాత్రం పరమ సులభం 6-0-0

శ్రీ త్యాగరాజ స్వామి కీర్తనలు

సంపాదకులు - ఘృతస్థానం సరసింహభాగవతులవారు.

ఇందులో, మేళకర్త రాగాల వరసను 505 కీర్తనలూ, 19 పవ్యళింపు కీర్తనలూ వున్నాయి. ఘనరాగపంచకం కీర్తనలకు మాత్రం మొదట స్వరం చేర్చబడివుంది. తక్కిన కీర్తనలన్నీ మూలం మాత్రమే ముద్రించబడ్డాయి. కఠినపదాలకు అర్థమున్నూ తెలుపబడ్డవి. 16 పేజీల శ్రీ త్యాగరాజస్వామి చరిత్ర గలదు. మొదట మేళకర్త రాగాల వరసనూ, చివర అకారాదిగానూ కీర్తనల నూచిక చేర్చబడ్డది. దళసరి కాగితాలు. చక్కని బైంసు. వెల 5-0-0 మాత్రమే.

మంగళహారతులు, శ్రీకృష్ణ సేవ.

శ్రీమతి కొచ్చెర్లకోట వీరలక్ష్మమ్మగారు రచించినవి.

ఈ రెండు పుస్తకాల్లోనూ స్త్రీల కందుబాటుగా ఉండే శైలిలో చక్కని మాదిరులలో 150 పాటలకు తక్కువ కాకుండా ఉన్నాయి. అన్నీ భక్తిరసం ఉట్టిపడేవి, శ్రీరామ, శ్రీకృష్ణుల సేవను తెలియచేసేవి. దేనికదే వెల 1-0-0

మా పుస్తకములు పేరుపడ్డ అన్ని బుక్ షాపులలోను ఈ ధరలకు దొరుకును.

(సరస్వతీ గ్రంథమండలి)

అంతఃపురము

రెండవ భాగము

(మై నాల్గు)

మొసలికంటి సంజీవరావుపంతులు

“బక్సాసు యుద్ధము,” “మొగ్గలాయీదర్బారు” గ్రంథకర్త

రూ1/-

సరస్వతీ పబ్లికేషన్స్

రాజమహేంద్రవరము

సర్వస్వాధ్యక్షములు

ప్ర. కా. శ. ప. ని. వి

1st printed 1928

Reprinted 1943

Saraswathi Power Press, Rajahmundry

Printed and Published by

A. Lakshmanaswamy Naidu.

No. 2791/1943

DEDICATION

TO

My Kinsman, Friend and Admirer,

Late Mosalikanty Kameswararao Pantulu,

Joint Proprietor, Allipuram Estate,

VIZAGAPATAM

‘రై నాడ్లు’ నామధేయుడగు ప్రసిద్ధాంధ్ర నవలాకారుల శాంధ్రలోకమున కపరి చితుడగు కాండూ బహు గ్రంథరచనాధురంధరుడగు వీరబ్రహ్మశాస్త్రి కాండ్ల సారస్వత మున నేకాంశముననో పానములేదు.

రై నాడ్లుయొక్క “Loves of the Harem” అను గ్రంథమున కియ్యది జనువాడము.

మొదట్లో యథానామగు ‘కాన్ స్టాంబుల్’ నగరము ఘోరతర సహృదయవారి జలంబి కాలకాలమాయెను. ముప్పదివందలమొదల మిఱచి సుందరపురుషులు జాతి మత విచక్షణలేక, అకి స్మృతికముగ, నకారణముగ విగతచీవులగుచుండిరి. తత్ఫలములు బాస్కరము జలములపైఁ దేలుచుండెను. నానిని బరిశీలింప, వారందఱును మెడవెనుక గొంచెము క్రిందుగఁ దగిలిన కత్తిపోటుచేఁ దెగటారిని వ్యక్తముగు చుండెను. హంతకుఁ డెవ్వఁడో తెలియకుండెను. భయంకర దుర్మరణముల సంఖ్య అధికతరమగు చుండెను. నగరమునందు సహజముగ హాహాకారములు చెలఁతొగను.

మన కళ్ళారూరంభావనలమున రాజధానినితీ యట్లు లుండెను. ‘ఖాలీలు’ నామధేయుడగు కథానాయకుడూ తదన్యజనాసాధ్యకార్యభారము వహించి, అత్యున్నత కార్యము లొనరించి, కృతకృత్యుడై, తుదకు సార్వభౌముఁ డగును.

కథాకల్పనయందును, ప్రధానకథను బోషించుటకై యుపకథలను సమచితముగఁ గల్పించుటయందును, పాత్రప్రదర్శనమునందును, పాత్రపోషణమునందును తదాచిత్యమునందును రై నాడ్లు నిక్కముగ నద్వితీయుడు. ఈతని మించిన పాశ్చాత్యుల నేడు లున్నవ, కొందఱు పాత్రల కీతఁడే అదర్శప్రాయుడై యున్నవాడు.

సంఘ భాషా దేశభ్యుదయములకు భాషాంతరీకరణములుగూడ నావశ్యకములు. స్వతంత్రగ్రంథము లెంత యవసరమో, అన్యగ్రంథానువాదములను అంత యవసరమే. ఈసువ్యక్తి విషయము అల్పజ్ఞులకుమాత్ర మవ్యక్తము.

భాషాంతరీకరణము సులభసాధ్యము కాదు.—కవిత్వమువలె నిదియు నొకకళ యని చెప్పవలెను.—కావుననే, ఆంగ్లరీతికరణము లంతగా నునింపజాలకున్నవి. అందు, దేశభాషాగ్రంథములకంటే, నాంగ్లగ్రంథముల నుఱియుఁ గల్గినసాధ్యములు. దేశభాషలకు సంస్కృతము మాతృకమగుటయు, నాంగ్లము మనకుఁ గలమలు విరుద్ధ మగుటయు అందులకుఁ గారణము. అల్పజ్ఞుల కిదియు దుర్గావస్థయై, సర్వము

సామాన్యముగా నోందుట నూనము. కావుననే విద్యార్థి, విద్యార్థిని, విద్యార్థినిగా
కారల మున్నగు గాంచిన అత్యున్నతమునకు వదిలిన గ్రంథములను విచించును,
నాంగ్లగ్రంథానువాద మొనరించుటను గడుశంకించితిని. నేనెనిగించిన 'మొగలాయీ
దర్బారు' సంపుటములు నదివిన నామిత్రుల వ్యాఖ్యగోచరవాణిమన ప్రాకృతచిత్తముతో
నన్ను ప్రోత్సహించుటచే, ద్విగ్రంథానువాదమునకు గూడఁ బూనుకొంటిని.
దత్తగోపాణపరీక్షలను పండితులు లెస్సలను మన్నించును గాక.

ఈ యధార్థ నవల అనేక కథాకరము. కథానాయకుడగు భగీరథుడు మీదఁ కథల
వీరిపించి, నాటికి ప్రోత్సహనానే నేటికి సాధనలనుగూడఁ ఆనందమునా ప్రోత్సహించును.
ఆంధ్రు, విజయకథ కడుదీర్ఘమై, రసవంతమై, రెండు ప్రత్యేకసంపుటములు కాక్రమించు
బాలియున్నది. ఆకావలముననే ఆకథ పూర్తిగ విడిచివైచితిని. ఆనవననున యెంచి
లూకాను చెప్పిన చిన్నకథ గూడ విడిచితిని.

పై నాంగ్ల గ్రంథమాలలో నెల్ల నిదియే మిగులరసవంతమైనదనియు, తొలుదొల్ల
దీనినే తెనిగింపవలయుననియు, హిత మొనరించిన అట్టాల్ ఎన్. వాసుదేవసామీయు
నకును, శ్రమయనక వ్రాతప్రతిఁ జూచిన నా మిత్రులు పురిపండా ఆప్పలస్వామి
గారికిని, ప్రసిద్ధ సరస్వతీ గ్రంథమాలాధ్యక్షులగు శ్రీయుత ఆద్యేపల్లి అయ్యలస్వామి
నాయుడుగారికిని నేను గృతజ్ఞుడను.

విశాఖపట్టణము }
1—2—28 }

మొసలికంటి సంకీర్ణరావు

౧౬.

వి ద్ వ క థ.

నాశథ 1483 నాటిది. ప్రసిద్ధమరుమండగు కేందవ మహమ్మదు నుత్తాను మంగంచిసంతనే యాశని కుమారులీక్వరు నామ్రూజ్య సంపాదనార్థము యుద్ధసన్నద్ధులైరి. శ్రేష్ఠుడగు బైతడుయుద్ధమున జయమంది సింహాసనాసీనుఁ డాయెను. కేందవ రాజకుమారుడగు జితము ఓటునడి 'రోప్ప' సగరిముసకుఁ బాతెను. నిజసాదరుడొన రించు కుతంత్రములకుఁ దాళఁబాలక, జితము ఆ సగరమునుండి ఇటలీ దేశమునకును, మార్గమధ్యమునఁ బలుబాము లనుభవించి యనంత రము ప్రాన్తుదేశమునకునుఁబోటి, తుదకు 'శానేజ' యను గుర్లమున బంధితుఁడాయెను.

జితము గాకుమారుఁ డిరువదినాలు కేండ్ల యువకుఁడు. వాని శతల వీసెల సంవత్సములును, కసిలవర్ణ విరాజిత దీర్ఘశిరోజములును, మనో హర మందహాసమును, విచారాక్రాంత సదనమును ఆతనిజూచువారి హృదయము నాకర్షింపఁజాలియుండెను. నిజదేశాచార విరుద్ధముగ గడ్డము విడనాడి క్షైస్తవ నాగరిక జనోచితవస్త్రధారణ మొనరించు నా రాజ కుమారుఁడు భయంకర నీరుడగు నూస్మాను పంశజనివలెఁ దోఁడక, 'స్మృతిసు' సగర నివాసియగు నొక కులీనునివలె నీటుగఁ గాన్పించుచుండెను.

మోటుబనులపెట్టుక్కియు, సనాగరకులయొక్కయు నూనసము గూడఁగనిగిరిపఁజూలు గాని విహ్వలకళలు జపమున కత్యంత ప్రియత ములులై యుండెను. మాపు కేటలనలె నాశని పృథాపముగూడ సరస ముగ, సరళముగ మనోరంజకముగనుండెను. ఆతనితోడి ప్రసంగము కడు

నానందదాయకముగ నుండెను. శిల్పచిత్రలేఖనములందును నాతఁడు ప్రవీణుడైయుండెను. మహమ్మదీయ జననమాజానంతర్థమునానిచ్చాసముల నెఱుంగనివాఁడుకూడ నగుటచే నారాజకురూకుఁడు మఱియు బ్రశంసనీయుడై యుండెను.

శానేజీ దుర్గాధిపతి అవతీర్ణుఁడు. ఆతనికిఁ జదునాత్యంత ప్రాయశుబ్ధుత్రిక యుండెను.

‘హెలీనా’ యను నామధేయముగల ఆ కన్నీయ అత్యంతసౌందర్యవతియగుటచే నా ప్రాంతమునందలి జలాధికార సంపన్నులగు జమీందారులందఱు మోహపరవశులై యామెను వినాహమాడ నాసించి యుండిరి. అందు ‘ఆల్బర్టు’ అను ప్రభువు యువకుఁడు, రసజ్ఞుఁడు అమిత ధనవంతుఁడు అనంత భూసంపన్నుఁడు నగుటచేదన తనయ నాతని కొనంగవలయునని హెలీనా జనకుఁడు నిశ్చయించెను. కాని, ఆమె హృదయాభిప్రాయము వేఱుగనుండెను. ఆల్బర్టు ధనాధికార బల సమేతుడయ్యు, మధుపానాది దుర్వ్యసనలోలుడగుటచే హెలీనా హృదయము నాకర్షింపజాలకపోయెను. నకల నర్హుణ భనియగు నా కన్నీయ అట్టి గుణరహితు నెట్లు ప్రేమించును?

మనోహరాకారుఁడు, సచ్చీలుఁడు, అఖిల కళాభాముఁడునగు జీజీము రాకుమారుఁడు హెలీనాను గాంచినంతనే మోహపరవశుడాయెను. ఆ నుందరియు జీజీమునుగాంచి నిజహృదయ సమర్పణ మొనరించెను. ఆయువతీ యువకు లనూన సూపవైభవ విభ్రాజితులై, అగణిత సుగుణగణ విరాజమానులై, పరస్పరము రంగియుండుటచే దృఢతమప్రేమానుబద్ధులగుట సహజముగదా. దుర్గాధిపతి జీజీము సత్యంత శౌరవాభిమానములతో నరయుచుండెను. రాజకుమారుఁడు బండ్డావలెగాక, ప్రభుకుటుంబములోనివానివలె గడ్డునపుగఁ గలసి మెలసి తిరుగుచుండెను. భార్యకహితు కగునా సుర్గాధిపతి నిజమిత్ర

సందర్శనార్థము తఱచుచుగా నిటువంటి బోవుచుండుటచే, నా యువతీ యువకుల ప్రణయము ప్రవర్ధిల్లుటకు వలయు సహకార మలవడుచుండెను.

సోలీనా రాజకుమారుల ప్రణయము నిష్కళంకమై, పవిత్ర సంశయమై కడు బ్రశంసనీయమై యుండెను. తమ పరస్పరాను రాగము గుఱించివారు తొలుదొల్త బరస్పరము. ప్రశంసించికొనలేదు. పరస్పర మృదుల వీక్షణములను, ప్రణయ ప్రభుత్వజల సహితతర ప్రవర్తనమునందును వారి హృదయ విచిత్రము ప్రతిబింబితమగుచుండెను. కాని దుర్గాధిపతిమాత్ర మావిషయమెఱుంగడు. ప్రణయినీ ప్రణయులకు సహజగుణమై యొప్పు భయముచే వారాతని సమక్షమునగడు మెలకువగ మెలంగుచుండుటచేతనో, లేక, తన పుత్రిక అన్యనుశ్ఠానాల ప్రేమించున నెడు నిబ్బరముచేతనో గాని, దుర్గాధిపతికి అనుమానమైన సంకురింపలేదు.

జీజీవు రాకుమారుడగుదెంచి రెండుమాసములాయెను. ఒకనాడు, దుర్గాధిపతి తన తనయను రావించి యిట్టులనెను.—

“కుమారీ! మన ఆల్పర్థుప్రభువునకు నేడు సాయంకాలము గొప్పవిందుచేయదలచితిని. ఇతర జమీందారులనుగూడ నాహ్వానింతును. ఆల్పర్థునకు నిన్నయఁ దలచితినిని యెఱుంగియోయన్నావు. రేపునయమే మీవివాహము వైభవముగఁ గాగలను. నేడు నీవు నముచిత నస్త్రధారణమొనరించి సిద్ధముగ నుండవలయు.”

సోలీనా హృదయము కంపించెను. ఆకన్నీయ దీనానందయై, కరములుతోడించి, సూరించి దురంత యుభాతిరేకమున నిట్టులనెను—

“తండ్రీ! నిన్ను నీడి పోజాలను. జన్మస్థమై, అబాల్య విహరణ రంగమై, కడుంగడు నర్ధరణీయమై యొప్పు నీగృహమువిడఁ జాలను.”

“బిడ్డా! అనివేకమున నిట్టులాడెదవు. వివాహమాడి నీగృహము నకుఁబోకుండ, శాశ్వతముగ నిందుండఁ జాలవు.”

“జనకా! ఆల్బర్ట్ ను వివాహమాచనలయు నని యాశించెను. మాయభిరుచులు పరస్పరము కడు విరుద్ధములు.”

“భార్యా భర్తల మమ లసతికాలమున నొక్కటి యగును.”

“తండ్రి! ఆ ప్రభువు నాకుఁ బ్రేమాస్పదఁబఱాడు.” అని వెక్కిరించుచు తనబిడ్డను వారించి, మర్గాధిపతి యిట్లుఁ బెను.—

“ప్రేమించి వివాహమాచట కేవలము కథలలోని విషయము. కాని, నీనాహాసంతరము ప్రేమ ప్రభవించుటయే నామాస్య విషయ మని గ్రహింపుము.”

“తండ్రి! ఈఆల్బర్ట్ నోడి వివాహము ప్రేమకలము కానేరదు.”

మాననముఁదెలిపిన కారణమున నాతెఱంగున నిశ్చలస్వరంబున నెఱినా విస్పష్టముగఁ బలుక, జనకుఁడిట్లుఁ బెను.—

“చాలు, చాలు! ఇట్టి వృథాభయంబువలదు. కుమారి! నేను వృద్ధుడనైతి. చిరికాలము మనఁజాలను. మృత్యువు ప్రాపించవలయున్న నీకుఁగను మనునరసివఱాని నాకన్యము సార్థకము కానేరదు. అసంతరము నిశ్చింతతో మనఁగలను. సౌందర్య ధనదైర్య సమన్వితుఁడగు ఆల్బర్ట్ మనకన్న విధముల వాంఛనీయుఁడు.”

“తండ్రి! మఱలఁ బ్రార్థించును. మనసులేని పురుషునకు నమ్మఁ గట్టబెట్టుట పాడికాదు. దాని నీపుత్రిక సౌఖ్యమునకు వెలియుటయే గాక, పిరంతర దుఃఖార్థపరిరంజనముగను—ఆల్బర్ట్ పై నాకుఁ ప్రేమ లేదు—నేను వాని నెన్నఁడు ప్రేమింపఁజాలను—నా హృదయము నకు విరుద్ధములగు వైవాహికసమయము లొనరింపఁజాలను.—

“కుమారి! బాలికనగుటచే నింగిత మొలుంగక ఏమయో నల్లెదవు. మృద్ధయవలీ హృదయము నే నెఱుంగనిదికాదు. ఇట్లులే విని రితే భయనంభమాకులంబై యుండును. నాబిడ్డ సౌఖ్య మరయు విధము నే నెఱుంగుదును. నేఁజంచు విధంబున మెలంగుచేసి, అదిర

కాలమున నీవే నన్నుఁ గొనియాడెదవు. కావున, సాయంకాలపు విందునకు సిద్ధముగ నుండుము.”

అట్లు పలికిన వృద్ధజనకుఁడు వేఱొక కావ్యముమీఁద నెఱిగెను. హెలీనా తన జెంకమునఁ బొంగు విషాదము నహింసజాలక, మనసాచి నేర్పుటకై తన మందిరమునకుఁ బోయెను.

తరువ్వు రాజకుమారుఁడగు జీమీను కొక ప్రత్యేక మందిర మహరియుండెను. తన నడుపాయములు కేకొఱతయు లేకున్నను, ఆతఁ డామందిరము మాత్రము వీడరాదు. ఈప్రతిబంధక మొక్క టియే ఆతని యస్వతంత్రావస్థకు సాక్షిభూతమై యుండెను. హెలీనా మందిర మద్దానికంటియే యుండెను. జీమీను తన మందిరపు దాబాపై విహరించుచుండెను. దురంత దుఃఖానల తప్తయగు హెలీనా యాతనిఁ గాంచినంతనే, ప్రకంపిత హృదయయై, అనిర్వచనీయోత్సాహ ప్రోత్సాహితయై అప్రయత్నముగా రాజకుమారుని చెంతకుఁ బోయెను. వారి ప్రసంగము సామాన్యముగనే ప్రారంభమాయెను. కాని, హెలీనా ఉత్సాహరహితయై, విషాదాక్రాంతనదనయై, ఆందోళితచిత్తయై యుండెనని కొంత తడవైన పిమ్మట గనిపెట్టి, రాజకుమారుఁ డిట్లులనెను.

“సుందరాంగీ! నీమానస మేలకో దుఃఖానలతప్తయై తోచెడిని. కారణ మరయ్యెదగునా? ఏకప్రమేలుంగక సుఖజీవనమొరించు నీకు ఘటిల్లిన విఘాతమేమి?”

జలజల వ్రాలు బాష్పబిందువులను బోఁద్రోచి హెలీనా యిట్లు లనెను—

“ఆర్యా! ఏమి చెప్పుదు? నాసౌఖ్యమరయు మహనీయుని పల్లనే నాకీదురవస్థ ప్రాపించెను.”

“నీ జనకుఁడు కావలయు?”

“రాజా! నిక్కము. చల్లబడ్డ ప్రభువును బరిణయమాడ వలయును. నాడనకుడు ఇంకొకఁడు!”

పిమ్మట నందరి చూచునప్పుడు అటువలె వినుట. అంతటనే, జీతము మ్రోస్తూ, నిజవంధిత క్రియకాంత హస్తము పీడితగా ఉద్విగ్న స్వరమున నిట్లుంటాను—

“చల్లబడ్డతో సహాహము! వలదు! సొలీనా! వలదు—వలదు!”

సొలీనా వదనమండలము నుండర సంధ్యాదురా భాసుకంబామెను. శబదావేనమునకు దనహస్తము నిక్కుననొత్తు రాజకుమారుని వారింప నేరక ఆకాంత భయాతునిపీడితయై రాజకుమారుని దిలకించెను. ప్రాయప్రపూర్ణ పీడితముల నాతడును దిలకించి యిట్లుంటాను—

“సొలీనా! ఈవిహహము వలదు. ప్రియతమా! నా జీవిత సౌఖ్యము నీపై నాధారపడియున్నది. నిన్ను వీడి మనఃజాలను. నుండరీ! నా హృదయము నీయధీనమై యున్నది. అసంతప్తు, అవిరళమై, అనివార్యమై, వర్ణనాతీతమై యొప్పు ప్రేమానుబంధిత హృదయముతో నిన్ను బ్రేమించువాడను. తరుణీ! నీకతంబున బ్రవర్తిల్లిన వృథాతమ మోహమును నీవ యంతరింపజేసి ఈయభాగ్యుని నిరంతర గభీర దుఃఖార్ణవ నిర్మగ్ను నొనరింపకుము. నుండరీ! ఏమందువు?”

హృదయము తడబడ, నవ్యక్త మధురస్వరంబున నాకన్నయ యిట్లుంటాను—

“రాజా! భవదీయ ప్రబలోద్విగ్న హృదయాభిప్రాయ మని వార్యము—”

“హా! ధన్యుడను! సీహదాసీన్యము వహింపకుండుట నాభాగ్యము. అఖండ సామ్రాజ్యాధిపత్యము వహింపవలసిన నేను దురంత జారాభాగ్యము కారణమున భగ్నమనోరథుడనై నిలిచిన తావున నిలువ

జాలక, ఎందును దలచదాచికొన నెలపు గానక, ఒడరాని బాధలు పడి
తుడ క్షీలంబున కరుదెంచుట,--నిన్ను గొంచి ధన్యుడనగుటకే
కావలయు!"

"రాజకుమారా! రాజ్య సంపదనార్థము ఘోరసంగ్రామ మాయ
రిందియే యుద్ధపు? పరాక్రమ సమస్థితముగను నీ యుద్ధానుభవ
ములు వినుటకు నామానసము తత్తరపడుచున్నది."

"సంపద! చెప్పెద నాలింపుము. యశోవంతుడగు మరీచ జన
కంఠ మహమ్మదు సుల్తాను కనుమూసినంతనే, వేల్చేడు రాష్ట్ర
ములు పాలించు నాకును నాసోదరుడగు బైజీడుసకును మావజీరు
వర్తమాన సంపెను. వజీరు మరీచ శ్రేయోభిలాషి. యగుటచే
సేనరుదెంచువఱకు సుల్తాను మరణము మఱుగుపఱుప వలయునని
ఎంతయో ప్రయత్నించెను. కాని, ఈరహస్యము స్వెట్టులో జనీజరీలు
గ్రహించి తిరుగఁబడి, వజీరును సంహరించి బైజీడును సింహాసనాసీను
నొనరించిరి. నాకొఱకు బయలుదేరిన వార్తాహరుడు మార్గమధ్య
మున నిహళుఁడాయెను. ఆసియాఖండమునందలి తురుష్కరాష్ట్ర
ములకల్ల మేటినగరమగు 'బ్రూసా' పట్టణమున కల్ప సైన్యసమే
తుడనై నే సంతలో సరుదెంచితిని. నన్ను వారించఁగడంగిన బైజీడు
యొక్క నేనానతిని యుద్ధమున నోడించి నా సార్వభౌమత్వము ప్రక
టించికొంటిని. ఆహా! ఇది మూడువారముల వృచ్చట. అంతలో
బైజీడు సుల్తాను మహాసైన్యసమన్వితుడై స్వయముగా నాపైదండెత్తి
యరుదెంచెను. అన్నదమ్ములకు యుద్ధము వలదనియు, ఆసియా
రాష్ట్రాధిపత్యము నాకు విడిచి, యూరపునందలి సామ్రాజ్యము
పూర్తిగఁ దాననుభవింపవచ్చుననియు నేను మాయన్నకు వర్తమాన
మంపితిని. బైజీడు నిరాశపించెను. యుద్ధమున నాతఁడే విజయుఁ
డగుటచే, నేనందు నిలువఁజాలక, ముందుగ 'సిరియా' కును, అంత

“గాజా! దిక్కము. అల్పార్థ ప్రభువును బరిణయమాడ వలయునని నాజనకుడు తాసించెను!”

పిడుగువంటి చూచునప్పటికి బలుకులు వీనులు బడినంతనే, జడము ప్రమాన్వజి, నిశితబంధిత ప్రియకాంతా హస్తము పేడకయే ఉద్విగ్న స్వరమున నిట్టులనెను—

“అల్పార్థతో వివాహమా! వలదు! హెలీనా! వలదు—వలదు!”

హెలీనా వదనమండలము సుందర సంధ్యాయణ భాసుగలబోయెను. తదావేశమునఁ దనహస్తము నక్కుననొత్తు రాజకుమారుని వారింప నేరక ఆకాంత భయాతురవీక్షణయై రాజకుమారునిఁ దిలకించెను. ప్రణయప్రపూర్ణ వీక్షణముల నాతఁడును దిలకించి యిట్టులనెను—

“హెలీనా! ఈవివాహము వలదు. ప్రియతమా! నా జీవిత సౌఖ్యము నీపై నాధారపడియున్నది. నన్ను వీడి మనఁజూచు. సుందరీ! నా హృదయము నీయధీనమై యున్నది. అనంతమై, అవిరళమై, అనివార్యమై, వర్ణనాతీతమై యొప్పు ప్రేమానుబంధిత హృదయముతో నిన్నుఁ బ్రేమించువాడను. తరుణీ! నీకతంబునఁ బ్రవర్ధిల్లిన దృఢతమ మోహమును నీవ యంతరింపఁజేసి ఈయభాగ్యుని నిరంతర గభీర దుఃఖార్ణవ సర్పిగును నొనరింపకుము. సుందరీ! ఏమందువు?”

హృదయము తడబడ, నవ్యక్త మధురస్వరంబున నాకన్నియ యిట్టులనెను—

“రాజా! భవదీయ ప్రబలోద్విగ్న హృదయాభీప్రాయ మని వార్యము—”

“హా! ధన్యుడను! నీమోదాసీస్యము వహింపకుండుట నాభాగ్యము. అఖండ సామ్రాజ్యాధిపత్యము వహింపవలసిన నేను దురంత చౌర్యాగ్యము కారణమున భగ్నమనోరథుడనై నిలిచిన తావున నిలువ

జాలక, ఎందును దలచుచుకొన నెలవు గానక, పడరాని బాధలు పడి తుద కీస్థలంబున కరుదెంచుట, —నిన్ను గాంచి ధన్యుడనగుటకే కావలయు!”

“రాజకుమారా! రాజ్య సంపాదనార్థము ఘోరసంగ్రామ ముచ రించియే యుండువు? పరాక్రమ సమన్వితములగు నీ యుద్ధానుభవ ములు వినటకు నామానసము తత్తరపడుచున్నది.”

“నందకీ! చెప్పెద నాలింపుము. యశోవంతుడగు మదీయ జన కుడు మహమ్మదు సుల్తాను కనుమూసినంతనే, వేర్వేరు రాష్ట్ర ములు పాలించు నాకును నాసోదరుడగు బైజీడునకును మావజీరు వర్తమాన సంపెను. వజీరు మదీయ శ్రేయోభిలాషి యగుటచే నేనరుదెంచువఱకు సుల్తాను మరణము మఱుగుపఱుప వలయునని ఎంతయో ప్రయత్నించెను. కాని, ఈరహస్యము నెట్టులో జనీజరీలు గ్రహించి తిరుగఁబడి, వజీరును సంహరించి బైజీడును సింహాసనాసీను నొనరించిరి. నాకొఱకు బయలుదేరిన వార్తాహరుడు మార్గమధ్య మున నిహతుడాయెను. ఆసియాఖండమునందలి తురుష్కరాష్ట్ర ములకెల్ల మేఠినగరమగు ‘బ్రూసా’ పట్టణమున కల్ప సైన్యసమే తుడనై నే సంతలో నరుదెంచితిని. నన్ను వారింపఁగడంగిన బైజీడు యొక్క సేనాపతిని యుద్ధమున నోడించి నా సార్వభౌమత్వము ప్రక టించికొంటిని. ఆహా! ఇది మూడువారముల వృత్తుట. అంతలో బైజీడు సుల్తాను మహాసైన్యసమన్వితుడై స్వయముగా నాపైదండైతి యరుదెంచెను. అన్నదమ్ములకు యుద్ధము వలదనియు, ఆసియా రాష్ట్రాధిపత్యము నాకు విడిచి, యూరపునందలి సామ్రాజ్యము పూర్తిగఁ దాననుభవింపవచ్చుననియు నేను మాయన్నకు వర్తమాన మంపితిని. బైజీడు నిరాకరించెను. యుద్ధమున నాతఁడే విజయుడగుటచే, నేనందు నిలువఁజాలక, ముందుగ ‘సిరియా’ కును, అనంత

రము 'కైరో' నగరమునకును బాటితిని. నాకు నలయు సాహాయ్య మందు లభించుటచే, సామ్రాజ్య సంపాదనార్థము ముగుడ యుద్ధ సన్నద్ధుడైతి. బైటజే ముగుడ స్వయముగా సంతోసేనాచలయ పలయితుండై ప్రత్యక్షమాయెను. కొన్ని రంగమాల జయించి కొన్ని రంగమాల నోటువడి, తుదకు న్నాస్తిమే నన్ను విడనాడుటచే జేయునది లేక ఆశ్మసంరక్షణార్థము క్రిందట సంవత్సరము రోడ్డు నగరమున నిరుదేంచితిని. తన్నగర శాసకులగు స్త్రీస్తవవీరులు నాపై జాలిగాని, నాకొఱకు నైరోపా రాజన్యలండలను యుద్ధసన్నద్ధుల నొనరింతుమని అమితాభిమాన శౌరవోదార హృదయముతోఁ బలికిరి. నేను గడు నంతసించి యుంటిని. కాని, నాసోదరుఁ డొసంగిన లంచములచే వారి మనసు విడిగెను. పొరంబుట, నాయునికి తమ కపాయకరముగ నుండెనని పలికి, 'ప్రాన్సు' స్థపాలు నాతిథ్య మపేక్షింపనలయునని చెప్పిరి. గత్యంతరము లేక, నేపట్టు లొచరించితిని. కాని, విశ్వాసఘాతుకులగు రోడ్డువీరులు నన్ను ప్రాన్సు రాజధానికిఁ జేర్చక, నా యనుచరులనుండి విడదీసి, మార్గమధ్యమున నిందండు నిలిపి, తుద కీదుర్గమునఁ బ్రవేశపెట్టిరి. నుందరీ! మనీయ దురంత దుఃఖభాజన చారిత్రము నెఱింగించితి—కరుణాయత్తచిత్తమైన న్నాదరింపక ఉపేక్షింతువేని, ఇదివఱకే దుర్భరవ్యధా విహ్వలాయ మైన నాహృదయము ప్రక్కలగును—నుందరీ! భరింపఁజాల!—ఏమందువు?"

“అర్యా! నీ చరిత్ర కడుంగడు సంతాపకరము. నాహృదయము నిక్కముగఁ గరుణార్ద్రమై యున్నది.”

“కరుణార్ద్రమా! అదియేడ? నేను నిన్నుఁ బ్రేమింతును;—నీవు నన్నేల ప్రేమింపరాదు?”

దుర్భరంబున సెలీనా యిట్లులనెను—

“సన్ను బ్రేమించుటయా! అహా! అట్టి నచనములు వీరయ్యాలను. ప్రియభార్యయో, లేక, తావలచు మఱి యేమచ్చెకంటెయో స్వీకృతంబెచానతో నిరీక్షించుచుండవచ్చును. మనీయ హృదయార్పణ మెట్లు లోపరించును?”

నిజ హృదయార్పణము నెట్లులో యజించి అవసతాసనుడై, రాజ కుమారుని డిట్టులనెను.—

“హేనీనా! నాహృదయము పరాధీనము కాలేదు—ప్రాప్తిగ నీ యధీస్వమైయున్నదని యెఱుంగుము.”

“మనీయ హృదయము పరాధీనము!” అట్లు ప్రతిపదనమాడు మోహనాంగి సంపదరినదనము అభినీల్జూయూరలతో నూడెను. రాజ కుమారుని ఉపదేశానిందపారపశ్యమున నాతిన్నయను దోడనే గాఢా లింగిన ముసరించెను.

“సమీపీ! నాజన్మము నేడు సార్థకమాయెను. నేబట్టువడిన ముఖ్యార్థము నిశ్శముగ శుభప్రదము! నాభాగ్యవశంబుననే ఈవిద్య పుంజినము నా కారాగృహ మాయెను...”

తేదావేశమున నుండి పుయోహలుగు జడమును నొరించి, విచారాకాంతవదనయై యల్లున నిట్టులనెను—

“ఆర్యా! ఈసఖమంతయు క్షణభంగురము గదా! ఆబృద్ధ మొదలగు ప్రభువులకు నాశనకుని డీనాయంకాలము వింటొనరించును— ఆబృద్ధుని డీ వివాహము లేకే కానున్నది.”

“ఈవివాహము జరిగరాదు! జరుగరాదు!” అట్లు తదవసరో ద్భూతక్రోధవిగురుడై వడివడి నలచు రాజకుమారుని నొరించి, పక్షల చిన్నయై, విచారిప్రకంపితస్వరంబున నాకాంత డిట్లు లనెను.

“రాజకుమారా! వివాహము నెట్లువారంపెనగును? ఆకాశసౌధ ములను స్వస్థ సౌఖ్యములకు బోలు మన యాశయ మెట్లు ఫలించు

ను; మన మతములు పరస్పరవిరుద్ధములు—మన ప్రార్థన లోకహేన నాజనకుని మానసము కరగించుగాక—మన నేమి ప్రయోజనము? నామతము నేను పేడజాలను—నీ మతము నీవును పేడజాలవు.”

తరుక్కురాజకుమారుడు మోహాంతరేకమునఁ దన దేశమును, రాజ్యమును, మతమును సర్వము పరిత్యజంతోవని పలుకు, సమంతా నందదీపితవదనయై హెలీనా ఇయ్యకొనెను. జజీముతాడనే నిజబాహు పంజరబంధితకీరవాణి సనిరశముగా ముద్గాఢెను. ఆచంతరము, తా ముండొరుల నెడబయరాదనియు, చెచ్చిన జావలయుగాని పరస్పరము విశ్వాసఘాతుకముగ మెలంగరాదనియు బ్రమాణము లొసరించిరి. హెలీనా యంతః దన మందిరమునకుఁ బోయెను.

సాయంకాల మైనంతనే ప్రసిద్ధపురుషు లందఱు శానీజీభవనమున కరుదెంచిరి. వివిధాపూర్వసన్నాభిరీతిమై, అమిత వైభవసమన్వితమై ఆ మందిరము దర్శనీయమై యుండెను.

జజీము రాజకుమారుడు గూడ నాహూయమానుడై యేతెంచి శానీజీ ప్రభువుచేత నాసీనుడాయెను. ప్రభువునకు చెండవప్రసక్తి. ఆల్బర్టు సుఖోపవిష్టుఁ డాయెను. ఆతనిచేతనే హెలీనా ఉత్సాహ రహితయై వివర్ణవదనయై కూర్చుండెను. వివాహమాడఁదలంచి తన తాహాంతరేకమున నేమియోపలుకు ఆల్బర్టు మధురప్రణయంపుఁ బలుకు లామె పీనులఁ బడుటలేదు. అతఁడు కొంత తడవై సవిమృత సావిషయము గమనించి, ఆ సుందరాంగి హృదయ సున్యాక్రాంతమై యుండునని వితర్కించి, తదదృష్టవంతుఁడు జజీమై కావలయునని రయమున గ్రహించి, సహజముగ దురంతబాధితాత్ముడై, ముగ్ధక్రోధకలుషితాంతరంగుడై, ప్రతిక్రియారచన సంసిద్ధుడై, రాజకుమారునిఁ గాంచి యిట్లులనెను—

“ప్రసిద్ధుడగు నూస్మానువంశజునకుఁ గుఱెలమేగదా. మాదేశ

‘మొత్త యాకర్షణీయమైనను, మీదేశమునకు సరిరాదు.’

“అయ్యా! బంధతునకుఁ గట్టనుఖములు సమానములు.”

“ఆర్యా! ఐనను, ఇందలి స్వాతంత్ర్యరహితజీవనము దుస్సహించున భావించును. నీవు గానాద్యనేకకళాప్రవీణుండవని విందును. ఐనను, పిరుసకు నర్వసౌఖ్యమొడగూర్చు వేట నీకు నిష్పిద్ధమగుటచే నీ జీవనము దుర్భరమై యుండును. మఱియు, మహమ్మదీయులు మనోహరనారీకనందోహవృత్తులై హాయిగ నుండును. అరియు నిచట గొలుతయేగదా.”

తురుష్కరాజకుమారుఁ డగుకారంజితపదమండయ్య, సముచితముగా బదులాడెను. ఐనను, ఆల్బుర్టు పీఠిక, ఇట్టులనెను—

“ఆర్యా! మధుర మందహాసవికసితనదనలగు మందయానలు విక్తయెంత పరితపించుచుండురోగదా.”

జీవము దుర్భరాందోళిత మానసుడై తనసోదరితప్ప మఱియే కాలతయఁ దనకై నిరీక్షింపదని సలికెను. ఆల్బుర్టు ముగుడ నిట్టులనెను.

“కాని మేము వేటువిధంబుగ నినియుంటిమి. పాపము! పూత చరితయగు నీజననియు సౌందర్యవతియగు సభార్యయొక్కయు ఖర్చు నెచ్చములనిమిత్తము నీసోదరుడగు బ్రోడ నుల్తాను నలయు ననతి నేర్పటచినను, రోడ్డునగరాధీశుడగు ఫ్రెంచివీరుఁ డెంతటి ద్రోహ మొనరించెను—”

“భార్య” యనిసంత నేహాలీనావిశీర్ణహృదయయై, తనరహితవివర్ణ పదస్యయై “సౌందర్యవతియగు భార్యయా!” అని యానయత్నముగా నడిచెను. దాన, జీవము మరంతదుస్సహ క్రోధవివర్ణయై, ప్రచండనల సన్నిభుడై దుర్నిరీక్షుడై తీవ్రస్వరంబున నిట్టులనెను—

“ఓరీ కైన్దన శునకమా! నిండోలగంబున నావిషయము నెత్తి యఖండ భూమండలాధిపునందనుని దుష్టవచోభూతమున నవమాన

వలచెదవా? ఓరీ—!

“అల్పార్థుడూడ సక్రొధముగా ఇదులాడ, జీవము ద్విగుణకృత
క్రొధాతి లేకమున నీట్టనిలువుగ నిలుచుండి యిట్టాలనెను.

“ఓరీరీ! తుచ్ఛవరాహభక్షకా! మానవాధమా! పామ్ము!
పవిత్ర శురుక్కురాజవంశజా మండుస్థలంబున నీవంటి యపవిత్రుఁ
డండదాను! సత్వరము పామ్ము!”

నీరుండగు నాల్పార్థు సహింసజాలక, సంస్థకొలికి, నిజముష్టి
ఘాతంబున రాజకుమారుని చెంపందాకి, ముతయు నిట్టాలనెను—

“నీరుడా! పాదగు నెదిరింపజాలక, దేశ దేశములు పాశీన
భీరుండనని యెఱుంగుదుము. ఈక్రైస్తవముష్టి ప్రహరణంబునై సఁ
జారువ మలనకునేమో చూడము”

దేబ్బటిని జీవము కొంతతడవు కలిగిర్చివ్యలభిమానాధై మిన్న
కుండెను. అతిథిని లంఘించుగూడ నిశ్చేష్టితులై చిత్రముల
చాప్పున నుండిరి. మంధిరము కడునిశ్శబ్దమాయెను. మహానూనియగు
రాజకుమారుఁ డంతలో దురంతపరిభవానల తప్తచిత్తుడై తట్టిత
నన్నిభంబగు కటారిం దటాలునడిసి, అల్పార్థుప్రభు కంఠమును తన్నె
ణము ఖండించెను. అంతదనుక జేష్ఠరిహిత శిలావ్రతిమలనల నుండిన
ప్రేక్షకులు హాహాకారంబు లొనరించిరి. పోనీనా మూర్ఖుడోయెను.
పరిచారిక లాకన్నియను వేతొకమంధిరమునకుఁ జేర్చిరి.

తమ్మ కశ్టదుట పరిగిన దురంతము గాంచిన అల్పార్థుఁడైత్రులు
దుర్దాంతక్రొధఘూర్ణమానమానములై ప్రతి హింసాతత్పరులై శురు
క్కురాజకుమారుని జుట్టిరి. వారిని వారించి శానేశ ప్రభు విట్టా
లనెను—

“మిత్రులారా! మనధీనుడగు జీవమును మీరు వధింపరాదు.
ఈతఁ డొనరించిన శృశ్యము సిక్కిముగ దారుణము, గర్హితము,

తప్పక శిక్షాపాత్రము. ఐనను, మీరు తీవ్రపడవలదు. ఈతఁ డస్య దేశస్థుఁడు; మనదేశ సాంప్రదాయముల నెఱింగిన వాఁడు కాఁడు; గుంచి ప్రసిద్ధ రాజవంశజుఁడు. కావున, మన మేకాద్యము తీవ్రపడి చేయరాదు. ఈ జిజీము ప్రస్తుతము పలాయన మొనరింపకుండ నిందే భద్రపఱచి, మన యున్నత న్నాయుస్థానమున నింపుము.”

అజిథులు చేయునది లేక తన తమ యిండ్లకుఁ బోయిరి. జిజీము విగతాస్త్రిఁడై నిక్కంపుఁ గారాగృహవాసివలెఁ బూర్తిగ నస్వతంత్రుఁడాయెను. ఏకాకియై నంతనే గత పృథ్వాంతమంతయుఁ దలంపు నకు వచ్చెను. తన యవివేక మపుడు తెల్లమాయెను. వేగిరిపాటున తద్దేశాచార విరుద్ధముగ ఘోరకార్య మొనరించుటయే గాక, దాన నిజ ప్రియకాంతా వియోగము కూడఁ బ్రాపించునని యెంచి ఆతఁ డెంతయుఁ జింతించెను. ఉత్తుంగతరంగమాలికా సంకీర్ణ గభీర పారా వారా మధ్యస్థశుద్ర నౌకపై నేకాకియై అనహాయుడై యుండు దురదృష్ట నావికుని చండమున నాతని యవస్థ ఉత్సాహరహితమై కడు దుస్సహమైయుండెను. జిజీము హృదయారాటమునకు వేటొక కారణముండెను. ఆతఁడు నిక్కముగ నవత్సీకుఁడు కాఁడు. ఆల్బర్టు పలుకు లనత్యములు కావు. హెలీనానుఁ గాంచి మోహతిలేకమున దన తొంటి వినాహము నాతఁడు మఱుగు పఱచెను. కాని ఆల్బర్టు కారణమున రహస్యము బట్ట బయలాయెను. హెలీనా ఏమనును?

రాత్రి చెండు జాములాయెను. ప్రదేశమంతయు గంభీర నిశ్శబ్దా ధీన్ముయుండెను. జిజీమురాజకుమారుఁడు నిద్ర యెఱుంగక, చిత్త శాంతి యెఱుంగక, వివిధతీవ్రాలోచన వేధితమానసుడై పంజర బంధిత మృగరాజువలె నిట్టట్టు తిరుగుచుండ, నాకస్మికముగ గోడ యందలి పరిక యొక్కటి చలించెను. రాజకుమారుఁడు భయనంత్ర మూకులుడై చూచుచుండగనే, తద్వివరమునుండి నమున్నతశరీరయగు

నొకకాంత ప్రవేశించెను— దుష్కాధిపతిపుత్రికయగు హేలీనాయో!

హోడనే జీతము నయంబున బాణీ ఆలింగన మొనరింపఁగోయెను.
హానిని వాఁచి, హేలీనా యిట్టులనెను.—

“ఆర్యా! ఇట్టి రహస్య మార్గమున నీతెఱంగున నగుచెందుట విపరీతముగఁ గాన్పించవచ్చును. రాజకుమారా! వెళ్ళిన నీవలుకులు విశ్వసించి యవంధానంద సాగరనిర్మగ్ననైతిని. ఇప్పుడైన నీక్క మరయుట దైవికము. గాన నాయవివేకము తెల్లమాయెను. ఆహా! నాహృదయ నైర్మల్యము దైవమెఱుంగు. కేవల మవ్యాభాసురాగ హృదయముతో నేతెంచితిని నీవిపుడు గ్రహింతువుగదా!”

కాని, మోహంధుడై అన్యమెఱుంగని రాజకుమారుడా నలు కలు పాటింపఁజాలక, తామొనరించిన సమయము మఱువరాదని ఉద్విగ్నడై న్య స్వరంబున బ్రతిమాలెను. ఆకన్నియ అత్యుత్తమ మానసినహజగాంధీర్యము వహించి, జీతము చకితుడై ముగ్ధుడై చూచుచుండ, నిట్టులనెను.—

“రాజకుమారా! మవ పూర్వచారిత్రము తలంపరాదు. నేను కృతసిశ్చయనై యున్నదానను—నాసంకల్ప మమోఘము. కాని, ప్రస్తుత విషయము గమనింపుము. నేడు మహాపరాధ మొనరించితివి— అందులకు మరణమే శరణ్యము— వలదు!— ఖడ్గము సారింపఁ బ్రయత్నింపకుము—నీవిపుడు నిరాయుధుడవని యెఱుంగవా? గమనింపుము. నీయన్నకు నీమరణమేవాంఛనీయము. తదా జ్ఞానువర్తులగు రోడ్డు వీరులకుఁగూడ నీమరణము తస్పక అపేక్ష నీయము. భవ దవివేక ధూర్తప్రవర్తనముననే నీవైరులకు మంచి యవకాశ మొనంగితివి. రేపు నీవు మరణశిక్షకుఁ బాల్పడుదువు. ఇట్టి యవకాల మరణము దుస్సహంబగుటచే నిన్నుఁదప్పింప సమకట్టి యరుఁడెంచితిని. ఇచ్చట కనతిదూరమున నొకచిన్న కుటీరమున్నది.

అందు మద్రాష్ తనమానుడొకడు రెండు జవనాశ్లముల నాయత్తు పఱచి సీక్రే వేచియుండును. క్రైస్తవమతాధ్యక్షుడగు 'పోపు' యొక్క రాజ్యమునకు నిన్నాతడు చేర్పఁగలఁడు. కారణాంతరమున మీ యన్నపైఁ గినియు పోపు సున్నాగతమొసంగుటయేగాక, నీకువలయు సాహాయ్యముగూడ నొసంగును. కావున, ఈకారయందొక్క నిమిష మైనదడయక పోవలయు, లెమ్ము!"

“హెలీనా! నేనెట్లు పోగలను? నాకతంబున నీవు నీజనకుని దురాగ్రహమునకు గుఱియగుదువుగదా”

“రాజకుమారా! అవిరళాశ్రుజల నిర్మగ్నయై ప్రార్థించు తన యను జనకుఁడు తప్పక మన్నించునని విశ్వసించును.

“కాని, దయ్యములవలె గావలియుండు భటులను గనుబ్రాహ్మ పాటుటయెట్లు?”

“విందు సమయమునందలి మధుపాన మధికమగుటచే నాతండ్రి మేనుమఱచి నిద్రించుటఁగాంచి, ఈముద్రిక హరించి వచ్చితి. ఇత నిన్నెవ్వరు వారింపఁజాలఁగా. ఈ విషయము నాజనకుఁడెఱుంగు సరికి నీవు చాల దవ్వుననుండువు.”

“హెలీనా! ఏమైనను, నిన్ను వీడి పోఁజాలను. భయంకర మృత్యు నాలింగనమైనను సహింతుగాని, నిన్ను ఘోరవిపత్సాగరమున డించి పోఁజాలను. సుందరీ! పోఁజాలను!”

రాజకుమారుడొకరిని నుద్విగ్న స్వరంబునఁ బలుక, నమిత విచారకాతరస్వనమున హెలీనా ఇట్టులనెను.—

“ఆర్యా! దాన నాదురవస్థ మఱియు దుస్సహంబగును.”

“హా! సుందరీ! మద్వియోగము నీకు దుస్సహమే!” అని వడి వడి నఱచుచు, తదవసరోత్సాహ తమకమునదన కట్టెదుటనున్న సుందరిని గాఢాలింగన మొనరించెను. కాని, వివిధాలోచనలచేఁ

గ్రామ నాయకులముఖే తద్బాహుబంధనమునుండి రయంబునఁ దొలంగెను. ఐనను, సుస్థిగ్ధ కపోలములు మనోహరసంధ్యారూపాగమున దీపింప, ప్రవాళనన్నిభ కోమలాధరోష్ఠములు ప్రచలించి, నామానిని అవనతనయస్థయై మిన్నకుండుటఁగాంచి సంతనే ఆశానిరాశాంతర భయంకరాంధకారంబునఁ బొరలాడు రాజకుమారుని మానసమున నొక్కయాహ మెఱుఁగెను. ఆతఁడు తోడనే యిట్లు లనెను.—

“పెలీనా! నా యథార్థచారిత్రము నీకు విదితమాయెను. కాదనఁజాలను. నాకు నిక్కముగ భార్యకలదు. మీదేశ సాంప్రదాయముల ననుసరించి నాతోడి పొందు నీకు దుస్సహంబని యెఱుంగుదు. ఐనను—నాయవినయ ప్రవర్తనము మఱచి యొక్క మనవి చెల్లించుము—నన్ను బంధించు పాశము దైవికముగ విచ్ఛిన్నమగునేని—అపుడు మన—”

“అపుడు కావచ్చు—ఆహ!—”

“ధన్యఁడను! సుందరీ, ధన్యఁడను! ఎన్నటికైన నీపొందుప్రాపించుఁగాన, ఆత్మసంరక్షణోపాయము తప్పక వాంఛింతును.”

జీజీము తోడనే స్త్రీవేషము ధరించెను. వారిరువురు నారహస్య మార్గమునుండియే తద్విశాల మందిరిమునుండి రయంబున వెలువడిరి. ఆమార్గమున భటులంతగనుండరు. ఉన్నవారైనను, పెలీనా ఇంతటి మాయోపాయమునకుఁ గడంగునని యెఱుంగని కారణంబున స్త్రీవేష ధారుఁడగు జీజీమును గొంచెయ్యు దమ ప్రభుపుత్రి బందుగురాలు కావలయునని భ్రమించి ఊరకుండిరి.

వారల్లు నిరపాయముగా సింహద్వారము నమీపించిరి. నిజహృదయాపహరిణియగు పెలీనాను గొంపోవలయునని జీజీము ప్రయత్నించెను. కాని, ఆత్మైస్తవమానవతి నిరాకరించెను. రాజకుమారునిచెంత

సమానాకృతిగల రెండుముద్రికలుండెను. అందొకటి హెలీనాకొనంగి సమయమగునపుడు రెండవయుంగరము ప్రదర్శించువానివెంట రావలయునని ఆతఁడు కోరెను. ప్రభువుత్రీ సమ్మతించెను. అనంతర మాప్రణయినీ ప్రణయలు మనసార గాఢాలింగన మొనరించి ఒండొరుల సెలవు గైకొనిరి.

అరణ్యమార్గముబట్టి కొంత దవ్వరిగినంతనే, హెలీనా సోదర సముండా కన్నియచెప్పినట్టులే గోచరించెను. రాజకుమారుడట స్త్రీవేషమువీడి, ధనవంతు డగు హాళికుని యాకృతి దాల్చెను. కాని కొంత దవ్వరిగిన పిదప నాహతభాగ్యుడు పట్టువడి మగుడ బంధింపబడెను.

ఆకాలముననే క్రైస్తవ సృపాలురు తురుష్క నార్వభౌమునిపై దండెత్తఁ గోరి, జిజీము సరయఁ బ్రయత్నించిరి. అతఁడు నాయ కత్వము వహించునేని, సరస్వరము గడు లాభకరముగ నుండెడిది. కాని, బైజీడు నుల్తా నొనంగు సమితధనము గుడుచు రోడ్డువీరులు తద్రహస్యము వెల్లడింపకుండిరి. విశాల సామ్రాజ్యభార భరంధు రుండై యఖండ భోగభాగ్యముల నోలలాడవలసిన జిజీము ఆ కారణ మున నాలుగైదు సంవత్సరములు స్వాతంత్ర్య విరహిత నికృష్టజీవన మొనరించెను. తుదకు, రోడ్డునగరాధిపతి ధనాశాపరుండై జిజీమును పోవున కప్పగించెను. ఈవిషయ మెఱింగిన బైజీడునుల్తాను తన తమ్ముని ఖర్చునెల్లఁ దానె భరించుటయె గాక, నిజ సోదర స్వాతంత్ర్య మరికట్టి తన కమితోపకార మొనరించిన పోవునకు గొప్ప బహుమాన మొసంగెను.

కొంతకాలమునకు ఆపోవు మరణింప, దుర్మార్గుడగు “అల్జ్జాండరు బోర్జియా” తదాధిపత్యము వహించెను. 1494 లో ఫ్రెంచి రాజు ప్రసిద్ధ వీరజన పరివృత్తుడై ఇటలీ దేశముపై దండెత్తెను.

గ్రామ నాయకలముఖే తద్బాహుబంధనమునుండి రయంబునఁ దొలంగెను. ఐనను, సుస్నిగ్ధ కపోలములు మనోహరసంధ్యారూపరాగమున వీపింప, ప్రవాళసన్నిభ కోమలాధరోష్ఠములు ప్రచలింప, నామానిని అననతనయనయై మిన్నకుండుటఁగాంచి నంతనే ఆశానిరాశాంతర భయంకరాంధకారంబునఁ బొరలాడు రాజకుమారుని మానసమున నొక్కయూహ మెఱసెను. ఆతఁడు తోడనే యిట్టులనెను.—

“హేలీనా! నా యథార్థచారిత్రము నీకు విదితమాయెను. కాదనఁజాలను. నాకు నిక్కముగ భార్యకలదు. మీదేశ సాంప్రదాయముల ననుసరించి నాతోడి పొందు నీకు దుస్సహంబని యెఱుంగుదు. ఐనను—నాయవినయ ప్రవర్తనము మఱచి యొక్క మనవి చెల్లించుము—నన్ను బంధించు పాశము దైవికముగ విచ్చిన్నమగునేని—అప్పుడు మన—”

“అప్పుడు కావచ్చు—ఆహా!—”

“ధన్యఁడను! సుందరీ, ధన్యఁడను! ఎన్నటికైన నీపొందుప్రాపించుఁగాన, ఆత్మసంరక్షణోపాయము తప్పక వాంఛింతును.”

జీజీము తోడనే స్త్రీవేషము ధరించెను. వారిరువురు నారహస్య మార్గమునుండియే తద్విశాల మందిరమునుండి రయంబున వెలువడిరి. ఆమార్గమున భటులంతగనుండరు. ఉన్నవారైనను, హేలీనా ఇంతటి మాయోపాయమునకుఁ గడంగునని యెఱుంగని కారణంబున స్త్రీవేష ధారుడగు జీజీమును గాంచియు దమ ప్రభువుత్రి బండుగు రాలు కావలయునని భ్రమించి ఊరకుండిరి.

వారట్లు నిరపాయముగా సింహద్వారము సమీపించిరి. నిజహృదయాపహరిణియగు హేలీనాను గొంపోవలయునని జీజీము ప్రయత్నించెను. కాని, ఆక్రైస్తవమానవతీ నిరాకరించెను. రాజకుమారునిచేత

సమానాకృతిగల రెండుముద్రికలుండెను. అందొకటి హెలీనాకొనంగి సమయమగునపుడు రెండవయుంగరము ప్రదర్శించువానివెంట రావలయునని ఆతడు కోరెను. ప్రభువుత్రీ సమ్మతించెను. అనంతర మాప్రణయినీ ప్రణయలు మనసార గాఢాలింగన మొనరించి ఒండొరుల సెలవు గైకొనిరి.

అరణ్యమార్గముబట్టి కొంత దవ్వరిగినంతనే, హెలీనా సోదర సముండా కన్నియచెప్పినట్టులే గోచరించెను. రాజకుమారుడట స్త్రీవేషమువీడి, ధనవంతు డగు హలికుని యాకృతి దాల్చెను. కాని కొంత దవ్వరిగిన పిదప నాహతభాగ్యుడు పట్టుపడి మగుడ బంధింపఁబడెను.

ఆకాలముననే క్రైస్తవ సృపాలురు తురుష్కు సార్వభౌమునిపై దండెత్తఁ గోరి, జిజీము సరయఁ బ్రయత్నించిరి. ఆతడు నాయకత్వము వహించునేని, సరస్వరము గడు లాభకరముగ నుండెడిది. కాని, బైజీడు నుల్తా నొనంగు సమితధనము గుడుచు రోడ్డువీరులు తద్రహస్యము వెల్లడింపకుండిరి. విశాల సామ్రాజ్యభార ధురంధురుడై యఖండ భోగభాగ్యముల నోలలాడవలసిన జిజీము ఆ కారణమున నాలుగైదు సంవత్సరములు స్వాతంత్ర్య విరహిత నికృష్టజీవన మొనరించెను. తుదకు, రోడ్డునగరాధిపతి ధనాశాపరుడై జిజీమును పోవున కప్పగించెను. ఈవిషయ మెఱింగిన బైజీడునుల్తాను తన తమ్ముని ఖర్చులనెల్లఁ దానె భరించుటయె గాక, నిజ సోదర స్వాతంత్ర్య మరికట్టి తన కమితోపకార మొనరించిన పోవునకు గొప్ప బహుమాన మొసంగెను.

కొంతకాలమునకు ఆపోవు మరణింప, దుర్మార్గుడగు “అల్జ్గాండరు బోర్జియా” తదాధిపత్యము వహించెను. 1494 లో ఫ్రెంచి రాజు ప్రసిద్ధ వీరజన పరివృతుడై ఇటలీ దేశముపై దండెత్తెను.

పోవగు బోర్జియా వైరి నెదిరించుటకు బలము చాలక సంధి నర్థించెను. జిజీముయొక్క విషాద చారిత్రము ప్రేంచి సృపాలునకుఁ దెలియవచ్చుటచే నాయుదారవంతుఁడు జాలిగొని, ఆ తురుష్కు రాజకుమారునిఁ దన యధీన మొనరింపవలయునని విధించెను; పోవునమ్మతించెను. కాని, విజయుని దిగ్విజయ మింకను బూర్తికాలేదు. ఆ కారణమున జిజీ మింకను గొంతకాల మందే నిలువవలసినవాడాయెను. ఐనను, దురాత్ముఁడగు పోవువలన నాతని కెట్టి యపాయము వారయకుండఁ దన సైనికవిభాగము నొండు ప్రేంచిరాజు కాఁపుంచెను.

పాపాత్ముఁడగు పోవు అంతమాత్రమున విరమింపక, బైజీదు సుల్తాను చెంతకుఁ దనదూత నంపెను. ప్రేంచిరాజు దూరదేశమున నుండునపుడే ఎట్టులో జిజీమును విగతజీవు నొనరించుట కాఁకఁ దొడఁబడెను: సుల్తాను ఆనందపరనశుఁడై యట్టి రాక్షసకృత్య మాచరించు పోవున కమూల్య బహుమానము లొనంగెద నని భానచేసెను.

దుర్భరమగు పోవు నిర్బంధము నడలినంతనే జిజీము సంతోషించెను. ఆ సమయముననే ఈజిప్టునందుండు దన భార్య మరణించెనని తెలియవచ్చెను. దాన నాతని యానందము ద్విగుణీకృతమాయెను. నిజహృదయాపహరణ మొనరించిన ఆ నవమోహనాంగిని—హెలీనాను ఇంక వివాహమాడి నిరవధిక ప్రేమానంద తరంగ జోలికల నిరంతర ముయ్యెల లూగవచ్చునని భావించి, నమ్మిగ బంటగు హుసేనును జీరి, తన ముద్రిక నొసంగి, తత్త్వణము శానేజీ దుర్గమునకుఁ బోయి యందుండు హెలీనాను గొనిరావలయునని నియోగించెను.

ఆల్బర్టు ప్రభువును సభామధ్యమున నాతెఱంగున వధించి జిజీము పాటి సుమారు పది సంవత్సరము లాయెను. దుర్గాధిపతి వయసు

మీఱిన కారణమున మరణించెను. శాసేజీ దుర్గమును తద్విపుల భాగ్యమంతయును హెలీనా యధీనమాయెను. ఏండ్లు గడచుగొలది నామె రూపవైభవము మఱియు మఱియు సధికమాయెను. జీవితము తన దూత నంపునరికి ఆ శీలవతి పరిపూర్ణయావన ప్రభావిభాసితయై నిరుపమాన సౌందర్యముతో నలరారుచుండెను. కాని, కాంతుఁడు లేని కాంత జీవనము దుర్భరము, నిరర్థకము గదా. హెలీనాకు నిజసౌందర్య భాగ్యవైభవములతోఁ బనియేమి? నిజ హృదయాపహారు వదన సందర్భనోత్సాహము దృఢతమ విశ్వాసబద్ధమగుటచే నాకాంత యంతకాలము సజీవముగా నుండెగాని, లేదేని, దుస్సహ వియోగానలంబున మ్రగ్గవలసినదె. ఏండ్లు నడచుచుండినను, ఆక్రైస్తవ మానిని నిరుత్సాహపడక, ఆశీర్వాదక నిరీక్షించుచుండెను.

హసేనును గాంచినంతనే హెలీనా యనిర్వాచ్యానందము ననుభవించి, తన దుర్గరక్షణభార మొక విశ్వసనీయుఁడగు నేవకునిపైఁబెట్టి, వలయు ప్రయాణసన్నాహములు సత్వర మొనరించి, ఏకపరిచారికా సాహాయ్యయై ప్రకంపిత హృదయయై హసేను ననుగమించెను.

హెలీనా గమ్యస్థానము చేరినంతనే, రాజకుమారుఁడు వ్యాధిగ్రస్తఁడాయెనని తెలియవచ్చెను. పిడుగువంటి యాదుర్వార్తవిని ఆమె మాన్పడియు నిట్టులనెను—“ఐన, సమయమున కరుదెంచితి. సముచిత పరిచర్య నేనె నలిపి మదీయ హృదయాధినాథున కారోగ్యములవడఁజేయుదు.” హసేను మాతాడఁజాలక, ఆనారీరత్నమును రాజకుమారుని శయ్యామందిరమునకుఁ గొంపోయెను.

కళావిహీనుఁడై, బలహీనుఁడై, శయ్యాగతుఁడై యనదవిధమునఁ బడియున్న జీవమును గాంచినంతనే యవिरళాశ్రుధారార్ద్రకపోలయై, హెలీనా ఇట్లు చింతించెను.—“ఆహా! కాలప్రభావమున నీ సవమోహనాకారుఁ డెంతగ మాటిపోయెను! దురంత హృదయ సంక్షోభ

భము, దుర్భర కారాగ్రహ జీవనమును ఈ మహానీయుని ఏబది సంవత్సరములు పూతిన నృధు నొనరించెనే! హా! విధి! ఐననేమి! ఈ వదన మెట్టులున్నను, నాకుఁ బ్రేమాస్పదము, అసంత సంతస ప్రదము!”

రోగార్తుడైన జిజీము ముకుళిత నయనుడై యుండెను. హెలీనా యాతని శిరముచేత నాసీనయై, అధిక విచారభరితస్వాంతయై, ఆసగని చింతింపుచుండ, రాజకుమారుడు కనవిచ్చెను. నిజహృదయేశ్వరీ సుందరవదన ముదయించినంతనే, జీవరహితమగు రాజకుమారుని వదనము రయమున నికాసవంతమాయెను. అసంతర మా ప్రణయినీ ప్రణయులు సరస్వరము గాఢాలింగన మొనరించిరి. దాహార్తునిగిది జిజీము నిజాదరసుధారన మెంత క్రోలినను హెలీనా ఈసమయమున వారింపలేదు. చిరకాల ప్రవర్ధిత మోహవేశ మొకింత చల్లార, నిజచరణ యుగ్మముచేత వినయ ప్రణయస్వరూప మున వ్రాలియున్న సుందరిని విస్ఫారితనయసంబుల నట్టే తిలకించుచు జిజీ మిట్టులనెను.—

“సుందరీ! ఎట్టకేలకుఁ గలసికొంటిమి! నీవు సమయభంగ మొనరింపవనియు, ఎన్నటికైన మనము కలసికొందుమనియు నిందనుక నాశించియుంటిని. నేటికి నఫలమాయెను!”

“రాజకుమారా! నేనును దదాశాబద్ధనై విశ్వానపూరిత స్వాంతనై వేచియుంటిని. కాని! నీవు వ్యాధిగ్రస్తుడవైతివే! కడు బలహీనముగ నున్నవాడవు! ఆహా! ఎంతబాధ నొందితివో—”

ఇంకను నేమియో రుద్ధస్వరంబునఁ బలుకు నిజప్రియాంగనను వారించి రాజకుమారుఁ డిట్టులనెను.—

“హెలీనా! నే నిన్నిదిసంబులు పలువెతలఁ గుందితిని—అల్లా ఎఱుంగు! బంధితునకు వెలుంగును స్వాతంత్ర్యమునువలె నీయునికి

నాకెంతయు వాంఛనీయుముగ నుండెను. నుండరీ! భవదీయ వదన చంద్రయ ముదయించినంతనే నాహృదయ ముప్పొంగ నారంభించెను. డిందువడిన మానసమునకుఁ జెప్పరాని యానందము ఉత్సాహమును అలవడెను.”

“రాజకుమారా! నే నిశ్చ నీ చెంతనేయుండి, సంపూర్ణారోగ్య భాగ్యవంతుడ వగువఱకు నీకు వలయు సర్వోపచారము లొన రింతును.”

“ప్రేయసీ! నీవంటి దయార్ద్రహృదయ నాకు దాదీయెయుండ, నాకీ రుగ్మత భయకారణము కానేరదు—అచిరకాలమున హాయిగ నుండును. కాని, నుండరీ! ప్రకృతము మఱవరాదు. భవదీయా గమన కారణోద్భూత సంతోషము నాదుర్బలశరీరమునకు దుస్సహం బగును. నీ పరిచర్య ఈక్షణమునుండియు నారంభము కావలయును. నుండరీ! నాకై ప్రత్యేకముగ పోవు ప్రశస్తమగు సారాయి ఇప్పుడే పంపియుండెను. ఆ పాత్ర మయ్యెడ! ఒకింత యొసంగుము.”

తోడనే, సోలీనా లేచి కొం డొక హేమకలశము గైకొని, పోవు పంపిన మధురసమునం దొకెంత పోసి, తదాస్వాదనమునం దనహృద యేళుడు సేదదేలునను నానతో నాతని కందిచ్చెను. తత్తోమల కరవల్లవంబు నల్లన ముద్దాడి, సంతోషిత స్వాంతుడై, ఉత్సాహ దీప్తివదనుడై, మండహాస విరాజితాననుడై జిజీము మధువు గ్రోలెను.

ఎంత విపరీతము! ఎంత దారుణము! ఎంత దురదృష్టము! త్రావిన పాత్ర త్రావినంతనే నేలబడెను: రాజకుమారుడు తూలి పోఁపైఁబడెను: సయనములు సహజచాంచల్యము దొఱంగి అట్టె నిలిచిపోయెను. పెదవులు వీడియే యుండెను గాని ఉచ్చ్వాస నిశ్వాసములు లేవు!

ఆ దారుణ వైపరీత్యము గాంచి హెలీనా భయభ్రాంతయు తయై రాజకుమారుని హస్తము పరికించి చూచెను—శిరము బట్టి రాచెను—మోముపై నీరము జల్లెను—హృదయము బరిక్కించెను. ఇంక నేటి యాన! తన హృదయేశ్వరుడు మరణించెనని ఆకాంత గ్రహించి దుర్భర నిరాశాంధకార నిర్మగ్నయాయెను. అహ! పాపాత్ముడగు పోనూ, ఎట్టి దారుణమొనరించెను! గోముఖ వ్యాఘ్రముం బోలు నాకై నైవ జగద్గురువు విషప్రయోగమునడన కీర్త్యము లేనివారిని బరిమార్చుచుండెను. నిజ పాపప్రవర్తనమునకుఁ బ్రతి ఫలముగఁ దుదకుఁ దాను నట్టులే మరణించెను. ఆతఁ డంపిన మధురసము విషపూరితమని యెఱుంగక, జిజీము బేలయై త్రావి, యనంతానందసాగరమున నోలలాడవలసిన మహానమయమున నీతెఱంగున నికృప్తముగ గతానుఁడాయెను.

ఆ మందిరమున హెలీనా జిజీములు తప్ప మఱియెవ్వరు లేరు ఎన్ని గంటలైనను, హెలీనా యావలకు రాకుండెను. పరిచారకులు సాహసించి లోనికి రాజాలకుండిరి. ప్రధానపరిచారకుడు నిజహృదయారాటము బట్టజాలక, ఫలాహారావసరము మీఱినను స్రభువు తనుఁజీరకుండుటచే మఱియు భీతిల్లియందుఁ జొచ్చెను.

జిజీము మృతకళేబరము పుష్పమాలాలంకృతమై సోపాపై బడియుండెను. ఆప్రక్కనే హెలిసాయును బడియుండెను? తనహృదయాధినాథుడు లేని జీవనము నిరర్థకమని యెంచి, ఆతని వదనము మీఁదనే దృష్టినిల్పి, మిగిలిన విషమును రయంబునఁ ద్రావిపూతచరితయగు నామానిని నిజహృదయేశ్వరుని సత్వరము చేరఁబోయెను.

కథ పూర్తియగు సరికి అర్థరాత్రమయెను. తదవనర ప్రకృతి సౌందర్యవైభవము వర్ణనాతీతముగ నుండెను. మేఘురహితమై, కడు నిర్మలమై, చంద్రాభాస వక్షత్ర విరాజమానమై యొప్పు నీలాకాశ సౌందర్యవైభవమున నిర్మలమగు బాన్సురను అలరాళి పాదరసము చందంబును బ్రకాశించుచుండెను. పగటి వేడి మింకను బూర్తిగఁ జల్లారకున్నను గచ్చుని మందనూరుతములు చల్లగ వీవదొడంగెను. మనోహరతోరణములు కట్టిన గులాబుల కారణమున నావ్రదేశము మధురసుగంధబంధురంబై యుండెను. విందున కమర్చిన దీపము లన్నియు నారిపోయినను, అంబర దీపిక లుజ్వలముగ వెలుంగుచుండుటచే నాలోపము కానరాకుండెను.

దల్లిబను పాపా కడుశ్రద్ధతో నాకథ నాలించెను. కథ ముగిసి నంతనే, యామహానీయుఁ డెప్పటి యట్లు విమర్శచేయఁ దొడంగెను. ఒండొరుల చెంత నాసీనులైన గుల్నేరు లూకాసులును, తైరజా సూలియనులును ఖాలీలుని మధుర నాగ్గుంభనముల నమితోత్సాహముతో నాలించిరి. ప్రభుచెంతనే యాసీనయై యుండిన ఇస్మిల్దానతి యొక మానవతీవలె నముచితముగ నవనతనయనయై యుండియు నానవనూహనాకాటు సల్లనల్లనఁ దలకించుచుండెను. ఆమె మేలి ముసుగు నగము తొలంగియుండెను. తక్కుంగల యువతులు అతీ ఘులు వెడలిసంతనే ముసుగులు వీడిరి.

జాలేఖా తన మేనమామ ప్రక్కనే కూర్చుండి యుండెను. మిగిలిన యువతీయువకులవలె జాలేఖా ఖాలీ బొండ్లొరులచెంగట నుభో

వవిష్టులగుట కివశాశము లేక పోయెను. తురుష్కయువకునిపై మరులుగొనియున్న ఇస్మిల్లా యందుండ, స్వెల్లు సాధ్యమగును!

హెలీనా జీతముల దుర్మరణము సిక్కిముగి గడు విమాదకరముగ నుండెను. మన యజమాతీయువకులు గాధప్రణయార్థివనిర్వగుల్పితై యున్న కారణమున, హెలీనా జీతముల విమాదచారిత్రము వారి హృదయమున నాటికొనెను. కథా విమర్శనము యథాప్రకార మొనరించిన పిమ్మట, వామా యిట్లులనెను—

“పోవు ప్రయోగించిన తక్షణ ప్రాణాపహరణ సమర్థమగు విష సుద్దియో ఆశ్చర్యకరముగ నున్నది!”

“ఆర్యా! ఆ విషయము నేఁ గొంత యెఱుంగును. ఆ పాపిష్టి పోవు వంశజులు ప్రయోగించిన విషమును ‘టాఫానారనము’ అని యందురు. ‘టాఫానా’ యను స్త్రీ యొకట నా గరళము నృప్తించుటచే నట్టి పేరు ప్రసిద్ధమాయెను.”

అట్లు లూకాను పలికినంతనే, వామా కుతూహల మధికతరమాయెను—“అందలి పదార్థములేవియో తెలియునా?”

“తెలియును. అది యొక విధమగు వామాణము. ఆ ద్రవము కీటివలె నిర్మలముగను రుచిహీనముగను నుండును. ఆ మందు ద్రాక్షరసమునఁ గలపినచో, నారహస్యమేరికఁ దెలియరాదు—రంగు ఘాటదు; మాధుర్యము భంగపడదు. అట్టి భయంకర విషపదార్థమును పోవు వంశజులు నిరాఘాటముగ నుపయోగించి, దయారహితులై, క్రూరులై, తమనైగులఁ గడతేర్చుచుండిరి. నిరుపమాన సౌందర్యవతియు, నిరంతర కామవ్యాపారనిర్వగ్నయు, పోవుయొక్క సోదరియు నగు ‘లుక్రీసు’ నిజమార్గావరోధ మొనరింపఁజాలు స్త్రీ పురుషులస్వెల్ల నట్టులే దారుణముగ వధించుచుండెను.”

“సంత దారుణము! అయ్యది రాక్షసవంశము గావలయు!”

మిత్రనూ! ఆ కుష్టాషధమా యథమాధములతో నంతరించి యుండు గదా?"

"దురదృష్టవశమున నంతరింపలేదు. ఈదుర్భోగము కడు సులభ సాధ్యమగుటచే, నంతరించి యుండదు. నే నీ విషయమున గగు పరిశ్రమ సన్నియుంటి నాక—"

లూకాను వాక్యము పూర్తికాలేదు. కారణమేమన, దన మిత్రుఁడు ఖాలీలుడు భాషగర్భితముగఁ దన్నవైపుఁ జిలకించు చుండెనని యాతని కాకస్మికముగఁ దోచెను. అట్టి ప్రసంగ మనంగతమని యాతఁడు మండలించెననియెంచి, లూకాను వాక్యమభ్యమునఁ సిలిచి నోయెను. తోడినే, ఖాలీలుడు కనకపృష్ఠి నాటించి యవనతవదనముఁ జాయెను. ఆకారణమున, ఖాలీలుడు వీక్షణమునందే యర్థమునుండ దనియు, తా నకారణముగ భ్రాంతియుతుడ నై తిననియు లూకాను భావించెను. అంతలో, పాపా యిట్లు ప్రశ్నించెను.—

"నీవేమి చెప్పుచుంటివి? నీ వాసరింగిన పరిశ్రమ ఫలితమేమి?"

"ఆపొపునంశజులు ప్రయోగించిన విషము నేటిరవ్యాప రాబ్బరునకు నిక్కముగఁ దెలియునని చెప్పఁగలను."

"అట్లా! రవ్యారాజనంశజు లిట్టులే కడ జేరియుందురు!

"పాపా! సంజేహములేదు. రవ్యాదేశచరిత్ర పరిశీలితమేని, ఈవిషయము తెల్లమగును. పదిమంది స్పృహలురలోఁ దొమ్మండ్రు ఒలపన్మరణము పాలైరిని తెలియఁగలదు. అందు విషముచే జచ్చిన వారినంభ్య యధికతరము. ఆ విషము నేజెప్పిన టాపానా రసమే దాని ప్రభావమెట్టిదన, తన్మూలమున మరణించు దౌర్భాగ్యుల డెట్టి వికారముజెందక సామాన్యముగ నే యుండును. తేద్రహస్య మెప్పురిగిఁ దెలియనేరదు. ఆవిష సుతి స్వల్పముగ నొసంగినచో, నరుడు దీర్ఘ రోగపీడితుని చండమునఁ గ్రమక్రమముగాఁ గృశించి మరణించును.

అధికముగ నొసంగినచో, మన మెలీనా జీవమువలె తానున మరణించును.

అంతట ఖాలీలుని వీక్షణము మగుడ లూకానుస్థిర చేసు. తన మిత్రుడు నిక్కముగ ముందరించుచుండెని గూడ దవుడు గ్రహించెను. ఖాలీలుడాపగిది విముఖుడగుటకుఁ గారణమిచ్చెనో వెలియఁ కున్నను, ఆప్రసంగమింక విరమింపవలయునని లూకాను భావించెను.

ఖాలీలుని భావముగ్రహించి, లేయి చాల మీఱుటచే దామింక బోవలయునని జులేఖా తన మామనుఁగాంచి పలికెను. ఖాలీలుడు మఱియొక కథ చెప్పిన వినవలయునని కుతూహలచూపినదయ్యె, జులేఖా పలుకులు వీనులఁబడినంతనే నల్లబనుపానా దిగునలేచెను.

ఇస్మిల్లాజులేఖాపాపాలు ముందు నడిచిరి. తక్కుంగల యువతీ యువకు లైదుగురు నెనుకబడిరి. దాన, గుల్షేరు లూకానులును తైరజాజాలియనులును పరస్పరరహస్య పరననంభావణ మొనరించుట కవకాశము చిక్కెను. ఆ వెనుకనుండిన ఖాలీలుడు, పాపా స్త్రీమః పహితముగా మందిరాంతర్గతుఁ డొటఁగాంచి, లూకానును నెనుకకు లాగి యాతని శ్రవణమున నడివడినిట్టులనెను—“మిత్రమా? ఎట్టులో నీవు జాలియను మందిరము ప్రవేశింపుము.” అనంతరము జాలియను తోఁగూడి దదుచితముగఁ బలికి మఱవనలదని చెప్పరించి, తన మిత్రు లిర్వురు డమ ప్రియకాంతలనద్ద నముచిరోముగి నెలవుగైకొనుటకు వీలగునట్లు ఖాలీలు డొకింత దవ్వునకుఁ బోయెను.

తురుష్కయువకుఁడు క్రమముగాఁ నసమందిరము ప్రవేశించెను. ప్రభువు చూచుచుండగనే, లూకానుమందిరము జూలియను, జూలియను మందిరము లూకానును నిబ్బరముగాఁ జూచ్చిరి. మధురనము తలకెక్కిన పాపా తద్విషయము జూచియుఁ జూడఁజాలకపోయెను. యథాప్రకార మా శలుపులకు బీగమువైచి, యానందము తన శయ్యా

మందిరమునకుఁ బోయెను.

దల్లిబనుపాపా వెడలిసంతనే ఖాలీలుడు. కుడ్యాంతర రహస్య కవాటము తెఱచి, తన మిత్రునిచేతకు పోయెను. ఆ మందిరమున నిప్పునున్నవాడు లూకానుగదా. రహస్యకవాటపుత్తాంతము, హాలీ యను ఎఱుంగుఁగాని, ఆశుఁ డెఱుంగఁడు. కావున, గోడనుండి కలువడిన శనమిత్రునిఁ గాంచినంతనే, లూకాను నివృత్తయనిభ్రమగులుం జాయెను. తోడనే, ఖాలీలు డిట్టులనెను.

“మిత్రమా! గమనింపుము—నన్ను చారెంపకుము—నిశ్చల శ్మశ్మిడై నేఁ జెప్పునట్లు లాచరింపుము—మాయశృష్టమహాయుగముపై నాధారపడియున్నది—”

“మిత్రమా! నీవింశగఁ జెప్పవలయువా? నీవింశ ప్రవర్తనము గాంచుచుంటిగదా. కావున నీవేమి పండిన నట్లు చెయువాడ, నానతిమ్ము.”

“నీ చింతయు శ్లాఘనీయము. నీవు నశ్వర మీమూర్తయిబట్టి నా మందిరము జేరుము. అమీనా నాకొఱకు శిష్యుని రావమ్ము. నా వంతు నిన్నుఁ గాంచునంతనే వృద్ధుడాని కలివరచడును. చాపాప్రమాద వశమున నిన్నుఁ గు బంధించెనని సమాధాన మొనంగుము. అనంత రము, నిరుపమానసౌందర్యవతీయగు నిస్మిల్లానతిని గూడుటకు నీచిత్త మెంతయు దత్తరసడుచున్నదనియు, ఎట్టులైన—”

“మిత్రమా! ఏమంటివి? మనస్థనోహరిణి గున్నెగును మఱవఁ గలవా?”

“నలకు. ఇందు దొనగేమియులేదు. మహత్కార్యసాధనార్థ మిట్టి మిథ్యాప్రవర్తన మవసరమై యున్నది. స్వప్రణయమున కెట్టి భంగము నాటిల్ల నేరదు. నీహృదయ మెప్పటియుట్లు భవదీయ శాంతాధీనమై యుండుటగాక; ఇచ్చుది కేవలము భావ్యాప్రవర్త

నము. అమీనామాటలకు లోబడదేని, భవమొనంగుము. ప్రభు వత్తిశయాభ్యుచందీర మాతెఱంగునఁ బ్రవేశించి, నముచితముగ నంచరింపుము. అమె యేమార్గముజూపిన నామార్గమునుండియే నిర్భయముగా. రమ్మ. మార్గమభ్యుచందీర సమైక్యమునఁబడగు సిద్ధి కావలయునునని, అప్రమత్తుఁడవుగమ్ము. నాడు నీవెనుకఁబడకుండ నడు భద్రముగ మెలంగుము. సిద్ధి నీకుఁ ద్రోవజూపఁగోరును గమనించి తనా! నాడు నీముందు నడవవలయును. ”

అందుల కోడఁబడి, లూకాను ఇట్లు ప్రశ్నించెను.

“కాని, మిత్రమా! ఉద్ధానవనమునందలి నా ప్రసంగమంత నాగున నుండకపోవచ్చును, కాని, నీకంతటివై మనస్సుమేల!”

“ప్రసంగ మట్టికగుటచేతనే. ఇక నీవాలసంపక, నామందిరమునకుఁ బోమ్ము. మఱియొకటి! శత్రుము. మాత్రము విడకుము.”

లూకాను ఖాళీలుల నుండినము జొచ్చినంతనే, నీగము తిరిగినవచ్చడి నెలువడెను; తద్వారము వివృతమాయెను. అమీనా ప్రత్యక్షమాయెను. కాని, ఖాళీలునికై యేతెందినతార్పుకైతెకు లూకాను గోచరించుటచే, నామె నిష్వేరపడి, తోడనే నిగ్రహించుకొని, యిట్లులనెను.

“అర్యా! క్షమింపుము—పొరపాటు—”

అట్లు లేమియో పలుకబోవు దాసీని వారించి, లూకాను ఇట్లులనెను.

“పొరపా క్షమియులేదు; పొరపాటే యైనను, నాకు లాభదము గావలయు.”

“అట్లా రక్షించుగాత! నీయభిప్రాయమేమి?”

“అమీనా! చెప్పక, గమనింపుము. ఈ స్వర్గధామమున మున్నందుఁ గా లిడినవాడ నెనుగదా. మనోహరమందర్యవతియగు

నీదొరసానితోఁ జరిచయ మునరించుటకుగదా. నీవు నన్ను నగర మధ్యమున నరిసి, యిందుజేర్చితమి అంతలో నాదురదృష్టవశమున బాదరక్షలు ప్రత్యక్షమాయెను—ఎఱుంగుచుగదా!”

“ఎఱుంగినా! భయపడితనై చచ్చితననుచు—” అట్లు పలుకుచు సాళ్లప్రాయమగుగాండవ వృద్ధుడొకఁడు, లూకాను కట్టులనెను.

“నిన్ను పుడు తగినవిధమున బహుశరింపఁ జాలనైతిని.” అతఁ డంత నాలుగుకాను లామిచేతఁజెట్టి, మిగుడ నట్టులనెను—“ఇది యొక చిన్న రుసుము. నేను గృతకృత్యుడఁ నగుచునేని—నామక రథము సిద్ధించునేని, అప్పుడుచితఃపామన మేంపఁగలవు. అహ! ఇస్మిల్దానతి ఎంతసౌందర్యవతి! ఆసుధాశరాసన తాల్చిన మేలిము మెగు నా భాగ్యవశమున నొకింత తొలంగెను—”

“కాని, నీవు గుల్మేరును బ్రేమింతువుగదా!”

“అకన్నియ నాభార్య యగుగాక. ఐననేమి! అంతమాత్ర మున, పరనారీపరాజ్ఞుఁడనై నన్యాసినలె నుండవలయునా?”

“అహ! పురుషుల స్వభావమెల్లడల నట్టులే. యుంచుగదా. కాని నిన్ను నాదొరసాని కెట్లుపరిచయ మునరింపఁగలను?”

“నీవే యెఱుంగవలయు. నీకట్టిసామర్థ్యము గలదు. ఎట్టులో వన్ను నీరాణి నమక్షమునకుఁ గొంపొమ్ము. ఆమెపైఁగల మోహమే నాకు ధైర్యము గజపి, ఆమోహనాంగి యొక వేళ నాగ్రహధరీణ యైనను ప్రసన్ను రాలగునట్లు చేయఁజాలును.”

అమీనా విచారింపఁ దొడంగెను. చేజిక్కిన సువర్ణముకంటె నధికశరలాభ మచిరకాలమున రాగలదు. కాని, అట్టి వ్యాపార మామెకుఁ బూర్తిగ నిష్ప్రములేకుండెను. అతోట్రుపాటు గుర్తించి, లూకాను మఱియు దీవ్రపడెను. అతఁ డేమనునోయని, సంధాన

కర్తిని పాపానంగతి స్మరణకుఁ దెచ్చెను. లూకాను ఇట్లు పాపము లాడెను—

“అమీనా! నీ వీమందిమునకు రాగతందెద్దియో—గాకేల, కాని, పాపా తపభార్యా మందిరమున లేడనిమాత్రము చెప్పుగలను.”

“బోగూక. పాపా యేక్షణమైనను రావచ్చును. ఈదేశ సాంప్రదాయము నీ నెఱిగియుండవు.”

“అపాయముని వెనుదీయువాడఁ గాను. అమీనా! పిఱికిపడ నుండని నారీజనమందహాసమునకుఁ బొత్తుడుగాఁడు. మఱియు, అపాయమునుండి నిరపాయముగాఁ దాను వెలువడుటయేగాక, నిజమనో హరునిఁగూడ నేర్పుమెయి తప్పింపఁజాలని స్త్రీయొక స్త్రీ కాదు. కాన, ఇఁకఁ గాలయాపన మొనరింపక నన్ను గొనిపోమ్ము.”

అంత నాదాసి ఇట్లుల స్పష్టముగ గొణగెను.

“బాగు! తప్పేమి? ఈనమయమున కాతఁడు గాకున్న, నీతఁడాయె. కాని, అంతకంతకుఁ జిక్కగుచున్న ఈవ్యాపారముననే ప్రమాద ముప్పతీల్లనోయని మాత్రము భయమగును.”

అంతట, లూకాను విసువు నభినయించి ఇట్లు ప్రశ్నించెను—
“అమీనా! ఏమనుకొనుచున్నావు? కాలవారణమగు—”

“ఆర్యా! నీ వితరణముం గొనియాడుచున్నదానను” అని యుక్తి యుక్తముగఁ బలికి, మఱుడ నిట్లు లెనెను— “ఆర్యా! నీ మాట కాదనఁజాలను. పోదము రమ్ము.”

వారిరువురు గదినుండి వెలువడినంతనే, అమీనాభద్రముగఁ దాళము వైచి ముందుగ నడచెను, లూకా సామెను వెంబడించెను. ప్రదేశ మంతయు గడు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. అమీనా లూకానులు నిరపాయముగా దొరసాని శయ్యాగారము దాసిరి. పాపా పాదరక్షలచ్చట

గానరామి, అమీనా నిర్భయముగాఁ దలుపు తెఱచి, నిజానుచర సహితముగా నందుఁ బ్రవేశించెను. తత్ప్రథమ మందిరమున నిలిచి, దాసి యిట్లులనెను—“అయ్యా! అల్లడే మా దొరసాని శయ్యామందిరము. నీ వాక్కాసుర్యమున నామె నెట్లు సమాధానపఱచి కై నకే మొనరించుకొందువో!—నత్వరము పోమ్ము!”

లూకాసు శోడనే కెండవమందిరముగూడ గడచి, ప్రభుపత్ని సమప్తిమునకుఁ బోయెను. మృదుల మోహనహంసతూలికాతల్పమున నొయ్యారముగ వ్రాలి, నిజహృదయాపహరణ క్రియాదక్షుడగు తురుష్క-మస్మధునికై తత్తరపడుచుండ వేటొకఁడు గోచరించుటచే, నా మదనతి సహజముగ విస్మయాగ్రహపరవశయై కడు జీకాకుపడెను. కాని, లూకాసు మాత్రము నిరసింపఁదగిన వాఁడా? వాని సమున్నతాకారము, దీర్ఘబాహువులు, పేరుటురము, సుందరగంభీరాననమును దప్పక దర్శనీయములు. గాన, నాస్వైరిణి మఱియొకసారి లూకాసును గాంచి తదాలోచనాధీనమాననయై యుండ, నాతఁడు తద్భావ పరివర్తనము గుర్తించి, సమీపించి, మనోహర నిశ్చలస్వరంబున నిట్లులనెను—

“సుందరీమణి! కేవలము ప్రమాదవశమున నిన్నుఁ గాంచు నపూర్వమహాభాగ్య మలవడెను; ధన్యుడను!”

ఆ ప్రాఢ క్షాంత యంత కృత్రిమనిరాదరణస్వరంబున నిట్లులనెను.

“అయ్యా! ఈ తెఱంగున శుద్ధాంతమునఁ జొరబడుట సాహసమని యెఱుంగవా? కాని, ప్రమాదమంటివే! ఏమది?” వర్ణనాతీతమగు నా సుందరాంగుని సుందరనయనద్వయముపై నాధీరవీక్షణములు నిలిచిపోయెను. గ్రీకుయువకుఁ డిట్లులనెను—“కాంతామణి! యధార్థ మెఱింగించెద, క్షమింపుమా. ద్రాక్షిరసపాన మొకింత యధిశతర మగుటచే దల్తబనుపాపా—”

“ప్రవక్ష్యమగు మహమ్మదు నిపేధించెను!”—నిసీలశ్రమరాజి కారణమున మజిలీయ మజిలీయు దీపించు నా మోహగూఢగుని సుందర దంతపు దంతరణం గూర్చినంతనే యా కామిని చక్షుశ్చూనయ్యయై మోహకారోద్భూతనిశ్వాసయై మగుడ నిట్టులనెను.— కాని, మనము దుర్బలమానవులముగదా.”

“నిక్కముగ దుర్బలులుము! కాదేని, నేనీ మారవిశాసమునకుఁ జిక్కువాడఁ గాను.”

“కాని, ప్రమాదవశమున పంటివే! అదేమియో సర్వగము బలు కుము.”

“మధురసము తలకెక్కిన చల్లబనుచామా, ఖాలీలుడు వారింపఁ గడంగినను సరకుసేయక, మమ్మొకరి మందిరమున నింకొకరిని బంధించెను. నేఁ జెప్పు ప్రమాద మయ్యది. కాని, తత్ప్రమాదమే నాకీ మహాలాభ మొడగూర్చెదా.”

“ఖాలీలుడు వారింపఁ గడంగెనా?” అని యథాలాపముగా నిస్మిల్లా ప్రశ్నించెను. కాని, నిక్కముగ నా కామిని అసిర్వాచ్యా నందప్రకంపితహృదయ యాయెను. కారణ మేమన, ఆమె చిత్త మింకను సుందరతురుష్క యువజనాధీనమై యుండెను. తనపైఁ గల మక్కువకతంబుననే చామాను వారించి ఖాలీలుడు నిజమందిరాంతరంబున నుండఁ బ్రయత్నించెనని యెంచి ఆమె కడు ముడమందెను. లూకాసు మగుడ నిట్టులనెను.—

“సుందరీమణీ! నిజము. ఒకని మందిరమున నింకొకనిఁ జెట్టుచుంటివని ఖాలీలుడు విస్మయముగఁ బలికెను. కాని, అనలే మతిమాలిన ప్రభువు వాదించినచోఁ గ్రుద్ధుడగునని యెంచి, నేనును నా మిత్రుడుం గలసి ఖాలీలుడు మాటాడకుండ చేసితిమి.

ప్రభుపత్ని వీక్షణమధుకరములు గ్రీకు మనోహరవదనపంకేను

హము వీడి రాజులకుండెను. అసంతర మేమాయెనని ఆమె ప్రశ్నింప లూకానిట్లులనెను. —

“నేను ఖాల్తీలుని మందిరము జొచ్చి శయ్యపై నాసేనుడనై సంతనే నలుపు తెలుచి అమీనా ప్రవేశించెను. అం బెవ్వరుండురని దాసి సంతరియింపడదు. కాని, కాంతామణీ! క్షమింపుము. నీ పరిచారికను గాంచినంతనే నా హృదయమునందొక యూహ జనించెను. నే నిందనుక గుల్మేరును బ్రేమించి యుంటిని విశ్వసించితి. అది వట్టిభ్రమ యని ఇప్పుడు తెలుసుకొంటిని. నీలమేఘ విముక్తనుభూకరబింబముం బోలిన అచ్చాక్షర పసపిల్లలభవదీయముల రాసిన మనోహరారామ నీమఃగాంచినంతనే, నా హృదయము నీ యగ్రీసమామెను. మఱియు, భవదీయ మనోహరపదసందర్భనార్థమే గదా, కొన్ని దినముల క్రింద ట్టనే నీ మందిరమునకు రప్పింపబడితిని! కావున, అమీనా గోచరించి సంతనే, ప్రేమముగఁ జిక్కిన పదవకాశమును నృథా నీయరాదని నిశ్చయించితిని. —”

“నిన్నిందుఁ బ్రవేశపెట్టినలయునని అమీనాను బ్రతిమాలితివి కాబోలు?”

“తరుణీమణీ! నిజము. కాని, నాపైఁ గినిసిన గినియుము—నీదా సిని మాత్రము మన్నింపుము. నాలాలింపులకును బెదరింపులకును దాళిజాలక నాకుఁదోడ్పడెను.”

ప్రభుపత్ని వెంటనే బగులాడక, లోలోనఁ గుంతించెను. ఆమె వీక్షణము లుండుండి గ్రీకుయునకుని మనోహరాకారముపై బర్బిడు చుండెను. దుర్బలస్త్రీని సహజస్వాతిశయాహంకారములు ఆమె మానసమున లేకఁజెను. గుల్మేరును నలచిన లూకాను, ఆమె సొంద ర్యము గాంచి, తొంటిపలుపు నుబిచి మోహపరవశుడై, కృపఁబడై, ప్రభుపత్ని కిట్టెమట నుండెను! ఆమె హృదయ మెట్లు కంపింప

కుండును?—“పౌరుషవంతుడా! నీపలుకులన్నియు నిక్కములగునా? నన్ను నిక్కముగఁ బ్రేమింతువా?”

గ్రీకుయువకుఁ డనురాగపూరితనికృపావృత్తి నానముగ నిట్లు బహులాడెను.

“భవదీయభానురవదన సుధాకరచిందము గాంచుటయన, ప్రేమించుటయే. హా! తిరుణీ! మనమారామకరీరమున ఖాళీలుని చుట్టునుఖాసీనులమై కథాశ్రవణాతురులమై యుండుతఱు నీదు కుటిలముఖ వనసము తొలంగకుండెనేని, నాహృదయమున కిట్టి యారాటము లేకుండెడిది—నాగుల్నేరే నాహృదయాభిరాక్షి యని యింకను భ్రమించి సంతసించుచుండెడివాడను. నీవంటి యాపూర్వసౌందర్య సముజ్వలాంగిని భార్యగా వడసిన దల్లిబనుపాపా నిక్కముగ నదృష్టవంతుడు! ధన్యతముడు!”

తదాలాపము లాలించి ప్రభువల్ని సంతృప్తాంతరంగము తీసచెంగట నాసీనుడుగావలయునని లూకానుసకు నన్నముసరించెను. కాని, మోహంపుడల్పమున నోయ్యారముగ వ్రాలియున్న ఆమచ్చ కంటి సముజ్వలసౌందర్యవై భవంబున కోహరించుచానివలె నాగ్రీకు అవవతవదనుడై ఆసౌందర్యరాశి కొకింతదవ్వున నాసీనుడాయెను. విటులాతెఱంగున నటించుటయు, దానస్వైర్విణు లుప్పొంగుటయు సహజము. అంత నాయుందుముఖ నిజనుందరకరాజ్యమునందీయ, నాయువకుడు లేనియుత్సాహము దెచ్చికొని మోహాతురంబున ముద్దాడి తోడనే రయంబున దత్తరంబున విడిచిపుచ్చెను. నిజాతులిత సౌందర్యవై భవవిక్షణావసరదిగ్రహము కారణమున నాయువకుఁ డట్టులాచరించెననియు, తానొక మందహాసమొనరించునంతనే నాభీరుడు ధైర్యధుర్యుడై రయంబున నిజభుజవల్లరీపంజరబంధితుఁ డగుననియు ప్రభు భార్య భావించి కడుంగడు ముదిలించెను. కాని, లూకాను అశుభ

కడువిపరీతముగ కేవలము వర్ణనాతీతముగ నుండెను. అతని చిత్తము గుల్మేరుకాంతాధీశమై యుండెను. ప్రభువత్తిమై మోహములేదు. తనునట్టి దుర్వ్యవసాయమునకు నియోగించిన ఖలేలుని యభీప్రాయ మేమో యాతఁ డెఱుంగఁడు. ఐనను, యిత్రవచోబద్ధుడై యీకాసు నాటకమాడుచుండెను. ప్రభురాజీ ఇట్లు ప్రశ్నించెను—

“ఖాలీలుడు నాగుఱించి యేమైనఁ బ్రసంగించెనా?”

ప్రసంగించెను. మొదట నిన్నుఁగాంచినపుడు నినుండరాసనము వననాచ్ఛాదితమైయుండినను, భవదీయ దివ్యాకృతిఁగాంచియే నా మిత్రుఁడు విగతధైర్యుఁడాయెను. అసంతరిము తదభివర్ణనమునకు దొరఁగొనెను. కథాశ్రవణావసరమున నావలె నాతఁడును నీయపూర్వ సుందరాసనము తప్పక కాంచియేయుండును. అతఁడు సిక్కిముగ నీపాద సేవాపరాయణుఁడే!”

“ఖాలీలుడు మాఁగరస్పరిసమావేశము గుఱించి నెల్లడిచేయలేదు.” అని లోలోన సంతసించి, మధురమండహాసవిరాజితవదనయై ఇస్మిల్లా ఇట్టాలనెను—

“ఆర్యా! స్వాతిశయము మా జాతిలక్షణము గదా—కావున నీవస్యభా తలంపవలదు—నీమిత్రుఁడగు జూలియను నన్ను గుఱించి ప్రశంసించెనా?”

“నాఁడును ఖాలీలునివలెనే నీదు సౌందర్యముగ్గఱించెను. కాని, మోహనాంగీ! నామిత్రులమాటకేమి?—నేనే నీహృదయమునకు నచ్చినవాఁడనని పల్కి నన్ను ధన్యాత్ము నొనరింపవా?”

లజ్జారుణావనతపీక్షుడయై, ప్రభువత్తి ఇట్లు లనెను. “సుంద రాంగా! నీకీసందియమేల? అమీనా తొలుదొల్ల నీన్నగదా కాంచి మదీయారామిగృహంబునకుఁ గొనితెచ్చెను! దురదృష్టవశమున నాన మయమున విఘాతము సంభవించెను. ఐననేమి? భవదీయమనోహర

రూపనైభవము గుఱించి యునరించిన అమీనా యభివర్ణనము నా మానసమున నాటియున్నది. నాపుత్రికామందీరమున నిన్నుఁగాంచి సంతనే, నాపరిచారికవర్ణన మతిశయోక్తి కాదని రయంబున గుఱించితిని. ఎట్లు ప్రేమింపకుందును? మఱియు, నీపై మోహము లేదేని నాయంతిపుర మీతెఱంగునఁజూచిన నిన్ను పైరింతునా? కావున, నీకట్టి భయమువలదు. జూలియను ఖాల్లీలులతో నాకుఁ బనిలేదు. నాకిప్పుడు నీవే ప్రేమాస్పదుఁడవు—సర్వము నీవే—”

లూకాసుతోడనే మోహించి, ఆమోహనాంగి కోమలకరపల్ల వంబును మగుడ ముద్దాడి, వెనుకటివలెనే వీడి, మఱింత దవ్వనకుఁ బోయి, జాబ్బల్యమానసాందర్య విహ్వలహృదయుఁడైనట్టి విస్మయ విశాటానిమిషనేత్రుఁడై యట్టే నిలిచిపోయెను. ప్రభుకాంత మఱియు మఱియు సంతసించెను. క్షణక్షణ ప్రవర్తమానమగు మోహాతిరేకమున రయంబునఁ బైకొని ఆనవమోహనాకారుని నిజబాహువంజరమున బంధింపవలయునని తలంచెయు నాతని యధైర్యనభ్రమంబులంగాంచి వెనుదీసి, ఒకింత ధైర్యము గఱపనెంచి, యువజనహృదయము నీరగు నట్టి సుందరసీలవీక్షణంబులఁబఱపి, ఆమె అత్యంత మృదుమధురకల న్వనంబున నిట్టులనెను—

“సుందరాంగా! కేవలము క్షణికమగు కామవికారము కానోపు నీదుమోహమున కలరి ఊఁగొందునేని, నీవేమందువో?”

తనవనరొచ్చితోత్సాహస్వరమున లూకాసు సముచితభాషణంబుల బనులాడెను. అంత నావగలాడి వర్తులమై, సుందరమై, హిమనన్ని భమై కీషించు నిజభావకాండము బ్రదర్శించుటకునై తనకంచుకాంత మునందలి ఒంగు జలతారు నల్లినబరీక్షించుచు యిట్టులనెను—

“కాని, అబలలమగు మమ్ము బురుషులు కఠినవిమర్శన మొన రింతురు.”

నుందరాంగీ? నే నట్టివాడేగాకని విశ్వసింపుము.”—ఈ ప్రవర్తనము లూకాసునకే మితగల గాల్పించెను. మనుష్యులను పోషించు సీశశబ్ధులైన యాగ్రీకు మనసులేని పరమమున కొరవడినను, మోహపరనశులైన రసికవయనినది సముచిత సరససంభాషణాధునియై యాప్రేభాంగనను గన్నులబ్రాపెను! ఆమె ఇట్లులనెను—

నుందరాంగా! నీకు సహస్రవందనము లర్పింతును. సీయాదార్యము కడుశ్లాఘనీయము. దాన నాహృదయభారము తొలంగెను. ఇల్లలునయ్యు, హృదయదౌర్బల్యంబున మోహపరవశునై నిన్నుఁ జేమింతునేని, నన్ను నిరసింపవుగదా?”

“నిరసనమా! ఎట్లు నిరసింపంగలను? కాని—సుందరీ ఈ ప్రదేశమున నేయపాయము సంభవింపదు—”

“ఆహా! చెప్పజాలను. మాదేశమున స్త్రీ స్వాతంత్ర్యము నున్నది. మగడు సర్వాధికారి; ఆలు తదధికారబద్ధయై యున్నది. కావున, ఏముహూర్తముననైన రానగును. ఐనను, మన కపాయము హారయకుండ నుపాయము గలదు. అల్లదె, మొగమలు తెర—ఆవెనుక నున్న ద్వారము దాటినచో, పాపా ధనాగారముండును. ఆపత్కాలమున నామూర్ఖము శరణ్యము—కాని, మోహనాంగా! ఈసుఖసమయమున మనచిత్తము భయాధీనము కానేల! ఏవిచార మెఱుంగక, హాయిగ నుండము.”

ప్రభుపత్ని యట్లుపలికి, మోహతురంబున దనచెంతకు రమ్మని లూకాసునకు సన్నయొనరించెను. ఇత, మనోహరయువజనబాహు పంజరబంధితయై అనిర్వాచ్యానందసౌఖ్యార్థ వత్తరంగదోలికల నయ్యల లూగఁదలంచిన యామదవతికి అంతలో నడుగుల నవ్పడి దడదడ వినవచ్చెను. మోమెత్తి చూచినంతనే, విపరీత భయవికారవదనయై, ఉన్మాదిని నందమున బిటబిటనరుద్దెంచు నమీనా గోచరించెను!

ఇస్మిల్లాబూకానులు భయభ్రాంతులై దిగ్గునలేచిరి. ప్రభుభార్య రయంబునఁ దెలిపించి, నిజపరిచాచికా సందేశము గుర్తించి, తన సరస్వతి శ్రీనామమున వడివడి నిట్టులనెను—“ఆర్యా! అపాయోల్లంఘనోపాయము ముందుగనే తెల్పుట మేలాయెను—ప్రభువరుడెంచునాడు—తక్షణ మీమాన్యమునఁ బొమ్ము—ఆలసింపకుము—మఱియొకసారి సుఖింపనగును!”

అట్లుపలికి అకాంత, తెర తెరిచి, తదంతరరహస్యకనాటము చయ్యన నడలించెను. అందు లూకాను రయంబునఁ బ్రవేశించెను. తోడనే, ప్రభుపత్ని తలుపువైచి, కౌండపటము సరిదిద్ది, ఏతెంచు మగనికి యథాస్వాగతమొనంగుటకై నిశ్చలవదనము దాల్చెను. ఆముహూర్తముననే పాపా యామందిరమునఁ గాలిడెను.

౨౧

తాళము

రహస్యమాగ్ధాంతర్గతుడైన లూకాను మిత్రహితోపదేశానుసారముగఁ దోడనే శస్త్రధరుఁ డాయెను. ఎట్టి యపాయ ముప్పతిల్లునోయని ఆతఁడు సహస్రనయనములతో నిటునటు దిలకించుచు గడుంగడు సప్రమత్తుడై యుండెను. మనకుఁ జరపరిచితమగు లోహదీపమందు వెలుంగుచుండెను. కాని, ఖాలీలుఁ డట్టి విపరీతకార్యమునకుఁ దనమిత్రు నేల నియోగింపవలయును? లూకానున కేమియు దోషకుండెను.

గ్రీకుయువకుఁ డప్రమత్తుడై భద్రముగ నడచి సిద్ధిగది సమీపించెను. నిలజేఘాతనన్నిభుండగు నాదీర్ఘకాయుఁడు చిత్తుగఁ ద్రావి

ఘర్షణభ్యాన మొనరించుచు మైమఱచి నిద్రించుచుండెను. ఒక్కఁ జూచుకొండటనే వాఁడే యెఱుంగున వొంగవలె నిష్ఠనానామమందిగముఁ జొచ్చి నుచిరాహారంబులను మధురమును దన్నునొందెనో, వెనుకటి ప్రకరణమునఁ గాంచియే యుంటిమి.

సిద్ధి నిద్రించుటచే నే ప్రమాదము లేకపోయెను. తత్ప్రాంత మతి క్రమించి లూకాను సోపానములనంక విలకించుచుండ, ఖాలీలుఁడు గోచరించి యాతని డాసెను. సిద్ధి నీద్రావరుఁ డాయెనని యెఱింగి సంతనే, కార్యము సులభతరమాయెనని సంతసించి, తన ఖడ్గము సాించి, నిజానుచరసమేతుఁడై ఖాలీలుఁడు వానిచెంతకు బోయెను.

సిద్ధిని తీవ్రముగ దట్టుచు కుదుపుచు ఖాలీలుఁడు మేల్కొల్పెను. వాఁడు తోడనే త్రుళ్ళి మేల్కొంచెను. కనువిచ్చిసంతనే ఖాలీలుని భయంకరమూర్తియు, భయంకరతరసునిశితకరవాలమును గోచరించుటచే వాఁడు దురంతభయాఢీనమున గడగడలాడెను. ఖాలీలుఁడు కఠినముగ నిట్టులనెను.—

“ఓరి, నేనకాధమా! నీవు నా యధీనమైతివని యెఱుంగుదు గదా—మాయామర్మములు విడిచి నీకథ పూర్తిగఁ దెలుపవలసిన యవసర మరుదెంచెను—పరిస్థితు లనుకూలంపము, నేనిందనుక వేచి యుంటిని—”

దుర్భరభయవికారవదనుఁడై, సిద్ధి యిట్టులనెను.—

“ఆర్యా! నీవెవ్వండవు? చూచుటకు బాలుఁడవయ్య—నన్ను గాంచిన మొదటి నిముసముననే నాపై సధికారమునహించి శాసింప నారంభించితివి!—నీకుఁగలప్రభావ మేమియో తెలియకున్నది—”

“ఓరీ! నేను మూర్తిభవించిన క్రోధమని యెఱుంగుము? అవసర మగు నవసరముల దయాదాక్షిణ్యములకుఁ గొఱతెయుండదనికూడ గ్రహింపుము.” సిద్ధి భయాతురంబున సమ్మతించి, నాతురుష్కయువ

కుండు తొంటి కఠినస్వనమున నిట్లు లాజ్ఞాపించెను—“లెమ్ము! నీఖడ్గము నిండుంచి ముందునకువ్రుము—నేత్రైక్షణనట్లు చెప్పినంతనే యొనరింపవలయు!”

ఖాలీలుండు మానవాతీతాధికారధురంధరుండై శాసించుచుండి నట్లు తోచెను. పాపానేవకుండు చెప్పరాని భయసంభ్రమంబులచే ద్రిప్పవడి, కట్టెదుటనున్న యధికారమూర్తిని దేజీచూడజాలక అధోముఖుడై అల్లనఁ విరికించుచు, అతని మిత్రునిఁగాంచి మఱియు వెలుగందుచు లేచినంతనే, ఖాలీలు డాకిలాసోపానములఁజూపి నడుమని కఠినముగ నాజ్ఞాపించెను.

మిత్రద్వయము పిలువదనరుదేరి, సిద్ధి మెట్లుడిగి, నేలయందడఁగి మున్న దారుకవాటము సమీపించెను. వాడు తక్షణము భయ విహ్వలుడాయెను. తురుష్కవీరుని యభిప్రాయము వానికి స్ఫురించెను. మందిరాంతరారామమున కందుండి యొక మార్గముండెనని గతప్రకరణమున నరసియుంటిమిగదా. తత్కవాటము కుడ్యపదార్థముతోఁ గలసిపోవునట్లు కడునిపుణముగ నిర్మితమై యమరియుండుటచే ఖాలీలు డింతకుఁబూర్వ మరయఁజాలకపోయెను. కాని, విషయ మెఱింగినకారణమున నాతఁ డీసమయమున దద్వారమును సుళువుగనే గుర్తించెను. అంత నాతఁడు సిద్ధినిఁగాంచి, అద్వారపుదాళ మొనంగుమని అధికారపూరితస్వరంబునఁ గోరెను. భయాతిరేకమున నొడలంతయుం జెమ్మటక్రమ్మ, వాఁ డిట్టులనెను.—

అయ్యా! బీగ మిదిగొ. కాని, పాపా ప్రశ్నించునేని, ఏమందును?”

“పోయె నని చెప్పుము. నీవు భయపడకుము—ఈగంటయందె నేను పాపాతో మాటాడవలసియుండును—”

“ఏమైనను, నావనినరి. అయ్యా! పాపా స్వభావము నే నెఱుంగ

గుడు. ప్రళయూనిల సన్నిభమగు నా మహాసీముని దురాగ్రహమునకు ంఘసమునై నేను మ్రగ్గవలసినదే!”

దుర్బలునిపగిది గంపించు నాదీర్ఘకాయుని కిరమునందలి తాము గైకొని, ఖాలీలుఁ డిట్టులనెను—

“సేవకా! నిన్ను రక్షింపఁగలను. నీవాభయము వీడియుండుము. ఏ కారణముచేనైన నా సంకల్ప మీ సమయమున భగ్నమైనను, నేను మఱికొంతకాలము వేచియుండవలసినను, నీతాళము నాచేత నుండుటచే నీవలన నా కెట్టి యపాయము వాటిల్లనేరదు. నీవు తప్పక మ దాజ్ఞానువర్తివై యుండువు.”

“అయ్యా! నే నిప్పటికే సాయాజ్ఞకు ఒడ్డుండినై యుంటిను. నన్ను నీ వకారణముగఁ గడుఁదూలనాడినను, రహస్యభంగ మొన రింపలేకు—”

“చాలు! నీఁ జెప్పినట్లుకు నిట్టులే మెలంగుము. ఇఁక నీతిలుపు తెఱుపుము!”

అట్లు లాజ్ఞాపించు ఖాలీలుఁ డీ సమయమున దుర్నిరీక్షుండై ఆతఁని కంటి మీసమయమున సధికతర గంభీరాధికారపూరితమైయుండెను. వీక్షణములు తీక్షణతరంబుగ నుండెను. సిద్ధి భయ మధికతమ మాయెను: వాని మేనెల్ల వడంకఁజొచ్చెను. కట్టెధుటనున్న భయంక రాధికారమూర్తిని నిరాకరింపనేరక, తాళ మొనంగుటకు ధైర్యము చాలక మ్రాన్పడియున్న సేవకునిఁ గాంచి, ఖాలీలుఁడు తీవ్రతరంబుగ నిట్టులనెను—

“ఓరి, సేవకా! ఈ రహస్యకవాటము రయంబునఁ దీయుము!— కార్య మొనరింపక అట్లు లేల నిలిచెదవు?—ఓరీ! మఱియొకసారి చెప్పెద—ఇంకను ఆలసింతువేని, మదీయ ఖడ్గధారకు గుఱియై తారుస మరణింతువు!”

సిద్ధి యింక నుపేక్షింపఁజాలక, పాపావలనఁ జనకుఁ బ్రాణా
సాయము వాటిల్లకుండ రక్షింపవలయునని దైవ్యముగఁ బ్రార్థించి,
ఖాళీలు నాజ్ఞ నొదలఁ దాల్చి, కార్యమునకుఁ బూనెను.

గోడయం దమరియున్న ద్వారముచేత నొకఁడనువసీల యుండెను.
సిద్ధి బలముగ నొక్కినంతనే అయ్యది ఒక యంగుఠము గోడలోనికి
దిగిపోయెను. వాఁడంతట భూమ్యాంతర రహస్యదారు కవాటము
చేతకుఁ బోయి ఒకవంక నొక్కినంతనే, యవ్వలికొన లేచెను.
ఆహా! ఎంత వివరీతము! ఆ ముహూర్తముననే, కస్మిన్మా మంది
రాంతర రహస్యద్వారము తెఱచిననవ్వడి అయెను. బానిసీడు
తోడనే పిడుగుపడినభాతి బెగడునడి, మందన్నరమణనే ‘పాపా!’
యని అటచెను. నవ్వడియేగాక ఈ గంభీరాలాపములు విస్పష్టముగ
వెలువడెను. “ప్రేయసీ! ఈ స్వప్న మనర్థదాయక మని తోచెడివి.
నా ధనాగారము సురక్షితముగ నుండునా! తక్షణము పోయి చూడ
వలయు—”

సిద్ధి ప్రాణము లెగిరిపోవుచుండెను. వాని శ్రవణమున ఖాళీలు
డిట్టులనెను. “భీతిల్లకుము. ఏని నెప్పటియట్లు లమర్చివేయుము—
నీ ప్రాణము నా యధీనమునుమా!—విశ్వానఘాత మాచరింప
కుము—భయము వలదు!”

“అయ్యో! తాళము!” అని వాడు మరణావసర విహ్వలస్వర
మున నడిగెను.

“పోయెనని చెప్పము. అపాయము ఘటిల్లకుండ నేను రక్షింపఁ
గలను.”

లూకాను ఖాళీలు లాక్షణము నిశ్శబ్దముగ మాయమైరి. సిద్ధి
ప్రాణము పిడికిటఁబట్టి, కదలిన తలుపును కేలను యథాప్రకార
మమర్చనంతలో, కస్మిన్మా పలుకు లేవగిది వినినాయెను—“నాథా!

చృధా యలఁగి యేల? కల కింత వెఱపా? నీ నేనకుడు దయ్యముచేసి
నిరంతరము గాచుండ, ఎట్టిభయము! రమ్మ! మదురోక్షతల్పుండైన
హాయిగ నిద్రింపుము!”

“వలదు, వలదు! కలలు కల్లయని తృణీకరింపరాదు. స్వప్నములు
భావశుభసూచకములు. నీ విందే యుండుము—వచ్చిన రమ్మ:
నీ వనునట్లు నా నేనకుడు నిక్కముగ స్వామిభక్తి పరాయణుడై,
విశ్వసనీయుడై, అప్రమత్తుడై కాచుండెనో, లేదో తీక్షణ మరయ
వలయు.”

తత్సంభాషణమున పాపా నిమగ్నుడై, అంతఃకలకు నాతలుపు
పూర్తిగ దెఱవఁజాయె గాని, తెఱచినచో సిద్ధిపడుపాటు వ్యక్తమై
యుండెడిది. కాని, వాని యదృష్టవశమున నాద్వారము విప్రుతమగు
సరికి, కార్యము పూర్తికాదు. నిజభార్యాసమేతుడై పాపా యంత
నా మెట్లుండిగదొడంగెను. తలుపు తెఱచినంతనే ప్రభుత్వియొక్క
తీక్షణ వీక్షణంబున నాసీమయంతయుఁ బరిశీలించెను. ఆమె హృదయ
మెటులుండెనో పాఠకులు గ్రహించియే యుందురు. ఒక్క-నిమిషము
క్రిందనేగదా, లూకాను ఆమందిరమునుండియే ఆమార్గమునుండియే
యగుదెంచెను!

ప్రభీష్ట ప్రభువులను గాంచినంతనే, సిద్ధి అమితభయవినయ సంభ్ర
మాకులుడై ఎదురేగి, నముచిత దూరంబున యథాక్రమముగా
సాష్టాంగ మాచరించెను. పాపా యిట్లులనెను—

“మహూ! లెమ్ము. జాగరూకుడవై యుంటివి-సంతసంచితలరె!
ఖడ్గము కానరాదేమి! కాపరి నిరంతరము ఖడ్గధారియై యుండవలదా!
తొల్లి భయంకర మహానర్పములు ధనాగారములను గాంచుచుండెనని
వినియుందాము—అయ్యవి నిరంత విషధరము లగుటయే గదా వాని
ప్రాశస్త్యము! అట్లులే నీవును అనుక్షణమాయుధ హస్తాండవై యున్న

చానిఁ నీవలన ప్రయోజనమేమి ? ”

సిద్ధి మగుడ సాష్టాంగ మొనరించి కడుదైన్యముగ నిట్టలనెను.—

“మహాప్రభూ! రక్షింపుము! ఖడ్గమాయరయందుమఱచితిని—అకోణమున నిద్రింతును—ప్రమాదవశమున—”

“ప్రమాదమా! సేవకాథమా! ఏమంటివి? ఇట్టి ప్రమాదము లెన్నాయో!”

“అధిపా! ఇట్టి ప్రమాదమెన్నడు సంభవించలేదు—ఇదే తొలిసారి—ప్రభూ! క్షమింపుము—రక్షింపుము!”

సేవకా! ప్రభువు దయామయుడు—నిన్ను క్షమియించునులే.”

ఇస్మిల్లా అతీసున వానికి ధైర్యము గఱపి, సముచిత సరసంపుఁ జేర్చుట దన నాభుని త్రోవ ముడుపుటకుఁ గూడఁ బ్రయత్నించెను. పాపా యిట్టులనెను.—

“వీనిఖడ్గము నిజముగ నందున్నదో లేదో చూతముగాక.— అట్లా! ఓరి, పసరమా! ఇదియేమి? ఈరుచిరాహారము లెక్కజీవి?—సారాయి కూడనా! తెలిసె—వీడరాని యీనిగూఢ ధనాగారము వీడి, చొరరాని నాయుపవసము జోచ్చి, నీవంటి సేవకాథముఁడు చూడనైన జూడరాని ప్రశస్తభోజ్య పదార్థముల నపహరించితివిగా!”

సిద్ధి యవస్థ ఎట్టులుండునో పాఠకులే గ్రహింపవలయును. దీనాతి దీనాననుష్టై ప్రభుపత్ని నొక్కసారి తిలకించి, మగుడ పాపా పాదములచెంత వ్రాలెను. తురుష్కప్రభువు దండహ్యమాన మానసుండై అభినవవల ధరధ్వానమున నిట్లు గర్జించెను.—

“అధిమాధమా! నీ యవరాధము స్పష్టము! అందులకు శిక్షనీకుఁ దెలియుఁగాదా—అనుభవించువుగాక!”

దల్తబను పాపా అత్యగ్రుస్తై, మర్చిరీక్షుండై యుంచెను. అస్థిలంబుననే యుండిన ఇస్మిల్లా యవస్థ కనుంగడు దుర్భరముగ విర్ణనా

తీతముగ నుండెను. నాథుని శాంత హుతులైతయు నవతరముగ నుండెను. గావున నామ నివహృద యంతాటము జాతుగ నుచు మధుర మందహాసశాంత వదనయై మంజుల హాసచంద్రుని నిట్టులనెను.—

“ప్రాణనాథా! ఈ మహూ అంతగ ద్రోహికాడని భావించును. సమాధాన మొసంగుట నవకాశ మొసంగుడు. ఒకవేళ, నాని కనుదిన మాహారము తెచ్చెను నమీనా చాలిగొని ఈ రమ్యాహారము లంగూడ నేడు కొనితెచ్చినేమో—”

“అట్టులగునేని అమీనాయును దత్తలమనుభవించుగాక!”

“ప్రాణేశ్వరా! నిజము చెప్పవలయునుగదా— ఈ స్నానిభక్తున కప్పుడవుడు నేనే మధురస మంపుచుంటి—”

“ఐన, నీవును అపరాధ మొనరించితివి! కాని, నీ యహదార్యము అబలాజన సహజదౌర్బల్యము న్యక్తహుచుచున్నది. కాని, తన యంతర మెటుంగక ఇట్టి పదార్థములు పరిగ్రహించువాడే ప్రధానాచారాధి. ఐనను, నీవు చెప్పుచుంటివి కాన, వానికి మరణము తప్పెను. కాని, వానినెల్లి బానిసబజారున కంపి, విక్రయింతును— ప్రభువిశ్వాసాపాత్రుడైన యీ దుర్దినము దలంచి ఆ జన్మాంతము దుఃఖితు డగుగాక. దురాత్మా! లెమ్ము! విశ్వాసఘాతుకుడనై నీకొనంగీన తాళము దుర్వినియోగ మొనర్చితివి! ఆ బీగ మిటు తెమ్ము; లెమ్ము!”

కాని, ఆ సేనకుడు బాధిర్యబాధితుడో యన, లేవడాయెను. అంతవఱకు భూమికి కొంచె మెత్తుగనుండిన శిరము ఆ చల్లని కటికి జూల నొరయునట్లు వ్రాలి, చచ్చినపగిది వాడట్టులే పడియుండెను.

“ఓరీ! మాటాడవేమి? సత్వరము తాళ మిమ్ము!”

ప్రభు నట్లు గర్జించినను, వాడట్టులే పడియుండెను. అంత

చిస్టిల్లా ఇట్టులనెను—

“చాచా! విన్నాడదా, ఏమి? ప్రభువునకు నీగ మిచ్చి
తేయునా—నిన్ను దప్పక మన్నించును—నేగూడఁ గోడ్చుకొ
నను.”

అంత నమిత మందస్వరంబున సిద్ధి యిట్టులనెను—మహాధిపా!
తాళము—తాళము పోయెను—”

శురుక్కుప్రభువు తోడనే భయంకరరౌద్రమూర్తియై, రక్తాగ్రణ
రాగసీతనవనఁడై ప్రజ్వలితానల సన్నిభనయనుడై తదావేశమున
భూతాడన మొనరించి యిట్లు గర్జించెను—

“ఇవి యేటిమాటలు! ఓరోరి, సేవకాధమా! ఏమంటివి! ఔరా!
నాతో ఏడు ఎక్కనక్కిము లాడునాఏమి! అధమాధమా! మాఱాడ
వేమి? ఆరామమునకుఁ జూపు రహస్యకవాటతాళ మేమాయె?”

మృతప్రాయుడగు నా సిద్ధినోటినుండి మాట వెలువడుటయే
ఒహల కష్టముగ నుండెను. వాఁ డెట్టులో బ్రాణములు బిగియబట్టి
హీనాతిహీనస్వరంబున ‘పోయె’ నని మగుడఁ బలికెను.

పాపా ఇంకనుఁ దాళఁగలడా? ఆగ్రహము దుర్భరంబగుడు,
నాతఁడు మండిపడి మగుడ నిట్లు గర్జించెను—

“పోయెనా! తాళము పోయెనే! కాంతా! చూచితిగదా!—
ఇట్టి దురాత్ముని నీవు సైరింపుమంటివి! ఎంత మోసము! ఎంత
ప్రమాదము! ఇట్టి దుష్టవిశ్వాసఘాతుకు నెగదా, మన మింతకాలము
విశ్వసించియుంటిమి!”

కాని ప్రభువత్ని ఏమనఁజాలును? ఆమె యవస్థమాత్రము తిన్నగ
నుండెనా? తదవస్థ ప్రకటింపరాని దగుటచే మఱియు దుర్భరమై,
దుస్సహమై, హృదయవిచారణకరమై యుండుటచే, నా యభాగిని
ప్రత్యుత్తర మొసంగఁబోయియు విఫలయాయెను. పాపా మగుడ

నిట్లు గర్జించెను—

“దుష్టా! తాళమేమాయె? ఎందుబోయెను? కవాటము భద్రముగ బంధింపబడియున్నదా!”

“చిత్తము, దేవా!” వాడింక నట్టులే పడియుండెను.

“అట్టులైనచో, నాతాళ మిందే యుండవలయు. ఎవరో దాచి మఱచియుందువు. కాదేని, సారాయికైపున నొడలెఱుంగక ఎచ్చు లేని పాటవైచి యుందువు.”

“దేవా! ఎల్లడల బరిశోధించితిని. నేనాతాళమునకై నెముకు చుండగనే, దేవరవా రరుదెంచిరి.”

“చాల వింతగ నున్నది. ఏమియు గ్రాహ్యము కాకున్నది. ఏమైనను నీవు ప్రమత్తుండవగుట తథ్యము. ఏమో! అంతయు నొక మోసము కారాదా? నేవకా! లేచి, నీగదిలోనికి సత్వరము వచ్చుము!”

వివిధాలోచనా బాధితుడై యట్లు లాజ్ఞాపించి, పాపా విద్యుత్ప్రభావిభాసిత కరవాలము నొరనుండి తీసెను. ఇస్మిల్లా యమిత భయాధీనయై కెప్పున నఱచి తాజూచుచుండగ వాని జంపరాదని ప్రార్థించెను.

“కాంతా! భయము వలదు. నాయభిమత మదిగాదు” అని హెచ్చరించి, చెంతనున్న సిద్ధి దీర్ఘకరవాలముంగూడఁ జేఱుని, పాపా మగుడ నిట్టులనెను—“మహూ! నీయాయు ఏగంటతో నరి! గంటయననేల—ఈ నిమిషముతో నరి! నేనిదె పోయి తద్భయంకర కార్యరచనా సమర్థులగు కింకరులను జీరువాడ!”

మహూమాట యటుండ, ప్రభుభార్య యవస్థ వర్ణనాతీతముగ నుండెను. భయంకరానల దహనాయమాన కాంతారమువలె నామె హృదయము భగ్గుభగ్గుల మండిపోవుచుండెను. ఐనను, తద్వివరత

సయావనసోచిత గాంభీర్యముదాల్చి, పిసమ్రయై మోడరించి ఆమె
ముట్టులనెను—

మహానీయా! భవదీయ హృదయానువర్తిని నగు నాపలుకులు
గమనింపుము. ఈసేవకుని తల మధుపానమునఁ గై పెక్కి యుండుట
సువ్యక్తము గదా. వాడు కృతస్మారకుఁ డగువరకు గడువొసం
గుము. ఒక్కజాబు చాలు—తగు సమాధాన మొసంగునేమో
మాతము. ”

“ప్రేయసీ! లెన్నబల్కితివి. నేనకా! వింటివా! ఒక జాము
సావకాశ మిచ్చితి—నేమగుడ నేతెంచునరికి తగు సమాధానమొసం
గిన, నదృష్టవంతుఁడవు—లేదేని, భయంకరచాపపాశ ఖండితకంఠుఁ
డవై చత్తువు—నీ పాపిష్ఠి మృశకశేబరము బాన్వరసు జలచరంబుల
కాహారంబగు! తరుణీ, గమ్ము!”

అట్లు పలికి, సన్యాససవ్యహస్తముల కృపాణములు దీపింప, దల్ల
బను పాషా తోడనే వెడలెను. ఎట్టి యాపాయము మోరయకుండ
తాజూచెదనని సిద్ధి గ్రహించునట్లు భావగర్భితముగ నొక్కవీక్షణము
విద్యుత్పిరణమువలె వానిచై బఱిపి, ప్రభువత్ని యాతని ననుగ
మించెను. పాషా యాన్వారము తోడనే దిట్టముగ బంధించి, ఇట్లు
లనెను—“శయ్యాగతుఁడ గాకముందె, నాధనము సురక్షితముగ
నున్నదో, లేదో చూడవలయు.”

ఇక లూకాను ఖాలీలుల సమాచార మరయవలయును. పాషా
యరుదెంచు సవ్యధి ఆలించినంతనే వారు నూయమైరిగదా. నిజ
మందిరకుడ్యాంతరహస్య కవాటముడాసి మిత్రులచట నిలిచియుండిరి.
ఆ మెట్లు వరుస వంకరతిరిగిన కారణమున వారుపాషాకుఁ గానరార్చి
పాషా మొదలగువారుగూడ లూకాను ఖాలీలుల కగోచరులైననకు
వారి సంభాషణము స్పష్టముగ వినబడెను. తన తురుష్కమిత్రుని

ప్రవర్తనముండలంచి లూకాను మఱియు మఱియు విస్మయపడెను. ఖాలీలుడే సమాధాన మొసంగఁబోక, వైశ్యురహిత శిలా ప్రతిమ వలె నిలిచి, సిద్ధి పాపా ఇస్మిల్లా సంతాపము మాకర్జించు కార్యమున నిమగ్నుడాయెను. సవ్వడి ఏమైనను, పాపా గుర్తించును. దాన, నెంతేని యన్యము వాటిల్లును. కాని, లూకానుకూడ వివేకవంతుడగుటచే, సమిత సంభ్రమసంభరిత స్వాంతతుడయ్యు నిశ్శబ్దముగ నుండెను.

తత్క్షణము తన ధనాగారము పరీక్షింప కలయునని పాపాయనిన పలుకులు వీనుల బడినంతనే, ఖాలీలుడు వడివడి మెట్లమలపుడాసి ఆతని చర్యనరయఁ బ్రయత్నించును. పాపా కేలయందలి మరతలుపు సమీపించి, తత్సహపరామద్వారము యథాస్థానమున సురక్షితముగ నుండెనో లేదోయని ముందుగఁ బరీక్షించెను. సిద్ధిబలుకు లంత వరకు సత్యములె దాన నాప్రభువు సంతసించి, ఆప్రక్కనున్న ఇనుపచీల నొక్కెను. కంటి కగోచరమగు పరస్పర సంబంధముంటచే గావలయు, దన్నికట భూస్థాపితదారు కవాటము చలించెను. పాపాయా తలుపెత్తి, వంగివంగి తదేకధ్యానముతో సందేమియో చూడఁ దొడంగెను. ఆముహూర్తముననే చెప్పరాని విపరీత దృశ్యమొందు ఖాలీలునకు గోచరించెను.

ఇస్మిల్లా పాపావెనువెంటనే యుండెను. దీపపుగిరణంబు లామె వదనముపై స్పష్టముగఁ బడుచుండెను. తదానన విక్షణాభిరతుండగు తురుష్కయువకున కాకార్యము దాన సుకరమాయెను. ధీర యువజన హృదయాకర్షణ చణునరుపమానమధురశీతల సౌందర్య విరాజితయగు నావాగ్గంటి తత్క్షణమున ఘోరతరవికారాకార రాక్షసి చందంబునఁ దోచెను. సాధుహరిణ వేషధారిణియగు వ్యాఘ్ర తటిజూచి నిజ భయంకరాకృతి ధరించు భాతి నాయువతి వైఖరి కాన్పించెను.

ఆ విపరీతపుణ్యగాంత పెనురక్కసిలోలే దారుణ సంకల్పధురీణయై బాహువులుజూపి, వంగినంగి భూరంధ్రపరిశీలన కార్యచిమగ్నుడై యున్న తన నాథుని రయమ్మున నయ్యగాధమున బడఁద్రోయు దాచివలె నుంకించెను. పాపాయవస్థ ఏమి కావలయు? మనోహరిణి యని విశ్వసించిన కామిని నిజప్రాణాపహరిణి యగునని ఆతఁడేమి యెఱుంగు? కాని, సాక్షాత్కృత మృత్యువుంబోలిన యాబోటి దుష్ట సంకల్పము గాంచినంతనే, ఖాలీలుఁడు తదవసర దుర్భరావేశమున రయంబునఁబోయి వారింప నుద్దేశించెను. కాని, అదృష్ట వశమున, పరీక్షపూర్తియగుటచే, నందనుక వంగిన పాపా లేచుచు నిట్టులనె.—
“అల్లాదయామయుఁడు—వందసీయుఁడు—ధనము సురక్షితముగ నున్నది!”

సుందరియగు నిస్మిల్దా ఎటులు దారుణాకృతి చాల్చెనో, అట్టులే మగుడ దొంటి నిశ్చల ప్రసన్నవదనము దత్తణము తాల్చెను ఖాలీలుఁడు ప్రచలిత హృదయుఁ డాయెను. మలవున కవ్వలనున్న లూకాసు మాత్ర మేమియు నెఱుంగఁడు.

దల్తబను పాపా యంతనారహస్య కవాటమును భూస్థలి నెప్పటి యట్లు పొందుపఱచి, ఇట్టులనెను.—“జీవితేశ్వరీ! మదీయహృద యారామసీమ ప్రవర్ధిత మనోహర సంపుల్లకునుచురత్నమా! భవ దీయ శయ్యాగారమునకు, బోదము, రమ్మ—నీవనినట్లు భవదురు పక్షోజితల్పుండవై హాయిగ నిద్రింతును.”

దై నమా! ఎంత విపరీతము! నాథుని ప్రాణము గబళింపఁజూచు రక్కసియా, జీవితేశ్వరీ! తన కాదుష్టాత్మ కతంబునఁ బ్రాపింపవల సిన ప్రాణోపద్రవమావంతేని పాపాకుఁడెలిసెనేని, తెలియకున్నను అనుమానమైనను స్ఫూరించెనేని, తత్క్షణ మామెను బాస్వరసుజలరాశి గర్భిణున గుభాలునఁ ద్రోయించి యుండెడివాఁడు. కాని, తద

పాయమునెఱుంగని పాపా నిశ్చల సంతోషిత స్వాంతుడై, భార్యా సమేతుడై యాస్థలమునుండి తొలగెను.

తోడనే, ఖాలీలుడు తన మిత్రునిడాసి ప్రశ్నిపదా నమీనాను గాంచుటయు, ప్రభుపత్ని క్షీడామందిరము జొచ్చుటయు, తదంతర మాయా ప్రణయగాధయును, పాపాయరు దెంచుటచే గా నామందిర మునుండి వెలువడుటయును లూకాను తెలియఁ బఱచెను. అనంతర మాతఃడిట్లు ప్రశ్నించెను.—

“మిత్రమా! ఇఁక నీకథ వినవలయు. నీచర్యలు నిగూఢములై, విస్మయజనకములై, అగమ్యములై, యున్నవి—”

“మిత్రమా! కొంతకాలము వేచియుండవలయు. నిర్మలహృదయ ముతో నీవితవ్యాపారములందుఁ బొల్లొనుచుంటినని మాత్రము నిశ్చయించి యుండుము. తగిన యదను చిరకాలమున రాగలదు. నీకపుడు సర్వము సువ్యక్తమగును.”

ఖాలీలు, డాపగిది వినిశ్చిత స్వరంబునఁ బలుక, లూకాను సముచిత ముగ నిట్లులెను.—

“మిత్రమా! సహజోదార స్వభావుండవు. యుక్తాయుక్త వివే చనా సమర్థుండవు— నీకదురాడ వాడఁగాను. ఆర్యా! భవదీయ కృపాతిశయముచేగాదే, నేను సజీవుడనై యుంట ! భయంకర మృత్యు గహ్వరమునుండి రక్షించిన నీయుంగరము ప్రభావమెన్నఁగును మఱపు నకు రాదుగదా—”

ఆ తెలింగునఁ దన కృతజ్ఞత వెలిబుచ్చు తన మిత్రునితో నభి మానపురస్కరముగాఁ బరస్పరకరపీడన మొనరించి, తనసమాచారము జూలియనునకుఁగూడ నెఱింగింప వలదని మోచ్చరించి, ఖాలీలుడాతని మందిరమున కాతనిం బుచ్చెను.

తరువాత్ పీఠం దనంతరము తన మందిరకుఁజ్ఞాంతరహస్తమాన్ల

ను గప్పినై చెను. కాని, ఆతడు తన మందిరమునకుఁ బోక మగుడ వెనుదిరిగి ఆసోపానములవెంబడి నడచి, సిద్ధి వెడలియుండిన యారామ ద్వారము చెంతకుబోయెను. అందెవ్వరును లేరు; ప్రదేశము కడు నిశ్యబ్దముగ నుండెను; తాళము తనచెంతనుంటుచే నాకపాటము నుభయపుగాఁదెఱచి యల్లనఁ బరికించెను. తెల్లవాఱుచుండెను. ఆవిశాల ప్రదేశమునం దెవ్వరును లేరు. కావున నాతఁడు ద్వారమునుండి నెలువడి, కొంత దవ్వరిగి, వెనుకటిసాయంకాలమునఁ దన పరిచార కుండగు సాదకుఁ డొనంగిన మందనము తెఱచెను. అందుఁ జిన్న పొన్నకాయలంతటి కిండ లాఱుండెను. అందొక గుంపు తన కరం బునఁబూని, బాహుబలము గొలంది వినరెను. అత్యుది తుపాకినుండి దూకు లోహగోళమువలె జీవ్వునఁబాఱి, తోపుకొన యందలి వృక్షపంక్తి నతిక్రమించి భూగతమైచంతనే శబ్దమాయెను. ఆధ్వని యంత అధికముగ లేకుండుటచేతను, ఆస్థలము కొంతదవ్వున నుండుట చేతను, పాపా మందిరమునందలి వా రేరును వినలేదు. ధూమపటల మొకింత చెలఱిగి క్రమముగా మాయమాయెను.

ఖాళీలుఁ డావంకనే చూచుచుండ, నచ్చటి సాంద్రతరగుల్మముల చాటునుండి మువ్వురు మనుజులు మెల్లమెల్లగ గోచరించిరి. అందు మొదటివాఁడు మనకు జరపరిచితుండగు నదకుండు. వారి వెనుక మఱి యిరువురు నల్లని నేవకులుండిరి. వారందఱు ఖాళీలుని నమి పించి యత్యంతవివయమ్మునఁ బ్రణమిల్లిరి.

ఆనేవకులతోఁబాటు మగుడ ఖాళీలుఁ డా రహస్యమార్గమునఁ ప్రవేశించి, సిద్ధి బంధితుఁడైయుండిన కోణపుఁ దలుపుదెఱచి, వాని నుద్దేశించి యిట్లులనెను.—

“మఘా! అపాయమునుండి నిన్నురక్షింతునని చెప్పియుంటిగదా. ఇం దిట్లులే యుదువేరి మరణము ధృవము. ఇక్కల్లా ఎంతటి చతుర

మతియైనను పాపా శ్రోధముడుగునదికాదు. కావున, సిన్నొక సురి
క్షితప్రదేశమునకు జేర్చుకొనితి—ఈముప్పురు నాసేవకులు—
నీవు తత్తణము వీరివెంట బొమ్ము!”

సిద్ధి అనుమాననభ్రాంతిభయాధీనమానమై చిరుత్తరుడై చూ
చుచుండ, ఖలీలుడు మృగశ నిట్టలనెను.

కుమ్రా వెలుపునుగూచు. నేను వంచకుడనిగానని యెటుంగ
జాలవా? నిన్ను బోలియుంచుటయే నాయభిప్రాయ మగునేని వంచన
యేల? సాయధులనుగు నల్వరము నిరాయధుడవగు నిన్నీ క్షణ
మున బోలియింపజాలమా? కావున, అనవసరకాలయాపన మొన
రింపక వీరి వెంట బొమ్ము. నీవు బందీవై యుండువు—ఆ విషయ
మిప్పుడే స్పష్టీకరింతును. ఐనను, ప్రాణభయము మాత్రము లేదు—
సమయమగునపుడు నే నడుగు ప్రశ్నలకు సమాధాన మీయవలదు.
పొమ్ము!”

సిద్ధి మందుడుగాడు. ఖలీలుడు మహారవంతుడని యాతఁ
డెఱుంగును. ఏమైనను, పాపా గృహంబున నుండిన, మగణము
తథ్యము. ఖలీలుని ప్రసర్తన మనుమానాస్పదముగనే యుండినను,
మృత్యుమందిరము వీడట వివేకముగదా. కావున వాడు సమ్మ
తించెను. తోడనే, వారందఱు నానలకు బోయిరి. కొంత దవ్వరగి,
సదకుని శ్రవణంబున నేమియో పలికి ఖలీలుడు రయంబున వెను
దిరిగి మగుడ దన్మందిరాంతర్గతం డాయెను. ఆతఁ డాతలుపు భద్ర
ముగ వైచి తన మందిరము జొచ్చి, తత్తణము శయ్యాగతుఁ
డాయెను.

పైవిషయము జరిగిన యొక గంటకు ఇస్మిల్లా శయ్యానుండి లేచెను.
ఆమామలాడి ఎట్లు నిద్రింపగలదు? పాపా గాఢనిద్రాపరుడై
యుండెను. ఆతఁ డంతలో మేల్కొనువాడు గాదని యెఱింగినదగు

టచే నా కాంత తల్పము డిగ్గి మొగములు తెర నడలించి, తత్సమీప సోపానములను వడివడి గడచి, తన నాథుడు సిద్ధిని బంధించిన గది యంతకుఁ బోయెను. తురుష్కప్రభువు వైచిన గడియ నిట్టముగ నట్టులే యుండెను. భారవంతమగు నాదండము మెల్లగ దీసి, తలుపు తెరిచి హృదయావేగ మొకింత యడంచి, హీనస్వరమున వడివడి నిట్టులనెను.—

“మత్స్రీయ సేనకా! మస్రూ! రమ్మ! నన్నమితవిశ్వాసముతోఁ గొల్పిన నిన్ను విడనాడుదునా; సత్వరము రమ్మ!”

మస్రూపైకి రాఁడాయెను—వచ్చు నవ్వడియైనఁ గాదాయెను! ఏట్టులగును? కాని, ప్రభుభార్య ఏమియు నెఱుంగదుగదా. కాన వాడు నిద్రించియుండునని యెంచి ఆ కాంతయందు జొచ్చెను. ఆమె విస్మయ మెట్లు నర్జింపనగును! సిద్ధి కానరాఁడు! వాఁడేమా యెను! వానినందు సాపా బంధించుట ఆమె కన్నులార గాంచి యుండెను. గడియ యధాస్థానమున నమగియుండెను. ఐనను, సిద్ధి కానరాఁడేమి? ఒకవేళ, దన పరిచారిక అమీనా వానిని దప్పించి యుండునా? ఎట్టులు? ఆ విషయ మామెకుఁ దెలియుట కవకాశము లేదే! మఱియు, నామె అం దేతెంచుటయు ననంభవము! ఏమన, దన మందరమునందలి నూర్గముగాక మఱియొక్కటియే యుండెను. అయ్యది ఖాలీలుని మందరమునందలి రహస్యద్వారము. కావున నటు పోవుటయు ననంభవము. విచారించి చూడ, నా కాంతకీ యూహా స్ఫురించెను. తన పరిచారిక వద్ద తాళము గలదుగదా— తత్సాహాయ్యమున నారామమునుండి యందుఁ బ్రవేశించి సిద్ధిని విడిచి యుండనగును. కాని, అదియు ససాధ్యము. సిద్ధి యాకస్మిక ముగాఁ బట్టువడి బంధింపఁబడెను—ఆవిషయము అమీనాకెల్లు తెలియును! తెలియుట అసాధ్యము. ఐన, వాఁడేమాయెను; ఏమియు

దోషకుండను.

ఏకారణము గానరాని కారణమున నిస్పృహ చిత్తమమిత భయా
ధీనమాయెను. ఘోరాకారములగు భూతములు నుష్టమానవుల
సమాంశ మెత్తికొని పోవునని ప్రభీయపడఁపఱు జాలించుచుండెను.
ఆగాఢలిపుడు స్మరణకువచ్చెను. ఆహా! ఎంత ప్రమాదము! ఆదయ్యము
తనకపుడు ప్రత్యక్షమగు నేమోయని ఆకామిని ప్రకంఠిత హృదయయై
ప్రస్వేదార్ద్రశరీరయై, ప్రచలితనయనయై అందెల్ల గలయఁ జూచెను.
దుర్భరహృదయావేగము సహింపఁజాలక, దుస్సహశిరో వేదమునకుఁ
దాశఁజాలక, నిలుచుటకైన నోపికచాలక, అచటిగోడ నామె యాశ్ర
యించెను. తదుత్తర నిమేషముననే మగుడ ధైర్యధుర్యయై చింతింప
నమీనాయే కావలయునని ఇస్పృహ భావించెను. ఆమె తోడనే ఆత
లువుమూసి, గడియ గూడ నెప్పటి యట్లువైచి, ఇట్లు చింతించెను.—
“అమీనాయే సిద్ధినిఁ దప్పించి యుండునేని, పరికి నేయపాయము
రాకుండ సముచిత సమాధాన మొనంగుటకు గూడ సిద్ధముగ
నుండును.”

తోడనే ఇస్పృహ తన శయ్యాగారమునకు మగిడి, యథాప్రకా
రము తన మగనిప్రక్క నల్లనమేను జేర్చెను. వివిధ తీవ్రాలోచనా
నలతప్తమగు నామె చిత్తమునకు నిద్దురమాత్రము రాకుండెను. అట్లు
కొంతకాల మగుడు, పాపామేల్కొంది, ఉదయకాల్య కరణీయములు
తీటునంతనే తాను మనూను గాంతననియు, వాఁడు తగిన సమా
ధాన మొనంగఁడేని తత్ఫలము గుడుచుననియు పలికి వెడలెను.

పాపా నిష్క్రమమామె హృదయభారము దొలంగించెను. తత్త్వ
ణమామె అమీనాను రావించెను. పరిచారిక గోచరించినంతనే “నీవు
సిద్ధిని జెఱునుండి తప్పించితివా?” యని తటాలున ప్రశ్నించెను.

అమీనా ఆ ప్రశ్న వినినంతనే మ్రూన్పడెను. విషయమేమియు

నెఱుంగని దాసి యట్లు మ్రాన్పడుట సహజముగదా. ఇస్మిలిడా చిగ్గర గనే యిట్లులనుకొనెను.—

“అహ! నాయూహయే నిజముగాఁబోలు! భూతమేకావలయు. ఆ ‘యెల్లిన’ అనుచరులలోని భూత మొకండు—”

తనదొరసాని ఆకస్మికముగా నేదారుణకారణముననో మతిభ్రమము గాంచి యుండునని యెంచి, దాసి సాభిప్రాయముగా నిట్లు లనెను.—“దేవీ! ఏమంటివి? నీ యభిప్రాయ మేమి? నిశ్చలచిత్తపు గమ్ము.”

ఇస్మిల్డా ణోడనే జరిగిన దారుణవిఫరీతోదంతము తెలియఁబడి చెను : దురంతభయనంభమాకులంబున నమీనా ఆలించెను. ప్రభ్రీ కంటి దాసికి దయ్యములపై భయవిశ్వాసములు మెండు. పెక్కండ్రు దురదృష్టవంతులు నిరాశావేశమున భూతనాయకునకు వశుడై, తమ ఆత్మలను గోల్పోవుట కొడఁబడి ప్రకృతాపాయమునండి తప్పించు కొందురని వినిన కథ లిప్పుడు తలంపునకు వచ్చెను. అట్లులే, మరణాపాయమునకుఁ జొల్పడిన సిద్ధియును భూతరాజును వ్రనన్న నొనరించుకొని, ఏరికఁ గానరాకుండ బాటియుండునని ఆమె విశ్వసించెను.—

“దేవీ! తొల్లి ‘సులేమాను’ అను ప్రసిద్ధపురుష పుంగవుడు చాల భూతములను బట్టి తామ్రఘటములందు బంధించి, నముద్రగర్భమున నుంచెనట. ఆ భూతములు తా మొనరించిన దౌష్ట్యముల ననునరించి తగు కాల మట్లులు బంధితములై యుండును. తన దురదృష్టవశమున కొన్నింటి భూతముల శిక్షానుభవము పూర్తియెను. అట్టి పితృచ భాండములు నముద్రోదరము నుండి పైకి లేచును. అయ్యవి క్రమ ముగా నిర్జనదీపములం జేరియచట శిలాభగ్నములగును. భూతము లకు దోడనే స్వేచ్ఛయలవడును. దేవీ! చెప్పాటకు నోరాడదుగాని అట్టి భయంకరభూత మొకటి యరుదెంచి యుండును —సిద్ధి దాసి

యధీనమై యుండును—భూతమేల కొంపోవలయునో—తలంపఁ జాలను—తలంచినంతమాత్రమున కరీర మా పాదమస్తకము వడంకు చున్నది—”

భయవిహ్వలయై పరిచారిక నోటినుండి మాట వెలువడుట బహు కష్టసాధ్యముగ నుండెను. కాని, వివిధాలోచనా బాధితయగు ప్రభు పత్ని తదాలాపము లాలించుటలేదు. భూతాదులను గేవలము విశ్వ సింపని ప్రౌఢజ్ఞ కాకున్నను, అపార లౌకిక జ్ఞానము గలదగుటచే నామె అమీనావలె నా విపరీతము భూతప్రభావమని విశ్వసింప జాలక కడుంగడు జింతింపఁ దొడంగెను. చిత్తమునందనే కాలోచ నలు నడివడి బాటుచుండెను. ఆలోచించు గొలంది ఆమె మానసము దహించుకొని పోవుచుండెను. కావున, నమీనా యనంబద్ధాలాపము లామె వీనులఁ జొరలేదు. ఎంత యాలోచించినను సిద్ధి యంతర్హితం డగుట కెద్దియేని కారణముండ వలయుననియే లోచన దొడంగెను. కాని, ఆ కారణమెద్ది? కర్త యెవ్వఁడు? అదియే దుర్గావ్యమై, తత్కారణమునఁ గడుంగడు బాధాకరమై యుండెను.

అమీనా యింకను భూతముల గాఢలను దలంచి తలంచి ఏమే మియో ప్రలాపించుచుండెను. వృధాలోచనములతోఁ గాలహరణ మొనరింపఁజాలని ఇస్మిల్దా దాసిని వారించి ఇట్టులనెను.

“అమీనా! నీపిచ్చి మాటలఁ జాలించి నాకు వస్త్రధారణ మొన రింపుము—పానా ఇప్పుడే అరుదొచ్చువాడు—ఈరహస్య మింక దాగ నేరదుగదా—మనమప్రమత్తతతో సిద్ధముగ నుండవలయు— నీవు వెలవెలవాటక నిశ్చలముగ నుండవలయు సుమా—”

“దేవీ! ముందీపై పరీత్యము గుఱించి నీయభిప్రాయ మేమియో తెల్పుము—నాయుహయే నమంజనముగదా!—”

అట్లు వదరు దాసిపై భోవగర్భిత తీక్షణ వీక్షణము బఱపఁ ప్రభు

పత్ని ఇట్లులనెను—

“అమీనా! అట్టులైన, ధన్యులమే—దండించి యదార్థము జెప్పింపఁజాలు దిట్టరులకుఁ జిక్కఁకండ వాడు నీవనునట్లులు నిక్కముగ భూతాధీనుడే యగునేని అదృష్ట—హా! పాపా యరుదెంచు వాడు! భద్రము!”

పాపా నిజముగనే ప్రవేశించెను. కృష్ణాంగులగు బానిస లిరువ్వరా వెంటనుండిరి. ఆతఁడెట్లులనెను—

“ప్రాణప్రియా! నావెంట నరుదెంతువా? రేయి నీవు కాంచి యుండుటచే—”

ఆతని వారించి, తన మగని వచింపఁజాలు సహజమోహన వీక్షణంబు బరపి, ఆమె యిట్లులనెను—

“నిజము, నాథా! మన్రూ యొనరించిన తప్పిదములఁ గాంచియుండును. వాడుసారాయి మైకముచే నుచితసమాధాన మొనంగఁజాలక పోయెనేమోయని జాలివహించి, కొంత గడువొనంగ మంటిని. వాడొకవేళ దగిన సమాధాన మీయఁడేని, తగిన ఫలమనుభవించుగాక. వివేకవంతుఁడవు న్యాయపక్షైక తత్పరుడవు ఉచితదండన విధింతువు గాక—నేనొక్క పల్కుకైన నాడుదానఁగాను.”

తన భార్య ఆతెఱంగునఁ బ్రశంసించినంతనే, ప్రభువు మానసముప్పొంగెను—

“ప్రేయసీ! పోదము, రమ్మ. అమీనా! యుక్తాయుక్తము లెఱింగినదానవు—నీవును రాదగును—తన యన్నముదిను సేవకుల యెడల మీప్రభువెట్లు మెలంగునో చూతువుగాక. మన్రూ సంతృప్తి కరమగు సమాధాన మొనంగునేని, తప్పక మన్నింతునని నేనిదె బానచేయువాడను. కాని నాతాళము కానరాకుండుటకుఁ గారణమేమియో చెప్పఁడేని, వాని కంతముతోడనే చాపపాశాలంకృత

మగును ! ”

ప్రభు సేవకుడు నిక్కముగ నొక భయంకరపాశము దాల్చి యుండెను. పాపా సాభిప్రాయముగా నటు దిలకించి, తోడనే మొగములు తెరవంకఁబోయెను. అదియొక సాధారణ కృత్యమువలె నమీనా మెలంగగోరి నిశ్చల చిత్తయై తానే యాతెర తెఱచి ప్రభువునకు మార్గము చేసెను. మనసు మఱుగుపఱచి మెలంగు మిథ్యాప్రవర్తనమున నసాధారణధీశాలినియగు నిస్మిల్దానదనము గాఁతురేని, ఆమె దుర్భరహృదయ సంక్షోభము నెవ్వరు నరయఁ జాలరు.

పాపా యారహస్యద్వారము నతిక్రమించి, దర్పమొప్ప నడుచుచు నగర్వముగ నిట్టులనెను. — “ నేనొనరించిన సమయము మఱవలేదు. దయార్ద్రచిత్తుండనై, న్యాయతత్పరుండనై గూడ నుండ, జాలుదు. భగవంతుని కృపాతిశయముచే నింతవఱకు నేనెవ్వరిని హింసించి యెఱుంగను — అనుచిత దాక్షిణ్యముగూడ వహించియెఱుంగను. నేనెల్లపుడు లోకోత్తర మధ్యపథం బనుగమింతును — కావున నే, నేను జననందోహ శ్లాఘాపాత్రుండనైతి ! ”

“ ప్రాణేశ్వరా ! సందేహమేమి ? వివేకోదార న్యాయగుణంబులకు నీవు కేవల మాదర్శప్రాయుండవని లోకమంతయు నుతించును. ”

అట్లు పలుకు తన భార్యనుగాంచి పాపా మందహాస మొనరించెను. సిద్ధిని బంధించిన చెఱి యంతలో నమీపించుటచే నాతఁడట నిలిచి యాజ్ఞాపింప, నొక సేవకుడు బిజానఁబోయి, ఆ కార గడియ దీసి, తలుపుత్రోసెను, సిద్ధియవ్వలకు రాకుండుటచే, పాపా యిట్లు సంబోధించెను. —

“ మహూ ! వెలికి రమ్మ ! నీప్రభున కేమి సమాధాన మిత్తువో చెప్పుము. ”

“ బాను, ఆలసింపకుము ! ఈసారి నన్నెంత దైన్యముగఁ జూచినను

నిరర్థకమునుమా!”

ఇస్మిల్లా యట్లు హెచ్చరింప, అమీనా మెల్లగ—వారందఱకు
వినఁబడునట్లులే—నిట్లులనెను.—“విశ్వాసహీనుఁడు! రాఁడేమి!
వచ్చి, పూజ్యుఁడగు ప్రభుపాదములపై బడఁడేమి?”

“ఏమీ! ఈ సేవకాధముఁడు—ఈశ్వాసము—రాఁడేమి!
ఎంతటి మొండితనము! ఇంత నిర్లక్ష్యమా! నన్నింతగ పరాభ
వింతునే! మఱియొక క్షణ మాలసించునేని, ఏమి చేయుతునో
చూడుడు! ఆరే, మనూ! తత్క్షణము రావలయు!”

క్రుద్ధుడై పాపా యట్లు గర్జించినను, సిద్ధి బయల్పడఁడాయెను!
ఎట్లు బయల్పడును? వాడెందుండినగదా, బయల్పడుట! అజ్ఞుఁడగు
పాపా ఎంత ఆగ్రహించినను, ఎంత గర్జించినను, ఎంత అజ్ఞాపించినను,
ప్రయోజనమేమి? ఇక నాతఁడు సహింపబాలక, తన కింకరుల నుద్దే
శించి, రయంబునఁబాటి యాదురాత్ము సిద్ధికొని రావలయునని
సక్రోధముగ నాజ్ఞాపించెను.

సేవకులు శరవేగమునఁబోయిరి. కాని, వారు సత్వరము సిద్ధిని
ముందు కీడ్చుటకుమాటుగ విమూఢవిస్మయాతిరేకమున డిల్లవడి
యుండుటగాంచి, పాపాకృపాణధారయై రయంబున నందుఁజొచ్చెను.
ఆతఁడును వారిపలెనే విపరీత సంభ్రమాకులుండుడాయెను. పాపమా
ప్రభువట్టి టిచ్చపాపెన్నఁ డెఱుంగఁడు. తదవస్థ కడువిపరీతముగ,
అభూతముగ, కడుంగడు హాస్యాస్పదముగ, కేవలము వర్ణనాతీతముగ
నుండెను. నిజకరవాలము చేతనుండిజార, ఆకర్ణాంత విశాలాయిత
వక్త్రుడై, విశాల తర నయనుడై, శూన్యవిక్షుబ్ధుడై దల్తుబను
పాపా మాగ్బంధితుడై యుంటఁగాంచి, ఇస్మిల్లా అమీనాలు ఏమియు
నెఱుంగనివారివోలె దారును జయ్యనందుఁజొరఁబడిరి. తదవస్థోచిత
దురంత విస్మయనూచకముగా నిస్మిల్లా ఇట్లులఱచెను.—“ఆహా!

ఇయ్యది భూతప్రభావము కావలయు!”

దేవికింకను దాసియగు నమీనా “అ! ముష్టభూతము!” అని తాళము వైచెను

“కాదు—మహాద్రోహము!” అని పాపా భయంకరజలధరము భాతి గట్టించి, జారిన కైదుపు తటాలునజేబూని, రోషభీష్ణా కాసుడై గహ్వరమునుండి నెలువడు న్యాఘ్రమువలె బయటకు వచ్చెను. ఆతని భుజాదండము నల్లనబట్టి నెనువెంట వడివడినడచుచు నిస్పృహ ఇట్టులనెను. “ప్రాణనాథా! ఏమంటివి! ద్రోహమా! ఎవ్వరు! ఎవరిని అనుమానింతువు? ఏమని యనుమానింతువు!”

ఆప్రశ్నములు వీనులఁ బడినంతనే పాపా కృతస్పారకడై, చటుకున నిలిచి సంభ్రమావేశమున మందుని పగిది దిలకించుచు నిట్టులను కొనెను—“దైవమా! ఎన్నఁకొనరించియుందురో ఏమియుఁ దోపఁకున్నది!”

పాపా మఱి మాటాడలేదు. తోడనే ఆమెట్లు డిగ్గి, ఆరామ ద్వారము భద్రముగ బంధీకృతమై యుంటఁగాంచి సంతసించి, ఈ రహస్య మన్యులకుఁ దెలియరాదని నేవకులకు హెచ్చరించి, పాపా పంపివైచెను. గంభీరాననయై చెంతనుండి పత్ని నాథుని వదనము సరయుచునే యుండెను. తాను భయానుమానబాధితయై కందవలసిన యవసరము లేదని ఆమె గ్రహించెను. మఱియు నే యనుమానమున కవసరములేని విధంబున పాపాయే ఇట్టులనెను—“మత్స్యీయపత్నీ! ఈయుదంతము దుర్గాహ్యమై, కడు బాధాకరముగ నున్నది. కాని మన ధనము సురక్షితముగ నున్నదో లేదో అరయుదము రమ్మ.”

పాపా తోడనే మఱితులుపు నడలించి అవసరకరీరుడై తద్గృహంతర్భాగములం దిలకింపఁ దొడంగెను. అట్టి మహాముహూర్తముననే తన నాథునందుఁ బడఁద్రోసి ఆజారిణి హాయిగనుండ నాసించినను,

సాధ్యముగాకపోయెను. ఒక్కనిముసము క్రిందటనే ఆస్థలంబునుండి వెడలిన బానిస లిద్దఱును ప్రభీష్టప్రభులను గాంచియుండిరి. కావున, సామాజికస్థితిముగ నంతరించునేని, ఆతని కాంత అనుమానము నకుఁ దప్పక పాల్పడును. ఆకారణముననే, ఇస్మిల్లా దురాలోచనా యత్తచిత్తయయ్య, సాహసిరవజాలక, మిన్నకుండెను. మఱియు ఆసేవకు లిరువురే ఆమె యగ్రీనులు గారని మన మెఱుంగవలయును.

“మన నిక్షేపము సురక్షితము!” అట్లు పలుకు సామా లేచి తద్రహస్యకవాటము యథావిధంబున నమర్చి బిగ్గరిగనే ఇట్లు లనుకొనెను—“మహూ ఇట్లు మాయమగుట కొక్కటే కారణము కావలయును. ఈయవకులు—ముఖ్యముగా నిరువురు—విడిసియున్న మందిరకడ్యములు రహస్యక వాట నిర్మితములై—”

ఆ పలుకులు వీనులం బడినంతనే ప్రభుపత్ని మిన్నకుండఁజాలక పోయెను. ప్రభువు తద్విషయపరిశీలనమునకుఁ గడంగినచోఁ దన గుట్టు ఒట్టబయలుగునను భయము హృదయమును దహింప, నాకామిని నాధుని వారించి రయంబున నిట్లు లనెను—“మఱియు, నాథా! మహూను విడిచిపుచ్చుట వారి కేఱిప్రయోజనము?”

“నిజము; ఈయవకులందఱును నత్పురుషులు, ధైర్యశాలులు, ఉదారమనస్కులు—”

“సఁదేహమేమి! ప్రభూ! కావున, గతవై పరీత్యము గుఱించియింక నంన్మరింపవలదని ప్రార్థించుదాన; తదాలోచనంబున బాధనొందక, పూర్తిగ మఱచిపొండు.”

కాని, దల్లిబనుసామా ఇతికర్తవ్యతావిమూఢునివోలెఁ గాన్పించెను; ఏమన, జరిగిన యుదంత మాతని విచారవిహ్వలస్వాంతం నొనరించెను. అంత, ప్రభుపత్ని యుక్తిప్రగల్భ్యములు ద్విగుణమైదశాధిక మాయెను, ఆకామిని సహజమందహాసమంజులాలాపాది సరనంపు

దెయ్యములం గూడ బ్రయోగించి ఆధీన నధీరనస్వాంతం నొనరించెను. తత్త్రివాణోచనాభరణం బుడుగు విసోదంబున బ్రాహ్మపుచ్చవలయునని ఆమె హితము గఱపెను. ఎట్టులైనను శకునస్కయువకునితో రయం బున నూళూకనొంది అబోటి ఖాచీలాదియువకులుగూడ బాల్సానగల విగోచముననే నూచించెను. తుద కామె నొకాచిహారిము జేర్చొనెను. తన మందిరమునఁ దానుండగనే సంభవమైన విపరీతరహస్యము భేదిం బమఁజ్జియు, తానేమిచేయవలయునో నిర్ణయింపనేరక, పాపా నమ్మతించెను.

పాపా యంతట దనకంఠయు విశ్వసనీయుడగు నేవకుని ధనా గారమునఁ గాంచుచి నిజభార్యానహితముగా నాప్రదేశము వీడెను. మస్రూ స్థానమునఁ గావలియున్న భటుఁడు ఇస్మిల్దా యధీనుఁడు గాఁడని పాఠకులు గమనింతురుగాక.

౨౨

జల విహారము

జలవిహారమునకు వలయు నన్నాహములు చయ్యన నాయత్త మాయెను. బంధీకృత యువజనమందిరములు యథావిధమునఁ బెరి చుటకై పాపా వడివడిబోయెను. దుర్గాహ్లామగు నిజసేవ కాంతర్ధా నము గుఱించి చింతింపుచు వేటు ప్రచండమెఱుంగని మేటి ప్రభువు జూలియును లూకాను లూకరి మందిరమున నింకొకరుండుట గుర్తింపఁ జాలకపోయెను.

ఆసనాగారము జేరినంతనే, పాపా యిట్టులనెను—“మిత్రులారా! బాన్గరనుజలవిహారకార్యము మేము బయలుదేరి నున్నారము.

మీరును రావలయు. మీయునికివలన మన్మథహము కళంకితము గాకుండ నితకాల మెట్లు మెలంగితిమో, ఇప్పుడు నట్టులే మెలంగవలయు. మీతో బహిరంగముగ బంధవ్యము నెఱవవఱకు నిట్టి మిథ్యాద్రవర్తనము తప్పదు గదా. మాకో, బాటు మీరును నాకారోహణ మొనరింతురేని, మనవలెనే వినోదార్థము జలరాశిపై విహారము నల్పు నాయాజనుబుడఱు నెవహాసించును. కావున, మీరు పాణిద్వారమున వెలువడి, ఒక్కొక్క దివ్యగబోయి, తీరమున వేది యుండుడు. మే మదిరకాలుమున నరుదెంచి మిమ్ము నొనర్పై జేర్చు గలము. ఒరులపుడు చూచినను, నన్యములేదు.”

భాలీలాదులు నమ్మితింప పాపా నిష్క్రమించెను. ఉదయభోజన మారగించి మిత్రులు మువ్వరు పాణిద్వారమునుండియే మందిరము వీడి, భాలీలును వినరిన గుండుపడిన స్థలమునకు నడుమ నున్న డ్వైత్రము బ్రవేశించిరి. తోడనే, తురుష్కయువకుఁ డిట్టులనెను—

“మిత్రులారా! నాకు రెండు నిమనములు గడువొనంగుడు. నన్నేమియు బ్రశ్నింపవలదు. నాచర్య లొకప్పుడు సగూఢములై యుండునని యెఱుంగుదురు గదా—ఐనను, నాయూహ సత్పథంబు ననే పోవుననియు మీ రెఱుంగుదురు. మీరు మెల్లగ సాగుడు, మీరు పాపా నాకారూఢులగు స్థలంబు జేరకమున్నె కలసికొందును.”

భాలీలు, స్వభావము నెఱింగి విధేయులై వర్తించుట కలవడిన గ్రీకు యువకులు సహజముగా నమ్మితింది మందగమనంబున బోసాగిరి. భాలీలు డచటనే నిలిచి, తన మిత్రులు దృష్టి పాతమునకు వెలియై నంతనే తత్సమీపవనము రయమున జొచ్చి వడిగా బోయెను. ఆనమయమున నాతోపు కొనయందలి వృక్షవంక్తియందుఁ గల కల శబ్దమాయెను—ఎవ్వరో తక్కుచునడచిన నవ్వడికూడనాయెను. తత్తఱ మొకవ్యక్తియు గోచరించెను. ఆవ్యక్తి భాలీలుని పరిచారకుఁ డగు

నడకుండే!

తన నేవకుండేలతో బైస్యముగనుండెనని ఖలీలుడు మాచినంతనే గుర్తించెను. నడకుడు తన స్వామిని నాంచి నంతనే యథోచిత విసయపూరిత ప్రణామ నూచరించెను. నానివదన మింకను అట్టులే చీల్లవడి భయాక్రాంతమై యుండెను—

“నడకా! దుర్మార్గధూర్జునలుడవై యగుచెంచితివా యేమి? మదీయజనకుడు—సోదరులు—”

దుర్భరాంచోళన పిహ్వలాయమాన మానసుడై యావగిది వడి వడి ప్రశ్నించు ఖలీలుని కారించి నడకుఁ డిట్టులనెను—

“దేవా! నారలందఱు జ్ఞేమమె. కాని—”

“ఏమో నత్సర మెఱియింపుము! ఇంత యాలస్యమేల! కలవర మేల! విషయ మపథ్యముగ నుండిన నుండుగాక— అంతమాత్ర ముని నన్నెన్నడైన హింసించి యుంటినా!”

“దయామయా!” అని యమంద విసయాభిమానపూరిత స్వరం బున నంపొడించి, మోగిరించి, నడకుఁ డిట్టులనెను—

ప్రభునశంసమా! నీవు నదాదయామయండవు. విదను, నీవు నహింస నేగిని వైపరీత్యము సంభవమాయెను—దేవా—అపిచ్ఛి—!

“మద్రూ! ఆ—నా దాదర్శమున బంధితుడై యుండలేదా?”

పరిచారకుడు నోరు విచ్చి మాటాడజాలకఁ డట్టు గొణగెను—

“దేవా! అట్టులైన, నాకింత భయంబేల? నాడు తప్పించు కొనెను.”

అగ్రహాధికమున వదన మిట్టబొట తురుష్కుయవకుఁ డిట్టులనెను.

“ఓరీ నేవకా! ఇందులకు నీప్రమత్తతయే కారణమగునేని—”

“దేవా! రక్షింపుము! అల్లా యెఱుంగు—ఇండు నానేర మేమియు లేదు. కరుణాసముద్రుండగు ప్రభునాజ్ఞ నాప్రాణములైన

లక్కనేయకు సిర్పర్తింతు గాని, అన్యధాప్రవర్తింపఁ గలనా?"

“నదకా! నీవు నిక్కముగ ప్రభు విశ్వాసార్హుడవు—నే నెఱుంగుదు. లేమ్మ, ఈనై వనీత్యమెట్లు బాయెనో నవిస్తరముగఁ దెల్పుము.”

“దేవా! నేనును నాతోడి బానిసలును మనూను జాట్టి పోవు చుంటిమి. వాడు దృఢచరణుడై యుండెనె యెంచి మే మెల్ల రము నిర్భయముగ నుంటిమి. కొంత దవ్వరిగిన యనంతర మాకస్మికముగ వాఁ డాపగ్గములను పుటుక్కునఁ బ్రెంపివైచి, ప్రమాదవశమున నాపథంబునఁ బడియున్న పెనుబడియంతటానెను. ఆముహూర్తముననే, మాకరవాలములు నారిందితిమి. కాసి, మాప్రయత్నము వ్యర్థమాయెను. అసైతాను సహస్రభూతబలాధ్వనివోలె విశ్రుంభించి మాపైఁబడెను. ధీమామాత్ర కాలమున నానహచరులందఱు మరంత దండతాడనంబుల మూర్ఛిల్లిరి. నేనును స్రూరనుగు నీదెబ్బ తినక తప్పినదికాదు.”

అట్లు పలుకు నదకుండు తన కసాలమునఁ గుడి కణతపైఁ దగిలిన ఘోరభూతముంజూపెను. మిగిలిన నేవకు లేమైనని ప్రశ్నింప, వాడు మగుడ నిట్లు పలికెను.—

“మూర్ఛిల్లిన మేమందరము దెప్పిరిల్లినంతనే రాజధానికిఁబోయి, నగర రక్షకాధికారులకా విషయముదెలిపి, తోడనే, మేము వర్ణించిన సిద్ధి యెచ్చట గోచరించినను బట్టుటకై చారులను నలుదిక్కుల నత్వరమంప పలయునని చెప్పితిమి. ఆ కార్యమట్టులగుడు, మఱేమైన నవ సరముండునని నీకడకు దెంచితిమి. దేవా! ఏమి సెలవు?”

“నేవకా! ప్రమత్తుండవై యుంటివని నిన్ను నిందింపకున్నను, నందఱు విని యనకుండుట మాత్రము అసాధ్యముగనున్నది. ఏమి! నిశితకర వాల భారులగు నల్పులు కేవలముకే దండమాత్ర సాహాయ్యన

కోడుటయో? కేవలమభూతముగ నున్నది. ఇంత మాత్రమున వాని హింసగూని, మీరెంతటి యకార్యమునకుఁబోయినో యెఱుంగను. మహా పట్టువనుట ఎంత యననుమో నీకుఁ దెలియును. వానిపై మహాత్మరకార్య భారమెంతయు నాభారపడియున్నది. కేవల గాదేని, వానినెల్లిగాంచి ప్రశ్నించి అరయఁగల శక్తీయులు నీకుఁ కార్యమునకుఁ గడంగ వలయునని ఆశించి యుంటి. కాని, మీకిదింబున సంతేరి యాలస్యమగు—”

తీవ్రాలోచనాబాధితం డగు భూతీలుడు చాకీయుని పూరింపఁ జేసి మిన్నకుండ, సదకుఁ డిట్లు ప్రశ్నించెను—“దేవా! ఇబ్బదేమి చేయ వలయునో ఆసతిండు.”

“అసిద్దీసిఁ గాంచవలయు సగిరత్తుకీర్తమున తెలిసింపఁజేసినది. కాని, వాడు సగిరము జొరకుండు సందేహి హయనేమో?”

“దేవా! నే నీవిషయమున జాగ్రహించుచున్న యుంటి. వానిం బట్టి యందుటకు నెద్దియేని మహాత్మరకారణమునుచును యెంచి, సగిరమునందే గాక తత్పరిసరంబులుగూడ శోధించవలయునని నియోగించితిని. అముహూర్తముననే చారు లశ్వసూధులై నలువఁగిల బోయిరి.”

“నీహాసించిన నేరమున కిది యొకండు విశేషారము; కాని, నీన్ను యెఱుంగితి. కాని, ఈకార్య మతీరహస్యముగ నుండవలయు నని చెప్పితివా?”

“చెప్పితి, దేవా, ఈకార్యభారము వహించిన వారు కదీస్కారుని భటులు కాదు. ప్రత్యేక దళమును నియోగించితి.”

“మంచిది. నీవైనర్తన మీయెడ స్వాభావాశ్రయము. మహానుజుఁ డంధించుటతెయు నావశ్యకము. నా కీ సమాచారము లేయి తెలియ వలయు” అతడు తోడనే మగుడ నీట్టులనెను. “మంపు లంగడికి

బోయి, ఇందున్న వస్తువులం గొనుము. పీపిలేయి మగుడరావలయు."

భాటీలుకొనంగ నీటికందుకొని వాడు నవివయముగఁ బ్రణమిల్లెను. తుమ్మయ్యవశండు తక్షణ మాప్రదేశమునుండి మఱలి, తన గ్రీకు మిత్రులను గలయుటకై కీఘ్రుగమఁచునుఁ బోసాగెను. నకుటలమున వల్లముచుచు యాసీనుడైనవాఁ యాశనికి గోచరమాయెను. తేజస్వి నమన్రా అంగిది జేడవ్వుటచే నాతని వదనము చీకాకువడి యు డెను. కాని, గ్రీకులు నమివస్థులగుచుండుటచే నీ మృగయాంకోశన ముదంచి, భాటీలుడు ప్రసన్నవదనుఁ డాయెను. మఱియొక నమమమునడన మిత్రుల నాతఁడు గలసికొనెను. ఆ ముహూర్తమున నే పామా శరణి మనోహరంబుగఁ దిరిగి వారిని డాసెను.

నువర్తనుయమై మనోహరమైయెప్పు వచ్చని వట్టుచారిని క్రింద పామా మొలగు నాగాసీనులై మొగములు తెక్కియల నాసెయుండిరి. ఇస్మిల్దా, తైరబా, గుల్షేరు జలేఖాల వదనములు వననాచ్ఛాకితములై అవస్థల కిగోచరములై యుండును. కడుమనోహరముగ నెలంకితమైన యానాకిను. దృఢగాత్రులగు బానిస లార్వురు నడుపుచుండిరి. నాన నిలిచింకనే, భాటీబాదులు తమకై యమరస స్థలంబుల నాసీనులైరి. కావున, ఆయువకులు శమతమ యువతులతో ముచ్చటించు నవకాశము లేకపోయెను.

పామా నాకి చల్లగఁ బోసాగెను. అట్టి నాకి లనేకములండుండు నడుచుచుండును. కొన్నిటినుండి మనోహరగాననుధారసము మెలునడుచుండును. చల్లజను పామా నిక్కంపు మహమ్మదీయ తత్వజ్ఞునివలె, నిజనభిచారకాంతర్ధానకారిణోద్భూత సంతోభము నీ విషయమునఁ బూర్తిగ మరచి, నిశ్చలముగ నుండును. తన మగడా విషయములు దలంపక నిశ్చలాత్ముడై యుండుట ఇస్మిల్దాకు సంతయు పాంథ నీయము. కాన నానడఁగి తన నాధునితో సనే సరససంభాషణం

బులు నలునదొడంగెను.

నాక యొకగంట యానమొనరించి అప్పలితీరము నమీపించెను. అక్కడేశము మిగుల మనోహరమై వర్ణనాతీతముగ నుండెను. మున్నె ప్పాడు గాంచిన ఖాళీలాది యువకు లనందానంద దీపిని చదివినై న్రశంసించిరి. పాపా ప్రానన్నచిత్తుడగుటచే నాకాతీతముగకు వాణీయు దగ్గఱగఁ బోవలయునని ఆజ్ఞాపించెను. ఖాళీలాదులు మఱియు ముద మందిరి. ఆ దృశ్యము నిరుపమాన సౌందర్య వైభవ సమన్వితమై యుండెను. నానావిధ వృక్షసిలయములగు నారామములు హలుగ నీటినఱకు విస్తరిల్లి నయనవర్ష మొనరించుచుండెను. భోగవరాయణు లగు మహమ్మదీయ ప్రభువుల కేర్పడిన ఆరామగృహములు, క్రీడా మందిరములు, వినోదమందనములును నిరుపమాన సౌందర్య వైభవ ముతో నలరారుచుండెను ఆ దృశ్యము నిక్కముగ రమణీయముగ నుండెను. మనోహర హరితవర్ణరాజితములగు తిరుప్రతములు సము జ్వల సూర్యాతపము కతంబున నుండరశర గాఢతరరాగమున నొప్పా రెను. తదంతరఫలములు నువర్ణమాణిశ్యములవలె మెరయుచుండెను. చంద్రకాంత శిలానిర్మిత జలస్తంభములు స్ఫటికజలంబుల మనోహర ముగ నెగజమ్ముచుండెను. మఱియు, ప్రకాశమాన శిలామార్గంబులు, సవవిశిషితకుసుమగుళుచ్ఛ విరాజితారామములు, ప్రకాశమాన భవళ సౌధములు, తన్మందీరవిరచితసుందర చిత్తరములు, తద్భీఖరాలంకృత స్వర్ణమయ బాలచంద్రులును దర్శనీయములై వర్ణనాతీతములై యుండెను.

పాపానాక యంతనాక చిన్ననదీ ముఖంబునఁబడి, నానావిధ వృక్షసంకీర్ణములగు నారామములు పెక్కింటిని జాట్టిచుట్టితజ్జలములుప్రభ విండు ప్రదేశము నమీపింపఁ జొచ్చెను. అచటను రుమేలియా దేశపు వనములు దట్టముగఁ బెరిగి యుండెను. ఏఁబది గజములు వెడ

ల్పగల అప్రవాహము క్రమముగా మఱియు మఱియు సన్నగిలెను. ఇరు కెలంకలనుండు సమున్నత సుందరభవనములగాంచి, అచిరచ నీయ ప్రకృతి సౌందర్యమున కలది, నారంగాది ఫలవృక్ష నిలుమై కీతః, తిరమై మొప్పతావున చల్లబను పాషాతన వడవ నాపించెను. పడవవాడు తోడచే నేలకుడిగి యానాకను అనమీష వృక్షమునకుఁ గట్టిరి. అనంతరమా నేనకులు వివిధరుచిర ఫలాహారములను ప్రభువు ముంగుల బెట్టిరి.

కాంతలును ఖాలీలొదియువకులునుగూడ చల్లని షర్వతు తోలు దొల్త వ్రావబోయిరి. పాషాయటుగాక ప్రసిద్ధమగు ఫ్రెంచి మధువు నేపించి నేడచేతెను.

ఖాలీలుడు షర్వతు త్రావబోవు సమయమున మోమెత్తి పరికింప, నెదుటంగల పొదలచాటున నెద్దియో నవ్వుడి ఆయెను. విన్న యాతీతేశమున నాతడు 'హ' యని, పానపాత్రము నట్టె పోద్రోచి నాకనుండి తక్షణము లంఘించి, ఆ పొదలయందుఁ బడి అదృశ్యుఁ జాయెను. ఏమియు నెఱుంగని పాషా మొదలగువారు సంభ్రమాశ్చర్య మగ్నమానసులై పరిస్పర ముఖవిలోకన మొనరించిరి.

ఆ లెఱంగున మాయమైన ఖాలీలుడు కృపాధారియై అనిమిష సయనుడై వడివడి నందందుఁ బరిభ్రమింప దొడంగెను. అతడు వెదుకబోయిన పదార్థము చిక్కినట్లు కానరాదు. అతని వదనము గాంతుమేని, ఆగ్రహాధీనమై తీక్షణముగ నుండెను. అన్వేషణాకార్య నిమగ్నుడైన ఖాలీలు డాకస్మికముగా నొక వింతరంగము బ్రవేశించెను.

అచటి ప్రదేశములలో నొండు సౌందర్య గుల్మలతాపరివృతమై యుండెను. తదంతరారామము రెండువందల గజములు వెడల్పు గలిగి యుండెను. వివిధగాఢతరవర్ణములతో నలరారు పూలచెట్లు

చక్కగ వరుసలు తీర్చియుండెను. చంద్రకాంత జలయంత్రముల నుండి వెలువడు నవిరళ విమలతోయములు మనోహరముగ నృత్యము నల్పుచుండెను. పక్షిజాలిలో నెల్ల నుండరీతమంబులగు మయూరములు వివిధవర్ణవిరాజితములై వైభవనీలయములై యొప్పు పింఛములు విప్పి నగర్వమంగఁ దిరుగాడుచుండెను. శుక రాజములు లెక్కకు మీఁ జొచ్చు శాఖల నలంకరించియుండెను. కాసి, ఇయ్యవి తదారామమున కెంత భూషణప్రాయముగ నున్నను, వీరనముగనే యుండెను. ఏమన, మనోహర మావైభవ సముజ్జ్వల నారీజను లానీమనడుమ గూడియుండిరి. కొందఱు మోహనాంగు లొయ్యారముగ సోపాలపై సుఖాసీనలై యుండిరి. కొందఱు కోమలాంగులు జలస్తంభము జట్టును మెఱుంగు దీగలవలె దిరుగాడుచుండిరి. అందఱును జవరాండ్రు; అద్భుత సౌందర్య విరాజితలు. పురుషులరు దెఱురను భయంబెఱుంగక, ఆ మచ్చెకంటులు తమ మేలిమునుంగుల ద్రోసివైచి మేఘసిర్గుక్త పూర్ణసుధాకరబింబములవలె దీపించుచుండిరి. వారి యసాధారణ వేషము గాంచునంతనే, వారొక అమితాధికార ధనవంతుని యంతఃపుర కామినీ జనంబులు గావలయునని తప్పక తెలియును.

అట్టి తావున ఖలీలుఁ డాకస్మికముగ దోచినంతనే, ఆ జవరాండ్రు సంభ్రమ పరవశలై నిజవదనాచ్ఛాదన మొనరించుట మఱచి నిమేషరహితమురాంగనలవోలె నట్టే వీక్షింపఁదొడంగిరి. కొంత తడవైన వెనుక తదుద్రేకము చల్లారినను, ఆ మోహనాంగులు తమ వీక్షణములు మఱింపవలెరి; సుందరాననంబులు మఱుగుపఱుపలెరి. ఏమన తునుష్కయువకుఁ డసామాన్య సౌందర్యవంతుఁడు గదా; తమ వదనము లట్టి నవమోహనాకారుని నయనములకు గుఱియగుట వారి కెంతయు సహజమోదకరముగ నే యుండెను.

వారిని గాంచిసంతలే భాటీలుడు సహజముగ వెతిగండి, ఒక్క నిమిషమున నుద్దరించిపోయెను. అంతలో కొక తట్టు దట్టువు బొదల చాటున నవ్వుడిచెను. అతడు తోడనే తెలిపింది, నిజకరనాటము మెఱువువలె మెఱయః మెఱువువలెనే అదృశ్యుడైపోయెను. భయ సంభ్రమాకులంబున నా యంగనలు కన్నుల నురిపిరి. సునిశితకృపాణము దాల్చిన ఆ పీఠుఁ డట్లు వాయువేగమున బయలుదేరి చూడ, నెద్దియేని భయంకరకార్య మొందు దలపెట్టికట్లు న్నవ్వుచూయెను. వారి భయంబున కయ్యదై కారణము.

ఖలీలుఁ డెవ్వనినో వెన్నాడుచుండెనని పాఠకులు గ్రహించి యుందురు. చాపనిర్ముక్త బాణమువలె నాతఁడు పరుగిడుచుండెను. ఆ ప్రదేశము బాస్వరను వంక వాలి యుండెను. ఖలీలుడు మస్రూవెంటఁ బాటుచుండెను. అతఁడు నొకపై నిష్టజనపరివృత్తుండై వింహారగింప నుండు సమయమున వాని భయంకరాకృతియే పొదల నందునఁ దోచెను. కావుననే, ఖలీలుఁడా మధురపానీయము విసరివైచి తన మిత్రులఁజూడనై నఁజూడక వాయుగమనమున వెన్నాడఁ దొడంగెను.

మస్రూ బహుస్థూలకాయుడయ్యు నతి లాఘవముగఁ బరుగిడు చుండెను. కాని ఖలీలుడు శీఘ్రతరంబుగఁ బరుగిడుచుండెను. ఆపీఠుని చరణములు భూమిపైఁ బడుట కానరాకుండెను, క్రమముగా నాతఁడు మస్రూను సమీపించుచుండెను. వారి సడుమనుండు దూరముక్షణ క్షణము క్షయమగుచుండెను. కాని, ఆ దురాత్ముడు బాస్వరను వంక కే పోపుచుండెను. వాడు ఖలీలుని ఖడ్గధారకు జిక్కఁడని ఆయ గాధజలంబులం బడును గాఁబోలు?

“ఓరీ దుష్టనేవకా! నిలు, నిలు! లేదేని, మదీయ కరవాలమునఁ దెగనటికెద!”

ఖలీలుడట్లు కఠినముగఁ బలికినను, వాడు సరకునేయక పాటి

వాటి నీరముడనీ యందు గుభాలునఁ బడెను! ఇంక ఖలీలుడేమి చేయవలయును? ఆతఁడు తోడనే నిలిచి, తానును జలంబులు జొచ్చి వానిని వెన్నాడవలయునని నిశ్చయించి, ఆయుధము పాటవైచి, నీట మునిగిన సిద్ధి యెచట తేలునోయని అనిమిషనయనుండై వీక్షింపఁ దొడంగెను. కాని, కణములు నిమునములాయెను; నిమునము లొక్కొకటి కడచుచుండెను. సిద్ధి నూత్రము కానరాకుండెను—“సిద్ధి ఏమాయె? కలగిన జలములు తొటి నిశ్చలత వహించెను! చాల నిమిషములాయెనే! కాదు—ఈదురాత్ముఁడు నీట మముకు నమయమున తజ్జలాంతర శీలాఘటిత శిరస్సుండై మరణించియుండును: మునిగి, పై కెగయఁ బాలక చచ్చియుండును.”

ఖలీలుడట్లు చింతింపుచుఁ తదేకధ్యానమునఁ దీరమున నిలిచి యుండెను. అట్లు పది నిమిషములాయెను. సిద్ధి కానరాకుండెను. ఆ జలభాగమున నొక్క అలయైనను, మఱియొకలనమైనను లేక నిశ్చలము గనే యుండెను. కాని నాడు సజీవుండై, జలములోని మృత్యువుతోఁ బోరాడు చుండెనని భావించుటకై నను అవకాశము లేకుండెను.

ఖలీలుఁ డాకారణమున, పాటవైచిన ఖడ్గము మగుడఁ జేబూని మెల్లగ నడువఁ దొడంగెను. ఆతఁడు మోమిత్తి చూచినంతనే ఆయుధపాణులగు సిరువదిమంది తనపై వడివడి నరుడెంచుట కాన్పించెను. ఒకఁడుదప్ప మిగిలిన వారందఱు నేవకులవలె బానిసలవలె నుండిరి. ఆ పురుషుఁడు వారి ప్రభువు గావలయు. వాని సహజనుస్థిర గాంభీర్యమట్టులే యుండెను. వాని వదనము దుర్భరాగ్రహానలత ప్తమై, ఆరుణమై, దుర్నిరీక్షమై యుండెను. కారణమేమన, నిజకామిని జని విహారామము జొర నాపాసించిన మని పేరుని భయంకరముగ శిక్షింపవలయునని యాతఁడు మక్కురక్రోధ ఘూర్ణితమానసుండై యరు డెంచుచుండెను.

వనసు, ఖలీలుడు సహజ నిశ్చలగాంభీర్యధుర్యుడై వారిని డాయబోయెను. ఖడ్గ మొరయందె యుండెను. వారలు సమీకింప, దార్జన్య నిరసన సూచకముగాఁ జేయిశిష్టి, నిశ్చలస్వరమున ఖలీలుడు నిష్పప్తముగ నిట్లులనెను—“అనాలోచనముగా నపరాధ మొనరించితిని—సమాధాన మొనంగెదను. నేను మాటాడు మహనీయు లెవ్వరో యెఱుంగఁ గోరెదను.”

అట్లు పలుకు ఖలీలుని మేటిగాంభీర్యముగాంచి, ఆవ్రభువు చకిత్తుడై నిలచిపోయెను. ఆతని యనఁచరులుగూడ కట్టులే నిలిచిరి. అతఁ డిట్లు పలికెను—

“నేను రామీషాషాసని యెఱుంగుము. ఇతఁ నీసమాధానమేమియో చెప్పము—ఏమి చెప్పినను నిరర్థకమె...”

“ప్రభువరా! నీనామము సుప్రసిద్ధము. మేటి రాజసీతిజ్ఞుడననియు, దృఢతమస్వామిభక్తిపరాయణుడవనియు బేరొంది యుంటివి. ప్రభూ! మానాక అల్లదె. మిత్రులతోఁ బాటు ఆస్థలమున నిలిచి పరస్పర సంభాషణం బొనరింపుచు విందు లారగింప నుంటిమి, ఆనమయమున, విడువడిన దుష్టకంటకుఁ డాకస్మికముగ నాకంటఁ బడెను. తోడనే వానిని వెన్నాడఁ దొడంగి, ప్రమాదవశమున భవదీయ కాంతానంబులుండు తావుజొచ్చితిని. కాని, నేనందు నిలుచుటకు గాని వారి సౌందర్యము గాంచుటకుగాని అవకాశమే లేకపోయెను. ఆదురాత్ముని వెనువెంటనే రయమునఁ బాఱితిని. వాఁడా జలంబులఁ బడి మరణించెను.

“నీయుదంతము సత్యముకానోపు. నీవాక సిద్ధిని వెన్నాడుట మేము కాంచియుంటిమి. వనసు, నీయాగమనమంత మాత్రమున సమంజసము కానేరదు. యువకుడా! నీవెవరవు? షాషా యట్లుపలుక, ఖలీలుఁ డిట్లులనెను—

“పాపా ; నీశ్రవణమున నొక్క పలుకాడెను. దాన ప్రశ్నోత్తరమున నరము తీటును.”

తనమును యువకుని నరసాంభీర్యము మనోధైర్యము అత్యవిశ్వాసముగూర్చి విస్మితుడై పాపా అతని చెంతకు బోయెను. అనుచును నిలచిన తావున నట్టే నిలచి యుండును.

ఖలీలుడంత నేమియోచెట్టి, తక్షణమూజ్ఞ పూర్వకముగా ప్రేలేత్తి యభరమున నుంచెను. తన మిత్రుడగు లూకాసును, ప్రియ కాంతాజనకుడగు కదీస్కారుడగు మృత్యుముఖమునుండి తప్పించి రక్షింపఁజాలిన వింతయంగర మాకరంబున దీపించుచుండెను. ఖలీలుడేమనెనోగాని, ఆవలుకులు పేనుల బడినంతనే రామిపాపా మ్రాన్పడెను. నానిని నిశ్చయింపఁ జాలక ఆ ప్రభువు క్రుద్ధుడై ఖలీలు నేవగించి పరుషము లాడఁబోయెను. కాని, అనంతమహిమో వేత మగు నా యుంగరమా ముహూర్తము దృగ్గోచరమాయెను. తోడనే, పాపా వైఖరి మారినట్టివోయెను. అనుమానాగ్రహసహ్యగుణములు తక్షణముంతరించెను. యువకుడు పలుకునది యధార్థమని తెల్లనూయెను. ఖలీలుడంత నధికారపూరిత స్వరమున వడివడి నిట్లులనెను.

“ఏమియు బలుకరాదు—ఒక్కమాటయైనను వలదు. నీ నేవకులతో, బాటు వెడలుము—భవదీయ సుందరీజనులు విడిసియున్న ప్రదేశము జొచ్చినందులకుగా నే నొనంగు ప్రమాదణ పరిగ్రహంపును—రెండవ విషయము గుఱించి మాత్రము మానము వహించి యుండుము.”

ఖలీలుడు తోడనే తన దారిం బోయెను. అననుయమున దల్లబను పాపా పలుకు లీ పగిది వినవచ్చెను.—

“మన మిత్రుడు ఖలీలు డట్టి వివరతాతురంబున బాటులకుఁ గతంబేమి యుండునో.”

శిరుసమూహముల కుటుంగున నుండిన ఖలిలుడే యిట్లులనెను.—

“పాపా! ఆతఁడే సమాధాన మొనంగగలడు!”

ఆతఁడా ఊణము నాఁడానొకరించి నాకాయాఘాదాయెను. పాపా యిట్లు ప్రశ్నించెను.—

“మిత్రమా! నీ సమాధాన మేమి! నూత్న బాటు కిందారగం పని, ఆకిస్కికిముగిరి బాజునల!”

“ఆర్యా! నాతేమియుగాదు. ఆ సమయమున ఘోరకృష్ణనర్పము గాన్పించెను. దానిం బాలియింప సమకట్టి రయంబునఁ బోతిని.”

ఆ పలుకు లాలించిన ఇస్మిల్లా, తైరబా, గుల్నేరులు భయాతిరేకమునఁ గెవ్వన నఱచిరి. జాలేఖా హృదయము మాత్రమా తెఱుం గుచ విహ్వలంపలేదు. తన ప్రియుని చూపులును స్వరమునులసాధారణముగానుండెనని ఆ కాంత గ్రహించి ఆతని పలుకు లట్లులే విశ్వసింపఁదగినవి కావనియు భావగర్భితముగ నుండెననియు నెఱింగి మిన్నకుండెను. పాపా సాశ్చర్యముగ నిట్లులనెను.—

“కృష్ణనర్పమా! నేను ఆకపచ్చని పాములను, పసుపుఁ బాములను జూచియుంటిగాని నల్లని వానిని గాంచి యెఱుంగను—ఎన్నడు విని యెఱుంగను.”

“పాపా! అన్ని రంగుల పాములును ఉండును.”

“కాని, నీకా కృష్ణనర్పము చిక్కెనా?”

“పాపా! బాస్వరను వఱకు నేనా యురగమును వెన్నాడితిని. కాని, ఆ విషభరము నీట మునిగి నన్నుఁ దప్పించుకొనెను.”

ప్రభువత్ని యంత భయకంపితయై ఇట్లులనెను—“ఆర్యా! ఆ దీర్ఘవన్నగము పైపైఁ దిరిగిన, ఏ మొసరించియుండువు?”

“అట్లు కావలయుననియే వాంఛించితి. నేనా ఊణమా క్రూరపక్ష్యమున మదీయ విశితకరవాలమున ఖండించి యుండును.”

“అపామః పల్లవః కీర్తనాః భయంకరముః సుందరాః” అని
భస్మిల్లా మగుడ బ్రశ్నింప, ఖలీలుఁ డిట్టులనెను—

“అంతటి సర్పము నెన్నడు గాంచి యెఱుంగను. కాని, ఇట్టి
ప్రసంగము వనితాజగములున్నయెడఁ జేయఁదగినది కాదు. కావున
మఱియొక విషయము ముచ్చటించిము.”

ప్రభువత్ని యంతటఁ దన సాధునిఁ గాంచి యిట్టులనెను—ఈ
తావు కను భయంకరము. ఇట్టి విషాదము లింకెన్ని యుండునో
ఎఱుంగరాదు. అయ్యవి మనపై నుఱుకకమున్న వేలాంతరముగఁ
బోదము—నాథా! అనుగ్రహింపుము.”

తోడనే దల్లిబనుపాపా ఆజ్ఞాపించ, నొక మెల్లగఁ బోసాగెను.
పాపా యపుడు మగుడ మధురసము ద్రావి యిట్టులనెను—“ఆర్యా!
ఖలీలు మిత్రమా! అనమానకథాకల్పనానమర్థంజవు—నీవు ఎన్ని
కథలు చెప్పినను వినవలయుననియే కుతూహల మగుచున్నది. నీవు
సాధుశీలుఁడవు, ఉదారవంతుఁడవు—వినను, అడుగుటకు మోమాట
ముగ నున్నది. ఈకాంతలును మదభిప్రాయబద్ధులని చెప్పఁగలను.
నీమిత్రులును—”

“కాంతల తరపున నేఁ జెప్పెద—ఖలీలు మహనీయుని కథ నంతో
పముగా నాలింతుము.”

ప్రభువత్ని యట్లు పలుక, లూకాను కూడ నట్టులనెను.

వారి నందఱు నానందింపఁజేయుటకు దాను సంసిద్ధుఁడనని ఖలీ
లుడు పలికి చిత్ర కథన మొనరింపదొడంగెను.

ఈ కథ నడుచుచున్న కథాబృందము నాటిది. గ్రీసు దేశముచేత “స్కైయా” యను దీవి గలదు. ఒకనాడు సూర్యాస్తమయ సమయమున నొక నావ తీరమునకుఁ గొంతదూరమున నిలిచి యుండెను. గట్టునకుఁ బోయిన ఒకానొక చిన్న నౌక రాకకై ఆనావ నీరీక్షించుచుండినట్లు లుండెను. గ్రీకుయువకుఁ డొకఁడు నౌకపై నొక చేయివైచి రెండవకరమున నొక సుందరీమణి కోమలహస్తము బట్టి యుండెను. పురుషుని ప్రాయ మిరువదియైదు సంవత్సరము లుండును. బాలిక ప్రాయము పందొమ్మిది వర్షములు మీఠియుండదు. ఆ కాలతః పరిపూర్ణలావణ్యతారుణ్యరేఖావిలసితయై, వర్ణనాతీతసౌందర్యముతో నీలరాగుచుండెను. ఆమెయు గ్రీసు దేశస్థురాలే. యువకుఁ డిట్లు లనెను.

“పరిణీ! నీకింత వంతయేల? నాహృదయ మెఱింగియు నన్ననుమానింతువా! సుందరీ! నే బోవు ప్రదేశములందు నిన్ను మించు మోహనాంగు లుండురనియా?—

“మనిలా! నా కనుమాన మావంతయు లేదు. నముద్రయానము భయావహము, అపాయకరము. నీవట్టి ప్రయాణ మొనరింపనుండ నాహృదయము కలంగకుండునా.”

“సుందరీ! నీకా భయము వలదు. నా యనుభవ మపారము. తుపాను సమయమున గూడ సాగరవిహార మొనరించిన నేర్పు క్కాండెను. నముద్రనై సర్గికము నాకుఁ గరతలామలకము. కావున, నా కపాయము వొరయనేరదు.”

మనిలుడటలు సగర్వముగఁబలుక, ఐరిణి ఇట్టులనెను—

“అర్యా! సుస్థిరబలధైర్య సమన్వితుడవగు నీవు భయమెఱుంగక పోవచ్చును. కాని, నాటి విషయము నాకు మఱపునకురాదు. నీ నొక శిలాభగ్గుతుగుటయు, లేదా బ్రాయంపు బాలికనునేను పఱుగునబోయి భయకంపితనై పెద్దవారలను జీరుటయు—”

“ఆముహూర్తము నాకుఁ జిరస్మరణీయము. నాదోన ఆపగిది పగులుట చేతనేగదా నిన్నుగాంచు భాగ్యమబ్బెను!”

ఆ పలుకులు వీనులఁబడినంతనే, నాకాంత వ్రీడాభరమ్మున నుందర సంధ్యారుణ రంజితవదనయై ఉచితభాషణంబులఁదన ప్రియుని కృతజ్ఞ తోదార స్వభావము నుగ్గడించి మగుడ నిట్టులనెను— “మన పరస్పరానురాగమే నాకీ సమయమున దుఃఖమొదలించు చున్నది. నేనీదీపము శాసించుపాలకుని సోదరపుత్రిక నగుటచే నాప్రాయంపుఁగన్నియ లందఱు నన్నుగాంచి నే నమితభాగ్యశాలి ననియు, మా దేశీయులలో నొకమేటి మహాసీయునిభార్య గాఁగలననియు నిరంతర మాడుచుందురు. కాని, నా హృదయము సముత్తంగ తరంగ విహారియగు ఈసాహసాంకు నధీనమాయెననియు, నొకచిన్నవాయువు లేగి నను, ఒక్కొక్క భంగము విఱిగినను నాహృదయాధి నాధుడై మమునకై వడంకుచుండుననియు వారెఱుంగరు.”

మనిలుడంత మధురమోహన స్వరమ్మున నిట్లు పలికెను.— “ప్రేయసీ! ఈవర్తకపర్యటనముతో నమిత ధనవంతుడఁగాఁగలను. నేనపుడు నీజనకునిడాసి, నాభాగ్యముజూపి వినముడనై యర్థిం చెదను. నావంశము దలంపక నిన్ను భార్యగానొనంగునని విశ్వసించును.”

ఐరిణివదన మాశాదీపితమాయెను.— “మనిలా! మతెన్నఁడు భయంకర సముద్రము జొరకుండువుగదా? అర్యా! ఈసముద్రమున

నొక కూరాత్ముడు నికంతరము విహరించుననియు, నిశానమయమున మాదేశముపై బడి, గృహంబులు కొల్లగొట్టి ప్రాయంభుత్వపురుషులను బలిమిమై కొంపోయి, దేశాంతరమాల బాసనముగా పిక్రయించువాడనియు వినియుంచుముగదా. వానివలన నీకేకమానము సంభవించునోయని వెఱచుదాన.”

“సుందరీ! అట్టిభయ మనవసరము. వాడు మాయంతటి బలవంతుడుకాడు. కావున, భయముడిగి, సుందర తరళనయనములు బాష్పరహిత మొనరించి, నిశ్చలచిత్తవై గృహమున కేగుము. అచిరకాలమున దిగిరి రాగలను. సూర్యాస్తమయావసరమున నీతీరమున నీలదీపము దృగ్గోచరమగునంతనే భవదీయ పాత సేవాపరాయణుడు నీకొఱకు నిరీక్షించువాడని గ్రహించి కృపాయత్త చిత్తవై యరుడెమ్మ. ప్రేయసీ! ఇకఁబొమ్మ!”

“మనిలా! దైవము తోడగుగాఁక! పోయిరమ్మ. నిన్నుఁగాంచు వఱకు నాచిత్తమునకు శాంతియుండదు.”

అంత నాగ్రీకు నావికుడు నిజభుజ బంధిత సుందరిని ముద్దాడి రయంబున నొకానాఘృడై నిర్గమించెను. ఐరిణి దురంత విచారాక్రాంతచిత్తయై నిజగృహభిముఖు యాయెను.

ఒక నెల గడచినంతనే నీటిదొంగలు మఱల నెచటనోదిగి దోపిడి చేసెనని తెలియవచ్చెను. స్వయోద్వీపపాలకునకుఁ బ్రాణసంకటముగ నుండెను. ఆదీవి తురుష్క సామ్రాజ్యంతర్భాగమగుటచే, నాసార్వభౌముడేమనునోయని పాలకుడు భయవిహ్వలుడాయెను. పాలకుడు గ్రీకు దేశస్థుఁడును మతమున క్రైస్తవుఁడై యుండుటయేగాక కొందఱు స్వీయమతస్థులే ఆతనిపై గత్తికట్టి యపకార మొనరింప నుండిరి. కావునఁడన దేశమునుండి చోరభయము బాటఁద్రోలుట కడుంగడు నవసరమాయెను. తురుష్కరక్షకనావ లా సముద్రమున

నుండియు, నా ద్వీపాధికారికి వలయు సాహాయ్య మొనరింపక తటస్థముగ నుండెను. మేఘమునుండి నెలువకు పిడుగువలె సముద్రమునుండి దీగివచ్చు నాగజదొంగను బట్టుట అసాధ్యమగుటచే పాలకుని భయ మధికతరమాయెను.

పాలకుఁ డట్టి దురవస్థకుఁ బాల్పడి విచారగ్రస్తయై యుండ, నొక నావికుఁ డరుదెంచి యతని విచార తుడిపెను. శిర్వీజనభయంకరులగు నీటిదొంగలలో వాఁడొకఁడు. వాఁడును గ్రీకుదేశస్థుఁడె. తన నాయకుని దురాచారములకు రోతజెంది, ఇత సత్పథంబునఁ గాల ఫలంబున మొనరింపనెంచి ఇటు బాతీవచ్చితినిని వాడు సవినయముగ దెల్పెను. పాలకుఁడు సంతోషాంతరంగుఁ డాయెను. సమయముజూచి తన నాయకుని ఒట్టియిత్తుననికూడ వాడు పలుకుటచే నా పాలకుని సంతన మధికతరమాయెను. అక్రూరదాసపుఁ డీత బట్టువడుననియు, దేశము నొప్పుంటకమగుననియు, ప్రజలు భయముడిగి సుఖముగ నుండురనియు, సామ్రాజ్యాధికారులనలని భయంబుదక్కి తానిక మననగుననియు నెంచి గ్రీకుపాలకుఁడు హాయిగ నుండెను. తమ యుద్యమము సఫలమగునంతనే ఐదువేల నావములు వానికి ఒహుమాన మొపంగుదునని పాలకుఁ డుత్సాహతేమకమున బాసచేసెను.

ఆఱుదినములు గడచినయసంతర మా నావికుఁ డరుదెంచి, పాలకునకు సవినయముగఁ బ్రణమిల్లి, ఇట్లు విన్నవించెను—

“ప్రభూ! ఆదురాత్ముఁడు మగుడ నీదీవిపైఁ బడనున్నవాడు. ఈసారి వాడు పశ్చిమతీరమున దిగఁగలడు. అనాప యథా ప్రకారము దవ్వున నిలుచును. వాడు తన యనుచరులతోఁబాటు నాకస్మికముగా నరుదెంచి చేయగల భీభత్స మొనరించును. నాకుఁ దెలియు సమాచారము మీ కెఱుక పఱచితిని. భద్రముగనుండుడు.”

పాలకుఁ డమితానందభరితుఁడై, దొంగలనాయకుని బట్టుటకు

బహుశఃప్రయత్నము లొనరించెను. నలయునై నికులను రావించి ఆప్రదేశమున గాఢుంచెను. అచటి జనుల ధనకనకవస్తువాహనంబులను వేటొక దుర్గమున భద్రపఱచెను. ఆవిధమున గ్రీకుపాలకుఁడు సర్వప్రయత్నము లొనరించి, ప్రజాకంటకుఁడగు నాదురాత్ముఁ డీనమయమునఁ దనకు జిక్కక తప్పదనియొంచి, ఆశోత్సాహములతో నిరీక్షించుచుండెను.

ఆనాఁడు ఐరిణీ తన మందిరమున నాసీనియై, విచారాక్రాంత చిత్తయై సముద్రమునకుఁ గాంచుచుండెను. ఆముద్దియ శనఃప్రియుని రాకకై యెదురుచూచుచుండెనని మీరు గ్రహించియుండురు. సూర్యోదయమైనంతనే యొకానొక నావ నయనగోచరమాయెను. ఆజలచర మిటునటు బోక, బిక్కతావుననె నిలిచి యుండెను. ఆహా! ఐరిణీహృదయరంజకుఁ డందొందునా? సముద్రమునఁ బెక్కు నావలు యానము నల్పుచుండును ఇది యొకటి కావచ్చును. ఐరిణీ ఏమియు నెఱుంగనేరక, ఆశానిరాశలనడుమఁబడి దుర్భరబాధ తాత్పర్యమై అట్టే నీక్ష్మింపఁబడంగెను. అంశ సాయంకాల మగుట, అమందానందప్రదంబగు నీలదీపము దృగ్గోచరమాయెను; ఐరిణీ హృదయము వికసించెను. ఆకాంత యంత నిగ్గునలేచి శీఘ్రతర గమనమున దీరమునకుఁ బోయెను. అచిరకాలమున నానుంధరి నిజ మనోహర దృఢబాహుపంజరబంధితశరీరయై, అనిర్వచనీయ సౌఖ్య ర్ణవ నిర్మగ్న ఆయెను.

ఆ యువతీయువకులు పరస్పరసరససంభాషణంబుల మునింగి ప్రపంచము మఱచి హాయిగ నుండిరి. గ్రీకునాయకుఁడంత దాను మగుడ బ్రయాణ మొనరింపవలయునని మెల్లగఁ జేయింప, ఐరిణీ బెగఁబడినది. ప్రియుఁ డిట్లులనెను—“ప్రేయసీ! నాపర్యటనము పూర్తికాలేదు: రెండుమూడు వారములలో బూర్తియగును.

నే నవుడు ధనవంతుడనై విపులవైభవ సమన్వితుడనై నీజనకులనుష్ఠ వడసి నన్న భార్యగారి గొనుభాగ్యము గాంతును. అంతవఱకు నీవు ధైర్యమూనియుండుము.”

నాయకుని పలుకులు బాగుగనే యుండెను, కాని, ఆతని స్వరమే లోకో సాధారణనిశ్చలత దొఱంగి, నిష్ఠుర తరంబుగనుండెను. వాని కరవీడనముగూడ దుర్భరంబాయెను. చీకటి కారణమున వాని వదనము కానరాకుండెనుగాని అదియు దదనుగుణముగనే యుండెనని భావించి, భయమొంది, ఐరిణి ప్రశ్నింపఁ నా కామినీ మనోహరుడు సదుత్తరమొసంగి, మధుర ప్రణయంపుఁ బలుకుల నామె యల్లము రంజింపఁజేసిఁ సుధారస పూరితాధరము ముద్దాడి గాఢాలింగన మొనరించెను. ఐరిణి పరవశాత్మయై బాహ్యప్రపంచము మఱిచెను. ఆమె ప్రియుడంతలోఁ దానిఁకఁ బోవలయునని పలికెను. ఆ కాంత తోడనే తెలివొంది భీతచిత్తయై, రెండుదినములైన నుండవలయునని ప్రకంపిత స్వరమున బ్రతిహేళనను. అంతమాత్రమున ప్రయోజన మేమని నాయకుడు ప్రశ్నింప, నాకన్నియ అమితోత్సాహముగ నిట్లు లనియె—

“ఆర్యా! ప్రయోజన మున్నది. ప్రజాకంటకుడగు నామేటి హోరాధముఁ డీసారి తప్పక పట్టువడును. రేపురాత్రి వానిమద మడంగును.”

“అట్టులనా?”

“అవును. నాజనకుఁ డొనరించిన ప్రయత్నమతి ప్రశంసనీయము. నీవు దూరముగ నున్నను సముద్రయాన మొనరించునమయమున నీకారక్కనుఁడే యపాయ మొనరింపడుగదాయని సంతసించు దానను. వాని నావయు మాయధీనమగును.”

“కాని, నీజనకుడు తలపెట్టిన కార్యము జయప్రదముగా నాగును

గదా! ప్రమాదమున కవకాశము లేదుగదా!”

అంత నాకిన్నియ తదనననోత్సాహమునఁ దన పితండ్రి కన్నిస ప్యూహము సవిస్తరముగఁ దన ప్రియునకెఱుకవఱచెను. అతఁడు గూడ సంతసించిఁ పాఠీవచ్చిన దొంగి యెచటనుండెనని ప్రశ్నింప, వాఁడు తన గృహంబుననే యుండెననియు కార్యసాఫల్యమగు సంతనే విశేషబహుమానము వడయఁ గలఁడనియు నామె పలికెను. మఱియు, డీట్లులనెను.—

“ప్రేయసీ! ఈనార్త నాకెంతయు మోదావహము. గ్రీకులందఱు నేకకంఠమున నీజనకునిఁ గొని యాడుదురు. కాని, ఐరిణీ! చాలనేచా యెను. ఇంక పోవలయును.”

“పోవలయునా! మనోహరా! అమాట మీడవుగదా. ఆహా! పరస్ప రానురాగ ఒద్ధులమగు మనమేల ఎడబాయవలయు? నిర్జనారణ్యంతర జలాశయమునలె మదీయ హృదయానురాగము ఆశానుమానశి యొగ తీక్షణకంట కావృతమై, కడు బాధజెందెడిని.”

“ఐరిణీ! వియోగము తప్పదు. కాని, ఈవియోగ మెంతకాలము? ఒకటి రెండు దినములు మాత్రము ప్రయాణము సల్పి మగుడ నిన్నుఁ గాంచుపాడెను. కావున, భయముడిగి నాకు నెలవిమ్ము.”

ప్రియ పునర్దర్శనమచిరకాలమున నగుననునాశచే నాప్రణయిని హృదయాందోళన ముపశమించెను. మనిలుడు తన దాఢిబోయెను. ఐరిణీ తన గృహము జేరెను.

పాలకుఁడు పశ్చిమతీరమునఁ గావలియుంచిన సైనికుల్పాక యను కూల గృహమున విడిసియుండిరి. వారందఱు మహమ్మదీయులు. వారి నాయకుఁడును మహమ్మదీయుఁడె. వారందఱు నిశ్శబ్దముగ నుండవల యుననియు, దొంగలందుఁ బ్రవేశించువఱకు వేచియుండ వలయున నియు, ధనసంగ్రహణకార్యమున నాచు మునిగి ఏమరియుండు సమ

యమున రయంబునబడి పట్టనలయుననియు అతెఱంగున దమకు
రక్తపాతము లేకనే మహావిజయము బ్రాపించుననియు, అగురాత్ము
లను సజీవముగ రాజధానికీబంపి యశేష యశోపార్జన మొనరింపనగు
ననియు నాయకుడు పలుక, సైనికులు సమ్మతించిరి. చోళిడికాండ్రు
పట్టు పడునంతనే వారి నావయందలి ధనకనకాదులు తమ యధీన
మగునని ఎఱింగి వారమితోత్సాహముగ నుండిరి.

మఱునాఁడుదయించెను. ఒక యామమగునంతనే చోరుల నావ
నయనగోచరమాయెను. తోడనే మహమ్మదీయ సేనాని సంశోషపర
వశుఁడాయెను. తానప్పుడే కృతకృత్యుడై రాజనన్యానము గాంచి
నట్లు ఆతఁడు సంతసించెను. వారి ధనమప్పుడే తమ యధీనమైనటులు
సైనికు లుప్పొంగిరి.

మధ్యాహ్నమాయెను. మహమ్మదీయ సైనికులు ఎలుగెత్తి తమ
దైవమును బ్రార్థింపనండిరి. అట్టి సమయమున శిల్పమాత్రావశిష్టుఁ
డగు బిచ్చగాఁడొకఁడు ద్వారము కడ నాకస్మికముగాఁ దోచి సైని
కులు ప్రశ్నించునంతలో గుభాలున నేలఁగూలెను. చూచుటకు
వాడు జీవరహితముగ నుండెను. ద్వారపాలుకులు వానినెత్తుకొని తమ
నాయకుని చెంతకు వడివడి బోయిరి. అచటి సైనికులు క్రోధాతి
రేకమున రక్తారుణ నయనులైరి. నాయకుడు దుర్భర క్రోధానల
తప్పుడైఁ అభినవ జలధరమువలె నిట్లు గర్జించెను—

“ఈశ్వారమెవ్వఁడు? ఈక్రైస్తవాధముడు మనము దైవారాధన
మొనరించుసమయమున నరుదెంచి వీనుగుఁవలెఁ బడసేల? సైనికు
లారా! చూచెద రేల? కొరడాలుదీసి వాని పాదములపై నూరు దెబ్బ
లువేయుఁడు. దానఁ దెలివొందునేమో చూతము?”

ఒక సైనికుఁ డిట్లులనెను—

“అర్యా! నేనధర్మార్థముఁడనయ్యుచున్న పలుకొండెద! నాసాహ

సము మన్నించి చిత్తగింపుడు. ఈ క్రైస్తవవాధముని శిక్షింపకమున్ను
వీని యుదంతమరసిన బాగుండును.”

ఆమాట సమంజసముగ నుండుటచే నేనాని సమ్మతించి, వాడు
తెలివొందునటులు మధురస మిప్పించెను కాని, మధువనినంతనే,
నాయపూర్వద్రవముం గాంచినంతనే నేనాని నోయారుటచే వాడును
ద్రావి అమితోత్సాహము వడసెను. బిచ్చగాడు సేన దేజీ
యిట్టులనెను—

“లోకైక సార్వభౌములగు అహమ్మదు పాదుషావారి గ్రీకు ప్రజ
లలో నేనొకఁడను. నేనాధిపా! నీవు మహాసీయుండవు, చచ్చిన వానికి
బ్రాణదానమొసంగిన దయామయుండవు నిన్నెంత కొనియాడినను
ఎక్కువకాదు. మాగ్రామము దక్షిణ తీరముననున్నది ఆలుబిడ్డలతో
నాయల్ప కుటీరమునఁ బడియుండ ఆఱుదినముల క్రిందట నీటిదొంగ
లాకస్మికముగా దిగివచ్చి దోచుకొనిపోయిరి. ఆ పాపాత్ములు నా
నివేశనము నేను చూచుచుండగనే కాల్చివైచిరి. అసలు దరిద్రుడనగు
నేను నిలువ నీడలేక అందందుఁ దిరిగి తిరిగి, మలమలమాడి, తూలి
తూలి, తుదకు నీద్యారమునఁ బడితిని. నీదయవలనఁ జెలివొందితిని.”

“ఎంత దారుణము! ఆ మానవాధములు గ్రీకులా? మహమ్మ
దీయులా?”

“గ్రీకులే—నాదేశస్థులే నాకిట్టి యపకార మాచరించిరి.”

మహమ్మదీయ దళవాయి క్రోధవివశుడై పండ్లు కొఱికి
యిట్టులనెను—

“ఓరీ! భయపడకుము. నిన్నింత కష్టపెట్టిన దురాత్ములు ఇక మన
యధీన మగుదురు. ఆనాయకునిపై నీవును గని తీర్చుకొనవచ్చును.”

“మహాసీయా! నాకుఁ గనియేల? జవనత్వము లలవడువలకు
నిందుఁ దలదాచుకొననిమ్మ—చాలును. ఉత్తరతీరమున నాబందుగుఁ

దొకడున్నవాడు—అటు పోయెదను.”

“అటులే కానిమ్ము. కాని, ఈరేయి నీవొక వింతగాంతువు. నిన్ను గారించిన అదుప్తాత్ములు మాయధీనులగుదురు. దాన నీచిత్తమునకుఁ గొంత శాంత మొదవుగాక.”

సవీనుడు సముచితముగా బదులాడెను. వాని కారణమున నిలిచి పోయిన దైన ప్రార్థనతోడనే మగుడ బ్రారంభమాయెను. అనంతరము వారు కొంతకాలము వినోదాదులం బుచ్చి, సాయంత్ర మగుడు మగుడ సాంధ్యకరణీయము లొనరించి, భోజనమొనరింపఁ గూర్చుండిరి. సవీనుడు కృతజ్ఞతా పూర్వకముగా వారికిఁ బరిచర్య సలుప సమకట్టి వడ్డన సేయదొడంగెను. వాని వినయ ప్రవర్తనము గాంచి యందఱు సంతసించిరి. ముఖ్యముగా నేనాని మఱియు నానందించెను. ఆతనికి సర్వోపచారములును బిచ్చగాఁడే యొనరించుచుండెను. భోజనానంతరము వాడు వేటొక గదిలోనికిఁ బోయి కాఫీ తయారుచేసి యొసంగెను. నేనాని సంతోషాంతరంగుడై ఆపానీయము ద్రావెను. బిచ్చగాడు సవినయముగఁ బ్రణమిల్లి తత్క్షణము మాయమాయెను.

వాడు వడివడి సముద్రతీరమునకుఁ బోయి వెనుదిరిగి చూచి సంతనే, తాను వీడిన గృహంబున ననేక దీపములు మెఱపులవలెఁ బరుగుచుండుట గోచరమాయెను. సైనికులు కలవరమండి తనకై వెదకుచుండిరని గుర్తించి సగర్వముగ మందహాస మొనరించెను. వాడంత శీఘ్రతరంబుగఁ బాటెను.

వాడు కొంత దవ్వరిగినంతనే, జనుల అలికిడి విననాయెను. రెండు నిమిషములలో నేబదిమంది కాన్పించిరి. వారు కొల్లగొట్టిన సామగ్రి అమూల్యముగను అత్యధికముగను నుండెను. మన బిచ్చగాడు వారి నాయకుని గాంచి ఇట్లు ప్రశ్నించెను.—

“సీ కార్య మింత శీఘ్రముగ నధలమాయెనా?”

“జనులు భయవిహ్వలులై మమ్మెదిరింపనైన నేదిరింపరైరి. మేము దుర్గద్వారము నిరాఘాటముగాఁ బ్రవేశించి, ఈనామగ్ని సంతయు సుభువుగా దెచ్చితిమి, తమ నాయకుఁడు పన్నిన వ్యూహ మమోఘమనియు, దొంగ లీసారి తప్పకపట్టువడుదురనియు బూర్తిగ విశ్వసించి ప్రజాభి నిర్భయముగా హాయిగా నుండిరి. కాని, నాయకా! నీప్రయత్న మేమాయె?”

మన బిచ్చగాఁడు దొంగల నాయకుఁడనియు, నాయకుఁడన్న వాఁడు వాని సహకారి యనియు మీకుఁ దెల్లమాయె గదా! నాయకుఁ డంత దన యుదంతము తెలియఁబఱచెను. సహకారి ఇట్లు ప్రశ్నించెను.—

“కాని, నీకార్యము పూర్తి కాలేదా?”

“మిత్రమా! తీవ్రపడకుము— మహమ్మదీయుఁడు మరణింప లేదు—కాని వాని కాఢీయందునే గలిసిన విషప్రభావమున వాఁడు చచ్చినట్టు పడియుండును. వాఁడు నాయెడ సదయుఁడై యుండుటచే బ్రాణాపహరణ మొనరింపఁ జాలనైతిని. నేనానియే వారి బలము. అట్టి నేనాని మృతప్రాయుఁడగుటచే సైనికు లేమియు నేయఁజాలరు. వారిని బాఱద్రోలి వారి నేనానిం బట్టుట కడు సులభము. దాని మునకుఁ బరిహాసపూర్వకముగాఁ జాలధనము చిక్కును.”

నాయకుఁ డంత దీర్ఘాశ్రుధారియై, ఇష్టజనసమేతుఁడై తాను వీడివచ్చిన సైనికగృహంబునకు నిర్భరముగాఁ బ్రయాణమాయెను. వారందఱుగఁడు నిశ్శబ్దముగ నుండిరి. రేయియు గడు బ్రశాంతముగ నుండెను. వా రేకముగా వైచు నడుగుల దడదడలు తప్ప వేఱు శబ్ద మెద్దియు లేదు.

కంటక జనరాయఁడు గృహద్వారము బ్రవేశించువఱకును మహా

మృదీయు లేమియు నెఱుంగరు. అంత నైరులు పడుగునలె నకుడెంచి సంతనే వారు విగతధైర్యులయ్యు నై నికులగుట కతంబున సప్రయత్నముగా నాయుధముల దాల్చు గడంగిరి. కాని, ధైర్యహీనులకు నాయుధము లేల! రెండు నిమిషములలో వారందఱు పాశబద్ధులైరి. తమ ధనంబులతోఁ బాటు వారి నేనానిం గూడ దరలించుకొని ఆ కంటుకులు తమ నావకుఁ బోయిరి.

ఈ దురింతము గ్రీకుపాలకునకుఁ దెలియవచ్చెను. అతని యాగ్రహమునకు మేఱలేదు. తన ప్రయత్న మెట్లు విఫలమాయెనో అతనికిఁ దెలియదాయెను. ఆ రహస్య మొక్క ఐరిణి తప్ప అన్యతెవ్వరెఱుంగరు. తన చెంతకుఁ బాఠివచ్చిన గ్రీకుదొంగ ఏమైన మోస మొనరించెనా యని అనుమానించుటకైనను అపకాశము లేకుండెను. ఏమన, వాఁడు సదా పాలకుని చెంతనే యుండెను. ఐరిణియును గారణ మరయఁజాలక విస్మయవిచారాక్రాంతచిత్తమయెను. ఇంతటి సాహస మొనరించిన దురాత్ములు తన ప్రియున కెట్టి యపకార మొనరింతురో యని ఆ కాంత భయప్రకంపితమయెను.

మఱునాఁడు సాయంకాల మగుసంతనే నిజమనోహరసుధాకర వదనసందర్శనోత్సుకమతి యగు నైరిణి సముద్రతీరమునకు రయంబునఁ బోయెను. నాలుగైదు నిమిషములలో మనిలుఁ డకుడెంచెను, ఐరిణి అనిర్వాచ్యానంద మనుభవించెను. తన ప్రియకాంతను గాఢా లింగన మొనరించి, నునుజెక్కుల ముద్దాడి, అధరసుధారసము గ్రోలి అమందానంద మనుభవించి, అనంతర మొక కరంబా కోమలాంగి కౌన్సుపై జేర్చి, రెండవ కరంబా పడంతి హస్తమున గీలించి మనిలుఁడు మనోహరముగ సంభాషింప దొడంగెను. కొంతకాల మట్లు లగుడు ఐరిణి, నిట్టూర్పు విడిచి యిట్టులనెను.

“మనోహరా! నా హృదయ మేలకో భయాధీనమై యున్నది

కారణ మరయఁజాలను. కాని మనమింక సజీవముగాఁ గలయజ్ఞ మని మాత్రము దారుణముగఁ దోఁచెడిని. సమాధినుండి వెలువడ దయ్యములు కేవలమూహా జనితముల నెరింగియు నా స్థలంబునకుఁ బో నెఱచు వాని పగిది, నేనును డోలాయమాన మానసనై అకారణముగఁ బరితపించుదాన—”

“ప్రేయసీ! ఇట్టి భయంబుడిగి హాయిగ నుండుము. ఈ యాత్ర ముగియునంతనే మన మొండొరుల మెడబొయక అవిరళసౌఖ్యార్థవ తరంగముల నోలలాడఁ గలము—”

“ఆర్యా! ఇంకను సముద్రయానమా? వలదు! నా జనకుఁడు కరుణామయుఁడు—నన్నెంతయు ప్రేమించును—నా సౌఖ్యమున కంత రాయము గల్గింపఁజూచు కఠినుఁడు గాఁడు. కావున, నీవింక గాలయాపన మొనరింపక ఆ మహాసీయుని పాదములపై వ్రాలి నీ మనోరథ మెఱింగింపుము—తప్పక అనుగ్రహించును.”

“నుందరీ! నేనీ సమయమునఁ దీవ్రపడి నీ జనకు సద్ధింతునేని కార్యభంగ మగునని నెఱచువాఁడను. ఏమన, నీ జనకుఁడీ విశాలదేశ పాలుఁడు, సంపన్నుఁడు, సద్వంశజుఁడు, సకలజనహృదయప్రేమాస్పదుఁడు. నే నన్ననో!—అనామకుఁడ—నిర్భాగ్యుడ! కావున, విశేష ధనోపార్జన మొనరించి నిన్నుం బడయవలయునని నే నింతకాలము వేచియున్నవాఁడను. ప్రేయసీ! రెండుమూడు వారములలో నీ యాత్ర ముగియును. అనంతరము మనము సఫలీకృతమనోరథులమై హాయిగ నుండఁగలము. అందనుక వేచియుండుము.”

“ఆర్యా! మజ్జనకుని ధనాధికారవైభవంబులఁ గాంచి నెఱిగింద నలదు. ఆతనిఁ గాంచుటకు మంచి యనుకూలసమయ మెఱింగించెద నాలింపుము. ఆతని సోదరుఁడును, నన్ను గాంచిన జనకుఁడును సగు మహాసీయుని సమాధి లల్లదె—ఆ పర్వతాగ్రమునఁ గలదు. నా

వినతలండి ప్రతి 'సబ్బాతు' దినమునను సూర్యాస్తమనము మునున నే యీడంబరమును, ఏ నైభవమును ఏ సహాయమును లేకయే ఛాయామాత్రసాహాయ్యుడై బోవువాడు. అట్టి సమయమున ని వాతని గాంచి కృతకృత్యుడవు కాగలవు."

"వరిణీ! ధనవంతుడ నైనగాని నిన్ను వివాహ మాడజాలను."

"మనోహరా! ధనవంక్షహణార్థము మగుడ భయంకర సమృద్ధ యీన మొనరింతువా? చాలు, చాలు! మనకు ధనమేల? మతియు నీ యనంత పారావారమంతయు నా దుష్ట చోరాగ్రేసరుని రాజ్యము వలె, దోచెడిని——"

మనిలుడు సగర్వముగ మందహాస మొనరించి, ఇట్టులనెను.—

"ప్రేయసీ! నిర్ధనజీవనము దుస్సహము. కావున, ఈ సాగరము సహస్రక్రూరచోరుల కాకరంబైనను నిర్భయంబుగఁ బోవువాడను."

"ఆర్యా! నీవా గజదొంగ మహిమ ఎఱుంగవు. మేధావంతుఁ డగు నా జనకుఁ డత్యంత నిగూఢముగ నొనరించిన పూహము స్వర్థ మాయెను. ఆ మాయావి దురంతక్షుధార్తుఁడగు విచ్చగానివలె నటించి సైనికజన నికాయంబు జొచ్చి వారిం బ్రమత్తుల నొనరించి నేనాని త్రావు పాసీయమున మత్తుమందు గలిపి, తానే అందిచ్చి, తదుత్తర నిమేషమే మాయమాయెను! ఒక గడియలో వాడు తన సిబ్బందితో నరుదెంచి, తిచ్చవడి చూచు సైనికులను బంధించి సైన్యాధిపుని గట్టి కొంపోయెను. అంతకు పూర్వమే, దుర్గమున భద్రపఱచిన ప్రజాధనము వాఁడవలీల నపహరించెను! వాడెంత సాహసియో గాని ఇరువదివేలు నాణెములు దన కర్పించినచో నేనా నాయకుని విడిచిపుత్తునని నా జనకునకు వర్తమాన మంపెను! ఆహా! నా జనకుని యవస్థ కడు దుస్సహముగ నున్నది. తన నేనాని యట్టి దురవస్థకుఁ బాల్పడిననియు ప్రయత్న మాతెఱంగున భగ్నమాయె

ననియు, మహమ్మదీయపాలకుఁడు కడుకుపితుఁడై యున్నవాఁడు. చోర నాయకుఁడు నిర్దయుఁడై విధించు పరతునకు లోబడుట తప్ప నాజన కున కుపాయాంతరము కానరాకున్నది.”

మనిలుఁ జొక్కక్షణ మాలోచనాపరుఁడై ఇట్లులనెను.—

“కాని, అట్లు లతి సాహస మొనరించిన ఆ చెనటి నెట్టులైనఁ జెక్కాడు నుపాయ మరయక నీ జనకుఁడు వానికి హేయముగ లోబడునని తలంపను.”

“నిక్కము. వాని దుష్టసందేశ మరుదెంచినంతనే నా జనకుఁడు చక్కని యాలోచనం బొనరించెను. పరిహారధనము మఱుచటి ఉదయము తనకుఁ జేరవలయుననియు, ఆ ధనము గొనితెచ్చు నౌక యందు సిరువునుమాత్ర ముండవలయుననియు, తోడనే తాను మహమ్మదీయ సేనానిని విడిచి యిత్తుననియు నాగజదొంగ వ్రాసెను. నాజనకుఁ డొక యపూర్వ సౌకా నిర్మాణమునకు రహస్యముగ గడంగెను. చోరనాయకునకు ధన మందజేయు నౌక అయ్యదె. అం దిరువురు నావికులు మాత్రము గోచరింతురు. కాని, జనుల కగోచరమైయుండు నద్దాని గర్భమున సాయుధులగు యోధు లిరువది మంది యడంగి యుందురు. ధనము చిక్కునంతనే సేనాని మావారి యధీన మగుగదా. ఆ ముహూర్తముననే, గ్రీకువీరులు సౌకా గర్భ విచ్ఛేదన మొనరించి, చోరనావపై లంఘించి, యద్దాని నాక్రమింతురు. మనోహరా! ఈయపాయ మమోఘముగదా!”

ఆ యుపాయ మద్భుతముగ నుండెననియు, గ్రీకు పాలకునకు జయము ధృవమనియు మనిలుఁడు సానందముగాఁ బలికెను.—

“సుందరీ! చాలసేపాయె. నేనితఁ బోవలయు. మూడు నాల్గు వారములలోఁ దిరిగి వచ్చువాడ.”

తన ప్రియు నభిప్రాయము మఱిలంపవలయునని ఐరిణి ఎంతగ

బ్రయత్నించినను నిరర్థకమాయెను. యువకుడు ప్రేమమయ గాఢా
లింగస మొనరించి నౌకాగ్రాహణమాయెను. సెశయగుటచే నాచోన
కానగానికారణమున నౌకాదండంబుల సవ్వడి యంతరించువఱకు
నాకామిని ఆ స్థలంబుననే నిలిచి, దుర్భగవిచార ఘూర్ణితమనస్కయై
తన గృహమునకు బోయెను.

ఉదయమగుసరికి గ్రీకుపాలకుని మాయానౌక పూర్తియైయున్నది.
శత్రుధరులగు సైనికు లిరువదిమంది సముచితముగ సం దడంగి
యుండిరి. చోరనాయకున కర్పింపవలసిన ధనమం దాయత్తమాయెను.
వాడు విధించినటులు ఇరువురు నావికులు మాత్రము నౌకను నడుప
దొడంగిరి. తన కీసారి మహావిజయము ప్రాపించునని విశ్వసించి,
ఆచిత్రనాటకముం దాను గనులార గాంచి యానందింపవలయునని
యెంచి, గ్రీకుపాలకుఁ డొక సముచిత సమున్నత ప్రదేశమున
నగర్వముగ సుఖాసీనుడై వీక్షింపదొడంగెను.

గ్రీకు నౌక క్రమముగా నాచోరనావ సమీపించెను. ఒండొంటి
నొరయునట్లు గ్రీకునౌక నిలిచిన యనంతరము, పరిహారధనముతో
నిండియున్న సంచులను గ్రీకు నావికులు చోరనాయకున కందిచ్చిరి.
వారును ఆనావమీదనే యుండిరి. తమ నిగూఢ ప్రయత్నము
నఫలమగు ముహూర్త మరుజెంచెనని వారు లోలోన సంతసించిరి.
నౌకాగర్భస్థ సైనికజనంబులు తామెన్నడు బయల్పడి విజృంభించి
దురాత్ములగు చోరులను వండించి వారి నావ నాక్రమింతుమోయని
తత్తరపడుచుండిరి. దవ్వననున్న గ్రీకుపాలకుడు సంభ్రమోత్సాహ
పరుడై, ప్రకంపితహృదయుడై, అనిమిష నయనుడై, నిరీక్షించు
చుండెను. దృఢవిశ్వాసబద్ధుడగు గ్రీకు నావికుడు చోరనాయకుని
దన యధీన మొనరించుకొను తలంపున నగర్వముగ నాతనిడాసెను.
కాని, అంతలో నెంతటి ప్రమాదము సంభవమాయెను! ఆకస్మిక

ముగా, శ్రవణవిశీర్ణ మొనరింపజాలు ఈల ఖంగున మ్రోగెను. రజ్జు పరికిల్పిత యంత్రప్రభావమునఁ జోరనావపై నొక బండతాయి లేచి, గ్రీకునావికుఁడు విగతత్వైర్యుడై మ్రాన్పడి చూచుచుండ, గ్రీకు చాకపై గుభాలునఁబడెను. అయ్యది తద్విపరీతోద్వేగము సైంఘజాలక అట్టిట్లు నూగులాడి రయంబున సముద్రగర్భస్థ మాయెను! ఆ ముహూర్తముననే ధనము గొనివచ్చిన నావికుఁడును తొంటి మహమ్మదీయ సేనానియుగూడ గ్రూరపాశ ప్రవీడితకంఠులై శారున మరణించిరి. గ్రీకుపాలకుని గుండె లవియునట్లు చోరులందఱు సింహ నాద మొనరించి, తత్సంఘలాంఛనంబగు రుధిరవర్ణకేతనం బెగుర వైచి రయమ్మున మాయమైరి.

గ్రీకుపాలకు నవస్థ మతీయు దుర్భరంబాయెను. అట్టి దారుణ మరణమునకుఁ బాల్పడిన సైనికుల దారాపుత్రాది బంధుజనులు దుఃఖపరవశులై యాతని నెంతయు నిందించిరి. స్థానిక మహమ్మదీయ పాలకుఁ డీక సహింపఁజాలక, జరిగిన విషయము నవిస్తరముగా లిఖించి, తురుష్కు ప్రధానామాత్యునకు నివేదించెను.

తానెంతయో నిగూఢముగ నొనరించిన మాయోపాయ మెట్లు విఫలమాయెనో యెఱుంగఁజాలక పాలకుఁడు ఖిన్నుడై అమితలజ్జా భయాక్రాంత చిత్తుఁడాయెను. ఆ దురంతము వెల్లడి యైనంతనే విస్మయపరవశులై భయవిహ్వలులై అనంత ప్రభావ యుతుండగు నాచోరనాయకునకు భూతనాయకుడు తోడ్పడియుండునని జనులు నిశ్చయించిరి. అదివఱకే క్షీణించిన భూమధ్యసముద్ర వాణిజ్యము మతీయు నడుగంటెను. తన ప్రియుఁ డేమగునోయని ఖిరిణి భయా తురయై విలపింపఁదొడంగెను.

విజయములపై విజయముల గాంచుచుండిన చోరనాయకుఁడు దుర్గర్వమున నొక్కనాఁడు తనతోడిదొంగలతో బీరములాడి, తురుష్కు

కాకాధ్యక్షుని దళముపైఁ బడఁజూచెను. తురుష్కునావికులూవిషయము ముందుగనే గనిపెట్టిఁ చోరనౌక యరుదెంచినంతనే చుట్టిరి. చోరులు సహజదైర్య స్థైర్యములతోఁ బోరాడియు భంగపడిరి. పెక్కండు తెగ టారిరి. హతశేషులు పట్టువడిరి. అందు నాయకుఁడుగూడ నుండెను. తురుష్కీద్యోగి వారినందఱను రాజధానికంపెను.

చోరనౌకపైఁగల ధనమంతయు నుల్తాను వశమాయెను. చోరులు నాయకునితోఁబాటు కారాగార బద్ధులైరి. వారు మరణశిక్షకుఁ బాల్పడవలసినదేగాని, వారు మఱియెందైనను ధనముదాచి యందు రని భావించి, రెండుమాసములలో నొకలక్ష నాణెములర్పించినచో వారిని జీవముతో విడిచివైతుమని ప్రధానమంత్రి తెల్పెను.

చోరనాయకుని దురవస్థ ఎంతయు దుస్సహముగ నుండెను. యుక్తాయుక్తములు మఱచి దుర్గర్వమున సతిసాహస మొనరించుటచేఁ దనకట్టిచేటు నుూడెనని వాఁడెంతయు విలపించెను. పరిహారధనం బర్పితమన్న, చోరుల సర్వస్వ మానావయందే యుండెను. ఇతర ధనంబేమియులేదు. కాన, మరణముతప్పదు. ఐనను, నాయకుఁడు తనకై విచారింపక, తన, యవివేకముచేఁ దన యనుచరులుగూడ దుర్గరణమునకుఁ బాల్పడవలయుగదాయని కడుంగడు దుఃఖించెను. సాగరమువలె ననంతమై సగాధమైయుప్పు వాని విషాదమునకు వేటు కారణములుకూడ నుండియుండును.

ఒక్కదినము తక్కువగా నిర్ణీతకాల మరుదెంచెను. ప్రభుత్వోద్యోగియొకఁడా చెఱసాలకుఁబోయి, “ధనమర్పింతురా, లేక, మరణింతురా” అని నాయకునిఁ బ్రశ్నించెను. ధనహీనుడగు చోర నాయకుఁడు తాము మరణింప సంసిద్ధులమని ఉత్తరమొసంగెను.

ఆ యుద్యోగి వెడలిగంతనే మఱియొకఁ డరుదెంచి, చోరనాయకుని సంబోధించెను. నవీనుఁడు గ్రీకుభాషనే మాటాడెను గాని

ఉచ్చారణము మాత్రము బెట్టుగ నుండుటచే నాజాతివాడుకాడని వ్యక్తమాయెను. ఆతని సముచితవస్త్రధారణమును, కారాగారాధికారి సవినయముగ మెలంగుటయు జూడ, నాతఁ డొక యధికారియొ ప్త ప్రముఖుడో కావలయుననియు చోరనాయకుఁడు గ్రహింపఁ జాలెను. ఆ పురుషుఁడు వానిప్రక్కనే ఆసీనుడై యిట్లుప్రశ్నించెను.

“చోరనాయకా! కేపు నీవు మరఃశింపవలయు గాఁబోలు?”

“ఇట్టి మాటాడుటకు నీ వరుదెంచియుండవని భావించును.”

“ఓయీ! ఎల్లి సూర్యోదయ మగునంతనే, జననందోహములు చుట్టును గుమికూడి భూనభోంతరాళంబులు ఘూర్జిల్లునట్లు నిన్ను దిట్టుచుండ నీవు వధ్యస్థానమున కీడ్వబడెదవు: చూడ భయంకరముగ నుండు నీదు ఘోరవిచ్ఛిన్నమస్తకము పాదుపావారి దుగ్గ సింహద్వారమున శూలాగ్రమునఁ బ్రదర్శింపబడుగదా.”

చోరనాయకుఁ డెంతటి ధైర్యశాలియైనను స్వీయవధాప్రళంబు దుస్సహముగ నుండెను. తన యభిప్రాయము గాతఁడు సూచించినను, నవీనుఁడు చలము వహించి నిర్దయుడై యిట్లులనెను—

“మృత్యువాసన్నమగునపుడు హృదయము సహజముగా భయాక్రాంత మగుకదా!...కాని, కరాళమృత్యువదనగహ్వరము జొరవలసిన నిన్ను దప్పింపఁగడంగువాని కేమి ప్రత్యుపకార మొనరింపగలవు?”

“యదార్థమగునేని నేనా మహనీయుని సోదరునిగాఁ బ్రేమితును. ప్రేమించుటయేగాక ప్రాణదాతయగు నాయుదారనంతునకు మే మెల్లర మధీనుల మగుదుము.”

అట్టి సంభాషణ కొంత యైనపిమ్మట, నవీనపురుషుఁ డిట్లు లనెను—

“స్వయోద్వీపమును శాసించు గ్రీకుపాలకు నెఱింగియేయుందువు.

తురుష్కరాజధానియందలి ఫ్రెంచిరాయబారి ఆతని నెట్టులైన నశ
పఱచుకొనఁ జూచుచున్నాఁడు. నేనా రాయబారి మిత్రుఁడను,
దూతను. గ్రీకుపాలకుఁడు కఠినాత్ముడై తన దీవీయందుండు ఫ్రెంచి
కుటుంబములను గడుగారింతుటచే వారచట నిలువజాలకున్నారు.
ఆ పాలకునిఁ దొలంగింపవలయునని మా రాయబారి ఎంతఁచెప్పినను
తురుష్కప్రధానామాత్యుఁడు సమ్మతంపఁడాయెను. కావున, మా
వాఁడొక యువాయ మాలోచించెను. సమయముజూచి ఆకస్మిక
ముగా గ్రీకుపాలకు నాక్రమించి, రయమ్మన ప్రాన్సుదేశమునకుఁ
దరలింపవలయును. నీపీ కార్య మొనరింతువేని, మహమ్మదీయులు
కోరు పరిహారధనం బీక్షణమర్పించి, నన్ను నీ యనుచరులను
విడిపించి, మీ కొక నొక యొసంగెదను. కార్యసాఫల్య మగునంతనే
నీకు విశేషబహుమానముగూడ నిప్పింతును.”

దుర్భర నిరాశార్థవ మగునై పొరలాడు చోరనాయకున కా
పలుకు లమృతప్రాయముగనుండెను. ఫ్రెంచిపురుషుఁడు నియోగించిన
కార్యము కష్టసాధ్యమైనను, అసాధ్యముగఁగూడ గోచరించినను, తనకుఁ
గడుసులభసాధ్యమని గ్రహించి, అమితోత్సాహపరుడై చోరనాయ
కుఁడు సమ్మతించెను. ఆరహస్య మెవ్వరికిఁ దెలుపరాదనికూడ నపీ
నుడు శాసించెను. చోరనాయకుఁ డంగీకార సూచకముగాఁ దల పంకింప
ఫ్రెంచిపురుషుడు సంతసించి తోడనే నిష్క్రమించెను. వాని ప్రవర్త
నము గాంచిన చోరనాయకుఁడు విపరీత విస్మయాక్రాంత చిత్తుడై
వివిధతీవ్రాలోచనా విహ్వలుండై కారయందు నిముసములు లెక్కించు
చుండెను.

ఆ సమాచారమటులుండ, సుందరాంగియగు నైరిణి నిజప్రియ
గమనమునకై యనుదినము నిరీక్షించుచుండెను. సర్వజన భయంక
రుండగు చోరనాయకుఁడు పట్టువడసని తెలియుటచే నాభీతపారిణేక్షణ

ఉచ్చారణము మాత్రము బెట్టుగ నుండుటచే నాజాతివాడుకాడని వ్యక్తమాయెను. ఆతని సముచితవస్తుధారణమును, కారాగారాధికారి సవినయముగ మెలంగుటయు జూడ, నాతఁ డొక యధికారియొ ప్త ప్రముఖుడో కావలయుననియు చోరనాయకుఁడు గ్రహింపఁ జాలెను. ఆ పురుషుఁడు వానిప్రక్కనే ఆసీనుఁడై యిట్లుప్రశ్నించెను.

“చోరనాయకా! రేపు నీవు మరణింపవలయు గాఁబోలు?”

“ఇట్టి మాటాడుటకు నీ వరుదెంచియుండవని భావించును.”

“ఓయీ! ఎల్లి సూర్యోదయ మగునంతనే, జననందోహములు చుట్టును గుమికూడి భూనభోంతరాశంబులు ఘూర్చిల్లునట్లు నిన్ను దిట్టుచుండ నీవు వధ్విస్తానమున కీడ్వఁబడెదవు: చూడ భయంకరముగ నుండు నీదు ఘోరవిచ్ఛిన్నమస్తకము పాదుపావారి దుర్గ సింహద్వారమున శూలాగ్రమునఁ బ్రదర్శింపఁబడుఁగదా.”

చోరనాయకుఁ డెంతటి ధైర్యశాలియైనను స్వీయవధాప్రశంస దుస్సహముగ నుండెను. తన యభిప్రాయము శాతఁడు సూచించినను, నవీనుఁడు చలము వహించి నిర్దయుఁడై యిట్లులనెను—

“మృత్యువాసన్నమగునపుడు హృదయము సహజముగా భయాక్రాంత మగుకదా!...కాని, కరాళమృత్యువదనగహ్వరము జొరవలసిన నిన్ను దప్పింపఁగడంగువాని కేమి ప్రత్యుపకార మొనరింపగలవు?”

“యదార్థమగునేని నేనా మహనీయుని సోదరునిగాఁ బ్రేమింతును. ప్రేమించుటయేగాక ప్రాణదాతయగు నాయుదారవంతునకు మే మెల్లర మధీనుల మగుదుము.”

అట్టి సంభాషణ కొంత యైనపిమ్మట, నవీనపురుషుఁ డిట్లులనెను—

“స్వయోద్ధీపమును శాసించు గ్రీకుపాలకు నెఱింగియేయుందువు.

తురుష్కరాజధానియందలి ఫ్రెంచిరాయబారి ఆతని నెట్టులైన నశ
పజుచుకొనఁ జూచుచున్నాఁడు. నేనా రాయబారి మిత్రుఁడను,
దూతను. గ్రీకుపాలకుఁడు కఠినాత్ముఁడై తన దీవియందుండు ఫ్రెంచి
కుటుంబములను గడుగారింతుటచే వారచట నిలువజాలకున్నారు.
ఆ పాలకునిఁ దొలంగింపవలయునని మా రాయబారి ఎంతచెప్పినను
తురుష్కప్రధానామాత్యుఁడు సమ్మతింపఁజాలెను. కావున, మా
వాఁడొక యువాయ మాలోచించెను. సమయముజూచి ఆకస్మిక
ముగా గ్రీకుపాలకు నాక్రమించి, రయమ్మున ప్రాస్తుదేశమునకుఁ
దరలింపవలయును. సీపీ కార్య మొనరింతువేని, మహమ్మదీయులు
కోరు పరిహారధనం బీక్షణమర్పించి, నిన్నును నీ యనుచరులను
విడిపించి, మీ కొక నొక యొసంగెదను. కార్యసాధల్య మగునంతనే,
నీకు విశేషబహుమానముగూడ నిప్పింతును.”

దుర్భర నిరాశార్థవ మగునై పొరలాఁడు చోరనాయకున కా
పలుకు లమృతప్రాయముగనుండెను. ఫ్రెంచిపురుషుఁడు నియోగించిన
కార్యము కష్టసాధ్యమైనను, అసాధ్యముగఁగూడ గోచరించినను, తనకుఁ
గడుసులభసాధ్యమని గ్రహించి, అమితోత్సాహపరుఁడై చోరనాయ
కుఁడు సమ్మతించెను. ఆరహస్య మెవ్వరికిఁ దెలుపరాదనికూడ నవీ
నుఁడు శాసించెను. చోరనాయకుఁ డంగీకార సూచకముగాఁ దల పంకింప
ఫ్రెంచిపురుషుఁడు సంతసించి తోడనే నిష్క్రమించెను. వాని ప్రవర్త
నము గాంచిన చోరనాయకుఁడు విపరీత విస్మయాక్రాంత చిత్తుఁడై
వివిధతీవ్రాలోచనా విహ్వలుండై కారయందు నిముసములు లెక్కించు
చుండెను.

ఆ సమాచారమటులుండ, సుందరాంగియగు నైరిణి నిజప్రియా
గమనమునకై యనుదినము సీరిక్షించుచుండెను. సర్వజన భయంక
రుండగు చోరనాయకుఁడు పట్టువడెనని తెలియుటచే నాభీతహరిణేక్షణ

నిజహృదయాధి నాధుడగు మనిలునకు వానివలని అపాయము తొలంగెగదాయని మాత్రము సంతసించెను. కాని, అంతమాత్రమున నేమాయె? నమున్నత తరంగనందోహకరంబై, ప్రచండ మారుత ఘూర్ణితమై, క్రూరమత్యాదిజలచర విహరణ స్థలమై యొప్పుగ భీరానంత పారావారము కరంబపాయకరముగదా. కాన నాముద్దియ మగుడ భయాకుల మాననయై నిట్టూర్పు పుచ్చెను. కాని, ఆఱువార ములలోఁ దన పర్యటనము పూర్తియగునని మనిలుఁడు పలికియుండుటచే నాకోమలి హృదయమొకింత భయరహిత మాయెను. ఆఱు వారములును గ్రమముగాఁ దిరిగిపోయెను. మనిలుఁడింకను రాఁడా యెను. నాటంగోల నీలదీపమెన్నడుదయించునోయని ప్రతి సాయం కాల మాబాల డోలాయమానమాననయై సాగరమువంక వీక్షింపఁ దొడంగెను. ఆవారమట్టులే గడచిపోయెను. అట్టివారము లనేకములు గతించినను ఐరిణీ మనోహరుడరు దేఱఁడాయెను.

ఆఱు నెలలాయెను. ఐరిణీమనోవృథ దుర్భరమై, దుస్సహమై వర్ణనాతీతమాయెను. ఆశోత్సాహదీపిత సుందరవదనము వియోగ భరంబున వైవర్ణ్యము నొందెను. ఆమెచేష్టలుగూడ తదనగుణముగ నుండుటచే నామె జనకుఁ డొకనాఁడు భయాతురుడై తత్కారణ మరయఁబోయెను. హృదయము వియోగానలత వృత్తై యున్నను మనిలునిపైఁగల విశ్వాసాసురాగము లట్టులే యుండెను. తనప్రియుని యనుష్ఠి అగువఱకు నా రహస్యముం దన జనకునకైన నెఱింగింప రాదని దృఢముగ నిశ్చయించి, ఆతని కా విషయ మెఱింగింపక ఏమేమియో సమాధాన మీయదొడంగెను. తన మనోహరున కే యపాయమైన వాటిల్లియుండునని వెఱచి, అతఁడు సురక్షితముగఁ దిరిగిరావలయునని కరుణాసింధుడగు పరమాత్ముని బ్రార్థించెను.

శీతకాలమట్లు కడచెను. సకలజనహృదయాను రంజకమగు వసంత

మరుడేలి, ప్రకృతి నవీనసౌందర్య వైభవముతో నలరారెను. వాతా
వరణము ప్రశాంతయుతమాయెను. ఏరిణి ఒకనాటి సాయంకాలము
విహరణార్థము సముద్రతీరమునకుఁ బోయెను. చిరకాలము సంచరించిన
యాత్రదేశము గాంచినంతనే, గతసంతోష వృత్తాంతము లాకాంత
స్మృతిపథంబునఁ దోచెను. మానసము తదాలోచనాధీనమైయుండ,
నాకాదండంబుల దడదడ లాకస్మికముగా వినవచ్చెను. పెందత్రురం
బున నైరిణి మోమెత్తి తిలకించెను. నాక యొండు కాన్పించెగాని
శిషిప్రియాగమన సూచకమగు నీలదీపము కానరాదాయెను. నాక
సమీపించుకొలది, అందుండు వాఁడు మనిలుఁడు కాఁడేమోయను
భయమధికతరమాయెను. అంతలో నా నాక తీరమున నిలిచెను,
ప్రణయ ప్రపూర్ణులగు నైరిణి మనిలులు పరస్పరాశ్లేష సౌఖ్యమున
నోలలాడిరి! తదుద్రేక మొకింత యడంగ నాకామిని ఇట్టులనెను.

“మనిలా! అరుదెంచితివా? ఇంత కాలయాపన మొనరింపనేల?
మదీయ నిశ్చలప్రేమ మెట్టిదో పరీక్షనలుపఁ గడంగితివా? అయ్యో!
అటుగాక, అపాయ మెద్దియేని వాటిల్లెనా?”

“ప్రేయసీ! ఒక అపాయముగాదు—నిన్నానాఁడు ఎడబాసి వెడలి
నంతనే ఈ హతభాగ్యుఁడు చోరులకుఁ జిక్కెను. నిన్నుఁ జెట్టపట్ట
నాసించిన నాయనంత ధనమంతయు గోలోప్తిని—తుదకు బానిసీఁడ
నైతిని. సుందరీ! భగవదనుగ్రహమునను, ధైర్యస్థైర్యగుణ సమన్విత
ులగు నాయనుచరుల సాహాయ్యమునను ఆదురవస్థ యంతరించెను.
ఒక నావ పోయినను, మఱియొకటి కలదు. కాని, ఏటి ప్రయోజనము?
ఈ నిర్ధనుఁడు నీ జనకుఁడెట్లు మెప్పింపఁగలడు?”

నిజనయనకంఠాతములనుండి విమలముక్తా ఫలోపమాన బాష్ప
బింకువు లవిరళముగ వ్రాల, దీనకలస్వనంబున నైరిణి ఇట్టులనెను.

“మనోహరా! మదీయ శ్రేయోభిలాషియగు జనకుఁడు నన్ను

నిరాకరించువాడు కాడని ఎఱుంగుము. నేడదివారముగదా—
ఆసాధుజనుడీ సమయమున నిజభ్రాతృశరీరనిలయ ప్రాంతమున
దైవచింతా నిమగ్నుడై యుండు—ఆ!”

వరిణి! కెప్పున నఱచెను. కారణమేమి? ఆ ముహూర్తమున
నాకస్మికముగా దుపాకి శబ్దము భయంకరముగా వినవచ్చెను.
ఆముహూర్తముననే సముద్రమధ్యమున నొక జువ్వ మీటకెగసెను!
మనిలుడు వడివడి స్వీట్టుల నెను—

“అహా! ఆసంజ్ఞ నాకనుభవైక వేద్యము. నీరము తేవలయునని
నాయనుచరుల నంపితిని. కాంతా! నేనికఁ బోవలయు—ఒక్కక్షణ
మైనను దడయరాదు. ఇకఁ గలియమేమో—”

పిడుగు పడిన విభమున మ్రాస్పడి, అవिरభాశ్రుధారార్ధ్రకపోలయై
వరిణి విలపించెను—

“ఇకఁ గలియమా! మనోహరా! ఇట్టి యాశారహితకఠినా
లాపము లాడనేల? నీదు భయంకరసముద్రయానమున నేఁగూడఁ
బాల్సొనిన బాగుండునే! మారుతముల ఝాంకారధ్వానములును,
గంభీరసముద్రభంగవ్రాతముల గర్జలును నాకు మృదుమధురగాసము
వలె మనోహరమగును.”

మనిలుడు తత్తరపడుచునే ఇట్లు లనెను—

“సుందరీ! నీకసాధ్యమగు కార్యముగుఱించి తలంపనేల? మన
వివాహము నీజనకుఁ డెన్నఁడై నను సమ్మతించునదిగాదు—నన్ను
పారింపకుము—పాలకుడు ప్రాణత్యాగ మొనరింపజూచు గాని
తన సమ్మతి యొసంగఁడు. కాంతామానసము ప్రేమాధీనమగునేని,
తల్లిని, తండ్రిని, అక్కను, అన్నను—అందఱును విడనాడి తా
ప్రేమించు గాంతు ననుసరించును. సుందరీ! సాహాయ్యరహితవై
ఫలుసారు లీతీరమున కరుదెంచు నిన్ను రాక్షసంబుగఁ గొనిపో

జాలు నీలశాలి వినిర్మలనిశ్చలానురాగపూరితహృదయుడై గౌళి కునిచందమున ని స్పృహించువాడు—విశ్వానభగ్ధవై యరుదెంతువా? ఐదీ! ఏమందువు! మనకొక కా నొక సిరిక్షింనునున్నది. 'మోరియా' యందలి తొలిపీఠు శేషసంతనే యథాక్రమముగా మనము వివాహ మాడంగలము."

ఐదీ! తన మస్తకము బ్రయుని పేరుటరమునఁ జేర్చి నిరుత్తర ఆయెను. ఆముద్దియ మనోఽథమమంధానందమయ దృశ్యము లతో నిండిపోయెను. మనిలునిస్వరము మనోహరముగ నుండెను. ఐదీ! మాటాడనేరక చేష్టరహితయైయుండ, నా యువకుఁ డామె కానుపైఁ జేయివైచెను. తీరమున నాప్రణయినిప్రణయలు కొంత దవ్వు సుఖింబుగ విహరించినంతనే, మనిలునినొక కట్టెమట గోచ రించెను.

మనోహరదీనస్వరంబున మనిలుఁ డిట్లు ప్రశ్నించెను—

"ప్రేయసీ! ఏమందువు? నీ ప్రియుని విశ్వసించి యరుదెంతువా?"

"మనోహరా! రాజులను—నిరాకరింపవలదని హృదయ మనుచున్నది."

ఐదీ! యా తెలుగున సన్నప్తముగఁబలుక, మనిలుఁడు తదభి ప్రాయమెఱింగి, దృఢతమ భుజాదండంబులబట్టి ఆ కన్నియను నొకపై జేర్చెను. తోడనే, తానును లంఘించి, నొకాదండంబులఁ బూని వడివడి త్రిప్పదొడంగెను. కొంత ద వ్పరిగినంతనే, ఆనొక నిలిచెను, మనిలు డిట్లులనెను.—

"ఐదీ! నీ హృదయ మెటులున్నది? విచారాక్రాంతచిత్తవైకుంఠదేవవాషమి?"

మనిలుని ప్రవర్తన మామెకు ధైర్యము గొలుపుచుండుటచే నా కొంత ఏవిచార మొలుంగక నిశ్చలముగ నుండెను. అంతలో

మనిలుని పెద్దనాన సమీపించెను. తోడనే మనిలుడు నిజసతీసమేతముగా సంకల్పిరోహించెను. ఐరిణి దోడనే తన గదియందుఁజేర్చి, నావికు లేమిచేయుచుందురో ఆతఁడు పరీక్షింపఁబోయెను.

ఐరిణీ మనిలుల నావ పోయిపోయి, 'కొరాను' అను సగరము జేరెను. తాఁ జెప్పినటు లాయువకుఁడు తోడనే మతాచార్యుని రావించి యథాక్రమంబుగఁ దమ వివాహము జరిగించెను. కొన్ని దినములు వా రచట సుఖముగఁ గడిపిరి. ఒకనాఁడు మనిలుడు తన ప్రియురాలినిగాంచి, తాను మగుడ సముద్రయాన మొనరింపవలసిన యవసర మరుదెంచెనని యల్లనఁ బలికెను. పతిసేవాపరాయణ యగు గ్రీకుకన్నియ ఆతని సనుగమించుటకు సంసిద్ధురా లాయెను. మనిలుఁ డిట్లు లనెను—“ప్రేయసీ! నీ వీమిత్రగృహంబుననుండుము. సముద్రయానము సుకరముకాదు. కష్టమెఱుంగని కోమలాంగివి నీ కీ పర్యటనము కడుదుస్సహంబగు. మార్గమధ్యమున నీ జనకునిఁ గాంచి మన యుదంత మెఱింగింతు—నీపుత్రిక యొనరించిన నేరము సైరింపుమనియు, నాయెడ బద్ధానురాగమై సుఖంబుగ నున్నదనియు, నెఱింగింతు”...

మనిలుఁ డటు లేమేమియో చెప్పెనుగాని, ఆసాధ్య త దాలాపములఁ బాటింపక, వినీలనయననిర్గళితాశ్రుధారలు మెండుగ మెఱయఁజై న్యముగ నర్థింప, నాతఁ డియ్యకొనెను. నావ మగుడ సముద్ర తరంగముల నుత్తరింపఁదొడంగెను.

ఆ ప్రయాణము ఐరిణికి బాగుగనేయుండెను. క్రమముగా నొక యంతయు నామెకుఁ బరిచయమాయెను. మనిలుఁ డెల్లెడలఁ దిరుగాడుచు సర్వ మరయుచుండెను. ఆతని గదికింద నొకయర అమరి యుండెను. అం దేముండెనో మనకుఁ దెలియదు. ప్రతిభాగము నందును దమ తమ పనులపై విచ్చలవిడిగఁ దిరుగొడు నావికు

లావంకమాత్రము పోకుండిరి. కొంద జాచుట్టును నిరంతర మప్ర మత్తులై కావుండిరి. ఆద్వారము మనిలుఁ డొక్కడే ఎప్పుడో యొకపుడు తీయుచుండెను. ఆతఁడుతప్ప మఱి యెరులందుఁ జొచ్చుట లేదు. అట్టి సమయములం దాతని మానస మేలకో విపరీతాను మానబాధితమగుచుండెను. నిశీథసమయమున నాతఁడు శయ్యనుండి లేచి ఆప్రదేశము సురక్షితముగా నుండెనాయని తిలకించుచుండెను. అందుండి నవ్వుడి యేమైనను వెలువడునేని, ఆ సమయమునఁ దన భార్యశ్చించునేని, ఆతఁడు విహ్వలచిత్తుడై వెలవెలవోవుచుండెను.

ఐరిగి ఆ యా విషయములు క్రమముగా గుర్తించెను. ధీర స్వాంతుఁడగు తన మనిలుఁ డట్లు కలవరపడనేల? ఆమె కేమియు దోషకుండెను. ఐనను, ఆమె మానస మేలకో విపరీతభయానుమాన బాధిత మాయెను. మానస మా కారణమున దహించుకొనిపోవు చుండినను, మగనిరహస్య మరయుట మగువకుఁ దగదని యెంచి ఆ మానసతి నహించి మిన్నకుండెను.

కొరానుతీరమువీడి చాల దినములాయెను. నావ యింకను బోవు చునేయుండెను. తా మెన్నఁడు స్కయోద్వీపము జేరగలుగుదుమో, తా నెన్నఁడు తనజనకుని గాంచజాలుదునో యని ఐరిగి తత్తర పడుచుండెను. క్రమముగాఁ దనకాంతు నామె యనుమానింపఁ దొడంగెను. స్కయోద్వీపమునకుఁ జేరు తలం పాతనికి లేదని ఆమె భయపడఁజొచ్చెను. ఒకనాఁడు సమయముజూచి, భయాకుల మానసయగు నాకాంత ప్రశ్నింప, మనిలుఁ డిట్టులనెను—

“ఐరిగి! నీతో నొకానొక మహావిషయము గుఱించి ముచ్చ టింపవలయునని చిరకాలమునుండి నిరీక్షించుచుంటిని. నేటికి నీవే అట్టి యవకాశము గల్పించితివి. నీప్రేమము నిశ్చలంబని విశ్వసించి—”

ఐరిగి సహజముగాఁ గుపితయై వాడిగ నిట్టులనెను—

“ఎన్నఁడైన ననుమానించితివా? నీరహస్యము లన్నియు నా కెఱింగింపకుండుట కదియే కారణముగావలయు?”

“కాదు, కాదు! నానంటి భాగ్యహీనుని వెంటఁడించుటకు నీ హృదయ మంత స్ఫూరముగ నుడునాయని సంశయించు చుంటిని—”

“ఆర్యా! వివాహమునకుఁ బూర్వమే నాహృదయము నీ యధీన మాయెగదా—నీతోడ నధ్యస్తాన మెక్కుటకు గూడ సంసిద్ధునై యుంటినే! ఇంక మనము పవిత్రవివాహపాశబద్ధులై నపుడు వేఱుగఁ జెప్పవలయునా?”

“విరిణీ! తీవ్రపడకుము. నాయుదంతముపూర్తిగ నీ నెఱుంగవు. నేను ధైర్యస్థైర్యములుగల గ్రీకునావికుఁడననియు, ఎట్టి యపాయమైన సరకుగొనక అంబరచుంబిత తరంగములపై నుయ్యెల లూగుచు వాణిజ్య ముచేయు ధనార్థిననియు మాత్రమెఱింగి దృఢాను రాగబద్ధువై నన్నెంతయు గారవించితివి. నహజనిశ్చలోదార చిత్తవగు నీవు నాదు వంశాదులెన్నఁడు బ్రశ్నింపవైతివి, నేను పరమానంద భరితుఁడనై యుంటిని. ప్రశాంత మహానముద్రమున నాకస్మికముగఁ జెలఁతేగు ప్రచండ జంఝానిలంబుకంటెను తీవ్రతరంబగు మదీయకథా శ్రవణమున నీదు సదభిప్రాయము తొలంగ, దుర్భరదుఃఖార్ణవ నిర్మగ్నపుకాఁగలవు. నీవీంకను నన్నుఁ జేమింప జాలుదువా?”

విరిణి దురంతభయ సంభ్రమాకుల హృదయయయ్యు, “ప్రేమింతును? తప్పక ప్రేమింతును!” అని వడివడి బదులాడెను.

తోడనే మనిలని రూపుమాఁతెను. ముఖాంతర రక్తనాళములు పొంగ, సహజ నిశ్చలవదన మాకస్మికముగఁ బ్రజ్వలంప, నాతఁడు తీవ్రస్వరంబున నిట్టులనెను—

“ఎఱుంగుదుగదా!— మహానముద్రమధ్యమున భయంకరస్వైర

విహార మొనరించిన చోరనాయకుని! వానిఁ బట్టవలయునని నీ జన కుడగు గ్రీకుపాలకుఁ డొనరించిన విశ్వప్రయత్నము లెట్లు వ్యర్థ మాయెనో, ఆ యసాధ్యచోరనాయకుఁ డెట్లు తనుఁ గనుఁబ్రామఁ దలచిన పాలకునిఁ దానే వంచింది ఎట్లు మహావిజయములు గాంచు చుండెనోగూడ నెఱుంగుదుగదా.” ఐరిణి అనిమిష నయనయై, నిశ్వాసనిబద్ధయై, ప్రకంపితహృదయయై ఆలించుచుండెను—“ఐరిణి! గమనింపుము! సర్వజనభయంకరుడై అఖిల దేశ వాణిజ్యవినాశ కారణుడై, అభినవభూతనాయకుఁడో యని భ్రాంతిగొల్పిన ఆ చోర నాయకుడు నీ సమీపముననే యున్నవాడు—నీదు మానసము హరించి ఈసౌకను శాసించువాడే ఆ చోరనాయకుడని గమనింపుము!”

“అనంభవము! అనంబద్ధము!” అని యెఱచి ఐరిణి తత్సమీప శయ్యపై వ్రాలి పనివిపసవి విలపించెను. ఆ మానవతీ దురవస్థ వర్ణనాతీతము. కొంత తడవాకాంత నిరౌఘాటముగ నేడ్చినపిమ్మట యూరటగాంచి, ప్రసిద్ధగ్రీకునారీజన సహజోదార మచ్చుపడ నిట్టు లనెను—“మనిలా! ఏమైనను, బహుకష్టనంకీర్ణమగు జీవనపథంబున నిన్నుగమించుటకు నదా సంసిద్ధురాలను. నీ వఖిలజనకంటకుండ వగు నా చోరనాయకుఁడవైనను వెనుదీయుదానగాను.”

మనిలుడు పరమానందభరితుడై ఆ పరమసాధ్వీ కోమల కర పల్లవము నెల్లన ముద్దాడి, సహజనిశ్చలస్వరమున నిట్టులనెను—

“ఐరిణి! నీవిక భయముడిగియుండనగును. అనంతధనసంపాదన మొనరించిన చోరనాయకుఁ డికఁ దొంటితెఱుంగున వర్తింపక సాధు జనుడై జీవించును. కానిఁ బక్కపని యింకను బూర్తికావలయు. మృత్యుముఖమునుండి నన్ను దప్పించిన ఒకానొక మహాసీయుడు పండిన కార్యము నెఱవేఱినగాని, దృఢతమనమయపాశవిముక్తుడఁ

గాజాలను. తత్కార్యము భాధాకరమైనను, సహించి చేయవలయు. నేను తురుష్కులౌకాధ్యక్షునిచే బట్టువడి రాజధానియందు గారా గారబద్ధుడనై తదధికారులు దారుణముగ విధించిన విపరీత పరిహార ధనంబు, జెల్లింపఁజాలక మరణింపనుండు సమయమున నామహానీయుడు తద్ధనంబు నా వంతు సమర్పించి నన్ను రక్షించెను. ఆ మహా పురుషుడు నా తలపై నొక మహత్తరకార్యభారము మోపెను. నేను విడువడిన యనంతర మీ నాన ఆయత్తవలచి, తత్కార్యసాధనాయత్తచిత్తుడనై బయలుదేరితిని. నుండరి! ఇట్టి కారణములచే నన్ను మగుడఁ గాంచుట కింతకాలమాయెను.”

“ఆర్యా! ఆ కార్యభార మెద్దియో మున్నుండు వచియింపుము!” అని ఐరిణి వడివడి ప్రశ్నింప, మనిలుఁ డిట్టులనెను.—

“కాంతా! మనము తొలుదొల్త “మరసీలు” నగరమునకుఁ బోవలయు. ఈ దిగువ గదియం దతి భద్రముగ నుంచిన బంధాను ఆ నగరమున దింపివేయవలయును.”

“ఆ బంధా ఎవ్వరు? సత్వర మెఱింగింపుము!”

“ఐరిణి! నీవే చూడఁగలవు. కాని, అసాధారణవైపరీత్యము గోచరించును. కావున స్థిరచిత్తవై యుండుము.”

“నా చిత్తము నిశ్చలముగ నున్నది. ఈ విశ్వప్రపంచమునం దెంతటి యపాయము వాటిల్ల నున్నను, నా మానసము భయ మెఱుంగదు.”

తోడనే, మనిలుఁ డామె నా రహస్యమందెరము చెంతకు, గొం పోయెను. సాయుధుడై అప్రమత్తుడై యా స్థలమునం గావలియుండిన నామికుడు వారికి దారి యొసంగెను. ముందు నీ వరుగుమని తన భార్యతోఁ బలికి మనిలుఁడ ద్వారమున నిలిచెను.

ఐరిణి ఆ క్షణమే అప్రయత్నముగా నందుఁ బ్రవేశించెను. ఆ

కోమలాంగియందుఁ జొచ్చినంతనే కెవ్వన నఱచెను. అందుండిఁ గ్రీకుపాలకుఁడు పట్టుకున్నచో, విచ్చిన్నరంభాస్తంభమువలె నాసుకు మారహేమగాత్రి నేలఁబడి యుండెడిది!

“హా! ప్రియపుత్రీ! ఐరిణీ! నీవా! ఈచోరాధముని బాణికి సీపును జక్కితివా! హా! విధి—”

ఐరిణీ జనకుఁడగు గ్రీకుపాలకుఁడా తెఱంగున భూల్లునవిలపించుచు మూర్ఛవోయిన తన పుత్రికకు వలయు శీతలోపచారము లొనరించెను. ఆమె నేద దేటి ఉన్మాదినివలె, జూచి యస్పష్టముగ నిట్లు లనెను—“ఇది కలయా? సత్యమా? నా సయనములు నాశ్రవణములు నెలపులు దప్పెఁగాఁబోలు. ఇదియొక మాయాప్రదర్శనము గావలయు.”

“ఐరిణీ! స్థైర్యము నహింపుము. నీ జనకుఁడు గ్రీకుపాలకుఁడే యిందు బంధితుఁడై యుండువాఁడు.”

“ఏమీ—బంధితుఁడా! నిన్నేల బంధింపవలయు? మనసునితోఁ జెప్పి ఈక్షణంబ నిన్ను విడిపింతును—”

గ్రీకుపాలకుఁడు విచారకంపితకంకుఁడాయెను—“అయ్యో! ఆచోర నాయకునితోడ నీకుఁ బరిచయముండునా.”

“పరిచయ మున్నది! మాహృదయము లనోన్య—”

“మందబుద్ధీ! మాటాడకుము! రమ్యహర్మ్యమున నుఖింబున నుండు మనల సీనికృష్టావస్థకుఁ బాల్చేసిన ఆనరాధముని ధర్మవిరుద్ధముగ నాశ్రయించియుంటివని తలంపనైన దలంపజాలను.

“ఐరిణీ! అధర్మ మెఱుంగదు!” అని నిశ్చలంబుగఁ బలికి తోడనే ఆమె విచారకంపితస్వరమున నిట్లులనెను—“జనకా! మనసుని గాంచి ప్రేమించినపు డాతని యుదంత మెఱుంగను. ప్రణయము నాటుకొని నిశ్చలమై దృఢతమమైనంతనే తదావేశమునకు వశంపడనైతి. నీ

వారు క్రమముగా మరసీలు చేపుజేరిరి. మనిలుడు సగరదుర్గ రక్షకుని చెంతకుఁ బోయి తన యుదంత మెఱింగించి రాయబారి యొసంగిన పత్రములు నిదర్శనపూర్వకముగాఁ బ్రదర్శించెను. కొన్ని దినములైన పిమ్మటఁ దన భార్యను గాంచి పితృవియోగమునకు నిద్ద పడి యుండవలయునని మనిలుడు హెచ్చరించెను. ఆ కాంత మగుడ నశ్రుశుక్కులు మున్నీరై ప్రవహించునట్లు మధురకలస్వనమునఁ దన కుగని బ్రార్థించెను. ఐనను, సమయబద్ధుడగు మనిలుని హృదయము కరుగదాయెను. తుదకా దుష్టముహూర్త మానన్నమాయెను. ఐరిణీ జనకుల వియోగము భయంకరమై వర్ణనాతీతమై యుండెను. తద్దురంతవియోగభరమ్ము సైపజాలక ప్రేమస్వరూపిణి యగ్నసైనిణి జీవరహిత సువర్ణసాలభంజకవోలె మూర్ఛిలైనను. మనిలుడు తోడనే యొక పరిచారికను రావించి ఆమెను దన మందిరమునఁ జేర్చెను.

అంతలో మరసీలు దుర్గపాలకుడు తోచెను. ఆతనితో సాయుధులగు సైనికు లిరువురుమాత్ర ముండిరి. రాయబారి ఆజ్ఞయగుటచే, గ్రీకుపాలకుని వదనము దట్టమగు నినుపమునుఁగుచే గప్పబడెను. ఆ యఘోరదృశ్యము గాంచినంతనే, కఠినహృదయుడగు మనిలుడు గూడ నహింపజాలకపోయెను. అనంతర మూదురదృష్టవంతుఁ డొరులకుఁ గానరాకుండ నొకదుప్పటి దట్టముగఁగప్పి, నిర్జనంబై యంధ కారమయంబైయుండు నిశీధనమయమున నాశ్రయించియధికారి. ఆతని దనదుర్గమునకుఁ గొంపోయెను. తత్పూర్వమే ఆతఁడు మనిలునకొక యోగ్యతాపత్ర మొసంగెను.

కార్య మావిధము చక్కఁబడినంతనే మనిలుడు తన నావద్రిప్పి, తురుష్క-రాజధానియగు కాన్త్యాంటునగరముజేరి, మరసీలు దుర్గాధిపతి యొసంగిన పత్రము శ్రవించి రాయబారి కొనంగెను. ఆతఁడెంతయు ముడమండి, సమయబద్ధుడై కార్య మతిజయప్రదముగ

నొనరించినందులకు మనిలుని గడుగొనియాడి, అమూల్యపారితోషికము లొసంగఁబోయెను. వానినెల్ల సగౌరవముగ నిరాకరించి చోర నాయకుఁ డిట్లులనెను.

“ఆర్యా! నాకుఁ బ్రాణదాన మొనరించిన మహాదాతృవు. నీవు నియోగించిన కార్యము భంగపడకుండ నొనరించి నీఋణము దీర్చు కొంటిని. వేఱు పనదనము వలదు.”

అనంతరము మనిలుఁడు తననొక నమ్మివైచి తత్ప్రాప్తధనము దన యనుచరులకు గొంతపాలువెట్టి, విరిఁసినమేతముగా స్కందోద్వీపముజేరెను. తాము చిరకాలము పలుసారులు నిగూఢముగఁ గలియుచుండిన ప్రణయంపుఁ దావున నొకదివ్యభవన మాతఁడు నిర్మించెను. కాని, వాని ప్రియపత్నియవస్థ ఎటులుండెను? జనకుని దురంత దురవస్థ చిచ్చువలె నామెహృదయము దహించివేయుచుండెను. పతిభక్తిపరాయణయగు నామానవతి తనదారుణవిషమావస్థ ప్రియున కెఱుకపఱుపకుండిన కారణమున నామె యవస్థ మఱియు దుస్సహముగ నుండెను. కఠినదృఢదారుస్తంభము జొచ్చి కంటికిఁ గానరాకుండ లోలోన దొలిచెడు క్రూరకీటకమువలె విచారమామెహృదయమును దినివేయుచుండెను. ఒక్క కుమారుని మాత్రము గని ఆపరమసాధ్యి అచిరకాలమున దివికేగెను.

తన ప్రేమైకనిధాన మంతరించుటచే మనిలునకు జీవనము దుస్సహమాయెను. కొంతకాల మెటులో పోనిచ్చి, ఒకనావ నాయత్తపఱచి, అదృష్టవశమునఁ గంటఁబడిన తొంటియనుచరులఁ జేరదీసి, ఇతరులనుగూడ నాహ్వానించి, మనిలుఁడు మగుడఁ జోరనాయకుఁడాయెను. కాని, యావనమద మడంగుటచే నాతఁడు దురుష్కనావల జోలికిఁ బోక, ఆతీరముల పొంతకై నఁబోక, తత్ప్రభుత్వవైరుల నొకలను యధేచ్ఛముగా దోచుకొని, అమితధనవంతుఁ డాయెను.

మనిలుచు చిరకాలము జీవించెను. రాజధానియం దాతఁడు విపులవైభవస్థునివైతమగు భవనము నిర్మించి అమితసుఖ మనుభవించెను. తాను మరణించు సమయమున గ్రీకుపాలకుని రహస్య మాతఁడు తన కుమారున కెఱింగించెను. నాటంగోలె నీమహారహస్యము దనతండ్రివలనఁ బుత్రుఁ డెఱింగి, వాఁడు తన యవసానకాలమున సుతునకుఁ జెప్పట ఆచారమాయెను, అన్య లెఱుంగరు.

౨౪

శ్రీ త లా రా మ ము,

ఖాలీలుఁడు వినిపించిన యీకథ పాపాకు మఱియుఁ బ్రీతికరముగ నుండెను. స్త్రీజనంబులుగూడ తదేకధ్యానమున నాలించిరి. ఏమన, అయోముఖముగల మనుజుఁడు ప్రతీతిపూర్వకముగా వారికిఁ జిరపరిచితుఁడై యుండెను. అందలి గాథమాత్ర మెవ్వరెఱుంగక, పలువురు పలువిధము లాడుచుండిరి. ఈకథ యన్ననో అందనుకవారు వినియుండిన గాథలకంటె గడునమంజనముగను విశ్వసనీయముగను నుండెను. దల్తబను పాపా యథాప్రకార మాలోచనాపరుఁడై ఇటుల నెను—

“సృ-యోద్వీపము బాలించు గ్రీకుపాలకు నెవ్వరో యెత్తుకపోయి రనట చరిత్రప్రసిద్ధము. ఇందు ఆవంతయు సందియమున కవకాశము లేదు. అయోముఖము దాల్చిన మనుజుఁడుగూడ బ్రసిద్ధుఁడై వాఁడు చిరకాలమా బందియందుండినను, వాని పూర్వచారిత్రమేరికిఁ దెలియకుండెను. కాని, ఆగ్రీకుపాలకుఁడే అయోముఖుడని ఎన్నఁడు వినియెఱుంగను.”

ఖాళీలుఁ డిట్లు బదులాడెను.—

“పాపా! నేనీవిషయము కొంతపరిశ్రమ యొనరించితి. తురుష్క ప్రభుత్వాధికారులు భద్రపఱచిన పత్రములు గొన్నింటిఁ బరిశీలింప, నీరహస్యము గ్రహింపఁజాలితిని.”

“కాని, మిత్రమా! చరిత్రకారులు వేటువిధములు వ్రాసి యుండిరే?”

“నిజము. ఒక్కొక్కఁ డొక్కసమాధాన మొసంగఁబోయెను. కాని, ఎవ్వఁడును జరిత్ర యెటులుండునో అరయరైరి. అట్టివార లాఱుగురున్నారు. ఆ యాగ్గురును ఆఱుపాత్రలను నిర్ణయించియుం డిరి. వానినెల్ల సుఖువుగా ఖండింపనగును.”

“ఎట్లు?”

“అందు రెండు కేవల మసంబద్ధములనిచెప్పునంత మాత్రముననే గ్రహింపనగును. వాఁడును, ప్రాస్తుదేశము బొలించిన పడునాల్గవ లూయీరాజును గవలని యొకసిద్ధాంతము. ఫ్రెంచిదర్బారు సందలి సాంప్రదాయము గుర్తింతుమేని, విషయము వ్యక్తమగును. ఫ్రెంచి రాణులు బహిరంగముగాఁ బ్రసవించుట సాంప్రదాయసిద్ధము. రాజ వంశజులును, అత్యున్నత ప్రభుత్వోద్యోగులును, కొందఱు రాజసభి కులునుగూడ సచ్చో గూడియుందురు. నాటిఫ్రెంచిరాణి వివాహ సంతరము ఇరువది వత్సరములకు గర్భవతియగుటచే నాప్రసవగృహము వ్రేక్షకజనసంక్షీర్ణ మాయెను. కవ లుదయించినచో, నావిషయము దాగునా? అసలు, దాగవలసిన యవసర మేమున్నది? కాన, ఈ సిద్ధాంత మసంబద్ధముగదా. ఇంక రెండవది విచారితము. తదయోముఖుఁడు ఫ్రెంచిరాణి గూఢజాడఁట. అయ్యది నిక్కమగు నేని, రాజు జీవించియుండగనే, గూఢజా డుదయింపవలయును. కాని, ఆమెపై నప్రతిహతవైరము వహించి, సహస్రగూఢచారుల ముఖం

బున నారాజుపత్ని చర్యలెల్ల సరయు నమర్థ ప్రధానామాత్యుడు—
‘రిఘులూ’ ఎఱుంగకుండునా? ఎఱింగి యూరకుండునా?.....”

మిగిలిన నాల్గు సిద్ధాంతములుకూడ ఖలీలుడు సహేతుకముగా
ఖండించెను. పాషా మొదలగు వారందఱు గడుశ్రద్ధ మెయినాల్పించిరి.
నిజమనోహరుని యనంతవైజ్ఞానముగాంచి జాలేఖా లోలోనగర్వించి
ముదమందెను. కథ జెప్పగొలది తురుష్కయువకుని సుందరవదన
ముత్సాహముతో దీపించెను. సహజముగఁ గాంతిపుంజములు వెద
జల్లు నామోహనాంగుని విశాలనయనము లధికతరదీప్తివంతములా
యెను. తన హృదయచోరుడంత మనోహరముగ నెన్నఁడు దోచు
లేదని జాలేఖా నంతసించెను. ఖాల్సీలునిగాంచి యానందించునది
యొక జాలేఖామాత్రము గాదు; ప్రభుపత్నియగు నిస్మిల్లాకూడ
నట్టులే యానందించెను.

ఇస్మిల్లా స్వభావము పాతకులకు విదితమే. ఆమె హృదయము
నిష్కళంక విమలాభిమానమున కాకరముగాక స్వైరిణీజనసహజ
కామోద్రేక పూరితముగదా. సర్వాంగసుందరాంగుడగు ఖాల్సీలుని
గాంచి నంతనే, ఆమదవతి కామాతుర ఆయెను. లూకానునుగాంచి
నంతనే ఆతఁడును మన్మథప్రాయముగ గోచరించెను. జూలియను
తటస్థమై నపుడుగూడ నాభోగవతి మానసమట్టులే ఉద్రేకించెను.
ఈసమయమున నామువ్వురు గాన్పించిరి. గ్రీకు లిర్వురు మనోహరా
కారులేయైనను, తురుష్కయువకుడు మఱియు నాకర్షణీయుడాయెను.

కథాశ్రవణాభిరతలగు కాంతల ముసుగులు క్రమముగా దొలం
గెను. వీక్షణమాత్రముననైనను దల్లిబను పాషా వారింపకుండుటచే,
జూరినముసుగులు వారు నవరింపకుండిరి. ఆకారణమున ఖాల్సీలును
మనమలరగాంచుటకు ప్రభుపత్ని కవకాశమాయెను. తన్ననోహరా
కారము నయనపర్వ మొనరించు సమయమున ఆప్రక్కనే యుండిన

తన మగనిమోముకూడ దృగ్గోచరమగుచుండుటచే వారిరువురకుఁగల వ్యత్యాసము కడుంగడు స్పష్టమాయెను. నూపురేఖలులేని అట్టివృద్ధు నకు దాను భార్యనైతిగదాయను తలంపాకాంత మనమున జరుక్కున నుదయించెను. తలంచునంతమాత్రమున నామెహృదయము క్షీవముగఁ గంపించెను. అసలే ప్రేమాస్పదుఁడుకాని ఆభర్త మఱియు ససహ్యకారణుండామెను. చిరకాలప్రవర్ధిత దురాలోచన లాసమయమున మఱియు దుష్టతరములై, దృఢతరంబులై ఆశావంతములు గూడ నాయెను.

నౌక మగుడ విమలజలమార్గము ననుసరించి యల్లనఁబోఁ దొడంగెను. యువకులు మువ్వరొకవంక నాసీనులగుటచేదమ ప్రియ కాంతలతో గుసగుసలాడి ఆనందించుట యసాధ్యమాయెను. విధివశమున గపటనాటకమాడుచుండిన ఖాలీలుఁడుమాత్రము సంతసించెను. జలేఖా ఖాలీలుల ప్రణయము ప్రభుపత్నికే దెలియు సవకాశము దానఁదొలంగెను.

నౌక క్రమముగా నౌక మనోహరవిశాలారామము సమీపించెను. అయ్యది వరుసవరుసలుగ వాలుగ నీటివఱకు విస్తరిల్లి గట్టునకు నూర డుగులెత్తున నుండెను. ఆవూడ నిబ్బరముగఁదోచు మందిరము నిరుపమాన సౌందర్యముతో నటరారుచుండెను. అనంతమై సవవికసిత కుసుమనికర విరాజమానమై, బహుళఫలవృక్ష సంకీర్ణమైయుండు నావ నముగూడ వర్ణనాతీతముగ నుండెను. అట్టితావుంగాంచి యెఱుంగని ఖాలీలాదియువకులు పరవశాత్ములై అనిమిషనయనలై చూడదొడంగిరి. లెక్కకు మీఱిన జలస్తంభము లాచుట్టును జలము లెగుర జమ్ముచు గడుమనోహరముగ నుండెను. తనమిత్రుల మనోభిప్రాయ మెఱింగిన దల్లిబను పాషా తోడనేయిట్టులనెను. —

“మిత్రులారా! మీమనోరథముకడుసులభషాధ్యము. ఈయనంత

క్షేత్రాధిపతి మత్స్యీయమిత్రుడు. అతని, గాంచి చాలకాలమాయెను గాని అభ్యంతరముండబోదు. రాజధానియందలి మంత్రివర్గములో నొకడగు నామిత్రుడే సమయమున నిందుండువాడుగాడు. మీరు కొంతకాలమిందు సుఖముగ విహరింపవచ్చును.”

పాపా యట్లుపలికి నన్నయొనరింప, నొక నిలిచిపోయెను. తోడనే యందఱు నేలకు డిగ్గరి. ఒక నేవకుడు ధూమనాశముబట్టి పిలుంద భద్రముగ నరుదేరి, శీతలలతాగృహంబొందు పాపా చేరబోయెను. అందాతురుష్కమహాసీయుడు సుఖాసీనుడై, ధూమయంత్రాంతర సుగంధతోయములు గుడగుడ రవంబులొనరింప ధూమపాన మొన రించి వికసితవదనుడై ఈలోన నరుదెంచిన బంధుగులగాంచి నంతో షీతస్వరంబున నిట్టులనెను—“మీరందఱు వనవిహార మొనరించి రయంబున నరుదెండు. ఒక్క విషయము మాత్రము మఱువక ప్రవ ర్తింపవలయు. జంటజంటలుగావీడి నాకపయశ మార్జింపకుడు. తోటకాశపరులెవ్వరైన గాన్పింతురేని, నానామ మెఱిగింపుడు. పొండు.”

పాపాసెలపు ఇస్మిల్లాగూడ వర్తించుటచే నాకామిని హృదయ ముహ్వాగెను. దల్తబను పాపా ముగించులోపుననే ఖలీలుడు సమ యముజూచి తన ప్రియురాలి శ్రవణమున నేమియో గునగునలాడెను. తాను సూర్యాతపంబోర్వజుల ననియు, మామకు సాహాయ్యముగా నందేయుందుననియు నామె పలికెను. పాపా ఇయ్యకొన, ఇస్మిల్లాతైర జాగుత్నేరులు మేల్కొనుగులు దట్టముగదాల్చి ముందుగ నడిచిరి. ఖాలీలాది యువకు లావెనుకనుండిరి.

దల్తబనుపాపా దృష్టిపథమునుండి తొలంగినంతనే, తమప్రియ కాంతలతో నేకాంతముగ విహరింప నువ్విభులూరు జూలియనులూరా నులు ప్రార్థనపూర్వకముగాఁ దమ తురుష్కమిత్రునిపైఁ జూడ్కులు

జరిగిరి. ఖాలీలుడు రహస్యముగ నిస్సిత్రాతో ముచ్చటపడవలయునని వాంఛించెను. ఆకారణముననే ఆతడు జులేఖానోగునగునలాడి ఆమె తమతో రాకుండచేసెను. ఒంటిపాటున నా సుందరయువకునితో నూటాడవలయునని ప్రభువత్నియు కడుంగడుదత్తరపడు చుండెను. ఈవిహారమునను దమప్రియులతో ధారాళముగ సరససంభాషణ మొనరించి యానందించుట కవకాశమేర్పడునో లేదోయని తైరజా గుల్నేరులు లోలోనఁ దల్లడిల్లిరి.

ప్రభువత్ని యంత ఖాలీలునికాంచి సాభిప్రాయముగా నిట్టులనెను. “ఆర్యా! ప్రణయబంధుర హృదయులగు నీయువతీయువకులను గ్రూరముగ నరికట్టుట పాడియగునా?”

“నిజము. నాహృదయముగూడ నట్టులేయనుచున్నది; ముందాడుటకు సాహసముచాలక ఊరకుంటిని.”

“దుర్భరమగు పాపా దురాగ్రహము నహించియైనను, ఈప్రణయముగ్ధుల ముచ్చటతీర్చెద.” నని పలికి వారి నుద్దేశించి, ఆప్రాధాంగన మగుడనిట్టులనెను. — “కన్నియలారా! తన కనహృదయముగనుండు ఈ రహస్యము మీజనకుఁడెఱుంగకుండుగాక.”

తైరజాగుల్నేరు లానంద సూచకముగ మందహాస మొనరించి సమ్మతించిరి. తోడనే, జూలియను లూకాసులు తమకాంతల కేల్వట్టి వేర్వేరు మార్గము లనుగమించిరి.

మిగిలియుండిన ఇస్మిల్లా ఖాలీలులుగూడ మజియొక దెనఁబోయిరి. ప్రభువత్ని మేలిమునుగు బోద్రోచి ఆమనోహరాకారుని భజాదండము నాశ్రయించి, గాఢంపుఁగామ వికారము వదనమునఁ దాండవింప మంజుల స్వనంబున నిట్టులనెను. — “మోహనాంగా—మనోహరా! మదీయ హృదయవాంఛితమిడేరె. ప్రయాణ మొనరించునపుడే మన ఘోకాంతముగ నుండు నవకాశము చిక్కునని ఆసించియుంటి. ఆహా!

నీతో నెంతయో మాటాడవలయు!”

నజ్జనుడగు తురుష్కయువకుడు నిజహృదయ సంక్షోభమునడంచి లేచి అనందోత్సాహములుదాల్చి నిక్కింపుఁ గామాతురునివోలే దోచి, మధురమందహాస విరాజితుడై, తానును తత్సమానాశోత్సాహములతో వేచియుంటిని తదవసరానుకూల మధురస్వరంబున బదులాడెను.

“సుందరాంగా! నీవు నిక్కిముగఁ బ్రేమింతువా!” అని అవ్యక్తముగఁ బలికి ఆకామినిమణి తదవసరావేశమునఁ బ్రకంపించుగురు వక్షోజము వనకాంతుని భుజాదండము హత్తించెను. ఖలీలుడు మఱియు మనోహరముగఁదోచి ఇట్టులనెను.—

“కాంతా! నీహృదయము శంకాకళంకితముగానేల? భవదీయ సుధారసాంబిత దివ్యవదన సందర్శన సంజాత మన్మనోవికార మెఱుక పఱచి, తొల్లిటి ప్రేమమఱచి నీకధీనుడనై యుంటిగదా! నీపైఁగల కూర్మిపేర్చినేగదా జులేఖాను దలంపకుంటిని. ఇంకను నందియమా?”

“నుకుమారా! నందియముగాదు. మృదుమధురాంబితములగు నిట్టి పలుకు లెన్నిసారులాలించినను, ఇంకను ఆలింపవలయుననియే యుండుట సహజముగదా! సరసజ్ఞా! నన్నే ప్రేమింతునని మగుడ సమయ మొన రింతువుగదా.”

తురుష్క యువకుడు సమచితముగఁ బలుక, అవిరళ మోహ పరవశయగు నాయితీ అవ్యక్తముగ నిట్టులనెను. “సుందరుడా! నా హృదయము పూర్తిగ నీయధీనమాయెనని నీవెఱుంగుదుగదా—నీ మానసమున కనుభవైక వేద్యము గావలయు! ఆహా! నీయునికి నేనెన్నఁ డెఱుంగని విపరీతానంద పారవశ్యమొదవించుచున్నది. దృఢానురాగ పాశబద్ధులమగు మనమెడబాటెఱుంగక నిరంతరసౌఖ్యార్జన తరంగముల నోలకాడఁ జాలుట కొఱకు ఎట్టి యవసరకృత్యమైనను, ఎంతటి

కఠినవ్యాపారమైనను, ఏ భయంకరాచారమైన నొనరింప వలయునని మానస ముద్రేకించుచున్నది ?”

ఖలీలుడు సంతోషమభినయించి ఇట్లులనెను.—

“కాంతా! నీపలుకులు కడుతీవ్రములు. కాని, మనము నిరంతరము గూడియుండుట అసాధ్యముగదా!”

“అసాధ్యమా?”—వీడియాడు కపిలవర్ణవిరాజిత శిరోజముల నొక కేలనవరించి, పెండవకరమ్మున నా మనోహరవీరుని భుజము బిగియ బట్టి ఇస్మిల్లా మగుడ నిట్లులనెను—“అసాధ్యము గానేల? నీవు సర్వ స్వతంత్రుడవుగదా? చిన్నాసియాదేశమునందలి ప్రసిద్ధక్రీమంత వంశోద్భవుడనని పాపాతోఁ జెప్పితివిగాదె?—అట్టి మహనీయుడవు నీవీ లోకమున నే లోపములేక అఖిలభాగభాగ్యముల నోలలాడఁ జాలుదుగదా?”

“ఔను—అట్లులే యగుగాక. కాని, నీవు—”

ఖలీలుడు ముగింపకమున్నె, ప్రభుపత్ని ఆకస్మికముగ విపరీత కఠినాననయై ఇట్లులనెను—

“నేనా! యువకుడా! నీ వనుకొనినట్లు, నేను దుస్సహవై వాహిక దాస్యశృంఖలాబద్ధనై, కేవలము స్వాతంత్ర్యరహితనై యుండలేదు.”

“కాంతా! నా కేమియు గ్రాహ్యముకాకున్నది!” ఖలీలుని కౌటిల్యము సరయక, ఇస్మిల్లా ఇట్లు బదులాడెను.—

“మనము నిరంతర మేకస్థులమైయుంట అసాధ్యమంటివిగదా. సుందరాంగా! నిశ్చలప్రేమాయత్తచిత్తయగు మగువకేదియసాధ్యము? నిబిడాంధకారమునుండి లేచి మహాసామ్రాజ్యనిర్మాతలై ప్రసిద్ధి పడసిన నానాదేశస్థమహావీరులు అసాధ్యమను పదమెఱింగియుండిరా? పురుషునివోలే వనితయు నట్లులే సమర్థురాలు. రణరాజకీయము లందుఁ బురుషులు ప్రవీణులగుదురుగాక, ప్రేమరంగమున వనిత

విశ్చంభించి విజయములుగాంచి విరాజిల్లుచును. భర్తలమని విట్టపేగు మహానీయులు మమ్ముల సంతిపురంబుల దాచియుంతురేకాని మా మానవముల పరికట్టఁజాలరని యెఱుంగదు. నిజానిజములు నీకుఁ గర తలఁచులకముగదా!”

“నిజమె యగు, గాని, కాంతా! పర్యవసానమేమి? మంజుల వీణారవంబున వెలువడు నీ వాక్కుధారనము నిన్నిమిత్తముగఁ బ్రభ వింపదుగదా!”

“నిక్కము!”—ఖాలీలుని మనోహరాభినందనముచే నా కాంత మానసమానందపరవశ మాయెను—“మనోహరా! మనీయప్రేమైక నిధానమా! మోహపరవశయై, ఇతరవిషయములు వేనిని జీరిగిం గొనక స్వీయసౌఖ్యమును నిజహృదయాపహరణ క్రియాదత్తుండగు ప్రియునిసౌఖ్యమునుమాత్రము పరమానధిగఁ బరిగణించి కృత నిశ్చయయై యుండు కామిని కెద్దియు ససాధ్యముగాదని నీకుఁ దెలుప నమకట్టితిని. హా! ఖలీల్! నుండరాంగుల సనేకులఁ గాంచియుంటి; వారందఱు నాప్రేమకుఁ బాత్రులై యుండిరి. నాచిత్తము తాత్కాలిక ముగఁ గలంగుచుండెను. నీవన్ననో! నా హృదయమును వింత తెఱంగునఁ గలంచితివి. ఈ ప్రేమావేశ మసాధారణము. తదావేశ మున నెట్టి కార్యమైన నొనరింపఁజాలుదు—మన పరస్పరసౌఖ్య సంపాదనార్థము ఎంతటి విపరీత ఘోరాచారమైన నొనరింప నమర్థ రాలనని చెప్పియుంటిని!”

హృదయము మోహప్రపూర్ణమైనట్లు తురుష్కయువకుఁ డా మోహనాంగివై జూడ్కులు బఱపి యిట్టులనెను—

“కాంతా! నా హృదయముగూడ నితాంతప్రేమపూరితమై యున్నది! కాని, నీ నాధుఁడు!”

“నాధుఁడా! మన సంపూర్ణసౌఖ్యనుభవమున కాతనియునికి

ఒక్కటియే అట్లు. మోహనాంగా! నిన్ను గాంచి సయనములతో నాతని గాంతునేని, నామానసము దుర్భరాగ్రహానలతప్తమగును— చెప్పజాలని అసహ్యభావ ముదయించును—తలంచునంతమాత్రమున నాహృదయము దహించుకొనిపోవుచున్నది—”

ఖలీలుడు మిథ్యాప్రవర్తన మొనరించుచున్నను, సహజముగ ఋజువర్తనఁ దగుటచే నట్టి పాపాలాపము లాలింపజాలక, వారింపఁ పోయెను. ఇస్మిల్లా ఇట్టులనెను—

“నాపలుకులు తీవ్రముగ నుండుగాక—నాహృదయము వెలి బుచ్చితిని—కాని, మనోహరా! మనము కలసియుండమా?—నేను నీదాన నాయెద—నీవును బూర్తిగ నాయధీన మగుదువా? మన హృదయములవలెనే మన భగంబులుగూడ గలహోసి అవిరళమోహాత్మవనిర్మగ్నులమై హాయిగనుండమా? నీవియ్యకొందువేని, ఇయ్యది సులభసాధ్యము.”

అట్టులాడు ప్రభువత్ని యభిప్రాయ మెఱింగియు నెఱుంగునట్లు ప్రశ్నించి, ఖలీలుడు పీడితంబులఁ బ్రోత్సహింప నాకామిని ఇట్లులు బదులాడెను—

“పాపా తనయనంతభవరాశి దాచియుంచుతావు నే నెఱుంగుదు. ఇంక నావృద్ధుని ప్రాణమా—మన యధీనముగదా?”

“కాంతా! నీవు హరింతువా యేమి?”—ఖలీలుని స్వరము డగ్గుత్తికఁజెందెను.

“మోహనాంగా! నీకై హరింతును! ఆహా! నీ హృదయము జూరగొని చిరసౌఖ్యాంబుధి దేలియాడనాసింపు నీవనిత ఎంతటి క్రూరకార్యమైనఁ దప్పక ఒనరించును.”

దుష్టకామాతురము నొడఁబెఱుంగని ఆమదవతి నిజకరాంచిత మనోహరహస్తము నెత్తుకొని ముద్దాడెను. ఖలీలు ఇట్టులనెను—

“కాని, పట్టువడిన, నపాయకరముగదా! ఘోరమగు శిక్షకుఁ బాల్పడవలయునే?”

నిజమనోహర నీలనయనములం దన ప్రియునిపై నిల్పి ఆస్వేదిణి ఇట్టులనెను—

“అపాయమేమియులేదు. సుందరాంగా! ఆశీతలలతామందిరమున నీన్నటిరేయి నీవు వినిపించిన హెలీనా జడముల చిత్రకథ ముగిసిన యనంతరము వచ్చిన సంభాషణ మఱచితివా?”

“మఱవలేదు—కాని, పూర్తిగ జ్ఞప్తికి రాకున్నది. స్వప్నగత విషయమువలె గొంతగొంత యస్పష్టముగ మనంబునఁ దోచుచున్నది.”

ప్రభుపత్ని వదనమున నాగ్రహాతురములు తోచెను. తానా ప్రసంగము దెచ్చినంతనే తనప్రియుడు గ్రహించి తోడ్పడునని ఆమె అనించెను. అటుగాక ఖాలీలుడు వేటువిధమున నుండుటచే, దా నొనరింపఁదలంచిన దుష్కార్యము సమగ్రముగ వక్కాణింపవలసి వచ్చెను—

“సుందరాంగా! మఱచితివా నీమిత్రుడు లూకాను చేసిన విషాభివర్ణనము? పోవు వంశజులును రమ్యారాజవంశజులును అవిషము నిరంతరము బ్రయోగించుచుండిరట—”

“ఆ! తెలిసినది. అపాపావిషాపధము గురించియా? అవిషయమున నాకు మఱిగొంచెము తెలియును. కాని, నీకును తక్కుంగల కోమలాంగులకును దుస్సహృదుని ఎంచి చెప్పుకుంటిని.”

“తెలియునా? ఏమి తెలియునో రయమ్మనఁ దెలుపుము.”

“అనేక విద్యలతోఁబాటు రసాయనశాస్త్రము గూడ నాకుఁ గడువరిచితము. నేను సంకల్పింతునేని, అట్టివిషము సుఖపుగాఁ దయారుచేయఁగలను.”

“అపలుకులు ఏనులంటి నంతనే ప్రభువత్ని సుందరవదన మాకిస్మి కముగ భయానక రాక్షసానంద దీపితమాయెను.—“ఏమంటివి! నీకట్టి సావర్ధన్యముగలచుగా?”

“మిథ్యా ప్రగల్భములు నాకనహ్యము. సుందరి! ఈపిడిసిశ పుష్పచయంబులు జూడుము. చూచుటకెంతయు సుందరములు, నవ్య సుగంధబంధురములు, సవసీతకోమలములు. కాని, విషావధ రచనకు వలయు పదార్థము లేనుమవ్రాతములోని ప్రతిదానియందు నడంగి యుండు: వీనియందే గాక, ఇసుకయందు, రాలయందు, మఱియే యితర వస్తువునందును గూడ నిమిడియుండు—”

“కాని, లూకాసు చెప్పిన పాపాణము!”

“కాంతా! తళతళ మెరయు నీశిలాఖండములు జూడుము—

ఇవియు విషవదార్థ సంభరితములని గ్రహింపుము. విశేషపరికర సాహాయ్య మావంతయు నపేక్షింపక మదీయపరిశోధనాగారమునం దుండి అనలాంబువుల సాయము మాత్రము వడసి అమోఘ విష మొందు తయారయియుండు—”

“చాలు చాలు! ధన్యరాలను! నేడు నిక్కముగ సుదినము! ఆవినమెద్దియో సత్వర మొసంగుము—నీకొకదానిని బ్రయోగింతును!”

“దానంగలగు నపాయము?”

“నే నాబాధ్యతవహింతు. ఆవినము మెనవువాడు కొన్ని వారములు రోగార్తుడై క్రమముగాఁ గృశించి కృశించి రోగనైజ మొలుంగకయే, తాను రోగగ్రస్తుడనై తినని అరయఁజాలకనే చచ్చునని లూకాసు తెలిపెగదా. కాన, మనము తీవ్రపడక అట్టులే యున రింతము. కార్యమా తెలింగున నిరపాయముగాఁ జక్కఁబడును. కాని, నీమాట స్పష్టము కావలయు—నీకు నమ్మతమని ఒక్కింత సూచింపుము, చాలును—ఎట్టి యకార్యమైన నొనరించి చిరతరా

నుండ సంపాదన మొనరింపఁ బ్రయత్నింతును. అసహ్యకరమగు పతే
క్రేమాభిక్ష దాన్యపంకపరిత్యక్తనై, నీకు మనీయహృదయార్పణ
మొనరించి నీదాననై యుండు. ఖలీల్! నీవు ధనవంతుఁడవుగావచ్చును;
ఐనను, నాకతంబున నధికతరాసంత విత్తవంతుఁడవై రాజ భోగము
లనుభవంపఁగలవు. నుండరాంగా! ఏమందువు? ఒక్కమాటాడుము.”

ఖలీలుడు సమ్మతించి, తా నాకాంతకుఁ జూపిన జాలను భద్ర
ముగ జేయనం దుంచి ఇట్లు లనెను—“సర్వసౌఖ్య ప్రదమగు సాధన
మిప్పుడు నాయధీనమైయున్నది. కాని, నుందరీ! నిన్ను మగుడ
గాండు పెట్టు? రెండు రాత్రులును—”

“నుండరాంగా! రెండు రాత్రులును నీవు భగ్నమనోరథుఁడ
వైతివి—నామనోవ్యభ మతీయు సధికతరము. కానిమ్ము—చతుర
మతీయగు అమీనా సాహాయ్యమున, మనమెట్టులోఁ గలియఁగలము.
కాని, ఈలోపున మండు సిద్ధమగునా?”

“సిద్ధము కాఁగలదు. కాని—ఆహా! మనమిం దరుదెంచి ఎంత
కాలమాయెను! చాల కాలమగుటచే నామా వెదకు లాడుచు నిటు
రాసగును. మన, మొక వంకను, తమ ప్రియులతోఁ బాటు పుత్రిక
లొక వంకను గాన్పింతుమేని—”

ఖలీలుడు వాక్యము పూరింపకమున్నగుల్నేరు లూకానులుదవ్వన
గోచరించిరి. ఆకారణమున, ఖలీలుడు ప్రభువత్ని భుజవలయమునుండి
రయంబున వెలువడెను.—“తరుణీ! మనము జాగరూకులమైయుండ
వలయు. ఆయువజను లనుమానించుట కవకాశమియక; కేవల నిశ్చల
స్నేహ పూర్వకముగా విహరించునట్లు తోఁపవలయు.”

అంతలో లూకాను గుల్నేరులును, తైరజా జూలియనులును
వారినిఁ గలిసికొనిరి. జాలేఖా ఫామాలను పీడి చాలకాలమగుటచే
నితఁ డిదిగి పోవుట పాశీయగునని ఖలీలుడు పలికెను. తోడనే

కాంతలు నిజకూలాచారాను గుణముగ మున్నగుల నుచితముగఁ దాల్చి, తమ కోమల పాదపద్మము లల్లనల్లన ధరాశలముంజురింప నడిచిరి. కొంత దప్పున యువకులు వాని ననుగమించిరి.

శీతల లతాగృహమున దల్లిబను పాపా గుఱగుఱ ధ్వనిని యొన రించుచు మేను మఱచి నిద్రాసౌఖ్యము బూర్తిగఁ జూరగొనుచుండెను. ప్రభువు నిద్రాపరుడై సంతనే చేడప్పిన ధూమనాళమట్టెపడి యుండెను. ఆప్రక్కనే యుండవలసిన జులేఖా మాత్రము గాన రాకుండెను!

౨౫

జులేఖా యువంతము

మామచెంగట నాసీనయైన జులేఖా ఏమి కావలయు? నూరు గజము లలో నున్న నౌకయం దామె యుండవలయునని నహజముగ యోచించి, గాఢనిద్రాధీనుడైన పాపాను మేల్కొల్పకయే ఖాలీ లాదు లటుబోయిరి. జులేఖాను గాంచి, ఆ మహమ్మదీయప్రభువు పరుండి ఎంత కాలమాయెనో అరయకుండ నిద్రాభంగ మొనరింప రాదని వా రాలోచించిరి. నౌక దృగ్గోచర మాయెను; తచ్చోదకులు భయనంభ్రమాకులులై అప్రయత్నముగ దండములు బట్టిరి; జులేఖా మాత్రము కానరాకుండెను.

ఖాలీలాదులు పడిపడి బ్రశ్నింప, జులేఖా యటు రాలేదనియు, నామె జాడ తా మెఱుంగమనియు బానిసలు ప్రత్యుత్తర మొసంగిరి. గుల్నేరు భీతచేతస్కయై జులేఖాకు నెద్దియో యపాయము వా టిల్లెనని యుఱచెను. తత్తణము దాము వెదకవలయునని తైరజా

యనెను. “పాపా గాఢనిద్రాపరుండగుట గాంచి అటులందే యుండుట సహింపక, ఇందెందో విహరించుచుండును; ఈ సరి కరుదెంచి యుండును. రండు.” అని ఇస్మిల్లా వాక్రుచ్చెను.

తోడనే వారందఱు మగిడి పాపా శయనించిన తావునకుఁ బోయిరి. ఆతఁ డప్పుడే ప్రబోధితుఁ డగుచుండెను. మేను మఱచి, జగము మఱచి, మృతప్రాయుడై పడియుండిన ఆ మహనీయుఁడు మాత్రము జులేఖా ఏమాయెనో ఏమెఱుంగును? ఖాలీలాదులు వెడలిన యనంతరము పాపా మాటపాటించి జులేఖా యపూర్వ మధురకల స్వసమున గానమొనరించెను. మ్రోడులు చిగిరించెను; శిలలుద్రవించెను; పాపామేనుమఱచి శయనించెను. అనంతరమేమాయెనో ఆమహనీయుఁ డేమియునెఱుంగఁడు. ఖాలీలుఁ డిట్లులనెను.—“మన మూరక కాల హరణమొనరింపక నలువంకల వెదుకవలయు. అలసిన అయ్యబలామణి బుద్ధిపూర్వకముగా నీ స్థలము వీడియుండదు. ఎద్దియేని అపాయము సంభవమై యుండు.”

ఇస్మిల్లా మానసము తోడనే ఈసున భగ్గుమనెను.—“జులేఖా అచిరకాలమున నరుడేఱ గలదు. మీ రననసరాందోశనము వీడి యుండుడు.”

ప్రభువత్ని హృదయావస్థ గుర్తించిన ఖలీలుఁడు తమ హృదయా రాటము నడంచి గాంభీర్యము వహించి యుండవలయునని ఆమె శ్రవణమున నల్లనఁ బలికి, తన మిత్రుల నుద్దేశించి తాము తత్క్షణ మస్వేషణార్థము వెడలవలయునని హెచ్చరించెను. తోడనే ఆ యువకులు మువ్వరును నూడుమార్గములందు నమ్ములవలఁ బాటెరి.

జులేఖా విషయమింక నరయఁ బ్రయత్నింతము. దల్లనుపాపా నిద్రాధీనుడైన పిమ్మట జులేఖా గానము నిలిపి, నిజమనఃప్రభవా లోచనానిర్మగ్న ఆయెను. అంత నాకస్మికముగ, నాచుట్టు దట్టముగ

జెరిగియున్న సాంద్రతరగుల్మలతా నివహముల నలుకడి యెసటు లాయెను. జులేఖా ప్రకంపించి, చుట్టుం బరికించి, ఏమియుఁ గానక మగుడ నాలోచనాధీనమౌనన ఆయెను. ఆ నవ్వడి మగుడ నెలువను టచే నాలతొంగి కుతూహలంబున దిగ్గున లేచి అవ్వలకేగి, చూడఁ బోయెను. తోడనే, ఆకోమలి దుష్టనిష్ఠురకరపీడిత ఆయెను: ఆ దురాత్ముని రెండవచేయి ఆసుకుమారహేమగాత్రి సుందర లాక్షార సారుశీతాధరోష్ఠములను బంధించుటచే, నాహతభాగ్య కెవ్వన నజచుటకునైన నవకాశము లేకపోయెను. తనవసర భయాతిరేక మున నామె తక్షణము మూర్ఛిల్లెను.

దాది బిడ్డ నెత్తుచందమున నాక్రూరుఁడు జులేఖాను దాల్చి, ఆశ్రమమున వాయునమానజవమునఁ బరుగిడఁ జొచ్చెను. ఆపథం బున కిరుదెనల వృక్షములు గుఱ్ఱగఁ బెరిగియుండుటచే నావికులుగాని మఱి యెవ్వరుగాని వానినిఁ జూడరైరి. వాఁడా తెఱంగున నావిశా లారామము నిరపాయముగాఁ గడచి, మఱియొక వృక్షసంకీర్ణోప వనము జొచ్చిన యనంతరము జులేఖా కనువిచ్చి పరికించెను—నీల జీమూతనన్నిభదృఢగాత్రుని వికారాకారము భయంకరముగ గాన్పించెను!

జులేఖా తెలివొందెనని తెలిసినంతనే, ఆరక్కనుఁ డామెను మర కత ప్రభలతో నొప్పు పచ్చికపై దింపెను. వాని యభిప్రాయమేమి? ఏమియోగాని, ఆ ఘోరాకారుని ప్రవర్తనము విపరీతముగ నుండెను. మేఘునిర్ముక్తనుధాకరబింబమువలె మునుఁగుదొఱంగిన ఆసాగను లాడి యపూర్వ సుందరాననమును, నువ్వక్తముగఁ దోచు నితర వివిధమనోహరాంగకములను గూడ తెప్పపాటు మఱచి అపూర్వా తురమునఁ దిలకింపుచు వాఁడాసందింపఁ జొచ్చెను. జులేఖా భయ విశ్వల ఆయెను. అంత నాకాంత యొకింత ధైర్యము దాల్చి, లేచి

మోకరించి, ముకుళితహస్తయై మూర్ఛిభవించిన దీనత్వమువలె నోచెను. ఆశకుడు తాల్చిన శ్వేతవస్త్రములు జల్వార్చిములగుటయే గాక, పంకనిలయములు గూడనై యుండుటచే, వాడు కొలఁదికాలము క్రిందటనే జలమున మునిగియుండునని వ్యక్తమగుచుండెను. వాడు మన చిరపరిచితుఁడగు సిద్ధి మహూయే అని పాఠకులు గ్రహించియే యుందురు. జులేఖా మాత్రము వానిని గనివిని యెఱుంగదు. కాన నామె విసమ్రయై భయప్రకంపితయై ఇట్లు ప్రశ్నించెను—“నీవెవ్వఁ డవు? ఇట్టులాచరింపఁ గతంబెద్ది?”

నేనా!—నన్ను మహూయని పిలుతురు. ఇంతకాలము నీ మామ యగు దల్తబనుపాషా బానిసీఁడనై యుంటిని.”

“బానిసీఁడవా?”—భయసమ్ర సంగ్రహభావములు తోడనే యంతరింప, నామానిని దిగ్గునలేచి, క్రోధవివశయై, మగుడ నిట్లు ప్రశ్నించెను—“బానిసీఁడనై యుంటివా? ఐన, నిపుడు పాతీ వచ్చితివా?”

“నిజము. దల్తబను పాషా నేవనుండి తొలంగుటయే గాదు, ప్రాణము నిల్చుటయే దుర్ఘటము పట్టువడినచో మరణము తప్పదు గాన, నిలిచిన తావున నిలువనేరక, ఇందందుఁ బరుగులాడుచుంటిని. కాని, నుందరీ! వాని పని పట్టింతును—నామోహము తీఱుటయు, నాకసి తీఱుటయు గూడ నొక్క కార్యమున సిద్ధించును. నుందరీ! ఏమందువు? ఈసిద్ధిని వివాహమాడెదవా?”

ఎంత విపరీతము! ఎంత దారుణము! జులేఖా కెప్పున నఱచి, తద్భయావహరంగమునుండి తొలంగు దానివోలె చలించెను. తోడనే ఆభయంకరాకారుడు అయోమయముష్టిచే నాయబలను గ్రూరముగఁ బట్టెను. కాని, అట్టి నిష్ఠురాచరణ మనవసరము. ఏమన, భయాధికమున జులేఖా కరచరణములు కట్టువడిపోయెను. ఘాతుక

మృగోచిత భీషణవీక్షణములు నిగుడించి, భయానకముగ సిద్ధి ఇటు లనెను.—

“సన్నుఁ దప్పించుకొని పాటుట అసంభవము. అట్టిప్రయత్నము నిర్భక్తము. నీవు నాయధీనమైతివి. ఒక్క ఊణమాత్రమున నిన్ను నాభుజబలమున నలిపివేయఁగలను.”

ఆసరాధముఁడట్లు తనయంతర మరయక ప్రేలినంతనే, జాలేఖా క్రోధప్రకంపితయై, సుందరసంధ్యారుణరంజితవదనయై, విశాలతర నయనయై, ఉద్విగ్నస్వరంబున నిట్టులనెను.

“దురాత్మా! ఒడలెఱుంగక వదరుచుంటివి! ఎన్నుగాదు, మదీయ శిరోజ్జమైనదాఁక నాహసించువేలి, ఎట్టికఠినశిక్షకుఁ బాలగు దువో తలంచి భయకంపితుఁడవుగమ్ము!”

“కాంతా! నాయునికి బయల్పడినను, క్రూరిశిక్ష తప్పదు. కావున నన్ను వెఱిసింపఁ బ్రయత్నింపకుము. సుందరీ! కాలహరణ మొనరింపక, నాభార్యవుగమ్ము. నేను ధనరహితుఁడనే యైనను, సప్తములేను. నీయాభరణము లమూల్యములు. వాని సాహాయ్య మునా మన మొక దూర దేశమున హాయిగనుండఁగలము. సుందరీ! ఐదు నిమిషములలో మనము బయలుదేరినవలయు. ఈలోన నీయల సట బాపికొని నేడ దేఱుము. మఱియు మన హృదయములు గలయు నట్లు సముచితముగఁ జరస్పరము సంభాషింపవలయును. కాని, నా మానసమంతవఱకు నిలువఁజాలదు—ఒక్క తియ్యని ముద్దొసంగుము!”

“అరే, దురాత్మా! పొమ్ము! అంతకంటె మరణము శ్రేయో దాయకము!”—అని యఱచి, ఒక్కఁనురున జేయివిదళించుకొని, క్రూరకిరాతపీడిత సుందర హరిణశాబకమువలె నా చుపలాక్షి ఆత్మన బాటెను. సిద్ధి సహజముగఁ గ్రోధోస్ఫుర్తుడై సాధరన్ధ్యానమునఁ

దిట్టము నడుచుచు నెన్నాడెను. జులేఖా ఏమికావలయు? కాని, దైవవశమున నాదురాత్ముడు మార్గమధ్యమున జచ్చిపోయియుండిన కొండొక జంతువుం గానక, తాకి గుభాలున నేలగూలెను. దాన, నసహాయముగ జులేఖా మఱియు దవ్వాయెను. బానిసీడు సహజముగా ద్విగుణీకృత క్రోధఘూర్ణితం డాయెను. నిజమానసంరక్షణ కార్యపరతంత్రయగు జులేఖా ఒక గచ్ఛస్థాన మొనంగక, ఔరువు సరయక, ఇతరాలోచన మెద్దియులేక వాయువేగమున స్ట్టలే పాటుచుండెను. సిద్ధి చాలవెనుకపడి యుండుటచే నామెకు సవినయైర్వ మలనడెను. దాన జవంబుగూడ సధిశతర మాయెను.

జులేఖా ఆతెజంగున గొంతదప్పుననుగడిన యనంతర మాయారామవధము యెఱచెను. ఆభీహరణాక్షి ఎటుపోవలయు? ఎయ్యది త్వేనుకరము? జులేఖా ఏమియు నెఱుంగజాయెను. వెనుదిరిగిచూడ, సిద్ధి గోచరింపలేదు. అంత న్నాపడతి లోలోన సంతసించి, నిలిచి విచారించుట అపాయకరమని ఎంచి, దీనజనరక్షకుండగు పరమాత్మునిపై భారమువైచి, తన్ను బాధింపజూచు రక్తినుం డొకమార్గము బట్టునని ఎంచి, తాను యెడనత్రోవ నమనరించి పతంగమువలె బాజుజొచ్చెను. కాని, ఎండ కన్నెఱుంగక రమణీయ సౌధాంతరమున భోగభాగ్యముల నోలలాడు కోమలి ఎంతదూర మెటుపోజాలును? అంతలో నదృష్టవశమున నొకగృహము దృగ్గోచరమాయెను. జులేఖా తోడనే వెన్నిధిగాంచు నిలువేద చందమున, హారముజూచు దురంతక్షుధార్తచాడ్పున నెంతయేని సంతసించెను. దుర్భరానందాతిశయమున నాకాంత అజుచెను.

నానావిధ వృక్షసమన్వితమై, నవవికసితకుసుమ సుకరవిరాజితమై ప్రేక్షణీయమైయున్న నొకవిశాల ప్రదేశమునకును రమ్యహర్మ్య మొకటి శోభాయమానముగ నిలిచియుండెను. కూరశాస్త్రాలమువలె

వెన్నాడు సిద్ధిబాటినుండి తప్పించుకొనజాలు సాహాయ్యముండు లభింపవచ్చునని అయ్యబలామణి మానన ముప్పొంగెను. బహిర్ద్వారము తెఱచియుండుటచే, నామెకు మఱిత ధైర్య మలనడెను. కనాటము తీసియుండుటయు, ఉద్యానవన మడవివలె బలసియుండక కలకలలాడు టయుజూడ, నా మందిరము జనశూన్యము కాజాలదని జులేఖా గ్రహించెను.

జులేఖా మఱియొకసారి వెనుదిరిగి పరికించెను. సిద్ధి యింకను దోచలేదు. నూతనానందోత్సాహములచే వదనము వికసింప, నా మచ్చెకంటి రయంబున నందుఁబ్రవేశించి, నశీవడిబోయిమందిరద్వారము డాసెను. తనయవస్థ ఎటులున్నను, అనుజ్ఞవడయక అందుఁ జొరనొల్లక జులేఖా దలుపుదట్టెను. కాని, ప్రత్యుత్తరములేదు. మగుడ దట్టినను, లోనుండి ఎవ్వరైన నరుదేఱకుండుటయే గాక, ఏమాటయు వినరాకుండెను. అవ్వల ఇంకను నిలిచినచో నారక్క నుండు చూచునేమోయని వెఱచి ఆమగువ అల్లన నందుఁజొచ్చి మగుడఁ దట్టెను. మందిరమట్టులే నిశ్శబ్దముగ నుండెను. ఆహా! ఆగృహము నిర్జనంబగునా యేమి? జులేఖాగతి ఏమికావలయు? ఆకాంత హృదయము మఱల భయకంపితమాయెను. అంత నావడఁటి సాహసించి ఒక మందిరముజొచ్చెను. అందెవ్వరు లేరు. గదిమాత్రము సామాన్య పరికరసమృద్ధమై శుభ్రముగ నుండెను. అట్టిస్థలము జనశూన్యముగనుంట కడువంతగ నుండెను. ఆ మందిర మునకంటి మఱియొకద్వార ముండెను. వివిధాలోచనబాధిత యగు జులేఖా అటుపోయెను. అంతలో భయంకరాకారుడగు సిద్ధి ఏతెంచునేని, నిజమానసంరక్షణార్థ మందుజొరవలయునని చింతింపుచుండిన ముహూర్తమున నీవిపరీతాలాపములు వింతగ వెలువడుటచే, నాముగ్ధ అట్టనిలిచిపోయెను. ఆ స్వరము బలహీనముగ మందముగ

నుండియు నుత్సాహవంతమై, పురుషునిదివోలె నుండెను.

“సుందరాంగీ! నన్ను విడనాడకుము. నీదు మనోహరాకారము గాంచి ఆనందింపనిమ్ము—మదీయ హృదయము దురాలోచన పూరితముగాదు సుమా!—నిర్మల నిశ్చల ప్రేమముగ్ధుడనై తిలకించువాడను. ఆహా! అనిర్వాచ్యమధురార్ద్ర విక్షణములు!—శతసహస్ర వందనములు. ఓహో! ఏమీ తరళనయనములు!—కడు మోహజ్వలములు. భవదీయ సువర్ణశోభములును, సత్ప్రవిరాజిత పక్షములును దివ్యకాంతియుతములై యున్న వే! సుందరీ! ఈ ప్రదేశమున నిరుపమాన తేజోవంతమొనరించు నీవు నాకమునుండి దిగివచ్చిన దివ్యాంగ నవు గావలయు. మండహాసము! అపూర్వము! నిన్ను వెంబడించుట మహాభాగ్యము— నిజము— నిశ్చయము! స్వర్గమునకుఁ గొంపోదువా! ధన్యోస్మి! ధన్యోస్మి! సీయధీనమైతిని—భూతలము వీడితిని— వాయునిహారము! శరీరభారము శూన్యము— భూలోక సహజనికృష్టాలోచనలు పటాపంచలాయెను—నిశ్చల ప్రేమానంద నిలయగు నప్తమస్వర్గము జేరువాడను! మధురము! మనోహరము! అపూర్వము!”

ఆపురుషుడు నాలుగైదు నిమిసములూరకుండెను. అనంతర మీ పలుకులు మగుడ వెలువడెను.—

“ఆహా! ఆకాసమున నెంత రయంబునఁ బోవుచుంటిమి—వాయు వెంత తేజోవంతముగ, నెంతయుష్ణముగనున్నది! మదీయ భారము వహించు నీదుహస్తము సహితమెంత యుష్ణతరము!—నీదు నయనములనుండి ప్రసరించి నాపైఁబడు విక్షణము. లెంత వికాసవంతములో! గాలిలో నడయాచు త్వదీయావిరళసువర్ణకుంతలము. లెంతటి మధుర సుగంధము నెదజల్లుచున్నది! నీదు మనోహరాంగము నాచ్ఛాదించు శుక్ల విసేల విమలకాచనన్ని భాంజము నవలించు నపుడు నిక్కంపు

దివ్యాంగసవతె దోచెడవు! ఓహో! మనముచాల దవ్వెగసియుం
టిమి—ఈసమున్నత స్థానమునుండి కాన్పించు దృశ్యము కడు
మనోహరము! అధోముఖంబునఁ దిలకింతునా?— మాతృకుష్మ-
రాజధాని ఎంతగఁ గాన్పించుచున్నది—సగడ్డగాయమానములగు
సువర్ణకలశములు—వైరిజన దుస్సాధ్యములగు నుర్గములు—అంబ
రము చుంబించు ‘మీనారు’ స్తంభములు—అన్నియు సువర్ణ
బాలేందు విరాజితములు! వైభవాభిరామ విశాల సౌధములం జుట్టి
యున్న పచ్చిక బయళ్ళు ఎంత శోభాయమానముగ దీపించుచున్నవి!
బాస్వరను జలములెంత సాగసుగ మెఱయుచున్నవి! ‘సువర్ణశృంగధ’
తోయములు ప్రకాశమానముగ నిశ్చలముగ నున్నవి! రాజమార్గము
బహుళజన సంకీర్ణము!—మహావైభవ సమన్వితము!—తెలిసె—
పాదుపావారు ప్రార్థనార్థము పోవువారు! అల్లడె!—మాల్వీ ఎలు
గెత్తి గంభీరముగ దైవము నారాధించువాడు!”

ఆస్వరము మగుడ గొంతతడవు నిలిచెను. జలేఖా నిశ్చేష్టయై
సంభ్రమాకులంబున నెట్టెయుండెను.—

“అహో! మఱియు మఱియు బైకెగయు వారముగా! సుందరీ!
దయామయచిహ్నవై నన్నానికృష్ట భూతలమునుండి పవిత్రస్వర్గధామ
మునకుఁ గొంపోవు నిన్ను నేనెంతని కొనియాడఁగలను? ఏమి—ఈ
మృదుల మనోహరకలస్వరము! వీనులకు విందగుచున్నది—స్వర్గము
నలంకరించు మరున్నారీ రత్నములు పరమాత్మునకొనరించు ధన్య
గీతములుగావలయు— ఎంత మనోహరము! ఎంతమధురము!—
అపూర్వము—ఎన్నఁడు విని యెఱుంగను. చూడఁజూడ, పృథ్వి
చిన్నదియగుచున్నది—స్వర్గము చేరువయగుచున్నది! నాయానంద
మపారము! అపూర్వము! వర్ణనాతీతము!”

అట్టి పరమానంద మనుభవించు నామనుజుని స్వరము తదావే

ముచ నట్టులే కట్టువడెను. జులేఖాయవస్థ అర్చనీయముగనుండెను. అటుకున భావమేమి కావలయును? దురదృష్టవశమున మఱిసెడిన ఉన్మాదుడో, లేక, తీవ్రనన్నిపాతజ్వర వీడితుడో ఆతెఱుంగునఁ బ్రలాపింపవలయునని ఆమెగ్రహించెను. యథార్థమరయ వలయు ననెడు గుతూహలమేగాక, ఒకవేళ సిద్ధి యరుదెంచునేని వలయు సాహాయ్య మాచ్ఛటవలవడునో లేదోయను భయముగూడ నుదయించుటచే, నా జన్మని దైర్యఘర్షణయై, ద్వారమునఁ దొంగి పరికించెను. తెల్లని బానిసలిద్దరు జీవరహిత శిలావిగ్రహములవలె నొక సోపానమునఁ గూర్చుండియుండిరి : తన్మృదులతల్పమున నొకవ్యక్తివ్రాలియుండెను.

ఆ మువ్వరును గదలక మెదలక కేవలము చైతన్య రహితముగ నుండుటచే, బ్రాణములేని మైనపు బొమ్మలు కానోపునని జులేఖాకు బ్రవథమమున న్నరించెను. కాని, అట్టిసందియము రయమునఁ దొలంగెను బానిసయొకఁడామెవంక మోముదిప్పి, పెదవిపై వ్రేలిడి, కడు నిశ్శబ్దముగ నుండవలయునని నన్నయొనరించెను. ఆపరిచారకుని వీక్షణములు నిరపాయముగ నుండుటయేగాక, సవినయముగ సగౌరవముగ నుండుటచే, జులేఖా హృదయము భయరహిత మాయెను. అనంతర మాసేవకుడు తల్పమువంకఁ దిలకించెను : తదాశ్రితునకు నిద్రాభంగ మొనరింపరాదని వాడు మోచ్చరించెనని జులేఖా గ్రహించెను.

వనితాజనోచిత కుతూహలాధికమున నాకాంత మఱింత తొంగి చూచెను. అంతవఱకు నాశయ్యాగతుని శరీరాకృతి బాగుగ గోచరింపలేదు. ఇప్పుడు సువ్యక్తమాయెను. తోడనే, హృదయము ప్రకంపింప, నాకాంత రయంబున వెనుదిరుగఁబోయెను. తదవసర వివరీత సంభ్రమాకులంబున వెలువడు కంతరవము వారిదుఃఖంతయో కష్టమాయెను. సేవకజన పరివృత్తుడై తల్పమునఁబడియున్న పురుషుని

ప్రాయ మేబది సంవత్సరములుండునని తోచుచుండెను. అసలాతని వయస్సుముప్పదియైదుసంవత్సరములే, ఐనను, శరీరవృత్తిమూత్రము హుళిక్కి. చిక్కి పలుచనై మాంసరహితమై, కేవలము కంకాళ సన్నిభమగు కాయము చూచుటకెంతయు భయావహముగ నుండెను. శరీరమంతయు మేల్వలువలతో సలంకృతమైయున్నను, దుస్సహశరీర చార్బల్యము ఘోరముగ వ్యక్తమాయెను. దట్టంపు మొగమలు దిండులపై వ్రాలియున్న ఆపురుషుని మస్తకమునకుఁ బ్రాపుగ రక్తమాంస రహిత కృశీభూతచర్మాచితాస్థిమయ హస్తమమరియుండెను. వాని మోము గూడ జీవరహితముగనుండెను. ఎముకల కంటియుండు చర్మము కాగితమువలెఁ బలుచనై వదులుగనుండెను. నిమిలితములగు నయనములు రెండును రెండు బిలములవలె, గుహలవలె, జూచుటకెంతయు దుస్సహముగ నుండెను.

అట్టి ఘోరాకృతిం జూడఁజాలక జులేఖా వెనుదిరుగుచు నొక పరిచారకునకు సన్నయొసరించెను. మృతప్రాయుడగు తన స్వామి మేనుమఱచి నిద్రించుటఁగాంచి, వాడు పిల్లివలె మెల్లగలేచి, జులేఖాను నిశ్శబ్దముగా సమీపించెను. గట్టిగ నూపిరిదీయుటకైన సాహసముచాలని ఆ సేవకుడు తదుచితజాగరూకతతోఁ దలుపునల్లనవేయ నంత వారిరువురు కొంతదవ్వునకుఁ బోయిరి. సేవకుడు సవినయముగ నిట్లు ప్రశ్నించెను.—“అమ్మా! సేవకుఁడ నేమిఅజ్ఞ?”

“ఓయీ! నేను ప్రసిద్ధ పురుషుడగు దల్తబను సాహ సోదరీ పుత్రికనని యెఱుంగుము. సాహ బంధుమిత్ర సమేతముగా నీ ప్రదేశమున విహరింప నరుదెంచెను. ప్రమాదవశమున నేను వారిని వీడి వచ్చితిని. నేను శీఘ్రముగఁ బోవలయు—అసహాయునై వెడలఁ జాలను—తోడు గావలయు.”

“అమ్మా! మాయీరువురి యందెవ్వరమైనను నిన్ను నిరపాయముగాఁ

జేర్పగలను—అట్టి కార్యము మాకెంతయు సంతోషకరము. కాని, మాప్రభువు మేల్కొంచువఱకు వేచియుండవలయు. మఱియొక పరిచారకుఁ డిందులేడు.”

“నీ స్వామి శీఘ్రముగా మేల్కొంచునా?” అని జాలేఖా తత్తరపాటునఁ బ్రశ్నింప, వాడిట్లు బదులాడెను—

“దేవీ! ఒక గంటయగును—రెండు గంటలు కూడ గావచ్చును. ఈ లోన, అల్పహారమాయత్తము చేయుదును, ఆరగింపుము.”

“కాని, రెండు గంటలగునా? అంత కాలమిందుఁ దడయరాదు. న్నాకై నాబంధుగులు దిగులొందుచుందురు. నీ ప్రభువు నిక్కముగ వ్యాధిగ్రస్తుఁడా? ఈనిద్రనండి మేల్కొంచునని నాకుఁ దోపకున్నది.”

దేవీ! నీ కాభయము వలదు. నిక్కముగ లేచువాడు. సంగియముడిగి వేచియుండుము.”

“కాని, ఈ రోగమేమి? జ్వరాధికమున మేను మఱచి యట్లు ప్రేలునా? లేక, ఈ హతభాగ్యుఁ డున్నాఁడా?”

“దేవీ! ఎఱుంగవా? గ్రహించి యుందునని తలంచితిని.”

“ఎఱుంగను! “జాలేఖా సంభ్రమము దశాధికమాయెను.

దేవీ! ఇదంతయు నభినీ ప్రభావము! ఈ మహనీయుఁడు నల్లమంద మితముగాఁ దినువాడు.”

తానాపాటి గ్రహింపఁ జాలనైతినే యని జాలేఖాకడుంగడు విస్మయము జెందెను. అట్టివంత పూరుషుల నాకాంత యెన్నఁడు గాంచి యెఱుంగదు. ఐనను, అట్టి చిత్రముల నామె వినియుండెను. జదివియు నుండెను. అట్టి మందభాగ్యుని బ్రత్యక్షముగఁ గాంచుటచే నామె హృదయము కంపించెను—“హా! దైవమా!—పరిచారకా! ఎంత దురదృష్టము! ఇట్టి దారుణదుర్మృతసమునకుఁ బాల్పడి నీ ప్రభువు మెల్లమెల్లగ నాత్మహత్య యొనరింప నొచ్చెనా?”

“దేవీ? తన జీవితకాలమునం దర్థభాగ మీతఁడు స్వీయమనో పరికల్పితస్వర్గమునందు వసియించువాఁడు: ఇంతటి ప్రభావముగల సిద్ధాపథము నోరారసేవించి మనసార ఆనందించుటకుగా నీ నిర్మా నుష్యప్రదేశమునకుఁ బ్రత్యేకముగా నరుదెంచి ఇందు స్థిరావాస మేర్పఱచుకొనెను—”

ఆ ముసూర్తమున నవ్వల కాలియడుగులు దబదబ వివనమొనఁ జూలేఖా భయప్రకంపితహృదయయై, అనిమిషనయనయై, అటు తిలకించెను. సిద్ధి భయంకరాకార మామె మనోనయనమునకు గోచరించెను. కాని, యధార్థ మన్యథా పఠింపించెను. ఖాలీలుని అపూర్వమనోహరమూర్తి నయనగోచరమాయెను; జూలేఖాహృదయ ముప్పొంగెను: వదనము వికాసవంతమై అనిర్వచనీయానందమున కాలవాలమాయెను—

“ఇయ్యదే, నామిత్రుఁ డొకఁ డయ్యదే!” అని యమం దానందకంపితస్వరంబున నజచి, నంచి వడివడి దీసి, కడువిసయముగ మెలంగిన పరిచారకున కొక సువర్ణమొసంగి జూలేఖా రయంబున నావలకుఁ బోయెను.

నిజమనోహరిణిం గాంచినంతనే ఖాలీలుఁడు గూడ విస్మయానంద పరవశుఁ డాయెను. తన నామా యువతీయువకులు పరస్పరము గాఢా లింగన మొనఁగించిరి. అనంతరమా లతాంగి నిజహృదయాధినాథు భుజాదండము నొక్రయించి, యల్లన నడచుచు స్వీయకథా విశేష ములు తెలియఁబఱచెను. దల్లిబనుపాపా నిద్రాపరుం డగుటయు, నవ్వడి యైనంతనే తా నవ్వల కేగుటయు, సిద్ధిమస్రూ దయ్యము వలెఁ బైఁబడి ఎత్తుకొని పోవుటయు, వాని దుస్సహప్రవర్తనమును తాను తప్పించుకొని ఆ గృహంబునఁ బడుటయు మొదలుగూ గల విషయములు జూలేఖా యభినర్జింప, ఖాలీలుఁడు సహజముగా నాగ్ర

హాయత్తచిత్తుఁ డాయెను.

మస్రూ ఆప్రదేశమున నెందైన డాగియుండునని అనుమానించి, ఖాలీలుఁడు తన సునిశిత కరవాలము జేతఁబూని అప్రమత్తుఁడై యుండెను. కాని, వాఁడామార్గమునఁ గాన్పింపలేదు. తాను వెను దనిలిన ఆయధనూధముఁడు నీటమునిగి చచ్చియుండునని తురుష్కు యువకుఁడు నమ్మియుండెను. వాఁడట్లు గతింపక, ఇంకను సజవుఁడై యుండెనని స్పష్టమాయెను. పరస్పరాను రాగబద్ధులగు నా యువతీ యువకులు పరస్పర మెఱుంగని రహస్యములు లేవు. కాన, మార్గ మధ్యమున నాయువకుఁడు తన ప్రియంగాన కెన్నియో విషయము లెఱింగించెను.

జులేఖా ఖాలీలులను గాంచినంతనే, సాహ మొదలగు వారం వఱు గడుంగఱు ముదమందిరి. జులేఖా సరయుటకు వేళ్ళేరు పథం బులఁ బోయిన జూలియను లూకాను లప్పడే యరుదెంచియుండిరి. ప్రభుపత్నియగు ఇస్మిల్లా హృదయము గర్జిత మాత్సర్య సర్పబష్ట మాయెను. హృదయ మెంత యుడుకుచున్నను. సిశ్చలముగఁ గాన్పింపవలసిన కారణమున, నా మత్తకాశిని యనిస్థ మఱియు దుస్సహముగ నుండెను. జులేఖా మఱలఁ దన భయానహ సృత్తాంతము సమగ్రముగ వినిపించెను. తన సేవకాధముఁడు మస్రూయే అంతటి దౌర్జన్య మొనరించెనని ఎఱింగినంతనే, • దల్తబనుసాహ ప్రచండ క్రోధారుణనేత్రుఁడై, పండ్లు పటపట గొఱికెను. మేధా వియు సమయజ్ఞుఁడును నగు ఖాలీలుఁడు సిద్ధిని మును దానెఱుంగ నట్టులే మెలఁగెను.

అనంతరము వారలందఱు సల్లనఁ దమ సావచేతకుఁబోయి, అండాసీనులై గృహభీముఖులైరి. సంభాషణము సహజముగా జులేఖా భయానక సాహసోదంతము మీఁదనే కేంద్రీకృతమాయెను.

ఆ సందర్భమున లూకాను ఇటులనెను.—“జాలేఖా! నిన్ను అన్నే పింపజేయునపుడు నాచిత్తము పరిపరివిధములుపోయెను. బాల్కును దేశమునంతటిని గడగడలాడించిన సల్లదొంగను బోలు మఱియే క్రూర చోరాధమునకైనఁ జిక్కియుందునని నేనెంతయు భయ మందితిని.”

దల్తబనుపాషా తోడనే యిట్లు పలికెను.—

“బేనాను. ఆసల్లదొంగ మొన్నటివఱకు జీవించియుండెననియే జ్ఞాపకము. కడుంగడు ప్రవీణుడగు నాగజదొంగ యొనరించిన నైప రీత్యములు జనులు భయాదృశ్యతస్వరంబున జెప్పుకొనుచుండురు.

“అట్టి గాథలలో నొక క్రొంచి బాటసారికి సంబంధించినది కడు ప్రసిద్ధము, కడు విపరీతము. ఒకానొక వార్తాపత్రికయందుఁ గాంచి యుంటిని.”

అట్లు లూకాను మగుడ బలుక, పాషా సాశ్వర్యముగా నిట్లు లనెను.—

“మిత్రమా! అటులనా! మన మిత్రుడు ఖలేలు. చొక్కదినము రెండు కథలు జెప్పువాడు కాదు గాన, సీవాభారము వహించి, ఆక్రొంచి బాటసారి కథ వినిపించి మా కానంద మొడగూర్చుము.”

లూకాను అమితోత్సాహ దీపితాననురౌఢై తత్కార్యమున కుద్య మించెను.

౨౬

ర శ్య యు ధ్ధ నా క.

లూకాను కథ పూర్తియైనంతనే, దల్తబనుపాషా యథావిధంబునఁ జింతపడుచు ఇట్లులనెను.—

“ఖాలీలుని కథలవలె నియ్యది చరిత్రాధారము గాకున్నను, కడు నానందకరముగనే యుండెను. తత్కథానాయకుండగు ఛైందివీరుడు నాయకను గాంచినంతనే ప్రేమముగ్ధుఁ డాయెనని తోచెడిని. ఇట్టి ప్రేమము వీక్షణమాత్రమని చెప్పినొప్పును. ఈసిద్ధాంతమును ధృవ పఱచుటకును, ఖండించుటకునుగూడ సమానావకాశములున్నవి.”

దల్తబనుపాషా సమాజాహంకార పూరితస్వరంబున నటులు పలుకఁ ఖాలీలుఁ డిట్లులనెను.—

“పాషా! వీక్షణమాత్ర ప్రేమ సిద్ధాంతము కడుంగడు సమంజ సము. ఎయ్యది సమంజసమో, అయ్యది స్వభావసిద్ధమని చెప్పఁ దగును. నాయభిప్రాయము విశదీకరింతును, గమనింపుము. సౌంద ర్యము నేత్రానందకరము, తక్షణ హృదయానురాగ ప్రభవకార ణము. కావున, తొలుదొల్తనే అనుకూలాభిప్రాయ మేర్పడఁజేయఁ జాలు సామర్థ్యము సౌందర్యమునకుఁ గలదు. అట్టి అభిప్రాయ బద్ధుఁడు తాఁగాంచు కాంత వదన సౌందర్యము తదీయ హృదయ ప్రతిబింబితమనియుగూడ ప్రసంగవశమున సరయజలునేని తదను కూలాభిప్రాయము ధృవంబగును. వీక్షణమాత్ర జనిత ప్రేమతత్వ మియ్యది.”

దల్తబనుపాషా తోడనే యిట్లు బదులాడెను.—

“నీపలుకు లసంబద్ధములు గావు: అట్టి ప్రేమము గలదు— శాశ్వతముగూడ గావచ్చును. ఏమన, పరస్పరము హాయిగ మేళ వించు హృదయములే విధికృతంబున నొక్కయెడ సమకూడు. కాని, మఱియొక విషయము గమనింపవలయు. వీక్షణ మోత్రమున నాక స్మికముగ నేర్పడు ప్రేమ అట్టులే క్షణభంగురము గానోపు. ఎట్లు జనించెనో, అట్టులే యంతరించఁగలదు. ఇయ్యది సాధారణ సంభవ మని భావించును. అట్టిప్రేమ అభంగురమై, నిశ్చలమై, సుఖప్రదమై

యండఁజాలదు. సౌఖ్యదాయకము గాకుండుటయేగాక, అట్టి చింతలులో నొక్కరికైనను సంతాపకారణమై బాధాకరముగఁ బరిణమించును.”

ప్రభుపత్ని ముసుంగునుండియే భావగర్భితముగ వీక్షింపుచు నిట్లులనెను.—

“తరుణ వయస్కుడగు పురుషుడు అమితోత్సాహపరుడై, అనివార్యమోహవేశము కతమున, యుక్తాయుక్త వివేచనా సామర్థ్యముడిగి, తదవనరోద్భూత మనోవికారము విమల నిశ్చలానురాగమని భ్రమించి, ఒక సుందరిని బ్రేమించి, తదుత్తరదినముననే, తదుత్తరఘటికయందే తత్సమానావేశమున మఱియొక వాల్గంటిని గాంచి వలచును. ఖలీలు మహాశయా! నాపలుకులు నిక్కముగదా?”

అట్లు పలుకు ఇస్మిల్లా క్రూరతీక్షణ వీక్షణమొందు జులేఖాపైఁ బఱచెను; ఖలీలుడు కనిపట్టెను. ప్రభుపత్ని మానసమెటులుండెనో ఆతఁడు గుర్తించెను. ఆకస్మికముగ సంతర్హితమైన జులేఖాను అన్వేషించుటయందు ఖలీలుడు వ్యక్తీకరించిన గాఢోత్సాహముచే నిస్మిల్లా మాత్సర్యము మగుడపెల్లుబికినను. లూకాను జూలియనులు గూడ వెదుకబోయినను, ఖలీలుడే ఆకన్నియ నరయఁజాలెను. ఆకారణమున నాయువతీ యువకులు కొంతకాల మేకాంతముగ నుండుటకు వీలాయెను. నిర్మల ప్రేమ మన నెట్టిదో యెఱుంగని ప్రభుపత్ని, నిశ్చలానురాగమెద్దియో యెఱుంగని ప్రభుపత్ని, దుష్ట కామా యత్తచిత్తయగు ప్రభుపత్ని, ఖలీలుని గాంచి మోహాతురయై ఉవ్విభులూరు ప్రభుపత్ని ఆతఁడు మగుడ జులేఖాతో నొంటిపాటుగ నుండెనని యెఱింగి ఎట్లు సహించును? కావుననే, నిజహృదయాంతర ప్రజ్వలిత క్రోధ ముకింత యువశమనము గాంచునట్లు వీక్షణమాత్ర ప్రేమము గుఱించి యట్లు లుపన్యసించి ప్రశ్నించి ఆమె తురుష్క-

యువకునిఁ గాఁగింపఁగడంగెను.

గభీర హృదయుఁడగు ఖలీలుఁడు ప్రభుభార్య వక్రహృదయ మెఱింగియు, సహజ నిశ్చల స్వరంబున నిట్టులనెను.—

“దేవీ! నీవలుకు లఱుమాత్ర మనంబధములుగావు. ప్రత్యేక ముగఁ గొన్ని యుదాహరణములం దీసి విచారించుమేని, మన మట్లు వాదించనగును. అట్లుగాక, పాపా విశాలహృదయముతో నొక సర్వసామాన్యవిషయము పూత్రము బ్రశంసించెను.”

పాపా యిట్లులనెను.—

“మన మిత్రుఁడగు లూకాసు కథా శ్రవణమువలనను, తదనంత రాలోచనా పరంపరచేతను మదియ మానసము నాశ్రయించియుండిన ప్రధాన విషయము మఱచితిని.”

నిజభర్తృహృతము దలపెట్టిన ఇస్మిల్లాతోడనే విహ్వలహృదయ యయ్యు నిగ్రహించుకొని, నితాంత విమలానురాగపూరిత చిత్తవలె సభినయించి, మధుర మందహాస విరాజిత ప్రసన్నాననయై మగని వంకఁ దిలకించి, మనోహర కలస్వనమున నాప్రధాన విషయమెద్ది యని ప్రశ్నింప పాపా యిట్లు బదులాడెను.—

“దుష్టాత్ముఁడగు మస్రూ గుఱించి తలంచుచుంటిని. జులేఖా నీజనకుఁడు నగర రక్షకుఁడు గదా! మన మిలునేరువంతనే, భటు లను నలుదిక్కుల రయంబున నంపి నీదీని బట్టవలయునని కదీస్కారుకు వర్తమానమంపుదును.”

నొక మెల్లగఁ బోవుచుండెను. వా రింకను ఉపనదిమీఁదనే యానమొనరింపుచుండిరి. అటు నిటు నుండు గట్టులు వృక్షసంకీర్ణ ములగుటచే బాస్వరను కానరాకుండెను. క్రమముగా నాజల మార్గము గడచి బాస్వరను జొచ్చినంతనే, పారి యుత్సాహమంతయు నడంగెను. భయముచే గాకున్నను, విపరీత విన్మయ సంభ్ర

మములచే వారి హృదయము కంపించెను. కారణమేమన, తురుష్కు దేశముతో సఖ్యములేని రష్యాదేశపు యుద్ధనావ యొకటి శద్దేశ లాంఛనముగ కేతనముతోఁ గృష్ణ సముద్రమునుండి బిటబిట నరు దెంచుచుండెను.

అంతమాత్రమున వారి హృదయములు చలించినేల? టర్కీ రష్యాదేశములు కొంతకాలము సరస్వరసంగరమున మునిగియుం డెను. ఇంగ్లాండు రష్యాదేశమునకుఁ దోడ్పడెను. ఐనను, ఇంగ్లాండు దేశమువలననే వైరు లిరువురు సంగ్రామము విరమించియుండిరి. అంత మాత్రమున యుద్ధభయము తొలంగెనని తలంపరాదు. ఇరు కక్షల వారు నామోదించు సంధి పొసగవలయును. తత్కార్యము సాధింపఁ గోరియే ఇంగ్లాండు ప్రోత్సహముచే టర్కీ రష్యాదేశములు రణ ముడిగియుండిరి. రాజనీతిజ్ఞులు సంధికార్యరచనానిమగ్నులై యుండిరి. అట్టి సమయమున శత్రునావ తమ జలముల నేల ప్రవేశింపవలయు? దల్తబను పాషా సహజముగ భయనంభ్రమ విచలితహృదయుడై ఇటుల నెను—

“ఏమీ నైపరీత్యము! సంధి కాగల ఈవిరామ సమయమున రష్యను యుద్ధనావ మన జలములు చొరనేల? నమర విరామము భంగపడలేదే!”

ఆనావ దృగ్గోచరమైనంతనే ఖలీలుడు దిగ్గున లేచి తదేశధ్యన మున సావంకఁ జూచులునిగుడించి “కడు విపరీత”మని యనుకొనెను.

“ఈయాగమనము స్నేహపూర్వకము కారాదా? వినోదార్థము కారాదా? అకారణముగా రష్యాదేశము యుద్ధవిరామ నియమముల నుల్లంఘించునని భావింపను.”

అతెఱంగున లూకాను పలుక, పాషా యిటుల నెను—

“ఈనావ దురాలోచనా యత్తమై యింత దవ్వరుడెంచినేని,

మన యుద్ధనావ లూరకుండునా? 'సువర్ణశృంగము'న నిలిచియుండు మన నౌకాబలము తప్పక ఎదిరించును."

"అపాయము సంభవించునా?" అని ప్రభుపత్ని భయోద్విగ్న స్వరంబునఁ బ్రశ్నించెను. తైరజా గుల్మేరులు గూడఁ దత్సమాన భయముచేఁ గఁపించిరి. జాలేఖా మాత్రమట్లు చలింపక, శత్రునావ పరీక్షా సిమగ్నుడగు తనప్రియు నల్లనల్లనఁ దిలకింపఁ దొడంగెను.

భయాతురమునఁ బ్రశ్నించిన భార్యకు దల్తబను పాపా సమాధాన మొనంగక మున్నె, ఉద్విగ్నస్వరమున ఖలీలుఁ డిట్లులనెను—

"తెలిసె! తెలిసె! పాపా! రష్యను నావికులు అల్లదె—స్వేత కేతనము నెత్తువారు! వారు దుష్టాభిప్రాయ బద్ధులుగా రనుట సువ్యక్తము!"

అంతటి బుద్ధి కౌశల్యమెఱుంగని పాపా వారి యభిప్రాయమేమై యుండునని ప్రశ్నించెను. ఖలీలుఁ డిట్లు బదులాడెను—

"ఇవన్నియు యుద్ధవిరామ దినములు గదా. టర్కీ రష్యాదేశములు పరస్పరము సమ్మతించుటచే నన్యోన్య్యాధీనయోధజనంబును సాగనంపుచుండిరి. యుద్ధమున మనకుఁ జిక్కిన రష్యను ప్రముఖుల నెక్కించుకొని వారి నగరమున దిగవిడుచుట కొఱకు మన నావ యొకటి నాలుగు దినముల క్రిందఁ బ్రయాణమాయెను. అట్లులే, వారి యధీనమైన మన యోధులను మన కప్పగించు నెపమున సీరష్యను నావ యరుదెంచి యుండవలయు."

ఖలీలుని ఊహ నిక్కమగునా యని తర్కింపవలసిన యవసరము లేక పోయెను. శాంతసూచిత శ్వేతపతాక ప్రదర్శనమున వారి వారి భయానుమానములు పటాపంచలాయెను. అనావ ఒక యర మైలు దుర్వున గోచరించెను. తైరచాపలన్నియు లేచియేయున్నను వాతావరణము తీవ్రానిల వీడితముగాక నిశ్చలముగ నుండుటచే

గమనము కడు మందముగనుండెను. ఆకారణమున, భాసుర బౌద్ధు
రను జలపర్యంకమున గంభీరతరముగ నిలిచియున్న ఆ జలగామి
చూచుట కెంతయు శోభాయమానముగనుండెను. బాగుగఁ జూచి
యానందింపఁగోరి తమ నౌక నొకింత దవ్వగఁ బోసీయవలయునని
దల్తబను పాపా తన బాసినల నాజ్ఞాపించెను.

మగువలుఅస్యనౌకాపీక్షణోత్సాహపరతంత్రై తమ మేలుముసుం
గులను బోద్రోచిరి. రవ్యను నావపైఁ బెక్కు దూరవస్తుదర్శనయంత్ర
ములు పొడసూపెను. అయ్యవి పాపానౌకపై నిగిడియుండెను.
అనూససౌందర్యముతో నలరాదు నా మేల్బుంతుల వంకఁ దిరిగిన దూర
దర్శనయంత్రములుసహజముగ మతిమాఱుచిరుగక అట్టులేనిలిచిపోయె
ను. హాంబట్టు వితానాంతరమున, మెత్తనిమోహంపు దిట్టంపుదిండు
లపై మనోహరతరంబుగ వ్రాలి, ప్రాచ్యదేశనారీజనసహజాపూర్వరూప
వైభవంబులతో విద్యుల్లతాసన్నిభముగ దీపిండు నిస్మిల్లాతైరజా
జులేఖా గుల్మేరుల నొక సారి గాంచిన యనంతరము దృష్టి మఱి
ల్చుట అసంభవము గదా! ప్రభుపత్ని ఆ విషయము గమనించిన
గమనించి యుండుగాని, మిగిలిన జవ్వనులు మువ్వరు మాత్ర మేమి
యు నెఱుంగక అట్టులే చూచుచుండిరి. ఖాలీలాది యువకులు రవ్యను
దూరదర్శినీయంత్రముల మర్మము గ్రహించియు, అనాచ్ఛాదితవదన
లగు నా యువతులపై దల్తబనుపాపా కినియు నేమోయని నెఱిది,
మిన్నకుండిరి. రెండుమూడు నిమనములు గడచిన యనంతరము
పాపాయే గ్రహించి, యదరి ఉద్విగ్న స్వరంబున నిట్టులనెను. —

“వదనముల నాచ్ఛాదింపుడు! సత్వర మాచ్ఛాదింపుడు! ఆ
కాఫరులు మిమ్ము గాంచువారు!”

తోడనే ఆ సుందరీమణుల మనోహరవదనబింబములు వసనమేఘా
చ్ఛాదితము లాయెను. తోడనే ఆ దూరదర్శనయంత్రము లొక్కొక్క

కటి స్థానభ్రంశమాయెను.

ఖాలీలుని ఊహయే నిక్కమని పాఠకులు గ్రహింపవలయు. రణమునఁ దమ యధీనమైన రష్యను యోధులను తురుష్కులు నాలుగైదు దినములక్రిందట సంపియుండిరి. ఆ విధంబుననే, తమ యధీనులైన తురుష్కుయోధులను రష్యను నావ యిప్పుడు కొనివచ్చెను. ఆ యుద్ధనౌక ముప్పదియారు ఫిరంగులు గలిగి కడు బలాశ్శక్తియుగ నుండెను. కులీనుఁడగు యువకుఁ డొకఁ డందు నాయకత్వము వహించి శాసించుచుండెను. యుక్తాయుక్తము లెఱుంగని ఆ బాలనాయకుఁడు సాహసకార్యము లొనరించి కీర్తికాంతాకరగ్రహణమొనరింప నలయునని కడుంగడు దత్తరపడుచుండెను. ఏదియేని ఒక కార్యము దలపెట్టి సాధింపఁ గడంగునపుడా నేనాని మంచిచెడ్డి లరయుట గాని, పాప పుణ్యములు పరిగణించుటగాని, యెఱుంగఁడు. తురుష్కుజాతిపై నాశని కెంతయేని జగుప్ప. అట్టి గర్వితక్రోధదురహంకారపూరిత హృదయుఁడు తాఁ గొనితెచ్చిన తురుష్కుయోధులు నాకోపరి భాగమున నిలిచి స్వదేశమును సంతసమునఁ దిలకింపఁజాలు సనకాశ మీయక, దుష్టమతియై వారి సభోభాగమున నుండెను.

నేనానియగు ఐననుఁడు నిజసహాయాధికారజనపరివృత్తుఁడై ఎద్దియో ముచ్చటించుచు బాస్వరసు రమణీయదృశ్యములఁ గాంచు సమయమున దల్లిబనుపాపానౌక నయనపథంబునఁ బడెను. ఆసమయమున సితరనౌక లేపియు నా ప్రాంతమున లేపు. చిత్రవర్ణవిరాజమానమై, మనోహరమైయొప్పు నౌకలము గాంచినంతనే ఆ నావాధికారి కుతూహలపరుఁడై దూరదర్శినిదీసి చక్కగజూడఁబోయెను—“సల్లసినావికులార్జురా నౌక నడుపువారు మన నావికులవలె ఖాయను నేర్పరులు గావలయు! ఓహో! మనలఁ గాంచి వెఱచి యుందురు—ఎఱు తిరుగవలయునో నిర్ణయింపఁజాలక తల్లడిల్లుచున్న వారు! ఆహా! అలడుసుందర

నారీమణులు గూడ నున్నారే! అట్టిసాగనుక తైలమదగ్గఱనుండి కను లారఁ గాంచవలయు! మనల గాంచి. వారు భయకంపితలై యుండురు—నత్వర మాశ్వేతకేతనము బ్రదర్శింపుము!”

భటు లటు లొసరింప, నాతఁడు మగుడ నిటులనెను—“భళీ! అన్యస్తమే! ఆ నౌకయే ఇటు లరుదెంచుచున్నది! మిత్రులారా! చూడుడు! అందలి సుందరులు మేలి ముసుగులు దొలగఁ ద్రోయు నాకు! మీరును మీయంత్రసాహాయ్యమున మీనయనములకు విం దొసరింపుడు.”—ఉపనాయకు లటు లొసరించిరి.—“ఆహా! ఏమి సోయగము! మిత్రులారా! తురుష్కునారులు సహజముగఁ గడు సుందరులు; మఱియు, తమ సౌందర్యము నిరుపమానమని యెఱుంగు మెఱుంగుచోడులే ఆపగిది నిబ్బరముగ, దమ వదనము లను బ్రదర్శింతురు!”

ప్రధానోప సేనానియగు ‘నికోలను’ సమంజసముగ నిట్లు బదు లాడెను.—

“ఆర్యా! మనము దూర దర్శనయంత్రములతోఁ బరీక్షించు చుంటిమని తెలియక, మన నావను జక్కగఁ గాంచవలయుననెడు కుతూహలముననే వారనాచ్ఛాదితవదనలై యుండవచ్చును.”

అసంతర మాయధికారు లందఱు తురుష్కునారీజన పరీశీలన కార్యనిమగ్నులైరి. ప్రధాన సేనానియగు ఐవనుడు మగుడ నిట్లు లనెను.—

“ఏమీ! మోహనాంగుల రూపురేఖా నైభవములు! మిత్రులారా! ఇట్టి మనోహర నారీమణుల మీరెన్నఁడైనఁ గాంచి యుందురా! వారీ నావపై నున్నటులే విస్పృష్టముగఁ గాన్పించువారు. ఆకర్ణాంత వికలములగు నామచ్చెకంటుల నయనము ల పూర్వ మోహజనక ములే! ఛీ! ఏమీ యాగడము? వదనములు మగుడ నాచ్ఛాదితము

లాయెను—”

“నిజము! విరాజమాన సత్కృతము లొక్కసారి మాయమై నటలు
లాయెను.”

“నెఱసిన గడ్డముగల ఆస్థులశరీరుడేమియో తీవ్రముగఁ బలికి
నటులున్నది—”

ప్రధానోపనాయకుఁ డగు నికోలను ఇటుల నెను.—

“మేలు మునుంగులు దాల్చనలయునని ఆతఁ డాజ్ఞాపించియుం
డును. వాని పేరు టురంబుపై దీశించు లాంఛనములు గాంచితి—
ఆతఁ డొక పాపా. కావలయు. మన మటు లవిరిశిముగఁ గాంచుట
యనంగతము గదా. ఇంక నామోహనాంగుల మనోహరనదనములు
మనకుఁ దెల్లమగుట కల్ల.”

“తెల్లమగుట కల్లయా! త్వదీయాలాప మారుతాహతి నాహృ
దయము విపరీతముగఁ గలంగెడిని! నా మానస ముమితోత్సాహ
పూరితమై—”

“ఆర్యా! ఇయ్యది యుద్ధవిరామ వనములనియు, మన మిప్పుడు
శాంతిధ్వజ మెత్తితిమనియు గమనించి జాగరూకుఁడవు గమ్ము,
తీవ్రాచరణము తగదని మనవి చేయువాఁడను.”

“ఇయ్యది యుద్ధవిరామ సమయమగుట నిక్కము. ఐననేమి?
ఆతురుష్కముదుకఁడు—పాపాను, ఆసుందరనారీజనంబులను ఊరక
పోనీయరాదు. ఇదియొక దోషము కానేరదు.”

అనుభవజ్ఞుడగు నికోలను తన నాయకుని దుర్బుద్ధి మరలింప
నెంతయు బ్రయత్నించెను. మహామానియగు తురుష్కుఁడు తన
కాంత కంఠస్వల్పయగౌరవము ఘటిల్లినను నహించువాడు కాఁడని
ఆతఁడు తెలియఁబఱచెను. ఐనను, యుక్తాయుక్తము లెఱుంగని
ఐవనుఁడా హితవాక్యములు చెడచెనిసిబెట్టి ఇట్టుల నెను—“మిత్రమా!

ఇం దగౌరవమేముండును? ప్రసిద్ధుడగు రవ్యను నేనాని హంభించుటయు, తురుష్క సరాధముండునిరాకరించుటయునా? ఇంక నాకాంతల గుఱించియా!—ఎండ కన్నెఱుంగక అంతిపుంగులను జగ్గకాలమున వసయు వశితులు మనశంకి ప్రముఖులతో ముచ్చటించుటకు దప్పక తత్తరపడుచుండును.”

“ఆర్యా! అందు పాపాయొక్కడే గాక తరుణ వయస్కులగు మువ్వరు సుందర పురుషులు గూడ నున్నవారు సుమా!”

అనుభవజ్ఞుడగు సికోలను ఎంత వారించఁ బ్రయత్నించినను, ప్రయోజనము లేక పోయెను. వారించు గొలఁది, వాని యాతుర మధికతరమాయెను. తాను ముందుగ వారి చెంతకుఁ బోయి, వారిని దన నావమీదకు నాహ్వానించి, ఉపాయమున నాయువకులను దొలంగించి తా నాకాంతలతో సరస నల్లాపములాడి తీరుదునని ఐవనుండు దుర్మదాంధమునఁ బంతములాడెను. పూత తురుష్క నారీజనశీల మెఱుంగని ఆ మూర్ఖాగ్రేసరుండు చలము వహించి యుండెను. యుద్ధవిరామ సమయమున నెంతటి యల్పకార్య మొనరించినను, దావాసలాభీల సమరజ్వాలలు మగుడ రెండుదేశములను భస్మీభూత మొనరింపవచ్చునని ప్రధానోపనాయకుండు హెచ్చరించినను, ఆశతుండు వినఁడాయెను. నాయకుని ఆజ్ఞ యగుటచే, నొక చిన్న నౌక ఆయత్తమాయెను. చక్కని రవ్యను నావికులార్గురు నౌకాదండములు బూని సిద్ధముగనుండిరి. వారందఱు ఖడ్గధరులై యుండిరి. సాయుధుడగు నైవనుండు గూడ తోడనే యం డాసీనుఁ డాయెను. నౌక తత్తరము రయంబునఁ బోసాగెను.

ఆముహూర్తమున పాపా నౌక వెనుదిరిగి గృహోన్ముఖమాయెను. రవ్యను యుద్ధనావను జూచు కుతూహలము తీటుటచే భారీక ధను నిలయమునకుఁ బోనుండిరి. అట్టి సమయమున

రవ్యను సేనాని నాక ఆయత్తమాయెను. ఆవిషయము గాంచిన పాపా ఇట్టులనెను—“యథనావనుండి ఎవ్వరో దిగుచున్నారు.” ఖలీలుఁ డిట్టులనెను.

“నిజము. ఆయుధనావ వడివడి మన రాజధానిశేరి తన కార్యము నిర్వర్తించుటకు మాటు లంగరు వేయుచున్నది. నాక వాయువేగ మునఁ బఱతెంచుచున్నది! మనవంకకే యరుదెంచుట లేదుగదా?”

ఖలీలుని అంత్యవాక్యము స్వగతప్రాయము. తన యంశనుండు కాంతలు భయమందుదురను భయమున నాతఁ డాపలుకు బిగ్గరగ నుచ్చరింపలేదు.

“అనాక నూటిగ మనమీఁదకే వచ్చుచున్నది!” అని లూకాసు నవిస్మయముగ ననెను. ఇస్మిల్తా మగుడ భయవిహ్వలయై “అపాయము సంభవించునా?” యని ప్రశ్నించెను. పాపా యిట్టు లనెను.—

“మొఱకులగు రవ్యనులు గౌరవమర్యాద లెఱింగినవారు కాకు న్నను, శ్వేతపతాకము బ్రదర్శించి కలహమునకు గాలు ద్రవ్వదురని తలంపను. ఐనను, యుధనావ అచట నిలుచుటయు, దూరదర్శన యంత్రములు మఱలినంతనే ఈనాక బయలుదేలుటయు వింతగఁ దోచెడిని.”

ఖలీలుఁ డిట్టులనెను—

“వనితాజనంబులకు భయములేదు. ఆ నాకయం దార్పురు నావికులును ఒక ఉద్యోగియుం గలరు. మనము పదిమంది యున్నారము.”

“కాని, మన నావికు లాయుధహస్తులుకారు. ఐననేమి? మనము నల్వరము సాయుధులము, కృతహస్తులము గదా. మృగప్రాయులగు ఈరవ్యనులు పాడి దొంగి దుఠాలోచనాయత్తచిత్తు లగుదురేని,

మన భజబలము జవిగాంతురు గాక!—కాని, వారేమైన సరయోగోరి యిటు రావచ్చును. ఇంక ముందు బోజాలక తగు నావికునై తత్తరపడవచ్చును—”

యోధపురుషుడగు దల్తబనుపాషా యట్లు లుచితముగఁ బలుక, ఖలీలుడు మందస్వరంబున నిట్టులనెను.—

“పాషా! ఏ సమాధానము కావలసియున్నను, ఇట్లు రానవసరము లేదు. ఈ ప్రదేశ నై సర్గికము దెలియు మన జాతివారి డొక్కడైన నందుండక పోడు.”

వారాతెఱంగున గుసగుసలాడుచుండ, ప్రభువత్ని విపరీత భయాతురంబున ననిమిష నయనయై, స్వేదకణ విభూషితవదనయై మగని చెంత కరుదెంచి, ఆతని భుజము నాశ్రయించి యిట్టులనెను.—

“ఈ సమయము నిక్కముగ నపాయకరము? నాథా! మాటాడ వేమి?

“ప్రేయసీ! భయమువలదు. ఈచర్య నాకును గ్రాహ్యము కాకున్నది—నాహృదయము భయాధీనముకాదు, గాని విస్మయగ్రస్తమై యున్నది. ఈరవ్యనులకేమి కావలయునో ఎఱుంగరాదు—అను మానాస్పదము—”

“నాథా! ఇంతజాగేల? మన నౌక రయంబున దరిజేరవలయు!—నావికులను ద్వారపెట్టుడు!—”

“అసాధ్యము! రవ్యనునౌక గమనము శీఘ్రతరము— మనము పోబ్రయత్నించినను, ఆపాత్రమడ్డుతగిలి నిరోధించును—మఱియు, ఐదారుగురు రవ్యనులు కన్నడునంతమాత్రమున పలాయన మొనరింపఁదలచుట పాడియగునా? ధీరజన సమ్మతమా? సుందరీ! భయరహితవై నుభోపవిష్టవుగమ్ము. అబల ఒక్కతెయున్నజాలు, నాకుఁగి భుజము బలము నెడినటులగును”

భారతరహృదయయై, ఇస్మిల్తా తన తావునకుబోయెను. భార్య భర్తలట్లు పరస్పరము సంభాషించు నవనరమున, ఖలీలుడు సందు జూచి, ధైర్యించిత ప్రణయ వీక్షణము జులేఖాపైఁబఱపెను. అదే సమయమని ఎంచి, జూలియను లూకానులు తమ మనోహరిణులగు తైరజాగుల్నేరులను రయంబునడాసి వారిశ్రవణమునఁజెండుమాటలాడి.

సహజముగ ధైర్యశాలియు మానియునగు దల్తబను పాషా తన నౌకను శీఘ్రతరముగ బోనీయఁజాయెను. రష్యనునౌక మఱియు మఱియు సమీపించుచుండెను. మేధావియగు ఖలీలు డాకస్మికముగ నిటులనెను.—పాషా! వారి యభిప్రాయమేమైనను, మనమిచట నిలిచి యుండము.”

అట్టి ప్రవర్తనమే సమంజసమని భావించి తనబానిసల నాజ్ఞాపింప, వారుతోడనే నౌకాదండములు వదలివైచిరి. అంతలో రష్యను నౌక దగ్గఱ కరుదెంచి ఎదురుగా నిలిచెను. నేనాని యగు ఐషనుడు తురుష్క కాంతల నుద్దేశించి, ప్రణామపూర్వకముగా సవినయముగ శిరఃకంప మొనరించెను. తమ సహజవినయసౌశీల్య మచ్చునడ నా నారీమణులల్లన మోములు వాల్చిరి. తత్ప్రణామమునకుఁ దానె గుఱియైతినని భ్రమించిన దల్తబను పాషా సైనిక జనోచితముగఁ దన దక్షిణహస్తము నిజాసనమున నెత్తెను. రష్యను నాయకుఁ డంత వారందఱును గలయఁజూచి కడు సౌమ్యముగనే ఇట్లు విస్పృహముగఁ బ్రశ్నించెను—“రష్యను భాష తెలియువారు ఇందెవ్వరైన నుండురా?”

తద్భాషాపరిచయము లేని కారణమున వారెల్లరు మానముద్రా భిముద్రితులై యుండ రష్యను నేనాని క్షేంచిభాషయందు బ్రశ్నించెను.

ఖలీలుడు తోడనే దల్తబను పాషావంక దిలకించెను. ఆ మహా

నీయుడు సూర్యవదనుడై వింత తెలుగున శిరం బాడించి, గడ్డము దడవుచు నిట్లు గొణగెను—“ఈ సేనాని వట్టి దొర్భాగ్యుడు గావలయు—వట్టి మృగప్రాయుడు! కాదేని, పూజ్యులగు మహమ్మదు నాడు నిర్వచించిన పవిత్రస్నర్గభాష వీనికి రాకుండునా?

అట్టి నెంగలిమాటలు లెక్కనేయక, ఖలీలు డిట్లు లనెను.—
“ఆర్యా! నేను ప్రేంచిభాషయందుఁ బ్రత్యుత్తర మీయఁగలను.”

ఆ భాష తనకు దెలియునని తైర్జా గుల్నేరులతో జులేఖా యనెను. తనపలుకులకు బదులాడిన ఖలీలునిఁ గాంచి ఐవను డిట్లు పలికెను.—

“ఆర్యా! ఆ రష్యను నావను శాసించు నాయకుడ నని ఎఱింగింపనిండు. ఇట్లులే మీ రెవ్వరో సకౌరవముగా నాకెఱుకపఱతురా!”

“ఈ మేటి పురుషుడు దల్తబను సాషా యని యెఱుంగుము. ఈ నౌక ఈ మహానీయునిది. ఈ పనితామములు సాషా కుటుంబము లోని వారు నేనును ఈ గ్రీకుయునకు లిర్వరును సాషా యొక్క మిత్రులము, అతిథులము.”

తురుష్కనారీములు వదనసౌందర్యము గాంచి ఆనందింపవలయు నని రష్యను సేనాని హృదయము తత్తరపడుచుండెను. కాని, దట్టంపు మునుఁగుల నడంగియుండిన ఆ సుందరవదనలింబము లించుకేనియు గాన రాకుండుటచే నైవనుడు కడు జీకాకు జెందియు గొంత నిగ్రహించుకొని ఖలీలు నుద్దేశించి ఇట్లు ప్రశ్నింపఁ బోయెను.—

“ఆర్యా! ఎఱుంగుదు గదా! మన దేశములు రెండును యుద్ధము విరమించి—”

“నీవా శ్వేత కేతనముబ్రదర్చించియే యుంటివి. కానియుద్ధమునఁ బట్టువడిన తురుష్కు సైనికులను మా యధికారుల కప్పగించుటకొఱకే ఈ నావ యరుదెంచి యుండునా?”

దనంబున నిరాకరించుటయునా?"

ఖలీలుడు తత్సమయానుకూలముగ గంభీరముగ నిట్లు ఒడులాడెను.—నీ వట్టులనరాదు నీ యాహ్వానము సగౌరవముగ నున్నచో మేము తదనుగుణముగనే మెలంగితిమి. అంతకుంటే సధిక మొనరింపజాలము. మఱియు మా దేశసాంప్రదాయము సనుసరించి ఆహ్వానముల నామోదింతుము: ఇట్టము లేకున్నను, కష్టముగ నున్నను, నిరాకరింతుము—ఇయ్యది మా యాచారము."

"మీతురుష్కుల సడవడి కేవల మనాగరికము. చూడు మా కాంతలు. నల్లురు చిక్కని ముసుంగులు దాల్చి మోములను బూర్తిగ మఱుగు పఱచి కేవల జీవరహితశిలాప్రతిమలనలె నెటులున్నవారో!"

ధూర్తుడగు వివనుడటులు పలుక, ఖలీలు డిట్టులనెను—"చాలు నీవల్లదము! పాపా! ఇక మననాక పోనీయ నాజ్ఞాపింపుము."

దల్తులను పాపా తోడనే ఆజ్ఞాపూర్వకముగ సన్నయొరంప, నావికులు వడివడి దండంబులు త్రిప్పుదొడంగిరి. తురుష్కునాకయట్లు కదలినంతనే, దుర్మదాంధుఁ డగురష్యను సేనాని సహజముగ పాద తాడిత పన్నగము పగిది శ్రోధాతిరేకమున రోజుచు దుర్భరావ మానమునైవఁ జాలక తీవ్రాస్పష్ట మందస్వరమున నిట్టులనుకొనెను—
"ఇంతటి యవమానమునకుఁ బాల్పడియు, సహించి యూరకుండునా? తురుష్కు నాకాదశమంతయు నేతెంచుగాక!—ఆ నారీమణులంబట్టి నానావృత్తి జేర్చెదను!"

తురుష్కునాక ఇంతలోఁ గొంతదూరము బోయెను. రష్యను సేనాని యభిప్రాయము తెల్లమాయెను. వాని తుదిపలుకులు తెలియకున్నను, వాడు దుష్టాలోచనా యత్తచిత్తుడై యరుదెంచెనని స్పష్టమాయెను. తాను వివనునితో సలిపిన ప్రసంగమును ఖలీలుడు పాపాకు శీఘ్రముగఁ దెలియఁజుటచెను. ఆతఁడు వీరపురుషోచితముగ

యుద్ధసన్నద్ధుడాయెను. ఖలీలుడు సంతసించి భయకంపితలగు
 స్త్రీజనంబులకు ధైర్యము గఱపెను. రష్యను నౌక కీక్రుతరగామి
 యగుటచే, దురుష్కునౌక వలాయన మొనరింపఁ గోరినను అసా
 ధ్యము. కావున, పాపా అట్టి ప్రయత్న మొనరింపలేదు. కాంతలకుఁ
 గాపుగా నావికలను నియోగింప వలయుననియు, తాను గ్రీకు యువ
 కులతోఁ బాటు సప్రమత్తతతో నౌకాముఖమున నిలచి యుందు
 ననియు ఖలీలుడు పలికెను. ఇతరవ్యాపారములందు మందబుద్ధియైనను
 యుద్ధవిషయములందుఁ గడు శ్రద్ధాఘోషుడగు పాపా అందులకు సమ్మ
 తించుటయేగాక రెండు అరిత్రంబులు విడిచి తద్దండములు ధాల్చి
 యుండవలయునని తన బానిసల నాజ్ఞాపించెను. అనంతరమా వీరుడు
 అబలలకు ధైర్యము గఱపెను. ఇస్మిల్లా ఒక్కతెయె భయకంపితయై
 అట్టి హెచ్చరిక నాకాంక్షించియుండెను. జాలేఖా తైరజాగుల్నేరులు
 తమ ప్రియులు ధైర్యస్థైర్య సమన్వితులని యెఱింగి నిబ్బరముగ
 నుండిరి. ఖలీలుఁ డంతలో నిజమిత్రసహితముగ నౌకాముఖంబునకుఁ
 బోయి శత్రునౌకను వీక్షింపదొడంగెను.

౨౭

పోరాటము

తురుష్కునౌకా సంరక్షణార్థమట్టి ప్రయత్నములన్నియు నాలుగైదు
 నిమిషములలో నాయెను. ఐవనుడా సన్నాహములు సూక్ష్మముగా
 గ్రహించుచుండెను. ఒక్కక్షణమాత్రమాతఁడు పశ్చాత్తాపమండెను.
 తన ధూర్త్వప్రవర్తన మాతనికపుడు తెల్లమాయెను. పోరాటము
 తప్పదు. ఈ పోరాటమెట్లు పరిణమించునో యెఱుంగరాదు ఐవను

ఇంత యెనునరించి వెనుదిరుగుట యసంభవము. మఱియుఁ దానా తురుష్కకాంతలను యుద్ధనావమీఁదకు రప్పింతునని ముందాతఁడు తన ప్రధానోపనాయకునితో బీరములాడియుండెను. ఖలీలునితో నట్లు లభికదర్పములాడిన ఐవనుఁడెట్లు పోగలడు? మఱియుఁ దన యనుచరులు చులకనచేయుదురను భయముగూడఁ దోడగుటచే జారుషవంతుఁడగు నైవనుఁడు పోరాటమున కాయత్తమాయెను.

తురుష్కుల సన్నాహములఁ జక్కగఁ బరిశీలించి తానుచిత ప్రయత్న మొనరించుటకై ఐవనుఁడు తన నౌకను గొంత దవ్వునకుఁ బోనిచ్చెను. మున్నుండు ఆయుధహస్తలను దాఁకవలయునా, లేక, దండధరులగు భటులపైఁబడవలయునా, యని కొంతతడవాతఁడు చింతించెను. సాహసవంతుఁడగు రష్యనుసేనాని వీరులగు తురుష్కయువకులను దాఁకుటయే పౌరుషవంతమనియు, వారింబట్టిన యసంతరము పాషా తక్కుంగలవారలు సుఖపుగా వశులగుదురనియు నెంచి అట్లు లొనరింప నిశ్చయించెను.

తన యనుచరులకు వలయు నుపదేశములొనంగి ఐవనుఁడు స్వయముగాఁ జుక్కాని బట్టెను. నావికు లరిత్రములు దాల్చిరి. నౌక తురుష్క ప్రాంతమును డాసినంతనే సేనాని చుక్కానివీడి ఖడ్గము ధరించెను. నావికులుగూడ దండంబులు బోఁద్రోసి కత్తులుబూనిరి. ఇరువురు దృఢగాత్రులు వెంటనరుదేరి, ఐవనుఁడు చంగున ముందు కుఁబోయి, ఫ్రెంచిభాషయందు బిగ్గరగ “మువ్వరకు మువ్వరము!” అని పలికెను.

పోరాటము ప్రారంభమాయెను. ఐవనుఁడు సగర్వముగ నౌక యుక్కుజీను * పాషానౌకపై విసరెను. వీరుఁడగు ఖలీలుఁడు త్రిప్ప ఖడ్గము నాతఁడు నేర్పుమెయితిప్పించుకొనెను. అసంతర మా యోధు

లిర్వరు ద్వంద్వ యుద్ధమునకుఁ దలపడిరి. జూలియను లూకానులు సాయుధులగురవ్యనుభటులను దాకిరి. ఖడ్గములు మెఱుపులవలెదీపించి కణకణరవంబు లొనరించినంతనే భీతచిత్తయగు నిస్సిల్డామందస్వరంబు ననే 'హా' యని విలపించెను.

తోడనే పాషా తీవ్రముగ మందలించెను.

అనంతర మామహనీయుఁడు యుద్ధరంగము సమీపించి శత్రు సంఖ్య యధికతరంబగునేని తన మిత్రులకుఁ దోడ్పడవలయునని నిశ్చయించి అప్రమత్తుఁడై యుండెను. అట్టి యవసరము నిక్కముగ వెంటనే యరుదెంచెను. తురుష్కఖడ్గ ప్రహారమున నైవనుని వామ భుజముతెగి రక్తము స్రవించఁజొచ్చెను. రుధిరము గాన్పించినంతనే మిగిలిన సైనికులు నల్వరును సహింపఁజాలక, ఆగ్రహవేశమునఁ గృపాణములుదూసి ముందునకుఁజికిరి. ఖలీలుఁడు వారి ప్రయత్నము గుర్తించి తటాలున రవ్యనునొకపై లంఘించి ఒక్కవ్రేటున ఐవనుని దక్షిణ భుజముగూడ ఛేదించెను. ఆ వీరుఁడు తోడనే డిల్లవడిసోలుచు వెనుకంజవైచియు, మగుడ స్థైర్యగుణ ధుర్యుఁడై, సమరకార్య పర తంత్రుఁ డాయెను. తమమిత్రుఁడగు ఖలీలునితోఁబాటు జూలియను లూకానులుగూడ రయమ్మునఁ దమనొకవీడిరి. ఆ వెంట పాషా చయ్యనఁబోయెను.

పోరాటమొక్కక్షణములోఁ గడు దారుణమై, ఐదాఱు నిమిషములు దుర్నిరీక్షముగఁ జెలఁతేగి చల్లారెను. ప్రతాపశాలియగు ఖలీలున కోహటించి ఐవనుఁడు నిరాయుధుఁడై భూపతనుఁ డాయెను. జూలియను లూకానుల భుజబలమున నిర్వరు రవ్యనుభటులు తెగ టారిరి. దల్లబను పాషా డాకిన సైనికుఁ డపాయకరమగు గాయము దిని నేల గూలెను. పాషా భటులుకూడ రంగమున రయంబున బ్రత్యక్షమైరి. మిగిలిన వైరిభటులు మువ్వరు సుభువుగా నాయుధరహితులై

వశులైరి. తురుష్కు వీరులకుదగిలిన గాయములు కడుస్వల్పములు. తురుష్కులీ విధంబున సంపూర్ణ విజయము గాంచిరి.

ధూర్తుడగు రష్యనువీరుడు చేవసెడి ధరాతలంబున వ్రాలినంతనే వాని పేరుటురమున ఖలీలుడు తన పాదముమోపి పోరాటము ముగిసినంతనే చరణముదీసి లెమ్మని ఆజ్ఞాపించెను. రక్తసిక్తుడగు నైవనునకట్టికార్యము కష్టసాధ్య మగుటచే నాతడు మెల్లగ నిలుచుండెను. వాని వదనమునఁ దాండవించు దుర్భరాగ్రహావమానములు నర్ణనాతీతములు. ఆదుర్బలుని చిత్తము దురంతమగు పౌరుషముతో నుడికిపోవుచుండెను. అపారదుర్గర్వమున నరుదెంచిన ఆనాయకునకట్లు శృంగ భంగమగుటచే మాటాడక, క్రూరమృగోచితఘాతుక వీక్షణంబుల దురుష్కు వీరులఁగలయఁ జూచెను.

సహజోదార హృదయుడగు ఖలీలుడు తన యధీనుడైన వైరి వీరుని గాయము తొలుదొల్తగట్టి, రక్తస్రావము మాన్పి, అనంతర మిట్టులనెను—సైన్యాధిపా! నిష్కారణముగ మమ్ముదాఁకి ఇంతటి యాగడ మొనరించితివి. మానాయకుడగు దల్తబనుతరఘునఁ బ్రశ్నించువాడ—నీవొసంగు సమాధానమెద్ది?”

సమయము విషమముగఁ బరిణమించినను, రష్యను నేనాని దురహంకారమడంగ దాయెను. తా నేసమాధాన మొసంగననియు, నీతిబాహ్యులగు తురుష్కుల దయనర్థించువాడఁగాననియు నాతడు విస్పష్టముగ వక్కాణించెను. ఖలీలుఁ డంత నిట్టులనెను.—

“ఇట్టి దుర్గర్వము నిరర్థకము. నీప్రవర్తనము సర్వవిధముల నింద్యము గదా. యుద్ధవిరామ సమయమయ్యి, నిర్దేశితముగ మమ్ముదాఁకి శాంతి భంగపఱచితివి. నిక్కంపుఁ జారుష మెఱుంగని పంద వగిది సధర్మయుద్ధమునకుఁ దలపడి అబలాజనంబులకు భయభ్రాంతులు గల్పించితివి—”

“నే నెట్టి చాప్రము లొనరించినాను? తత్ఫల మనుభవించుటకు సంసిద్ధుడను;—మూర్ఖాగ్రేనరుడగు మీపాపాను క్షమాభిక్ష నర్థింతునని మాత్రము తలంపకుము. ఒక్కవిషయము మాత్రము గమనించి మెలంగుము. యుక్తాయుక్తము లరయక నన్ను శిక్షింపఁ గడంగుదేని, ఆయుధనావపై నుండు నాయుద్యోగులు తగు ప్రతిక్రియ నల్పుదురు. మాయధీనమున నటువంద్రు తురుష్కయోధులున్నవారు—”

ఖలీలుడు శ్రోధారుణితనేత్రుడై ఐవనుని వారించి ఇట్టులనెను.—
వారిని మారాజధానియందప్పగింపవలయు! యుద్ధమునఁ బట్టువడిన మీయోధుల సీసరికి మానావ మీనగరము జేర్చియుండును.”

“మాటలకేమి? కార్యమెట్లు పరిణమించునో చూడుము. అల్లవె! చూడుము. మానావనుండి చూచెడు దూరదర్శన యంత్రములు! మన పోరాటము గాంచి నాకు సాహాయ్యమొనరింప మఱి యొక నౌకను నాయుద్యోగు లాయత్తము చేయువారు! ఇప్పుడు జయించితిని గర్వింపకుము! మఱియు మాయధీనమున నున్న మీవారలెట్టి యవస్థకుఁ బాల్పడుదురో గ్రహించి మెలంగుము.”

ఐవనుని పలుకు లనత్యములు గావు. పండ్రెండు దండములు గల పెద్ద నౌక యొకటి సైనికజన సంకీర్ణమై యరుదెంచుచుండెను. యుద్ధనావయందలి ఫిరంగులు గూడ భయంకరముగ గోచరింపుచుండెను. పరిస్థితు లట్లు కడు విషమముగ నున్నను జలింపక, రష్యను సేనానితోడి ప్రసంగము ఖలీలుడు పాపాకుఁ దురుష్కభాష యందుఁ దెలియఁబఱచెను. మహమ్మదీయ ప్రభువు తోడనే శ్రోధ వివశుడై, తత్త్వ మా రష్యనుని బాలింపఁగోరెను. దానఁగలుగు నుపద్రవము—రష్యనుల యధీనమందున్న తురుష్కయోధులకు సంభవింపఁగల అపాయమును విశదీకరించి, ఐవనుని సాహాయ్యమున

కరుడెంచు రెండవ నౌకను జూపి, రష్యను యుద్ధసావయందలి ఫిరంగులను ఖలీలుడు స్మరణకు దెచ్చినంతనే దల్తబను పాషా ఆగ్రహముడిగి కర్తవ్యము నిర్ణయింపనేరక కార్యభారము పూర్తిగ ఖలీలుని మీదనే యుంచెను. జూలియను లూకాను లందులకు సంతసించిరి.

రెండవ రష్యను నౌక క్రమముగా దగ్గరయగుచుండెను. ఖలీలుడు రయమున నైవనుని వంకర దిరిగి నిశ్చల గంభీరస్వరంబున నిట్లులనెను.—

“దల్తబను పాషా యభిమత మాలింపుము. మాతురుష్క యోధులను ముందుగ దిగ విడిచినచో, నిన్ను బోసెత్తుము.”

“అందుల కొడంబడనిచో నేమి నేయుదురు?”

“సీశిరము తెగి నేలబడును. అనంతరము మాభుజబలము కొలది ఆ రెండవ నౌకతో బోరాడుదుము. నీవొక్క విషయము గమనింపవలయు: తొంటి మానావికు లార్బురు ఆయుధరహితులు గారు. వారిపుడు మీఖడ్గములుదాల్చి యుద్ధనన్నద్ధులై యున్నవారు.”

“ఆర్యా! అంతమాత్రమున భయకంపితుడ గానని యెఱుంగుము. మగుడఁ బోరాటము కలుగునేని, నీవు జయింపఁగలవా? అనంభవము! అనంబద్ధము! ఆనౌకయం దనేకులున్నవారు: వారందఱు ఖడ్గధరులగుటయే గాక తుపాకులుగూడ దాల్చిరి—”

“ఎందులకీ మిథ్యాప్రగల్భములు! కాలహరణ మొనరింపక సత్వరము ప్రత్యుత్తర మొనంగుము. లేదేని, మరణింప సిద్ధముగ నుండుము!”

ఏవనుని దురహంకారము చాలవఱ కంతరించెను. తానట్లు కలహమునకు గాలు ద్రవ్విన సమాచారము పాషా మఱువవలయుననియు, రష్యను ప్రభుత్వమున కాయుదంతము తెలియరాదనియు నాతఁడు కోరెను. ఖలీలుడు సమ్మతించి వెండియు నిట్లుపలికెను—

“నే జెప్పిన చొప్పున మాతురుష్కయోధులు సురక్షితముగ దిగువఱకు నీచటనే యుండవలయు — నన్ను వారింపగడంగక పూర్తిగ నాలింపుము ఐదు నిమిషములలో నానహాయనాక మన చెంత కరుదెంచును. నీవీలోన నేగోరినట్లు లొనరింతునని సమయ మొనరింపవేని, నీశిరం బొక్కవ్రేటునఁ దెగిపడును—ఆనాక యరు దెంచునంతనే నేనందుఁ బ్రవేశింతును. మావార లందఱు సురక్షిత ముగ స్వదేశ తీరస్థులగుట నేను గనులారఁ జూడవలయు. అనంత రము నేనిచట కరుదెంచునంతనే నీవానాక నారోపించి వెడల వచ్చును. సైన్యాధిపా! అంగీకరింతువా! ఆనాక సమీపించు చున్నది—త్వరపడుము!”

“అందనుక నేనిందు బందానై యుండనేల?”

“నీ హృదయము నిర్వక్రమగునేని, సంశయమేల? ఒక గంటలో మాయోధులు దిగిపోయెదరు. అంతవఱకు నేను మీనావయందు బందావలె నుందుగదా?”

ఉపాయాంతరము దోపకుండుటచేతను, ఖలీలుని, ఏర్పాటు సమంజసముగ నుండుటచేతను ఐవనుడు సమ్మతించెను. ఖలీలుడు మగుడ నిట్లు పలికెను.—“ఆర్యా! మఱియొక విషయము గమనిం పుము. నాక చేరువయైనది. నీనహాయనేనానికి తగునుత్తరపు లొనం గుము. రష్యను భాష నాకుఁ దెలియదను నిబ్బరమున ద్రోహ మొన రింపఁ గడంగెదు నుమా!—తద్భాషాజ్ఞానము లేకున్నను, నీదు వీక్షణముల బట్టియే అరయఁజాలుదు—భద్రము!”

రెండవ రష్యను నాక సమీపించెను. పన్నిద్దరు నావీకులు గాక, అందుఁ బదునెనమండ్రు సైనికులు నుండిరి. ఐవనుని ప్రధానసహాయ నేనాని యగు నికోల నే స్వయముగా నాయకత్వము వహించి యరు దెంచెను.

చెప్పవలసిన మాటలు ఐవనుడు రయంబునఁ జెప్పెను. ద్రోహ మణుమాత్రమైనను గోచరించునేని తత్క్షణము వాని తల ద్రెవ్వ నేయుటకు ఖలీలుడు సునిశితఖడ్గపాణియై అనిమేషనయనుండై సిద్ధముగ నుండెను. కాని, రష్యను నాయకుడు సముచితముగనే మెలంగెను. తమ సేనాని యుదంత మాలించినంతనే రష్యనులు చిన్న వోయిరి.

తా సేర్పఱచిన కార్యక్రమము ఖలీలుడు పాషా మొదలగు వారికిఁ దెలియఁబఱచెను. శత్రునావమీఁదకుఁ బోయినచో నాతని కెట్టి అపాయము వాటిల్లునో యని వారు వెఱచిరి. వారి భయంబుడుప, ఖలీలుఁ డిట్లు లనెను.—

ఈ ఐవనుడు కడుక్రూరుడు. పరిభవానల తప్పుడగు నీ మృగ తుల్యునుఁ బోనిత్తుమేని మన యోధులను దప్పక హింసించును. ఆ కారణమున నిట్లు లేర్పఱచి నేను బోనుంటిని.”

తురుష్కయువకుడు నిరుపమానపరాక్రమవంతుడగుటయే గాక సమయ మెంత ప్రతికూలముగ నున్నను రయంబునఁ దదుల్లంఘనో పాయ మరయుటయందుఁ గూడఁ గడుంగడు ప్రవీణుడని దల్తబను పాషా హృదయపూర్వకముగా నుగ్గడించెను. జూలియను లూకాసులు గూడ సంతసించిరి. వనితలకు ధైర్యము గఱపవలయుననియు దురాచారపరుండగు నైవనుని గనిపట్టవలయుననియు హెచ్చరించి ఖలీలుడు రెండవ రష్యను నొకయందుఁ బ్రవేశించెను.

ఖలీలున కెట్టి యపాయము వాటిల్లునో యని తురుష్కాంగనలు సహజముగ భీతిల్లిరి. జూలియను లూకాసులు తమ కాంతలకు ధైర్యము గఱపిరి. కాని, ఇస్మిల్దాకు ధైర్య ములవడుట ఎట్లు? ఆ భువనైకసుందరాంగుని పొందు వడయ నపేక్షించు నా స్వేరిణి కడుంగడు గుండెను. జాలేఖా తొలుదొల్త భయాకుల యయ్యు దన మనో

హరుఁడపార వివేకవంతుఁడని యెఱింగి ధైర్యము జిక్కుబట్టెను. ఆ ముహూర్తముననే దవ్వున నుండిన తురుష్కువీరుఁడు భావగద్భితవీక్షణ మొక్కటి పఱపెను; జులేఖా చిత్తము నిశ్చలంబాయెను. ఖలీలుని భావ మెఱుంగక, అట్టి సన్మానమునకుఁ దానె గుఱియైతినిని భ్రమించి ప్రభువత్నియు నొకింత సేదజేతెను.

రవ్యను సహాయసేనాని అనుభవజ్ఞుఁడు. ఉదారవంతుఁడు గూడ సగుటచే సరసముగ మెలంగెను; ఖలీలుఁడు సంతసించెను. రయంబున వారా యుద్ధనావ సమీపించిరి. తోడనే, సేనాని తురుష్కువీరుని సగౌరవముగాఁ గొంపోయెను.

సహాయసేనాని ప్రవర్తనము కడుంగడు ప్రశంసనీయముగ బ్రీతి కరంబుగ నుండెను. ఖలీలున కాతఁడు తురుష్కు యోధుల పట్టి యొసంగఁబోయెను. సేనాని గౌరవనీయుఁడని యెఱుంగుటచే సేనాని సంతసించి తన యధీనమున నున్న తురుష్కుయోధుల సఱువండ్రును ఈవలకుఁ గొనివచ్చి ఖలీలుఁడు చూచుచుండగనే వారి నందఱను జిన్న నౌకలయందుఁ బదిలముగ దింపించి, తీరమునఁ జేర్పించెను. ఖలీలుఁ డమందానందభరితహృదయుఁడై తన కృతజ్ఞతః సముచిత భాషణంబుల వెలిబుచ్చి, ఆ నావ డిగ్గి, కొండొక నౌకయం దాసీనుఁడై తన నౌక సమీపించెను.

అచట రవ్యను తురుష్కు నౌకలు రెండు సట్టులే అంటియుండెను. రవ్యను నౌకయందు నిరాయుధుఁడగు నైవనుఁ డుండెను. తత్సమీపమున దల్తబను పాషా ఖడ్గపాణియై అప్రమత్తుఁడై యుండెను. రవ్యను భటులు తురుష్కుబానిసల యధీనమున నుండిరి. తురుష్కు జవరాండ్రు తమ నౌకపై మనోహర వితానము క్రింద సుఖాసీనులై యుండిరి. జూలియను లూకానులా సమీపముననే యుండిరి. తమ ప్రియురాండ్రతో ముచ్చటలాడుచుండిరి. అట్టి సమయమున ఖలీలుఁ

డరుడెంచెను.

ఖలీలుని గాంచినంతనే వారందఱు సహజముగ నానందపరవశులైరి. కార్యము క్రమముగాఁ జక్కబడెగాన, రష్యను సేనానిని సాయధముగాఁ బంపివేయవలయునని ఖలీలుఁడు పలికెను. కాని, ఆతఁడు స్వీయనౌకారూఢుడగు దనుక వైరిని విడువనొల్లనని దల్లబను పాషా పలికెను. ఐనను, ఖలీలుఁడు మగుడఁ జెప్పటచే నాతఁడు సమ్మతించి, ఐవనుని ఖడ్గ మాతని కొనంగి పాషా సెలవొసంగ, నాతఁడు తన నౌక జేరెను. ఖలీలుని సన్నగాంచి రష్యను భటుల ఖడ్గములను మాత్రము గొని తురుష్కనావికులు తమ నౌక జేరిరి. పాషాయును సగర్వముగఁ దన విహారపాత్రపైఁ గాలిడెను.

ఖలీలుఁ డొక్కఁడే శత్రునౌక యందుండెను. అద్దాని లంగరు ఇంకను తురుష్కనౌకను బట్టియుండెను. భటులద్దానిం దీయుట మఱచిన కారణమున దానే సడలించి శత్రునౌక వీడవలయునని ఖలీలుఁడు తలంచి యట్టులాచరింపఁ బోయెను. దైవఘటన మెటులుండునో ఎఱుంగరాదుగదా! ఖలీలుఁడు లంగరుదీయుట, నాతని పుట్టంబులందు, జిక్కువడుటయు, పెనుగాలి టివ్వన వీచుటయు, రెండునౌక లొకస్థి కముగా వీడి దవ్వగుటయు తదవసరమున మన తురుష్కవీరుఁడు చయ్యన జలంబుల బడుటయు నొక్కసారి దారుణముగ సంభవమా యెను! తురుష్కనారీమణు లాహాకారము లొనరించిరి. జూలియను లూకాసులు రయంబున దుమికి తమ మిత్రుని రక్షింప వలయునని సమకట్టిరి. దల్లిబను పాషా సంభ్రమాకులుండై అట్టెనిలిచియుండెను. తత్క్షణము రష్యనునౌక పఱతెంచెను. నావికులు తమ బాహులు చాపి ఖలీలుని రయంబున లేవదీసిరి. ఆకారణమున జూలియను లూకాసులు సాహస మొనరింపవలసిన యవసరము లేకపోయెను.

రష్యను సేనానియగు ఐవనుఁడు విశాలహృదయమునఁ దమమిత్రుని

రక్షించెనని గ్రీకులును తురుష్కులును సంతసించిరి. కాంతల యానందమునకు మేఱలేదు. కాని వారి యానందము వెంటనే యంతరించెను. కారణమేమన, ఖలీలుని సురక్షితముగఁ దురుష్కునొకపైఁ జేర్చుట మాని, ముష్కరుడగు నైవనుడాతని బంధించి తన నొకను వడివడి బోనిచ్చెను!

పాషా సహజముగఁ గ్రోధోన్మత్తుడై, అంతటి యకార్యమొనరింప సాహసించిన ఆరవ్యను కిరాతుని వెన్నాడి వాని మద మడంప వలయునని ఆజ్ఞాపించెను. ఆ ధీరోక్తుల నాలించిన ఖలీలుడట్టి తీవ్ర కార్యమునకుఁ గడంగవలదనియు, తన కొఱకు భీతిల్లవలదనియు, ఎట్టి గడబిడయు జేయరాదనియు, ఒక్క గంటలో మగిడివత్తుననియు బిగ్గరగఁ జెప్పెను. దల్తబను పాషాఇతికర్తవ్యతా విమూఢుడై యుండెను. అమిత మిత్రవత్సలతావేశమున గ్రీకుయువకులు రయంబున జలముతఁబడి ఈడిపోయి ఖలీలునిఁ జేరవలయునని తలంచిరి. సహజకోమల హృదయులగు కోమలాంగులు గొల్లున విలపించిరి. జాలేఖాయే అచిర కాలమున సిబ్బరమునహించి తోడికాంతలకు ధైర్యము గఱపఁగడంగెను.

పాషా తీచ్చపాటడంగినంతనే ఆ రవ్యను నొకను వెన్నాడ వలయునని మగుడ నాజ్ఞాపించెను. తత్క్షణమా యుత్తరువు రద్దుపఱచి తురుష్కు యుద్ధనావల నంపుటకై తన నొకను రయంబున సువర్ణ శృంగముననుఁ బోసీయవలయునని తీవ్రస్వరంబున నాతఁడాజ్ఞాపించెను. జాలేఖా యల్లనఁ దన మామచెంతకుఁబోయి ఖలీలుని బుద్ధివైభవము నాతని స్మరణకుఁదెచ్చి, ఆ వివేకవంతుని పలుకులు మగుడ వినిపించి, సహించి మిన్నకుండుటయే సదుపాయమని హెచ్చరించెను. గ్రీకులు గూడ నయ్యదై తరుణోపాయమని పలుకుటచే దల్తబను పాషా శాంతించెను. కాని, పర్యవసానము తేలువఱకుఁదానఁచట వేచియుండు

నని మహమ్మదీయ ప్రభువు సంకల్పించెను. సిశ్యులముగు బాహ్యురము జలాంకమునఁ దురుష్కనౌక సిశ్యులముగ నెలిచియుండెను.

౨౨

అంతఃపురములు

రవ్యనునౌకలు పెండును యుద్ధనావను శీఘ్రముగ సమీపించుచుండెను. మార్గమధ్యమున ఖలీలు డిట్టులనెను.—సైన్యాధిపా! నినుబోలు విశ్వాసఘాతుకునితో ధర్మాధర్మములు జచ్చించువాడఁగాను. నిన్నే మియు నర్థించువాడఁనుగూడఁగాను. కాని, నైరిజనపరివృత్తుడగు నేకాకిని, అనహాయుని నీభటులింకను బట్టియుండనేల? నన్నువీడి భటులు దవ్వననుండునటు లాజ్ఞాపింపుము.”

ఐవనుడు సన్నయెసరించినంతనే, భటులాతని ఖడ్గము దీసికొని ఖలీలుని వీడిరి. అవయవస్వాతంత్ర్య మలవడినంతనే ఖలీలుడొక చిన్నగోళముదీసి, బాహుబలము కొలుది నౌకపైఁ గొట్టెను. తోడనే నావికు లదరిపడునట్టు లొక్క మహారవ ముత్పన్న మాయెను. తదవ సరభవ సాంద్రధూమరాశితో వాక నిండిపోయెను. దిట్టరియగు నైవ నుడు సహితము కంపితహృదయుడై, నిశితాస్త్రము రయంబునఁ దీసి ఖలీలుని ఖండింపఁబోయెను. నౌకను ముంచివేయుటకే తురు మ్ముఁడాగోళము బ్రయోగించియుండునని నేనాని ప్రథమమున నను మానించెను.

ఖలీలు డావంతయుఁ జలింపక, గంభీరాననుడై, నిజవేరు టురంబు నగ గరములుజేర్చి రవ్యను నేనానిపైఁ దిరస్కారనూచిత వీక్షణము జపి ఇట్టులనెను.—

“ఏమి! నాకతమున నలవడినా ఈ ఖడ్గము తోడనే మనీయ ప్రాణాపహరణ మొనరింపఁ జూతువా? ఏల నిదానించెదు! నీయనా గరిక ప్రవర్తనము నీకే ఏహ్యముగఁ దోపదేసి, నీ ప్రాణదాత యుత్తమాంగము సత్వరము ఖండింపుము.”

లజ్జాధిక్మున నైవనుని వదన మెఱ్ఱబొల, ఖడ్గము మఱుగు పఱచి, ఆ విపరీతగోళము సాంకేతికము తెలుపవలయునని ఆతఁడు కోరెను. ఖలీలుఁ డందులకుఁ బ్రత్యుత్తరమియక, తానాయుధ నావఁజేరిన యనంతరము దెల్పెదనని పల్కెను. అనంతరమా వీరుఁడు నిశ్చలముగఁ గూర్చుండెను. ఐవనుని హృదయ మొకింత పశ్చాత్తాప తప్తమాయెను. తన ధూర్త ప్రవర్తన మాతనికి సువ్యక్తమాయెను. అమితోదార హృదయుఁడగు వీరునియెడ విశ్వాస ఘాతుకముగఁ బ్రవర్తించితివని ఆతని మనస్సాక్షి నిందించుచుండెను. అట్టులాచరింప వలయునని ఆతఁడు తలంపలేదు. కాని, ఖలీలుఁడు ప్రమాదవశమున నీటఁబడినంతనే అట్టి దుర్బుద్ధి ఆకస్మికముగ వానికిఁ బొడమెను. వానిమానస మిప్పుడు విపరీతముగ విహ్వలించెను. ఆ యగ్నిగోళ మాతని డెందమున నొకవిధమగు దడబుట్టించెను. ఆతని యనుచరుల మోములు చూచుటకెంతయు భయావహముగనుండెను. కడుబాధా కరముగ నుండినఖలీలుని విడిచివేయవలయునని ఐవనుఁడు లోలోనఁ దత్తరపడసాగెను. కాని, తురుష్కవీరుఁడు వినముఁడై యర్ధింపఁడు కిల్బిష వంతుఁడయ్య బౌరుషవంతుఁడగు ఐవనుఁడు తనంతదాను వీడఁజాయెను. తుదకా దుండగీడు తన యం దావంతయు నేరము లేదనియు, యుక్తాయుక్తము లెఱుంగని ఖలీలుఁడు తప్పక శిక్షార్హుఁ డనియు దసకనువుగా నిశ్చయించుకొని, మగుడ ధైర్యముదాల్పెను.

సహాయ సేనానియొక్క నౌకముందుగనే యుద్ధనావను డాసెను. అనంతరము ఐవనుని నౌక సమీపించెను. ఖలీలుని మగుడఁగాంచి

నంతనే రవ్యను సహాయసేనాని విస్మయాగ్రహపరచతుః డాయెను. ఐవనుడు మహాద్రోహ మొనరించెనని ఆతఁడు శత్రుణము గ్రహించెను. సేనాని అజ్ఞాపింప ఖలీలుడు సహజ సత్వలహృదయమున నాయుద్ధనావపై కెగసి, వివేకవంతుడగు నికోలనునుగాంచి భావగర్భిత ప్రణామ మాచరించెను. తురుష్కుని ప్రవర్తనము దోషరహితమని ఆతఁడు తోడనే గ్రహించి, ఇకఁదన సేనాని ఏమిచేయునోయని అనిమిషనయనుండై వేచియుండెను.

అనంతరము ఖలీలుడు నాలుగడుగులు ప్రక్కకువైచి, మఱియొక గోళముదీసి, ఐవనుని హృదయమదురునట్లు, భూరితరధ్వానము వెలువడునట్లు రయంబునఁ గొట్టెను. ఐవనుడు శూలఘాతశార్దూలము భాతిఁ బటు రోషాయత్తచిత్తుండై కటారిం దటాలునతీసి తురుష్కు వీరునిపై నుటుకఁ బోయెను. కాని, ఖలీలుని నిరసనమయ నిరుపమానధైర్యస్థైర్య విస్ఫులిత వదనముగాంచి రవ్యను సేనాని చకితుండై లజ్జారుణితాననుండై, ఐనను క్రోధవర్జితుఁడు గాఁబాలక, ఆశురుష్కు పీఠాగ్రేసరు నురికంబమునకుఁ గొంపొండని భటుల నాజ్ఞాపించెను. ప్రభునాజ్ఞాను వర్తులగు చారులు తోడనే ఆ యసహాయశూరునిఁ జాట్టిముట్టి మగుడగట్టిగఁ బట్టిరి. అట్టి యవసరమున సనుభవజ్ఞుడగు సహాయసేనాని వారింపఁగడంగెను. ఐవనుఁడతనితోఁ బ్రసంగింప నొల్లక, ఖలీలుని వంకఁదిరిగి చుటచుటజూచి, ఆ విపరీతాసల గోళముల భావమెద్దియో ఎఱిగింపవలయునని సగర్వముగఁ బ్రశ్నించెను. తురుష్కుఁడిట్టులనెను.—

“సీవంటి ధూర్తునకు వెఱచి నేను సమాధాన మొసంగువాఁడఁ గాను. ఐనను, సీకూతూహల ముడుపుటకు నా కభ్యంతరములేదు. నన్ను బట్టుజెట్టులు దవ్వు నుండవలయునని ముందుగ నాజ్ఞాపింపుము.”

“ఈగోళములింకను గలవేమోశోధించి అనంతరము నాభటులు

నిన్ను వీడుదురు.”

“వానితో నాకికఁబనిలేదు. రెండు గోళములు మ్రోగించితి గదా! దాన నాకార్యమాయెను.”

ఐవనుడు నిరుత్తరుడై సన్నయొనఁగింప భటులు తొలంగిరి. ఖిలీనునకు మగుడ సవయవ స్వాతంత్ర్య ములవడెను. కఠూహల ప్రకంపిత హృదయుడగు సేనాని మగుడఁ బ్రశ్నింప, నొక పత్రము లేఖనియు నున్నగాని, విశదపఱచుట అసాధ్యమని తురుష్కుఁడు పలికెను. అంతఁ దన గదిలోనికి రమ్మని ఐవనుఁడతనిఁ జేరెను. కాని, సహాయ సేనానియగు నికోలనుగూడఁ దన యండనుండ పలయునని ఖిలీనుఁడుకోర, ఐవనుడు దురంతక్రోధ ఘూర్ణితుడయ్యి, ఇయ్య కొనెను. ఆమువ్వురు దోడనే సేనాని గదిలోనికి బోయిరి.

ఖిలీనుని సమాధాన మాలించుటకు రష్యను సేనానుల చిత్తము కొట్టుకొని పోవుచుండెను. తురుష్కుఁడు కలము జేతఁబూని, ఉపోద్ఘాతపూర్వకముగా నిట్లులనెను.—

“అయ్యలారా! నేజెప్పు విషయము కడు వింతగఁ దోచును. విశేష ప్రకృతి శాస్త్రజ్ఞున పరిణామము మీకెఱింగించువాడ, శ్రద్ధ మెయి నాలింపుడు. మానవుని రాక్షసవిజ్ఞాన మొక యపూర్వ దారుణ మారణ యంత్రము గల్పించెను. అయ్యంత్రమునకును మన కును గల పరస్పరసంబంధము న్యక్తముకాఁగలదు. భవదీయ ధూర్త ప్రవర్తన ప్రతిక్రియా పూర్వకమగు మదీయానల గోళప్రభావము గూడఁ దెలియఁగలదు. గమనింపుడు.”

రష్యను సేనానుల హృదయము సహజముగ దురంత విస్మయ కఠూహలములచేఁ బ్రకంపించెను. ఐవనుని హృదయము విపరీత మగు భయంబున కగ్గమాయెను. ఖిలీనుఁడు సహజ నిశ్చలస్వరంబున మగుడ నిట్లు చెప్పఁదొడంగెను.—

“అపూర్వ మేధావంతుడగు శ్రేణి శాస్త్రజ్ఞుఁ డొకనాఁడు మారాజధాని కరుదెంచి, ప్రధానామాత్యుని సందర్శించి, ఒకానొక మేటి నవీన కల్పసము రహస్యముగ నెఱింగించెను. వజీరు తోడనే తురుష్క నౌకాదళాధ్యక్షుని, సుప్రసిద్ధులగు శాస్త్రజ్ఞులను రావించి ఆ విషయము వారితో సంప్రతించి, ఆశ్రేణి శాస్త్రజ్ఞుని సముచితముగ బహూకరింపవలయునని నిశ్చయించెను. మీ కెఱింగింపరాని పరిస్థితు లనుకూలించుటచే, నా రహస్యము నాకును బరిచయమాయెను.”—

రష్యనుల ఆతుర మధికతరమాయెను.—

“శ్రేణి శాస్త్రజ్ఞుని సాహాయ్యమున అన్మద్దేశస్థు లొక వింత నావ నృప్తించిరి. ఈ రహస్యము మాదేశస్థులకైనఁ జెలియదు. నౌకాదళమును శాసించు పాలకవర్గమునకు మాత్రము తెలియును. నేఁజెప్పు నొక సాధారణమైనది గాదు. అదియొక జలాంతరగామి. నామము సార్థకమగునట్లు లయ్యది మత్స్యది జలచరములవలె నీట మునింగియే నిరాఘాటముగ విహరింపఁగలదు. తదాకృతి శ్రాసి ఎఱుకపఱచెదను. నొక ముప్పది యడుగులు నిడివి గలిగి మత్స్య రూపమున నుండును. పుచ్చము చుక్కాణి తత్పక్షము లరిత్రముల వలె నుపకరించును. తదంతరమున సమరియుండు యంత్రప్రభావమున నాజలచర మేవంకనైన సుఖపుగాఁ దిరుగఁగలదు. దాని జవ మసాధారణము. విమలధవళకాచ ఖండములు సయనములవలె సమరియుండును. అయ్యవి గవాక్షములు. గమనించితిరా?”

తురుష్కుఁ డొక పెటముగూడ వ్రాయఁదొడంగెను. రష్యనుల కౌతూహలము శతాధిక మాయెను.

“మీరు సావధాన చిత్తులై యుండవలయు. ఈజలాంతర పాత్రము త్రిఖండయుతము. పుచ్చాకృతినుండు ప్రథమ ఖండము

నందుఁ గర్ణముండుగదా. సామగ్రియు సందేయుండును. చోడకున
 కొక్కనికే యందుఁ దావుండును. మిగిలిన రెండు గదులయందుండు
 వారాతనితో మాటాడఁజాలునటులు గొట్టము లమరియుండును.
 ప్రాణవాయువుం దయారుచేయు పదార్థ సముదాయము రెండవ
 గదియం దాయత్తుమైయుండును. తదంతర యంత్రపరికల్పిత వాయు
 ప్రభావమున నార్గురు మనుజు లైదాఱుగంటల కాలము నీటియందు
 మునిగి యుండఁగలరు. అపూర్వ మహిమోపేతమగు యంత్ర
 మామిఁదనే అడఁగియుండును. 'టార్పెటో' యని దానిం బిలు
 తురు."

రవ్యనుల కుతూహలము ముత్యము సధికతరమాయెను. ఐవనుఁడు
 సహజ దుర్గర్వము మఱచి శ్రవణోత్సాహమున సచేతనుఁ డాయెను.
 సహాయసేనానికి అదంతయు నొక స్వప్నమువలె నుండెను.

"మూడవ గది యందలి పరికరములచే నౌకాగమనము మన
 యిచ్చకు వచ్చునట్లు మాఱఁగలదు. యంత్ర మయూర్జిత్రంబు లొక
 పుడు దీర్ఘమగును, ఒకపుడు హ్రస్వమగును: తత్సహాయ్యమున
 జవముంగూడ శాసింప సాధ్యమగును. ఇంక నయనములు గుఱించి
 చెప్పెద. గభీర పారావారమున నొక ఎంతటి లోతున నడఁగి
 యున్నను, వలయు వెలుతురు రాఁగలదు..

ప్రధాన విషయ మింక గమనింతము.

ద్వితీయ తృతీయ ఖండముల నడుమ నొక చిన్న అరయుండు.
 దావానలాభీలజ్వాలల దృటిలో వెలువరింపఁజాలు మందుసామాను
 లందు నడంగియుండు. ఆర్యులారా! గమనించితిరా?"

రవ్యనులకు సర్వ మగమ్యముగ నుండెను. ఐవనుఁడు పటము
 నొకసారియు, ఖలీలుని వదన మొకసారియు విపరీత వ్యగ్రమనంబున
 వధివధిఁ దెలకింపఁ దొడంగెను. వాని హృదయము భయానుమాన

బాధితముగూడ నాయెను.

“నా పలుకులు గమనించియుంటిరి గదా! ఇట్టి జలాంతరగాములు కొన్నిటి సాహాయ్యముచే నొక మేటి నొకాదళమును భస్మీభూత మొనరింప సాధ్యమగు—”

ఐవనుడు పట్టజాలక, దిగ్గునలేచి, ఉన్నాదునివోలె వీక్షించి, మగుడ నాసీనుడై, ఆ గాధకును, ఖలీలుడు ప్రేల్చిన గోళములకును గల సంబంధమేమని ప్రశ్నించెను. తురుష్కుడు సహజ నిశ్చలస్వరమున నిట్టులనెను.—

“తీవ్రపడకుము! నీవీయుద్ధనొక శాసింపుచు దర్పముగ నిర్భయముగ నుంటివి. అన్యదనలగోళ నిర్గత భీషణ ఘోషణంబు లాలించి తురుష్కు జలాంతరగామి యొండు అగోచరముగ రయంబున నరుదెంచి, ఈనొక కంటియున్నదని ఎఱుంగవు. తన్నాయకుడు నిర్దేశించు నిమిష మరుదెంచునంతనే, ఈపెనునావ తుత్తునియ లగును. మొదటి గోళము మోగినంతనే మాజలాంతరగామి నొక పాయము సంభవమాయెనని గ్రహించి తత్క్షణ మాయత్తమాయెను. రెండవ గోళ రవము వెలువడినంతనే పరిమార్పవలసిన శత్రునావ ఇయ్యదె అని యరసి, అరుదెంచి, భయంకరముగ నాశ్రయించియున్నది.”

“హ!—దారుణము!—ఘోరము!—కాని, నీ ప్రాణము మాత్రము—”

“నిలుచునా? ఎట్లు నిలుచును—ఈనావతో బాటు మీరును, మీతోడ నేనును ఈగభీరజల గర్భస్థుల మగుదుము. విశ్వాసఘాతుకుడవై సన్నీక్షణమ తెగటార్ప గడంగితివి గదా. నీవు న్యాయాన్యాయము లెఱుంగని కటికి కిరాతుడవని గ్రహించియే, ప్రాణముపై నానవీడి, ఇట్టి భయానకాక్ఘృత కార్యమునకు దొరకొంటిని.”

ఐవను డింకను సహింపగలడా? దుర్దాంత క్రోధోన్మత్తంబున

దిగ్గున లేచి, ఘోరతరవస్య సూకరంబువలె హుంకరించి, “అరే దురాత్మా! పాపీ!—” అని ప్రకంపిత స్వరంబున నటించుచు, తట్లల్లిత సన్నిభ కరవాలంబున నాసేనాని ఖాలీలుని ఖండింపఁబోయెను. సహాయసేనాని వానిని వారించి, తీవ్రస్వరంబున నిట్టులనెను—

“అయ్యా! మఱలుము! నీదురిశంబు లింతకాలము పైరించి యుంటిని. నీయవివేకము, ద్రోహచరణము, ఉన్మాదప్రవర్తనము అంతకంతకు మితిమీరినది. ఇట్లుపై నాయకుఁడ నేనని గ్రహించి, మదాజ్ఞానువర్తివై సంచరింపుము!”

తదవసర క్రోధావేశమున నైవనుని వదనము వెల్లవాఁతెను. తదుత్తర నిమేషముననే వాని మేను భయాకులమై కంపించెను. సహాయ సేనానియగు నికోలసు తన పలుకులను ఋజువుచేయఁజాలు పత్రము బ్రదర్శింపుచు నిట్టులనెను.—

“రవ్యము నౌకాదళము శాసించు మహానాయకునకు నీదుష్ప్రవర్తనము కరతలామలకము; ఉపేక్షింపరాని యవసరమగునపుడు నిన్నుఁ బోద్రోసి నేను నాయకత్వము వహింపవలయునని నాకీ యధికారపత్ర మొసంగెను. వీక్షింపుము! నీవిక బంధితుఁడవని ఎఱింగి, మాటాడక మిన్నకుండుము!”

ఐవనున కాలెఱంగున గర్వభంగమాయెను. ఆతఁడు సైనిక జనోచితముగ నాజ్ఞాబద్ధుఁ డాయెను. అనంతరము నికోలసు ఖలీలుని గాంచి సగౌరవముగా నిట్లు ప్రశ్నించెను.—

“ఆర్యా! నీవు మానసియుఁడవు, ఉదారచిత్తుఁడవు—నిక్కమెఱింగింపుము. మా నావ అపాయమునుండి తొలంగు నుపాయము గలదేని, చెప్పుము. మాకతంబున నీకును నీవారలకును గలిగిన యిక్కట్టుల కెట్టి పరిహారమైనఁ జేయఁజాలుదు—”

సమయ మింకను మించలేదనియు, రవ్యును నావను రక్షింతు

ననియు తురుష్కవీరుఁడభయమొనంగెను. సేనాని కడుంగడు ముగ మందెను. అంత వారిరువురు నావలకుఁ బోయిరి.

ఖలీలునిఁ గాంచినంతనే రష్యను భటులు తొంటి భయాగ్రహ ములచే నాతనిఁ జుట్టఁగడంగిరి. కాని, ఖలీలుని యభిమతమాలించి, సేనాని ఆజ్ఞాపించినంతనే, వారు దప్పుదప్పులకుఁ బోయిరి. తురుష్కుఁడు తోడనే మూడవగోళము రయంబునఁ దీసి, శ్రవణములు విశీర్ణమగునట్లు మ్రోగించి, ఇట్టులనెను.—

“ఇక నొక యరగంటవఱకు సపాయము వారయనేరదు. ఈగోళ సాంకేతిక మట్టిది. నన్నిఁకఁ బోనిమ్ము. నాపలుకులు విశ్వ సింది భయముడిగి యుండుము.”

పరిహార మేమైన నొనరింతునని రష్యను సేనాని పలికెను. అతని నత్ప్రవర్తనమున కెంతయు సంతసించిన ఖలీలుఁడు తన కేమియు వలదని బదులాడ, సేనాని ఒక నౌక నాయత్తము చేయించెను. ఖలీలుఁ డందుఁ బ్రవేశించెను. అతని సగౌరవముగ సాగసంపుటకై సేనానియు నందుఁ బోయెను. నౌక యానమొనరింపుచుండ, సేనాని సవినయముగ నిట్లు ప్రశ్నించెను.—

“అత్యద్భుతమగు నీజలాంతరగామిగాధ నిక్కమని నిశ్చయింతును. నే నొక్క విషయ మెఱుంగవలయు. ఈవిషయము నిగూఢమగు నేని, అన్యులకుఁ దెలుపను; ఐవనునిఁగూడ నట్టులే ఆజ్ఞాపింతును; నీవు వ్రాసి మఱచిన పటము జించి పాఱవేయుదును. అటుగాక, నీవు సెలవిత్తువేని, ఇట్టి యపూర్వమారణయంత్రము తురుష్కప్రభు త్యాధీనమై యున్నదని మాయధికారుల కెఱింగింతును.”

ఖలీలుఁడు రెండు నిమనములు చింతాపరుఁడై నటులు తోచి, ఇట్టులనెను.—“ఈవిషయము మీప్రభుత్వాధికారులకుఁ దెలుప వచ్చును. ఇట్టి జలాంతరగామి లనేకములు కలవనియు జెప్పుము.

ఈ రహస్యము మీ ప్రభుత్వ మెఱుంగుట ప్రజాక్షేమకరంబని ఎంచి బడంబడితి; మఱియొకటి కాదు.”

“ఆర్యా! నీ యభిప్రాయము గ్రహించితి: నే నెంతయుఁ గృతజ్ఞుఁ డను. కాని, నీ యనల గోళములు మ్రోగినంతనే జలాంతరగామి ఆయత్తమగుట గమనిరవ, నీవు సాధారణాధికారివి కాజాలవని తోచెడి—”

ప్రసన్నాననుడగు ఖలీలుడు తోడనే గాంభీర్యము వహించి, పరి సితులఁబట్టి తన కట్టి యసాధారణాధికార మలవడెనని పలికెను. సేనాని యింక బ్రశ్నింపజాలకపోయెను.

సమీపించుచుండిన ఖలీలునిఁ గాంచినంతనే, పాషా మొదలగు వారలు విస్మయానందపరవశులైరి. తమ మిత్రుఁడు అనలగోళముల నేల ప్రయోగించెనో, దాన నెట్టి ప్రయోజన మాయెనో వారల కేమియు గ్రాహ్యము గాకుండెను. వారి చిత్తము పరిపరివిధములు పరిభ్రమింపఁ దొడంగెను.

నౌక అంతలో దురుష్కప్రాంతము డాసెను. రష్యను సేనాని సవి నయముగ నిట్టులనెను.—

“మా కతమునఁ బ్రాపించినఁ దురితముల కెంతయుఁ బరితపించితి నని పాషాకును చనితాజనములకును మనవి చేయుము.”

“అట్లులే సేయుదు: ఇంక సెలవివచ్చు.” ఖలీలు డట్లు పలికి, అతని కరస్పర్శ మొనరించి, రయమునఁ దన నౌక లోనికి లంఘించెను. సేనాని మగుడ నిట్లు ప్రశ్నించెను.

“ఆర్యా! అన్యథా తలంపకుము—మా నావకింక భయము లేదు. గదా?”

“ఏమియు భయములేదు!” అని బదులాడి ఖలీలుడు మఱియొక గోళము మ్రోగించెను.

౨౯

వ జీ రు ప ద వి

ఖలీలుని మిత్రులాతని కమితహృదయపూర్వకముగా స్వాగత మొసంగిరి. ఇస్మిల్లా సయనపథంబునఁ బడకుండ ఆతఁడు మధుర. వీక్షణ మొండు నిజప్రియాంగన జులేఖాపైఁ బటపెను. నౌక రయంబునఁ గడలెను.

ఖలీలుఁడు సహజముగ మిత్రప్రశ్న పరంపరకు గుఱి ఆయెను. వారి కుతూహల మడంగునట్లు లాతఁ డీతెఱంగునఁ బలికెను.—

మిత్రులారా! నాగాథ కడు దీర్ఘము. ఐనను సంగ్రహముగఁ దెల్పెదను. అనుభవ రహితుఁడగునౌక శ్రేణిచిశాస్త్రజ్ఞుఁ డిటీవల మన ప్రభుత్వాధికారుల చెంత కరుదెంచి నౌకాదళము నొక్క తృటిలో భస్మీభూత మొనరింపఁజాలు సాధనముం దాను కనుగొంటినని తెలిపెను. వానిమాట బొటించి అట్టి యంత్రనిర్మాణము సాధ్యమగునేమో యని మన వారలు ప్రయత్నించిరి. కాని, తత్ప్రయత్నము విఫల మాయెను. వాని సిద్ధాంత మాచరణయోగ్యము కాకున్నను, వినుట కెంతయు సమంజసముగ నుండును. తద్విషయ పరిచయము ప్రకృతము నౌ కెంతయు లాభకరమాయెను. మఱియొకటి,—రసాయన శాస్త్రము నాకుఁ బ్రీతికరము—భూరిధ్వాన మొనరించు ననలగోళము లప్పుడప్పుడు తయారు చేయువాడను. అట్టి గోళము లీ సమయమున సా చెంత నుండెను. వానిని మ్రోగించి నాకింక భయము లేదనియు, రష్యను నావను తుత్తునియ లొనరింపఁజాలు జంత్రపు నౌక అరుదెంచెననియు దన్నాయకులకుఁ దెల్పితిని. దాన రెండు లాభములు చేకూరెను—”

“అపాయము నుండి నీవు వెలువడుట ఒకటిగదా. రెండవది!”

అట్లు పాపా ప్రశ్నింప, ఖలీలుఁ డిట్లు లనెను.—

“పాపా! గమనింపుము. రష్యాదేశముతో సంధి పాసగుట మన దేశమునకు ఊచితము. అట్టి ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. అందులకు సముచితదోహద మాచరించువాఁడు రాజభక్తుఁడు దేశ భక్తుఁడు నిక్కముగ ధన్యుఁడును గదా. నా కట్టి భాగ్య మబ్బెను. అమోఘమారణయంత్రము తురుష్కప్రభుత్వాధీనమై యున్నదని ఈ రష్యను సేనాని వాని యధికారులకు నివేదించును. నాగాధయంతయు నతిశయోక్తిమయము. మదీయగంభీరవదనమును గంభీరతరస్వరమును గాంచిన రష్యనుసేనాని చకితుఁడై నాపలుకులను బూర్తిగ విశ్వసించెను. ఇక సంధి తప్పక సిద్ధించును.”

ఖలీలుని ప్రవర్తన మీ వఱకే అత్యద్భుతముగ నుండెను. ఆ వీరుని నిరుపమానగంభీర్యదైర్యసైర్యగుణములు నిక్కముగ గణనీయములు గదా. ఎంతటి మహాపదం దగుల్కొనినను వెఱగందక, తదనుకూలోపాయంబున బరిత్యక్తుఁడు కాఁజాలు ఖలీలుఁడు సహజముగ మిత్రుల విశేష విస్మయానందాభినందనములకుఁ బాత్రుఁడాయెను. మానవాతీతాధికారధురంధరుండని భ్రమింపజేయు నా యువకుని అపూర్వాంగులీయ మొకసారియు ఆతని సుప్రసన్నగంభీరాననమొక సారియు గౌరవవిస్మయమయ వీక్షణంబుల దల్లబను పాపా తిలకించెను. గ్రీకులు విస్మయానందపరవశులైరి. ప్రభువత్ని పరవశతాత్మయై మోహంపు దీక్షణ వీక్షణంబులు గుటిలముగ సుందరతురుష్కయువకునిపైఁ బటవెను. తైరజా గుల్నేరుల కాతఁ డపూర్వముగఁ గాన్పించెను. వారి హృదయములు నిశ్చలముగఁ బరాధీనము లాయెగాని, ఆ యపూర్వయువకుఁడు మనోహరంబుగ గూడఁ దోచి యుం

డును. సుశీలయగు జులేఖాకుఁ దన మనోహరుఁడు చూచుకొలంది మఱియు మఱియుఁ బ్రేమపాత్రుఁ డగుచుండెను.

పాపా యారామ మందిరము సమీపమగుచుండెను. ఐనను ఆ మహనీయుఁడు ఖాలీలాదియువకులు తన మందిరమున విడసియున్న సమాచార మన్యులకుఁ దెలియరాదను రహస్యము మఱచి నిశ్చల ముగనుండెను. కాన, ఖాలీలుఁ డావిషయము స్మరణకుఁ దెచ్చెను. పాపా సంతసించి, నావను దోడనే తీరమునకుఁ జేర్పించి, తడిసిన పుట్టంబులు వడ్డించి శుద్ధాంబరంబులు దాల్పవలయుగాన సత్వరము రావలయునని తురుష్కయువకుని హెచ్చరించి, గ్రీకులనుగూడ నాహ్వానించి, మహమ్మదీయ ప్రభువువారలను దింపివైచెను. నొక మగుడ యాస మొనరింపఁ దొడంగెను.

నాలుగడుగులు వైచినంతనే తన మిత్రులను గాంచి ఖాలీలుఁ డిట్టులనెను—

“తొంటియట్లు నేనుమగుడ రెండునిముసములుమిమ్ము వీడవలయు. అన్యథాతలంపక, సెలవొసంగుఁడు. మీరా వనమున నుండుఁడు— మువ్వరముగలసి పాపా మందిరము బ్రవేశితము”

గ్రీకుయువకులు సమ్మతించిరి. ఖాలీలుఁడు తోడనే దట్టంపువనము లోనికిఁ బోయెను. స్వామి భక్తిపరాయణుఁడగు సదకుడందుఁబ్రత్యక్షమాయెను—“సదకా! నేఁబంచిన మందులు గొనివచ్చితివా?”

నేవకుఁడు సవినయముగా నొక పొట్లము నాతనికొసంగెను. ఖాలీలుఁడు మగుడనిట్లు ప్రశ్నించెను—“సద్దీమస్రూని గుఱించి ఏమైనఁ దెలిసెనా!

“దేవా! ఏమియుఁ దెలియలేదు.”

“ఏమీ! వాఁడీ ప్రాంతమునందే గ్రుమ్మరుచున్నాడు! వాని నా దిక్కునఁగాంచియుంటిని—కాంచినంతనే వెన్నంటితిని—ఐన నాదు

రాత్తుఁడు తప్పించుకొని మాయమాయెను. వాడంతమాత్రమున నంతసింపక, దల్తులను పాపా బండుగురాలి యెడ నపచార మాచరించెను—”

“దేవా! వాఁడికఁ దప్పక పట్టువడును.”

“మనూ చిక్కినగాని నా ప్రయత్నమంతయు వ్యర్థమగును. చేజిక్కిన చెనటిని నీవె పోనిచ్చితివిగాన, ఎట్టులైన నీవ మగుడ వానింబట్టి అపరాధము బరిహరించు కొనవలయు. ఆ వంకనుండు వనంబులన్నియుఁ గలయఁ జూడుము—కృతకృత్యుడవగు వఱకు విశ్రమింపరాదు. నీవు తత్త్వణము రాజధానిజేరి సమర్థభటు సాహాయ్యము గైకొనుము. మఱియొకటి—విదేశకార్యములు జూచు మంత్రి పుంగవుని నందర్శించి, రమ్యాదేశమే సంధికై యాతురపడు నవకాశము సంభవమాయెననియు, ఆకారణమున మనము తీవ్రపడరాదనియు నేర్పుమెయి గొంతకాలఘరణ మొనరింప వలయుననియు జెప్పము. ఇఁక బొమ్ము! సిద్ధిని బట్టి బంధించి విశేషబహుమానము వడయుము. పొమ్ము!”

నదకుఁడు సవినయముగ సెలవుగైకొని వెడలెను. ఖలీలుఁడు తన మిత్రులను గలసికొని పాపా మందిరము బ్రవేశించెను. వారు మువ్వరు దమతమ గదులు జొచ్చిరి. ఖలీలుని మందిరమున నగణిత రుచిరాంబరములు సిద్ధముగ నుండెను.

ఆర్ద్రవస్త్రు విసర్జనమైనంతనే ఖలీలుఁడు నదకుఁ డొనంగిన పొట్లము పరిశీలింపఁ బోయెను. అందనుక నందణగి మణిఁగియుండిన చిన్నచీటి యొకటి అనమయమున వెలుపడెను. చక్కగ సరళముగనుండిన అయ్య క్కరములు గాంచినంతనే ఆకమ్మ కాంతాలిఖితమని తెల్లమాయెను. ఖలీలుఁ డద్దానిం దత్త్వణము గుర్తించి దురంత విస్మయాకుల చిత్తుఁ డాయెను—“అహ! దీని భావమేమి కావలయు!”

తత్తరపాటున నాలేఖంజదివినంతనే, తుగుష్కుని విస్మయ మంత రించెను. ఆతని చిత్తము దైన్యమునకు ఆగ్రహమునకును అగ్గమా యెను—“ఏమివై పరీత్యము! ఇంతటి ఘోరము సంభవమగునా?”

చిత్తము దావానలనన్నిభముగఁ గ్రాగుటచే నా యువకుఁడు దిగ్గునలేచి తదాలోచనాపగుండై ఇట్టట్టు తిరుగాడఁదొడంగెను. అట్టి ముహూర్తమున దల్తబనుపాషా మూర్తి గోచరించెను. ఖలీలుఁడు తోడనే నిలిచిపోయి, కమ్మను రయమునదాచివైచి, చెదరినవదనము జేరదీసి, సహజనిశ్చలప్రసన్నవీక్షణంబుల నామహమ్మదీయప్రభువు నకు స్వాగతమొసంగెను.

పాషావదన మపూర్వవికాసవంతమై యుండెను. చిరునగవుగూడఁ దూగాడుచుండెను. ఖలీలుని డాసినంతనే ఆతఁ డిట్టులనెను: “ప్రియ మిత్రమా:—నిన్నిట్లు సంభోగించు సధికార మొనంగితివిగదా— నే నట్టులే పరిగణించితి—”

“ఆర్యా! నాబోటి సామాన్యమానవుఁడట్టి గౌరవమునకుఁ బాత్రుఁ డగుట—మేటి ప్రభు బిరుదాంకితమహాపురుషుఁడవు—”

“ప్రభుబిరుద మేమి!—అంతకంటెను మేటి గౌరవమునకుఁ బాత్రుఁడనైతి—ప్రసిద్ధులగు పాదుషావారు అల్లావారి ప్రతినిధులగు పాదుషావారు దయామయులై అన్యజనాసాధ్యమగు నొక మంత్రి పదవి నాకు దయచేసి నన్నెంతయు గౌరవించిరి—”

“తదధికారముతోఁబాటు రాజబిరుదముగూడ సంక్రమించును. మారాజురు తోలుదొల్త నభినందించుభాగ్యము నాకబ్బెను!”

“మిత్రమా! ఈరాజబిరుదమువడసి గర్వింపితినిని భ్రమింపకుము. ప్రభుబిరుదము నాకుజాలు. ఐనను, అఖండభూమండలాధీశులగు పాదుషావారు కరుణించునపుడు, తత్సన్మానములు దుర్భరంబైనను, భరింపవలయుగదా.”

పాపా యట్లు వాకొనుచుండ, ఖలీలుని వదనము విచారాకాంత మాయెను. ఆనందోత్సాహతరంగముల నుయ్యెలలూగు ప్రభుశేఖరుఁ డావిషయము గమనింపఁడాయెను. తాను గర్వమెఱుంగనని ఆతఁ డతివినయము నభిసయించినను, హృదయము నిక్కముగ గర్వోత్సాహపూరితమై యుండెను. ఖలీలుఁ డంతలో గంభీరాననుఁడై యిట్టులనెను.—

“రాజా! మంత్రిపదవి యొక్కటియెగాక, ఇతర సన్మానములు గూడ గ్రహించియుండువు?”

“కాంచియుంటిని—కాని, ఆర్యా!—మనము కొంతతడవు ధారా శముగ సంభాషించుట వాంఛనీయము—అట్టిసమయ మరుదెంచెను— నీవిక మర్మమువీడి—”

“రాజా! నీ పలుకులు కేవలము దుర్గాహ్యములు—నీ యభిప్రాయమేమి?” అట్లు పలుకు ఖలీలుని వదనము తదవనరోచిత విన్మయ సంభ్రమంబులకు నిలయమై యుండెను. అట్టి భావములు కేవలము కృత్రిమములే యైనను, పాపా యనుమానించుటకు వీలులేకుం డెను. ఆ కారణమున నాతఁడు మ్రాన్పడి, శూన్యమనస్కుడై, శూన్యవదనుడై తడబడుచు నిట్టులనెను.—

“మిత్రమా! నా యనుమానము కడు సమంజసమని నీ వంగీకరింపవలయు—నా యభిప్రాయ మేమన, అట్టి యనుమానము సహజము, సహేతుకమని—పరిశీతులట్లు—”

“రాజా! ఏమిది? పాదుషావారి ఆలోచన భవనమున నిట్టులే ఉపన్యసింపఁ గడంగుదేని తక్కుంగల మంత్రు లెంతటి సహనశీలురైనను, విసువుజెందక మానరు.”

“నిక్కము—నే నిపుడు స్పష్టముగ మాటాడనైతి—ఒక వీషయము ప్రసంగింపఁబోతిని—కాని, ఈ యపూర్వాంగుళీయము—”

అంతలో ఖలీలుని ముద్రిక దృగ్గోచరమైనంతనే ఆతఁ డద్దాని పగౌరవముగ సకౌతుకముగఁ దాఁకి తురుష్క యువకుని భావగర్భితముగఁ దిలకించి మగుడ నిట్టులనెను.—“ఈ యుంగరము—నీ వింత ప్రవర్తనము—నీ యసాధారణ ప్రభావము—సర్వజనభయంకరులగు జనీ జరీల విప్లవ మడంచుట—ధూర్తులగు రష్యనులను నిరోధించుటయు ఇట్టి మహావిషయములం దలంచినంతనే నా చిత్తము—”

“రాజా! ఈ యంగుళీయ వృత్తాంతము నిగూఢమని ప్రప్రథమ ముననే చెప్పితిగదా. జనీజరీనాయకుఁడగు ఆగామ ఎట్లు వశపఱచు కొంటినో గూడ నివేదించి యుంటిని. ఇతఁ రష్యను కథాకలాపము గూడ వెల్లడించియే యుంటిని. స్వవిషయ మందునా!—అదియు నెఱుకవఱచి యుంటిని—సద్వంశజుడను, ధనవంతుఁడను—నుందరాంగియగు జులేఖా పాణిగ్రహించుటకుఁ దగిన వాడనని వివాహ సమయమున నీవే గ్రహింపఁగలవు.”

“అహా! ఆ కన్నీయ నా కన్నీయ యగునేని, తత్త్వము నీ కొనంగి యుండనా? కాని మిత్రమా! ఆపె జనకుఁడు, కదీస్కారుఁడు మహా పద వాఁతఁ బడియుంట మఱచితివా?

“హా! మఱవలేదు. కదీస్కారుఁడు క్షేమముగ నుండుగాక.”

“కాని, కాల మతిక్రమించుచున్నది—గడువు సన్నిహితమగు చున్నది. జులేఖా హృదయ మెటులుండును?”

“అర్థా! మన మీ విషయ మింత బ్రసంగింపవలదు. దయా మయుఁడగు అల్లా మనకుఁ దోడ్పడునని విశ్వాసబద్ధులమై యుందము. మఱియు, నీవీ సాయంసమయము నుఖముగ వెడలబుచ్చ నపేక్షింతువు గదా.”

“ఔనాను—విందు సేయఁ దలపెట్టితి. నాకు వజీరు పదవి లభ్యమగుటయేగాక—”

“ఇతరసన్మానములు గూడ వడసితినంటివి!”

“ఔను. ప్రశంసనీయుండగు నీవంటి మిత్రునిముందు నాకు రహస్యము లుండవు. కాని, నే నిప్పు డిప్పుడె చెప్పగడంగితిగదా— నీ చర్యలు రహస్యభూయిష్టములు—”

“ఆర్యా! నా వృత్తాంత మెరింగించియుంటిగదా. మదీయ నామధేయము ఖలీలు—వంతనామము ఊస్మాను—”

“అగుగాక—నే నన్యభా భావించితి—చిత్త మనుమానమున కధీనమాయెను—కానిమ్ము. నీ చరిత్ర మింకొకవిధంబగునేని, ఇక మఱుగుపడజాలదు—అట్టి యవసర ముండనేరదు. ప్రకృతము గమనింపుము—నీ మందిరము బ్రవేశించుటకు మూడు నాలుగు కారణములు గలవు. నొక దిగినంతనే రాజదూత ఎదురై నాకు వజీరుపదవి లభించె నను శుభవార్త తెలియఁబడుచెను—అయ్యది నీ కెరింగించుట యొకటి: విందునకు నిన్నాహ్వానించుట రెండవది— ఈ విందునకుఁ గారణము మంత్రిపదగ్రహణమేగాదు—మఱి—మఱి—”

“మఱి యితరకారణములుగూడ లభ్యమాయెగదా!”

“ఔను. కాని, నిన్నుఁ గాంచుటకు మఱియొక కారణము గలదు. అసాధారణరాజసన్మానమునకుఁ బాత్రుఁ డగువాని కొకింత వివేక ముండుగదా. ఐనను, ఒకానొక ప్రధానవిషయముగుఱించి నీతో నాలోచింపవలయు—నీ హిత మావశ్యకము—తీవ్రబడుచుంటిఁ గాబోలు. మదీ యాగమనమునకు మఱియొక్క హేతువుగలదు. ముందయ్యది వివరింపవలయు.”

“ఆర్యా! వివరింపుము.”

“మిత్రమా! నీను సైన్యనమేతుండనై యరుదెంచుచుండినవార్త నాలించినంతనే జనీజరీలు భయవిహ్వలులై లోబడుటచే బాదుషా వ్హారు నాకు వజీరుబిరుదము దయచేసిరి. నీ వొనరించిన సాహాయ్యము

మఱవలేదునుమా! ఐనను, నీ వతివిసయమున మఱుగున నుండిన
కారణమున, సఖిలసన్మానములను నేనె గ్రహింపవలసినవాడ
నైతిని.”

“ఆ సన్మానములు నిన్ను సముచితముగ నాశ్రయించియున్నవి.”

“మఱియు, నేటి రవ్యసువ్యవహారమునందు గడుప్రశంసనీయ
ముగ మెలంగితివిగదా. నీదు వివేకము ధైర్యస్థైర్యములు, కార్యదీక్ష
కార్యదక్షత, స్వార్థత్యాగము, ఔదార్యమును గేవలము నిరుపమాన
ములుగదా. మిత్రమా! మదీయకృతజ్ఞతను, గౌరవమును, అభి
మానమును ఎట్లు వెల్లడింపఁగలనో నీవే యెఱింగింపవలయు. నే
జేయఁగల ప్రత్యుపకార మెద్ది?”

“నాకై ఎన్నఁడు నర్థించువాడఁగాను; ఐనను, అర్థింపకుండ
లబ్ధమగునపుడు, నిరాకరించువాడనుగూడఁగాను. ఏమన, నా కట్టి
యవసరము లేకున్నను, మఱియొకరికి అక్కఱకువచ్చుగదా”

“మిత్రమా! నీ యభిప్రాయ మేమి?”

“రాజా! గమనింపుము. నా కొక వరము బ్రసాదించువు—
నీ యభిప్రాయ మయ్యదె గదా?”

“ఔను.”

“వరము దప్పక పరిగ్రహింతును. నాకొరకుమాత్రము గాదు.
దాన, గేవల మొక యపరిచితుఁడు సుఖింబందినను, ఆ లాభము
నాకుఁ గలిగినట్టులే సంతసింతును.”

ఖిలీలుని పలుకులు పాపాకు దుర్గాహ్యము లాయెను. దిగ్భ్రమ
చేతస్కుఁడై, ఆతని మనోరథ మేమియో తెలుపవలయునని
మహమ్మదీయప్రభువు కోరెను. ఖిలీలుఁ డాలోచనాపరుఁడై యిట్లు
లనెను.

“నే నేమి కోరవలయునో నాకే తెలియకున్నది—ఇంకను ఆలో

చింపలేదు. ఒక నిమిషము విచారించెద—ఏమికోరవలయును—
నాకేమి కావలయు?—”

“సునర్ణము గావలయునా?”

“వలదు.”

“వెడలిన చారులరు దేహమున్నె నాపుత్రికలను గ్రీకుల కొనంగ
వలయునా?”

“వలదు. యుక్తాయుక్తము లరసి మెలంగవలసిన యవసరమున
నీచే నట్టి యకార్యము జేయింపజాలను.”

“తాను తత్త్వము సమ్మతింపవలయునని జాలేఖాజనకుని పేర
వ్రాయుదునా?”

“వలదు. ఏమన, స్వాతిశయమైన నగుగాక—నాదు గుణము
బురస్కరించుకొనియే ఆకన్యారత్నమును వడయజాలుదునని విశ్వ
సించువాడ.”

“అల్లా! నాకుఁ గల యోచనా సామర్థ్యమంతరించినది.—మఱి
యొక ఊహ పొడమకున్నది. ఏమైనను, మదీయానందమయ కృత
జ్ఞత వెలిబుచ్చవలయు—కాన నీవరంబెద్దియో తప్పక వినవలయు.”

“అట్టులే యగుగాక—ఇట్టి సమయమున నాచిత్తమున నే తలం
పుదయించునో, అయ్యదె కోరువాడ. పాపా! పురుషులకంటె స్త్రీ
లధికముగ దురాచారములకుఁ బాల్పడెదరు. కావున, నేఁగోరున
దేమన,—నీయింటి కాంతలు, తప్ప—నీదు దారాపుత్రాదులే గాక
మేనకోడలు గూడ దప్ప—మఱియొక కాంత—ఎక్కువ తక్కువలు
పాటింపరాదు. కోరు మొదటి వరము బ్రసాదించునని అల్లావారి
తోడుగా బ్రమాణముచేయుము. చాలు.”

“మిత్రమా! నీకోరిక కడు చిత్రము: ఐనను, నీచర్యల సరయు
చుంటి. గాన, నక్కజపడరాదు. అట్టులే తప్పక ప్రమాణము

చేయుచు—ఏమని? నాయంటికాంతలు తక్కు మఱియొక వనిత, ఎక్కువ తక్కువలు బాటింపక, కోరు మొదటి వరము నల్లవారి సాక్షిగా నొనంగుదును!”—

ఖిలీలుడు సంతసించి సమయభంగ మొనరింపరాదని పొచ్చు రించెను. దల్లిబను పాపా సహజావేశమున బునఃపునః ప్రమాణము లాచరించి ఇట్లులనెను.—

“మిత్రమా! మదీయాంగనాజనంబులకు నీదు వరమన్వయింప కుండుట మేలాయెను. ఒకానొక విషయమున నాయధ్ధాంగి ఇస్మిల్లా ఒక వాంఛ బురస్కరించుకొని నన్ను బాధింపఁగలడు—ఆవిషయ ముననే నీహితము ముఖ్యముగఁ గావలయును.”

“పాపా! వయోవృద్ధుడవు నా కంటె సనుభవజ్ఞుడవు—నీకు హితము సేయఁజాలనని వెఱచువాడ. ఐనను, నెలవిమ్మి.”

“అట్లు లాడకుము. నీబుద్ధి వైభవమపూర్వము, అమోఘము. మిత్రమా! గమనింపుము. నేఁ గాంచిన సన్మానము కేవలము వజీరు పదవియే గాదు. లోకపాలకులగు పాదుషావారు అపూర్వ సౌందర్యవతి గళాధరీణయునగు దమ యనుంగు బుత్రికారత్నము ఫతేమాను వివాహమాడవలయునని గూడ వర్తమానమందిరి!”

“పాపా! కానిమ్ము ఇందు నాయాలోచన కేటి యవసరమో తెలియకున్నది.”

అట్లు పలుకు ఖిలీలుని వంక సపరిశీలనముగా పాపా తిలకించెను. కాని, ఆతని వదనమున నేభావమైనను ద్యోతకము గాక కడు నిశ్చలముగనుండెను. పాపా వృత్తాంత మాలించినంతనే ఆవీరు డభి నందన పూర్వకముగా శిరము వాల్చెను. పాపా మగుడ నిట్లు పలుకఁచొడంగెను,—

“పాదుషావారి పుత్రికారత్నము నెన్నడు గాంచి యెఱుంగను.

ఐననేమి—ఆకస్య అపూర్వ మనోహరాంగియు ప్రతిభాశాలినియు గావలయు; ప్రాయమిరువది మూడేండ్లట. మిత్రమా! నేను నిక్కముగ ధన్యుడ గదా—రాజోద్యోగికి—అందు భార్యా సమేతుడై, యుండువానికి పాదుషావారు స్వీయపుత్రికను, స్వీయసోదరినైనను ఒసంగజూచుట అసాధారణము. నేనట్టి యపూర్వ సన్మానమునకుఁ బాత్రుడనైతి. మిత్రమా! వివాహానంతరము ఘతేమా రాజపుత్రి మదీయగృహంబునకెల్ల రాణియగు. నాభృత్యులు, నాయుంటనుండు సంతకాలము నాదు బిడ్డలును, మదీయప్రియపత్ని ఇస్మిల్తాయును మాజాదీకి లోబడి మనవలయు. ఇట్టి యాచరణము సాంప్రదాయ సిద్ధము. కాని, ఇస్మిల్తా ఎట్లు సహింపఁగలదు? నే నీసమాచార మెఱింగించు సంతనే ఆహేమగాత్రి దురంత శ్రోధఘూర్ణమాన మానసయగును. మిత్రమా! నాయుంట నామాటయే శాసనమగుట నిక్కము. దారాపుత్రులైనను కాదని ఎదురాడ సాహసింపనేరరు. కాని,—కాని, మదీయవృద్ధయాపహరణ క్రియాదక్షయై, అమితా శంఖప్రదాయనియై విరాజిల్లు సుందర తరళ నయన అవిరళ బాష్ప వారి మున్నీరై స్రవింప, మంజులకలస్వసంబున విలపించినచో, దుస్సహము గదా.”

“కాని, నే నేటి సాహాయ్య మొనరింపఁగలను?”

“నాకును దెలియకున్నది. కాని, కాని—నామానసమునఁ దోచునదేమన—ఈసమాచారము ఇస్మిల్తాకు నీవే ఎఱింగించిన—”

“పాషా! నేనా!—”

“నీవేల ఎఱింగింపరాదు? అస్పదీయ భగినీ పుత్రికాహస్తగ్రహణ మొనరింప నుంటివి గదా!—అన్యుడవుగావు—నీవు వలదనుటచే నీవిషయము నాభార్య కెఱింగింపలేదు సుమా. మాటలయందు నీకుఁ గలనేర్పు నిరుపమానము. కావున నీవు పరిస్థితులు వ్యక్తీకరించి, వాద్య

లాట అనంబద్ధము, అవివేకము, నిరర్థకము.—కానఁదాన కారణముగ గంటకము పడక, నాయానందమున కంతరాయము గల్గింపక, నము చితముగ సరసముగ మెలంగవలయునని హెచ్చరింపుము.”

“రాజా! నీవంతగఁ జెప్పనపుడుఁ కాదనఁజాలను. మఱియు నేనర్థించిన వరము తప్పక ప్రసాదించునని—”

“మిత్రమా! ఆడితప్పువాడగాను.”

“నే నిదె నీ యాదేశ మాచరింతు. ఇస్మిల్లాదేవి సమక్షమునకు పత్నీరము బోవువాఁడ. అమీనాను రావింపుము—ఆదాసి నాకు త్రోవ సూపును. మఱియొకటి—ఆ సాధ్వీమతల్లి శీలమునకుఁ గళంకము వారయరాదు—కావున, నేను బ్రసంగించునంతకాలము అమీనాద్వారమున నిలిచియుండవలయు.”

“అట్టులే యగుగాక. నీ వొనరింపనున్న మహోపకారమునకు ముందుగ వందనము లాచరింపనిమ్ము. మిత్రమా! పోదము, లెమ్ము”

పాషా ఖలీలులు లేచి అవ్వల కేగినంతనే పరిచారిక గోచరించెను. పాషా ఇట్టులనెను.—

“అమీనా! నీ దేవిమందిరమున నీ మహనీయుని బ్రవేశపెట్టుము. ఒకానొక ముఖ్యవిషయ మీతఁడు నివేదించును. నీవు ద్వారమున నిలిచియుండుము. దేవి గుణము నే నెఱుంగనిదికాదు. అట్టి పతిభక్తి పరాయణ, అట్టిసాధ్వీ, అట్టి శీలవతి ఎందును గానరాదు—వనితా జనంబునకుఁ దలఘానికమని చెప్పిన నతిశయోక్తికాదు. ఈ వీరుఁ డన్ననో—ఆదర్శపురుషుఁడు. ఐనను అంతఃపుర పవిత్రతకుఁ గళంక మాపాదించు నపవాదులకుఁ దావీయరాదు.”

దల్తబను పాషా తోడనే వెనుదిరిగి, విందున కావ్యనించుటకై గ్రీనుల మందిరములవంకఁ బోయెను. అమీనా ఖలీలులు ఇస్మిల్లా ఇగారము జేరఁబోయిరి. తన యేలికసానితో ఖలీలుఁడు మాట్లాడ

వలసిన యవసర మెద్దియో దానికి స్ఫురింపకుండెను. కాదు, కాదు ప్రభువత్తితో ముచ్చటించు నవకాశ మలవడుటకునై ఈతరుష్క యువకు డేదియో మాయోపాయము పన్నియుండునని ఆమె యను మానించెను. కాని, దాసి ఖలీలుని బ్రశ్నింపలేదు, ఆతఁ డేమియు మాటాడలేదు.

ప్రభువత్తి మందిరశ్రేణి డాసినంతనే, ఖలీలునడుమ జొరబెట్టి, అమీనా ద్వారమున నిలిచిపోయెను. ప్రభురాణి ఎటులుండెను? నౌకావిహారానంతర మాకోమలాంగి వననంబులు మార్చి, మేల్లు కూలములుదాల్చి, నిజమంది రాభ్యంతర రమణీయ మృదులతల్ప మున నముజ్వలరూప వైభవంబున విరాజిల్లుచు, గడునోయ్యారముగ వ్రాలియుండెను. ఖలీలుని హృదయము నిశ్చలముగనుండెగాని, లేదేని, ఆనవమోహనాంగి యపూర్వవిలాసము గాంచి తప్పక భ్రమించి యుండెడివాడు. హృదయాపహరణ మొనరించి ఇంకను దవ్వు దవ్వులనుండి ఖాలీలు డాకస్మికముగ గోచరించినంతనే, ఆమద వతి నుందరాధరమునుండి విస్తరమానందార్ధము వెలువడెను. అంతలో నమీనా అనన్యకరముగ గోచరించుటచే, నాకాంత నిజ హస్తచాలనమున నవ్వలకు బొమ్మని ఆజ్ఞాపించెను. తత్క్షణము ఖలీలు డిట్లు వారించెను—

“వలదు! పాపా యనజ్ఞ అగుటచే నేను రాజాలితి—అమీనా గూడ నిందుండవలయుననియే ఆజ్ఞ—ఆద్వారమున మాత్రము వేచి యుండును. పాపా ఏక్షణముననైన రాగలడు.”

ఇస్మిల్లా నుందర మధురాధరములు దుస్సహంబగు విసువుచే జిన్నవోయెను. కట్టెదుటనున్న మోహనాంగునిపైఁ బ్రశ్నపూర్వక విలోకనంబు జయ్యనబఱపి, అంతలోఁ దెలివొంది, మందహాస మొన రించి, ఇట్లు గుసగుసలాడెను—“మోహనుడా! ఇయ్యది నీ పన్ను

గడ కావలయు—కాదా?—ప్రత్యేకకార్యార్థ మరుదెంచితివి!”

ఖలీలుడు గూడ దత్తమయోచితే హీనస్వరంబుననే యిట్లు బదు లాడెను.—“విషేషధము సిద్ధము. తత్సంబంధ వస్తుసంగ్రహణ మొనరించి, శుద్ధపఱచి, సర్వము సిద్ధమొనరించి భవదీయ దర్శనం బెట్టులగునో యని విచారింపుచుండ, పాపాయే యరుదెంచి నాపై నొక కార్యభారమువైచి—”

“కార్యభారమా! పాపా — సిన్ను—నా చెంతకు—నంపుటయా?”—ఇస్మిల్లా సహజముగ నహీన సంభ్రమాకుల మానస ఆయెను. తదుత్తరక్షణముననే అఱిచ్చపాటంతరింప, నాక్లాంత సుందరవదనము నిరవధిక మధురమందహాసభాసురమాయెను.—తెలిసె! తెలిసె! నన్ను గాంచు నిమిత్త మీ తంత్రము పన్నితివి—”

“ప్రియా! నేఁ జెప్పనది సత్యము. దల్తబను పాపా వజీరు బిరుదము గాంచెనని వినియుందువు గదా?”

“వినియుంటి—చారుఁ డిప్పుడే యరుదెంచెను—ఈవార్త మందిరమునం దంతటను వ్యాపించెను. పాపా అమితోత్సాహపరుడై గొప్ప విందునేయ సమకట్టి రాజధానికిం దన భటులనంపెను.”

“నా మిత్రులు నేనును గూడ నాహ్వానింపఁబడితిమి. నీ వొక విషయ మెఱుంగవలయు—దల్తబనుపాపా మేటి నూతనాధికార ధారేయుండగుటయేగాక—”

“మఱియేమి? ఇట్టి దీర్ఘోపోద్ఘాతము శుభనూచకముగాదు” — అమె స్వరము మఱియు మందమాయెను—వస్త్రేనను, నాకేమి?—నీకేమి?—మన మిరువురము దలంచునపుడు సౌఖ్యార్థ వనిర్మగ్నులమై యుండఁజాలు దివ్యోషధము కలదుగదా! ఇంక నీదుసందేశము వినిపింపుము.”

“నీ పలుకు లాలించినపిమ్మట నేను పరిభ్రమించుట యనవసరము.

విషయము సత్వరము నివేదించువాడ. పాదుషావారు తమ పుత్రికను పాషాకు భార్యగా నొసంగువారు.”

ములుకులుబోలు నా పలుకులు వీనుల దాకినంతనే ఆ జారిణి సుందరవదనము భయానకమాయెను. అది యొక్కక్షణికము. ముఖ మండల మంతలో నిందాగర్భిత మందహాసనిలయ మాయెను. తదేహ్యభావము గూడ తక్షణమంతరింప, వదనము భాసురమై మధురమోహించితమై దర్శనీయమై యొప్పారెను—“సుందరాంగా! మనకీ విచార మేల? మనము తలపెట్టినకార్య మెంత శీఘ్రముగ నొనరింపవలయునా అని మాత్రము చింతింపవలయు.”

“అత్యాతురము వలదు. దాన మన మపాయముపాలగుదుము. సుందరీ! ఈ యాషధము బరిగ్రహింపుము—కడుభద్రముగఁ బ్రయోగింపవలయునుమా.”

తత్పదార్థగ్రహణ మొనరించునెడ నా కామిని సుందరవదన మండలమున మగుడ వికారభయానక మేఘముఁ బరుగిడెను.— “పాషా ఎంతకాలము జీవించును—ఒక వారముతో నమాప్తి యగునా? మోతాదు ఎంత?”

“గిన్నెడు మధువునకు ఒకలవంగయంత చాలు. ద్రాక్షరసమేయను నియమములేదు—ఏ పానీయమైననునరె.”—అట్లు బదులాడు ఖాలీలుడు చివాలునఁ దనమోము ద్రిప్పివైచెను. కారణ మేమన, వనితారూపధారిణియగు ప్రభువత్ని దుష్టనంకల్ప మంత దారుణముగ, దుస్సహముగ నుండెను. ఆ సాధుశూరునివదనమునఁ దద్భావము ద్యోతకమాయెను. తదవసరదుష్టావేశమున నిస్సెల్లా ఆ విషయము గమనింపలేదు.—

“మనోహరా! ఎనిమిది దినములలో నీ దురవస్థ తీయును. అనంతరము ప్రేమధన సాధ్యములగు సర్వస్థుంబులను మనము

హాయిగ ననుభవించ వచ్చుగాదా! కాని, ఈలోస, సుల్తాను పుత్రికా విహహము తటస్థిమగునేమొ. ఒక వేళ తటస్థమగునేని—ఎట్టుల గును?—వివాహ మసంభవమని విశ్వసింపుము!”—అమె వీక్షణములు భావగర్భితముగ నుండెను.

“కాంతా! నా సందేశ మింకను గలదు. పాపా భావిభాగ్యోదయాభివర్జన మొనరించుటకు మాత్రమె నేనేతేరలేదు.—ఈ పండుగ సమయమున నీవు విచారమేఘాచ్ఛాదిత వదనవై యుండక, మంద హాసముదాల్చి సౌమ్యముగ నుండవలయు—”

“నుందరాంగా! నీకాభయంబు వలదు. దశాధిక మనోహరా కారము వహించి కడు ప్రశంసనీయముగ మెలంగుదు. నా మగని హృదయము దప్పక రంజింపజేయుదు—ఎంతకాలము? ఈ పిశాచము కొలఁది దినములలోఁ దొలంగు గదా!”

“నేనిక్కఁ బోవలయు. నా కొఱకు పాపా నిరీక్షించుచుండును.”

“ఒక్కమాట—క్షణము తాళము. నీ హృదయమునుండి జలేఖా పూర్తిగఁ దొలంగెనా? ఇక నేనే భవదీయ హృదయైక రాణి నై యుందునా? సంశయము లేదు గద!”

“తరుణీ! నీ కావంత వలదు. నా ప్రవర్తన మెట్టులున్న నేమి—నిష్కారణానుమాన తప్తపుగాక, దృఢవిశ్వాసబద్ధవై, నిశ్చలచిత్తవై యుండుము. ఇక్కఁ బోవలయు: విందుసమయమున మఱల గలయఁ గలము.”

ఖలీలుడు తోడనే దిగ్గున లేచి, అవ్వలకుఁ బోయెను. అచట వేచియుండిన అమీనా ఆతని వెంబడించెను. దల్తబనుపాపా అత్యా తురముగ నిరీక్షించుచుండెను. ఖలీలుఁ డరుడెంచి, స్వీయసందేశ పరిణామము తెలుపఁదగు తెఱంగునఁ దెలిపినంతనే, తురుష్కప్రభు వానందవరవశ్యుడై, సముచితభాషణంబులఁ దన కృతజ్ఞత వెల్లబుచ్చి,

వెండియు నిట్టులనెను—

“మిత్రమా! నేను రాజధానికి సత్వరము బోవలయు—పాదుషా వారి చారుడు మఱియొకఁ డరుదెంచెను. నేను శుద్ధాంతముజూచ్చి మాజాదీని సందర్శింపవలయు; ఆ పికవాణి అర్ధ) ప్రవాళసన్నిభాధరములు కంపింప నిజ మనోసమ్మత మెఱుకపఱచును. అమూల్యో పాయసంబులు కొనిపోదును. అతిథు లరుదెంతురు గాన రెండు గంటలు మించకుండ మగిడి వత్తును.”

సార్వభౌమ కుమారీ కరగ్రహణోత్సాహియగు పాషాకు శుభంబగుగాక యని ఖలీలుడు దీవింప, నాతఁడు నిష్క్రమించెను. తోడనే, ఖలీలుని వదనమున సమితానవ్యమును విజయోత్సాహమును బొడనూపెను. అనంతర మాతఁడు తన గ్రీకు మిత్రులనుఁ జేరఁబోయెను. మిత్రులు మువ్వరు రెండుగంటల కాలము పరస్పర సంభాషణంబుల వెడలబుచ్చిరి.

రేయి తొమ్మిదిగంట లగుడు, పాషా భటుఁడొకం డరుదెంచి ఖలీలుని నిజ ప్రభు సాన్నిధ్యమునకుఁ తత్క్షణము గొంపోయెను. పాషా రాజధానినుండి అప్పుడె యరుదెంచియుండును. ఐన సంతటి తత్వరంజేల?

దల్చునుపాషా యవస్థ విపరీతముగ నుండెను. అన్యజనా సాధ్య రాజ సన్మానార్హుడై అమితోత్సాహ వికసిత వదనముడై వెడలిస యదృష్టవంతుఁ డీ సమయమున నుత్సాహరహితుడై విషాదమయముకుళితవదనముడై రూపొందిన దీనత్వమువలె నుండెను. ఖలీలుఁ డభిమాన పురస్కరముగ నేమి సంభవమాయెనని ప్రశ్నింప, నాతఁడు మోమెత్తి ఉన్నరని నిట్టూర్పువిడిచి యిట్టులనెను—

“యువకుడా! నిన్ను గాంచి, మదీయ శ్రేయోభిలాషియగు దేవత వని భ్రమించి, సంతసించితిని—ఇప్పుడో! అహిత మూడరించు

దుష్టగ్రహంబవని భావింపవలయు—నా యభిప్రాయ మేమన, నీవను నట్లు నీవు సిక్కిముగ కార్మినియాదేశస్థుమగు ఊస్మానువంశములోని వాడవే యైన సుమా.”

“నేను సిక్కిముగ ఖలీలు ఊస్మానుడనె. కాని, నేనింతలో నీయభిమానమునకు దూరము కానేల?”

“ఖలీల్ ! సరి—నావివాహమింక సరి ! పాదుషాపుత్రిక ఉన్నను, లేకున్నను నాకు ఒక్కటె.”

“రాజా! ఇంతలో నెట్టి విఘాతము సంభవమాయె? — ఏమాయె?”

“ఏమాయెనా?—జగన్మోహినియగు పాదుషా పుత్రిక మంద హాస విరాజిత ప్రసన్నాననయై సుస్వాగతమొనంగి తప్పక నన్ను వివాహమాడునని రాజభటుడు త్రోవపొడుగునను జెప్పెను. ఆశా పరుండనై నేను పాదుషావారిని సందర్శించి, నేగొనిన ఉపాయసంబులు సమర్పించితిని. సార్వభౌముడు మందహాస మొనరించి తన తనయను రావించెను. నవలావణ్యరాశియగు నాబాల తారకాగణ మధ్యస్థ చంద్రరేఖవలె నిజపరిచారికా నికర పరివృతయై యరు దెంచెను. పాజాదీ మేలు మునుగు ధరించియె యుండెను; ఐనను అపూర్వ సుందరాంగియని వ్యక్తమాయెను. పాదుషావారు తోడనే తమ సేవక బృందంబుతోబాటు వెడలిరి. ఘతేమా పరిచారికలు రెండు బారులు కట్టి కొంతదవ్వున నిలిచియుండిరి. కావున, నేను పాజాదీతో సేకాంతమున నుంటిననియే చెప్పనగు. ఆ ముహూర్తమున నాహృదయ మెటులుండెనో వర్ణింపజాలను. కాని, నేను విపరీతాశోత్సాహ వ్యగ్రమనన్ముండనై కట్టెదుటనున్న దివ్యసుందర విగ్రహము మ్రోలమోకటింపబోవ, నాపికవాణి వారింది, ఆమెయే మోడజీతెను!”

“వాంఛారహితుండ నైయుండ, వరము గోరవలయునని నీవె నన్ను బలవంత మొనరించితివి. ఆక్షణముతోఁచినదానిని గోరితి—”

“అయ్యదె నాకుఁ బ్రాణసంకటమాయెను—జగదైక సార్వభౌమ పుత్రికను గోల్పోతిని! ఆ హేమగాత్ర అవిరళ బాష్పబిందు ముక్తా ఫలమాలికా విరాజితవదనయై మధురకలస్వనంబునఁ గడు దైన్యముగ బ్రార్థింపుచున్నను నిరాకరించి తత్కుండ్రీ కరగ్రహణ మొనరించి సార్థకజన్మండఁ గావలయునని కృతనిశ్చయుండనైన ముహూర్తమున నీవరము దయ్యమువలె దలపునకు వచ్చెను. నా యింటి కాంతలు తప్ప మఱియొకతె మొదట కోరు వరము బ్రసాదింపవలయునని నాచే నమయము చేయించితివి గదా. తత్సమయబుద్ధుండనై చరించితి—ఫలేమాను గోల్పోతిని.”

“రాజా! లెస్సగ విచారింపుము. దైవవశమున నీ వ్యాపార మిట్లు పరిణమించినందులకు నీవు నిక్కముగ సంతసింపవలయు.”

దల్చబనుపాపా కొంతతడ వాలోచనాపరుడై, ఖలీలుని కేలు తేటాలునబట్టి ఇట్టులనెను.—

“మిత్రమా! నీపలుకులమోఘము. దురంతమగు నాశాభంగము కతంబున వికలస్వాంతుండనై ఏమియో అంటి — తమింపుము. స్వీయవచో విశ్వాస ఘాతుక పాతకంబు వారయకుండ మాట గాపాడికొంటి; పాదుషా పుత్రిక మనవి చెల్లించి అమితోపకార మొనరించితి. పర్యవసానము నిక్కముగ శ్లాఘనీయము. అనంత రము, పాదుషావారిని నందర్పించి, నాదు ప్రాయము దెలిపి, ఆమహా నీయుడు కినియకుండ సమాధానపఱచి, దుర్భరదుఃఖ ప్రకంపిత హృదయుండనై యరుదెంచితి. కాని, ఇపు డావంత తొలంగె; చిత్తము సహజోత్సాహపూరితమై, విందున కేతెంచు నతిధిజనులకు సముచితాతిధ్య మొసంగుటకుఁ దత్తరపడుచున్నది.”

అనంతరము విందు ప్రారంభమాయెను. సుప్రసిద్ధ పురుషపుంగువులు మాత్ర మాహూయమానులై యరుదెంచిరి. అపూర్వ రుచికర భక్ష్యపదార్థములన్నియు నాయత్తమాయెను. ఐహిక పియూష మనఁదగు మధువు సమృద్ధిగ నుండెను. క్రీమంతుఁడగు దల్తబను పాషా అమితోత్సాహపరుఁడై తలంచునపుడు వైభవమున కేమి కొడువ? భోజనానంతర మా ప్రభువు యథాప్రకారము ఖిలీలుని గాంచి యొక కథ సెప్పవలయునని కోరెను.

ఖిలీలుఁ డందులకు సిద్ధముగనే యుండెను. మఱియు, పాదుషా వారి తనయను వివాహమాడవలయునని కొండంత యానతోఁ బోయి వివరీతముగ భగ్నమనోరథుఁడై యరుదెంచి డిల్లవడియున్న ఆహతభాగ్యుని చిత్తమున కుల్లాసము గల్గింపవలయుననియు నెంచి ఖిలీలుఁ డొక యపూర్వ దీర్ఘగాథ వినిపించెను.

30

మ అ త లు పు.

ఈకథ మిగిలినవానికింటఁ గడు దీర్ఘతరము. కావున నొక్కరేయిలో ముగియలేదు. ఈసమయమున గత విషయానుక్రమము గమనింపఁదగును.

తన రాజధానియందు నిరంతరము జరుగు నిగూఢతర ధారుణ సరమారణ పరంపరఁ గాంచి భయభ్రాంతుఁడై పాదుషా యగు మూడవ సలీము నగరరక్షకుఁడగు కదిస్కారుని రావించి, ఎనిమిది దినములలోఁ దద్భయానక రహస్య విచ్ఛేదన మొనరింపవలయు ననియు, తొమ్మిదవ దినన ముదయించునరికి కృతకృత్యుఁడు కాఁడని

శిరచ్ఛేద మగుననియు కఠినముగ క్రూరముగ శాసించి యుండె గదా.

తత్ప్రథమ దివసానసాన సమయముననె మన ఖలీలుడు కాఫీ మందిరముజొచ్చి, జూలియను లూకాసులను గాంచి, వారి సాహాయ్యమున దల్తబనుపాషాయొక్క జనానాయందుఁ బ్రవేశించెను. అట్టోమను సామ్రాజ్య నిర్మాతయగు ఊస్మాను విపరీత స్వప్నముగాంచి సుందరాంగియగు మల్ఖటను జెట్టిపట్టిన గాఢ నాఁడే ఖలీలుడు వినిపించెను.

సెర్వియను రాయబారియగు మిలోషుని కథ రెండవ సాయంకాలమునను, సిరిబరుని కథ మూడవ దివసమునను, రెండవ మహమ్మదు సుల్తాను కాన్స్టాంటు నగరము ముట్టడించిన కథ నాల్గవ సాయంసమయమునను ఖలీలుడు వినిపించి శ్రోతల నానందపరచుట నొనరించెను. చతుర్థ కథానంతరమే జనీజరీ విప్లవ ముప్పతిల్లుటయు, ఖలీలు డద్దాని నతిసుభువుగా నతి శ్లాఘనీయముగ నడంచుటయును సంభవమాయెను. ఐదవనాటి సాయంకాలము గులాబీ పండుగ, తదనంతరము భయానక పరిణతమగు హెలీనా జిజీముల ప్రణయ కథా శ్రవణమును ఆయెను. ఆఱవదినమున బహుళ విషయ ప్రభవకారణ భూతము : బాస్వరను జలవిహారము, ప్రచండ చోరశిఖామణియగు మనిలుని చిత్రకథాశ్రవణము—ఇయ్యది ఆఱవ కథ—, లూకాను కథ, రవ్యను నౌకా కథాకలాపమును తటస్థమాయెను. ఖలీలు డాసాయంకాలమే ఏడవకథ ప్రారంభించెను. అయ్యది కడు దీర్ఘమగుటచే నేడవదినమునంగూడ ముగియక, ఎనిమిదవ దివసము సాయంకాలము నమాప్తమాయెను.

కథ ముగియునరికి రేయి పదిన్నరగంటలాయెను. దల్తబనుపాషాయథాప్రకారము కథావిమర్శన మొనరించి, ఖలీలుని నముదిత

మ్ముగ నభినందించి, వారలకు సెలవొసంగెను. వజీరు పట్టభద్రుని భార్యయగు నిస్మిల్దా తదధికారగౌరవము పురస్కరించుకొని తననంది రమునుండి ముందుగ నిర్గమించెను. జులేఖా ఖాలీలాది మిథునము లావెనుక లేచిరి. దల్తబనుపాషా కృపాయత్తచిత్తుడై కొంతతడ వంద వేచియుండెను. ఆ కారణమునఁ బ్రణయపూరిత హృదయాలగు యువకులు తమతమ ప్రియురాండ్ర శ్రేవణమున డెండు సరసంపు మాటలాడి వెడలుట కవకాశ మాయెను.

కాని, గుణరాశియగు జులేఖా యవస్థ ఎటులుండెను? ఆ సుధా కరాసన చిత్తము చింతా సంభరితమై యుండెను. అన్యథా ఎటు లుండును? ఏడు దినములు నిరర్థకముగ గడచిపోయెను : ఎనిమిదవ దినముగూడ సతిక్రమించెననియే చెప్పఁదగును : ఇక సర్వజన హృదయరంజకుండగు దినకరుఁ డుదయించునంతనే, దుర్భర నగం రక్షణ ధూర్వహకుండగు కదీస్కారుఁడు స్రూరపాశ ప్రవీడితకంఠుడై ధారుణముగఁ దెగటారవలయు! జులేఖా కేసలము విశ్వాసరహి తయై నిరంతర నిరాశార్జవ నిర్మగ్నయై యుండలేదు : చిత్త మొకా నొకాశాధీనమై యూడుటచేనాకోమలి ఇంతదనుక నిబ్బరముగనే యుం డెను. ఐనను, కాల మతిక్రమించెను. హత్మారహస్య మింకను దెల్ల మైనట్లు తెల్లము కాదాయెను. కావున తన హృదయాధినాథుండగు ఖాలీలుని గాంచినంతనే అయ్యబలామణి నిజవిశాల వీసీలనయన నిర్గతాతుర వీక్షణములం దన హృదయాందోళన మర్థిమెయి వెల్ల డించెను.

హైరిణియుగు ప్రభువత్ని ఆ తావున లేకుండుట మేలాయెను. ఖాలీలుఁడు తన ప్రియంగనను జూసి “ప్రేయసీ! భయము వలదు!” అని శ్రవణమున హేచ్చరించెను. తోడనే ఆ కన్నీయ వదనము వికాసవంతమాయెను : మనస్కధుని చాపమువలె మనోహరముగ

నమరియున్న సుందర వక్త్రమున మందహాసము తాండవించెను. ఆర్ద్ర ప్రవాళసన్నిభాధరము లొకింత వీడ, దంతములు విమల ముక్తా ఫల సాదృశముగ దీపించెను.

“సుందరీ! భయముడిగి, ఎప్పటియట్లు నన్ను నిశ్చయించి నిశ్చల చిత్తవై యుండుము.”

ఖలీలుడు మగుడ నట్లు హెచ్చరించెను. జులేఖా విశాలనయన దళమ్ము లధిక కృతజ్ఞతాభరమ్మున నవసతము లాయెను. తదవ సరానందోద్భూత దీర్ఘనిశ్వాసము కతంబున నామేల్బంతి నిబ్బరంపు టురము మనోహరతరంబుగ నుప్పొంగెను.

ప్రణయినీ ప్రణయు లంత నొండొరుల నెడబాసిరి. పాపా యంత నరుదెంచి ఖాల్లీలాది యువకులను వారి సుందరములకుఁ గొంపో యెను. జూలియను లూకాసుల స్వీయ మందిరాంతర్గతులైరి. ఖలీ లుఁడుగూడ నట్టులే నిజ గృహప్రవేశ మొనరించునను తలంపున నాతనికి దత్తబనుపాపా సగౌరవముగ సెలవొనంగి తాను సెలవు గైకొని వెడలనుండ, నా తురుష్కవీరుఁ డాతని వారించి ఇట్లు లనెను.—

“పాపా! నేనొక వర మర్థించువాఁడ.”

“అల్లా! వరమా! నీ వేమికోరినను, ఒసంగువాడనె. నీచర్య లద్భుతములు: నీ వొనరించిన యుపకారము నిరుపమానము: నీవ్రే లున విరాజిల్లు ముద్రిక అపూర్వ మహిమోపేతము—ఐనను, మిత్రమా! నీకొనంగిన తొల్లిటివర మెట్లు మదీయాశాసాధమును భగ్ను మొనరించెనో, ఎంత యపాయకరముగఁ బరిణమించెనో మఱవ జాలను సుమా.”

ఖలీలుడు సహజ నిశ్చలస్వరంబున నిట్లు బదులాడెను.—

“రాజా! పార్వభౌమ పుత్రికా సందర్శనము గుఱించి ప్రశంసించు

చుంటివి—నీ ప్రవర్తనము కడు సుదారవంతము, నిక్కముగఁ బ్రశంస నీయము. పాపా! వరమర్ధింపవలయునని నీవు బలవంతమొనరించుటచే నాకాముహూర్తమున స్ఫురించినదానిఁ గోరితిని : తద్వచోబంధనంబున నీవు ఫతేమా ప్రార్థన మన్నించి ఆ యువతీమణి కంతయేని యుపకార మొనరించితినని సంతసింపవా?”

పాపా ఏమనఁగలఁడు? అనంత భూమండలాధీశ పుత్రికా కర గ్రహణ మహాభాగ్యము పోయెగదా యని చిత్తము క్రాగుచున్నను, తురుష్కప్రభువు సంతసింపవలసిన వాడాయెను. ఖలీలుడు మగుడ నిట్టులనెను.—

“కాని, ఈవర మట్లు బాధాకరముకాదు. కడు సులభము. కదీ స్కారుడగు హనేను ఉడయమగునంతనే మిత్తివాతఁ బడకుండ నీ వభ్యంతరమందిరమున నొక గంటకాలము అల్లావారిని బ్రార్థింప వలయు : అనంతర మీమందిరమునకే రావలయు : ముఖ్యమగు సమాచార మొం దెఱింగించెద.”

“ఈమాత్రమునకేమి, తప్పక అట్టులే యొనరింతును. కాని, నీవు తెల్పు సమాచారమేమి?”

“ఇప్పుడు చెప్పఁజాలను. అట్టు లాచరింపుమని వేడుకొందును.”

పాపా యందుల కొడఁబడి వెడలెను. ఖలీలుడు సగర్వముగ నిట్టులనుకొనెను.—“ఈయుపాయ మమోఘము. ఈపాపానిజభార్య మందిర మొక గంటకాలము ప్రవేశింపనేరఁడు. ఈమహత్తరకార్య మీఁకఁ దీఱుఁగాక!”

ఏదవనాటి రేయి సిద్దీమస్రూను ఖలీలుని యనుచరులు పట్టుటయు, ఆ ముష్కరుడు వారిం దప్పించుకొని పాటుటయు సంభవమాయె నని పాఠకులు గమనింతురు గాక. తన భనాగారమునకుఁ గావలి యున్న ఆసిద్దీ విపరీతముగ సంతరించెనని ఆ సమయముననే పాపా

దారుణముగఁ దెలుసుకొనెను. అతఁడు తోడనే విశ్వసనియుండగు నేవకు నొకని నిజ నిజ్జేప సంరక్షణార్థము నియోగించెను. మఱియు, నాతఁడు దినంబులందు ఖలీలుఁడు కుడ్యాంతర రహస్యకవాటము జొర లేదు. ఆ రెండు సాయంసమయములందు నాతఁడు ప్రభుపత్ని మందిరప్రవేశ మొనరింపలేదు. ఎనిమిదవ దినమున నాతఁ డమీ నాను గాంచి ఎద్దియో నన్నయొనరించెను. అయ్యది తక్షణము ఇస్మిల్లాకు నివేదితమాయెను.

ఎనిమిదవ దినము సాయంకాలమగుడు, ఖలీలుఁడు కృతనిశ్చ యుడై, తోడనే దృఢభిత్తికాస్థగిత మార్గము ననుసరించి, సోపాన ములు డిగ్గి పరికింప నచట పాపాభటుడు కాన్పింపలేదు. వాఁడు తనగదియందు నిద్రించియుండునని గ్రహించి, మస్రూను నిరోధించి సంగ్రహించిన తాళము సాహాయ్యమునఁ దలుపుతెఱచి ఖలీలుఁడు పాపా యారామము బ్రవేశించి, తొంటియట్లు కొంతదవ్వరగి, మందుగుం డొకటి బలముగ వినరెను. చువ్వవలెఁ జువ్వన మిన్నం టిన ఆ గోళము నేలఁబడినంతనే తుపాకివలె మ్రోఁగెను. తోడనే, నదకుఁడు మఱి మువ్వరు భటులతోఁ బ్రత్యక్షమాయెను. ఖలీలుఁడు స్రశ్మింప, నదకుఁ డిట్లు విన్నవించెను.—

“దేవా! మస్రూ పట్టువడెను!”

“పట్టువడెనా!”

“చిత్తము. వాఁడు మా యధీనమై మూడుగంట లాయెను. ఆ దురాత్ముని వెంటనే భద్రముగఁ జెరయందుంచితిమి. ఏబది మైళ్ళదూరమున వాఁడొక గుహయం దడఁగియుండెను. ఈ యను చర్యల సాహాయ్యమున బాడలుదీసి అరయఁజాలితిని.”

“నదకా! సంతసించితి. నీ వొనరించిన యపరాధము చక్కగ నవదించుకొంటివి. నేరము క్షమించుటయె గ్రాక బహుమానము

గూడ నొనంగుదును. నీవు కొనితెచ్చిన మందులచే గార్యము చాల నులభతరమైనను, ఈ మస్రూ మన యధీనుడగుట కడుంగడు క్షేమ కరము : మదియాశయము పూర్తిగ ఫలించును.”

నిజమనోగత విషయము వెలిబుచ్చుట ఖలీలుని స్వభావమకాదు. నిజపరిచారక వచనశ్రవణ సంజాతోత్సాహతమకమున నామాటల ప్రయత్నముగా వెలువడెను. ఇక మఱి కాలయాపన మొనరింపక, ఆభటులం దన వెంటబెట్టుకొని, ఖలీలుడు తానరుదెంచిన ద్వారము నుండి పాషా రహస్యమందిరము జొచ్చెను. తోడనే ఖలీలు నాజ్జు చొప్పున వారు తమ కరవాలములందీసి యప్రమత్తులైరి. అదట ప్రేలాడు నినువదీసము వెలుంగున సచటి కాచరి నిద్రించియున్న తాళ్ళు జేరిరి. తోడనే ఖలీలుడు సన్నయొనరింప, నానల్వరు నొక్క యుజ్జుకున వానిం దాకిరి. వాడు త్రుళ్ళి, తేల్కొంచి పరికించునరికి, దుర్భర పాశబద్ధుడై, అనహాయుడై యుండెను. ఖలీలుఁ డిట్టులనెను—“ఓరీ! భయపడకుము. మదాజ్ఞానుసారము వర్తింతు వేని, నీకు క్షేమమగు. మఱియొకటి—నీ ప్రభువుసాత్తు నవహరించుటకు మేము రాలేదు—మా కార్య మహీనము.”

మ్రాన్పడిన సిద్ధి ఏమియు ననఁజాలక నశినయముగ శిరము వాలెను. వానిని భటులంత నడిపించి సోపానములు డిగ్గజేసిరి. భూమియంద మరియున్న మాయాకవాటము నమీపించినంతనే, ఖలీలుడు పాషా భటు నుద్దేశించి ఇట్టులనెను—“సేవకా! నీవీ తలుపు తీయవలయు. నీకారహస్యము తెలియునని ఎఱుంగుదు. అల్లడ చీల, గోడయం దడగియున్నది. ఆలసింపకుము!”

ఆ రహస్యము ఖలీలుఁ డెఱుంగనిదికాదు. ఐనను, తానె తత్కార్య సాధనమునకుఁ గడంగక వాని నందులకు నియోగించుటకుఁ గారణము లేకపోలేదు. మస్రూ పలాయన మొనరించిన యనంతరము

తదంతర యంత్రనముదాయము మాటియుండవచ్చును; దాన తన కపాయము సంభవింపనగును. కావుననే ఖలీలుఁ డట్లు లాచరించెను. ఆతని గంభీరాకారమును గంభీరతర ప్రవర్తనమును గాంచియు, రహస్య మాతనికిఁగూడఁ గొంతయైనఁ దెలియు గదా యని విచారిందియు నాసిద్దీ యింక సంశయింపక తత్త్వ మాశీల నొక్కెను. అంగుళమాత్ర మయ్యది దిగిపోయెను. అనంతరము వాఁడా దారు మయ మాయా కవాటముచేత కరుదెంచి యొకప్రక్క గట్టిగ నొక్కెను. నాఁడు ఖలీలు లూకాను లంతమాత్రమే కాంచియుండిరి. అట్టితటి నెట్టి విఘాతము సంభవమాయెనో పాఠకు లెఱింగియే యుందురు.

పాపా భటుని పదపీడనంబున నా కవాట మొకవంకనమరియున్న యిరున్నపై గిట్టున దిరుగ, తదంతర వివరము పూర్తిగ దృగ్గోచర మాయెను. అంధకారమయమగుటచే నందేవియు గానరాకున్నను, జలముల గలగలధ్వని వినవచ్చెను. తన సేవకునొకనిఁ జీరి ఖలీలుఁడు ఇనుపదీపమును దెప్పించి పరిశీలించెను. చదరముగ నొక నూతివలె నుండిన ఆగోయి పండ్రెండడుగులు లోతుగనుండెను. నీర మాలోతున సుళ్ళుగట్టి ప్రవహించుచుండెను. ఆ వివరమున నొకవంక నమర్చిన గూడునం దొక యినుపపెట్టె గోచరించెను. ఖలీలుఁ డంత సిద్దీని గతినముగ వీక్షించి ఇట్లు ప్రశ్నించెను.—

“సేవకా! ఈబావివలని ప్రయోజనమేమి? ధన మాసారంగమున గుప్తపఱచిన బాలదా? మేము ధనాపహరణార్థ మరుదేట లేడని చెప్పియుంటిగదా! కావున, నిజమూడుము; లేదేని తత్ఫల మనుభవించువు.”

ఖలీలుఁ డట్లు కఠినముగఁ బలుకుటయేగాక, సాభిప్రాయముగా నాఘాయుధంకఁ జూపించెను. సిద్దీ సహజముగ భయకంపితుఁ డా

యెను—

“దేవా! యదార్థ మెఱింగింతు, గమనింపుము. చూడు మాయనుపపెట్టె కొక పిడికలదు. చోరుఁ డెవ్వఁడేని ఇందుఁ జొరబడి, ఈతలుపు దెఱచి, ఆపిడి దాఁకునంతనే, పెట్టె అమాంతముగ జఱ్ఱున లోనికిఁ బోవును. అట్టులగునని ఎఱుంగక వంగివంగి ఏమరియుండు నరుండు చివాలున లోని కీడ్వఁబడును. ఆర్యా! బాగుగ వంగినగాని, పిడి దొరకదు; అంతగా వంగినవాఁడు పట్టుదప్పి తూలి ఈకూప మునఁ బడక తప్పదు. ఈగోడయందె మఱియొక చీలయున్నది, చూడుము. దీనిని ద్రోసినచో, పెట్టె యటులు కదలక స్థిరముగ నుండును. ఈకారణమున దల్తబనుపాషా, అన్యలకుఁ బ్రాణసంకట ముగ నుండు తన ధనాగారము సుభువుగాఁ దీయఁగలఁడు.”

సిద్ధి నిజవిషయము వ్యక్తీకరించెనని గ్రహించి, నంతసింది, ఆమాయాకవాట మీక మూసివేయుమని ఖలీలుఁ డాజ్ఞాపించెను. అనంతర మాతఁ డిట్లు ప్రశ్నించెను.—

“నేవకా! ఇందలి నీర మెక్కడిది? ఈప్రవాహ మెటుపోవును?”

“ఆర్యా! ఈ ఆరామమునం దొక గుహకలదు: అందడఁగి యున్న జలాశయమునందలి నీరము రహస్యనిర్మితమగు నొక క్రోవి గుండ నిందుఁ బ్రవహించి బాస్వరసు జేరును.”

అంత ఖలీలుండు తన భటుల నుద్దేశించి ఇట్టులనెను,—

“నే మగుడఁ జెప్పవలయు వీనిని బంధించి యుంచుడు. నిక్క మెఱింగించెఁ గాన ఈ నేవకున కపాయము వారయనేరదు.”

తోడనే యావీరుండు తన మందిరమునకుఁ బోయెను. దల్తబను పాషా అచిరకాలమున నరుదెంచి ఇట్టులనెను—

“మిత్రమా! ప్రార్థననల్పి సలిపి నిద్రాపరుఁడనైతిగావలయు— నాలస్యమైనది.”

“పాపా! నీవిక పూర్ణప్రబోధము గాంచగలవు! ఇక ఘోరతర పరీక్షయం దుత్తీర్ణుడవు గావలయునని ఎఱింగి సంసిద్ధుడవు గమ్ము: కడు బాధాకరముగ, కడు భయానకము—”

“అల్లా! నీవలుకులే కడు భయంకరములు!”—పాపా వదనము వెల్లవాఁతెను: ఐనను, చూపు లధీరములుగాక ఎట్టి దారుణానుభవము నైనను మార్కొనుటకు సంసిద్ధుడై యున్నటులు కఠినములై కృత నిశ్చయములై యుండెను. ఖలీలుఁ డిట్లులనెను—

“పాపా! నీపత్ని విశ్వాసఘాతినీ యని నేఁజెప్పిన, ఏమందువు?”

పాపా క్షణమాత్ర మదరిపడి, ఇట్లు బదులాడెను.—

“ఏమనుటయు నసంగతము—తత్క్షణ మాచరింతును! బాస్వరసు జలములు సమీపముననే ప్రవహించుగదా—కాని ఇదియొక పరి హాసము గావలయు—ఇట్టి పరిహాసము కరము సంతాపకరము— నీవైతివికాని అన్యుడగునేని—”

“పాపా! పరిహాసము కాదు—పరిహాసమున కిది సమయము గాదు. నిజమాడితి—వలదు! వేచియుండుము—ఈసమయమున నే జెప్పినచొప్పున మెలంగవలయు! అట్లు మెలంగుదునని బాసయొన రింపుము! సర్వరహస్య ప్రచురణావసరము సుమా, ఇయ్యది!”

ఖలీలుని విపరీతాధికాధికారమున కోహఱించి పాదుషా యట్లు సమయ మొనరింప, ఖలీలుఁ డిట్లుపలికెను.—

“పాపా! నేవెల్లడించువిషయములు విపరీతములు; భయంకరములు. ఐనను, శ్రవణమాత్ర జనితావేశమునఁ దీవ్రపడక, త్వదీయ విమల యశోభంగకరుండ నని భ్రమింపక, నిదానించి యాలింపుము. నీదు సోదరీపుత్రక జులేఖాను ప్రేమింతునని యెఱుంగుదుగదా—నే నా కన్నియను దప్పక వివాహ మాడుదును. అట్లులే, ప్రేమార్ద్రమగు నీ యాతిధ్య మింతకాలము నుఖంబుగ ననుభవించి, తుదకు విశ్వాస

ఘాతుకముగ, నింద్యముగ బ్రవర్తించునని తలంపకుము. కలవరము వలదు!—నేను నీ పత్నీమందిరమునకుఁ బోవలయు”

ముదునలి పాపా కడు భయభ్రాంతుడై, మ్రాన్పడెను. ఆ మంద భాగ్యుడు కలగుండువడిన చిత్తము బదిలఱచికొని, అయ్యది కలయో నిక్కమో అరయుటకో యన ఫాలభాగమున జేయిచేర్చెను. అనంతర మా మాని హస్త మప్రయత్నముగ నస్త్రముపైఁ బాఱ, “పాత కీ—విశ్వాసఘాతినీ!—ఇస్మిల్లా!” అని సాభిప్రాయముగ రోజుచు పండ్లు కొఱికెను.

“పాపా! శాంతింపుము. గాఢ యింకీను జాల గలదు. నే నిప్పుడు ఇస్మిల్లా శయ్యాగారమునకుఁ బోయెదను. తొంటి యట్లు అమీనా నాకుఁ ద్రోవ నూపును. ఉచితమగు తావున నీవు డాగియుండి, ఇస్మిల్లా సహకారిణియగు నా దుష్టురాలు మగిడి వచ్చునంతనే పట్టి బంధింపుము—వధింపరాదు సుమా—నీవు సమయబద్ధుడవని ఎఱింగి తీవ్రాచార మొనరింపకుము. అనంతరము, నీవును ఇస్మిల్లా మందిరము జొచ్చి, వేగిరపాటున మా సమక్షమునకు రాక నముచిత స్థలంబునఁ బొందుండి, శ్రద్ధమెయి ఆలింపుము. నేఁ జీరువఱకు రారాదుసుమా! అట్లు సమయ మొనరింతువా?”

దురంత సంతాపవిహ్వలుం డగు పాపా అట్లు మా టీయ, ఖలీ లుండు తటాలున నిట్లు లనెను—

“మాటాడకుము! కాలినవ్వడి అగుచున్నది—అమీనా కా వలయు—ఆ తెర మఱుంగునకు రయమ్మనఁ బొమ్ము! ఎఱుంగుదు గదా, నీవు మెలంగవలసిన తెఱంగు!”

పాపా యట్లు డాగినంతనే, అమీనా ప్రవేశించి, నిశ్చలాకృతి దాల్చియున్న ఖలీలుని గాంచి ఇట్లు లనెను—

“ఆర్యా! నీవు పంచిన సమయమున కరుదెంచితిని. మోహనాంగి

యగు నా సాని నిన్నుఁ జూడ నిరీక్షించుచున్నది.”

ఖలీలుడు సహజ నిశ్చలస్వరంబునఁ ద్రోవ సూపుమని పలికి, ఆనంధాన కర్తృ పిఱుంద బోయి ఇస్మిల్లా శయ్యాగారము బ్రవేశించెను. దాని తోడనే వెనుదిరిగి వెడలిసంతనే క్రోధఘూర్ణితచిత్తుఁ డగు సామాచే బంధింపఁబడెను.

శ్రేణియందలి అంత్యమందిరమున ప్రభురాణి, ఆ లావణ్యరాశి సముచితాలంకార విభూషితయై మృదులతల్పమున నొయ్యారముగ వ్రాలి యుండెను. భోగపరాయణ యగు నా కాంత మనోహరాకార మపూర్వవైభవముతో నలరారుచుండెను. ఆ మెఱుంగుబోడి విసీల తరళ నయనములు మోహార్జితమునఁ బరిభ్రమించుచుండెను. నుండర దిగంబర భుజములు హరిదంతనన్నిభములై, కపిలవర్ణరంజిత కుంతల నికరాచ్ఛాదితములై, మనోహరములై యెప్పాతెను. సాధారణముగ కంతమున కంటియుండు కంచుకము గ్రంధివీడిన కారణమున సధిక ప్రదర్శితోరు వక్షోజమున గూడ నామె నెఱికురులు వ్రాలియుండెను. ఆ మేల్బంతి, యనాచ్ఛాదితభుజములు దిన్యమణిమయ భూషణ విభూషితములై దర్శనీయములై యుండెను. ఆద్వైధరోష్టము, లొకింత విచ్చిన కారణమున నా కామిని హరిదంత భాసురదంతములు నిక్కముగ నపూర్వ శోభాయమానముగ నుండెను.

నిజహృదయాపహరణా క్రియాదక్షుఁ డగు ఖలీలుని గాంచినంతనే, ఆ జారిణి అమందానంద కందళితహృదయయై, భుజులతిక లల్లనఁ జూపి ఆ మోహనాంగు నాలింగన మొనరించెను. ఆ ధీరోదారస్వాంతుఁడు కొంతతడ వట్లు భామినీ భుజపంజరబద్ధుడై మిన్నకుండెను. పసిడి బినకాండముల నీనడించు నా కామినీకరములు మృదులముగ, వెచ్చ వెచ్చగఁ దాకుచున్నను, హిమదంతగోళ నన్నిభగురుతరవక్షోజము లుప్పొంగుచు దన పేరుటురము నొరయుచున్నను, ఆర్ద్రపల్లవా

ధరములు దను జూచించుచున్నను, ఆ ధీరోదాత్తచిత్త మావంతయు నధీరము గాక నిశ్చలముగ నుండెను. ప్రభుపత్ని మనోహరనారీహాస ధారణమగు నొక భయంకర విషోరగమని ఆతఁ డెఱుంగు గదా.

ఆమె భుజబంధనమునుండి అల్లన విడిపించుకొనుచు నాతఁ డిట్లు లనెను—“ప్రేయసీ! ఒక్కమాట!—అనంతరము నిరవధిక సౌఖ్యార్థవ నిర్మగ్నులము కాంగలము.”

“ఏమది? మోహనాంగా! మాటాడుము!” ప్రభుపత్ని స్వరము మందమై మోహించితమై యుండెను. తదావేశోజ్వలానిమేష నయనము లా నుందరాంగుని వదనమున నాటిపోయెను.

“నుందరీ! రెండుదినములనుండియు మనము గలియఁ జాలమైతిమి. ఆ విషేషధము బ్రయోగించు నవకాశము చిక్కెనా?”

“చిక్కెను! మోహనాంగా! నీకొఱకుఁ నధఃపతిత నగుచుంటిని! ఆహా! ఎంతటి మహాత్యాగ మొనరించుకొంటిని! గమనింతువు గదా?”

ఖలీలుఁడు కాముకునివలె నా కాంతకరము వట్టి ఇట్లు లనెను—

“నీ ప్రవర్తనము నిక్కముగఁ బ్రశంసనీయము—కాని, ఆమాత్రలు నముదితముగ వినియోగ మాయెనా?”

సాషా—భర్తయని చేప్పట దుర్భరము—నిన్నను నేడును నా యండనుండిన సమయమున పర్భతునం దామందు గలిపితి. కాని, ఆతఁ డా సానీయము ద్రావినను మార్పుజెందక ఎప్పటియట్టులనే యుండెను. ఐనను, ఈ సాయంకాల మాతని వదనము వెల్లవాఱినటు లాయెను.”

“సందేహ మేమి! చెప్పితిగదా, ఈమందు మందమందముగఁ బనిచేయుననియు, ఐనను తప్పక బ్రాణాంతకమనియు! కాని, మీదు మిక్కిలి యగునపుడు, విచారించుమేమో నుమా—”

“విచారమా!—ఎన్నటికి లేదు. నీవంటి నవమోహనాంగు బొందు వడయు భాగ్యము గాంచునపుడు వంతయేల! మఱియు, నా మగని యునికి నాకు దుస్సహముకాదా?—చాటుమాటులేక సర్వ కాల సర్వావస్థలందును బూర్తిగ నీదాననై యుండు నుముహూర్త మునకై తత్తరపడుచుంటిగదా? సొగసుకాఁడా! ఇంక సత్యల్పదిన ములలో నీ యర్థాంగినై, భవనీయ చిరతరదృఢబాహుడోలికాఫలనా పారవశ్య మనుభవించును! ఆహా! ఎంత సుఖము! ఎంతటి యానంద ము! ఓయీ మోహనాంగా! ఖలీల్! నన్ను నిరంశరము బ్రేమింతువా?—ప్రేమింతునని యనుము. ఆహా! ఈజాలమేల? రమ్మ!—మదీయవత్నోజుమాన నాలింగన మొనరింపనిమ్ము! మనసార, మధురముగ, సవిరళముగ ముద్దాడనిమ్ము!—రమ్మ!—“ఆ!—ఇదియేమి! ఏమి?—”

నిరుపమాన సౌందర్యరాశియగు నా జారిణి అనంగ శరదళిత హృదయయై, క్షణక్షణ ప్రవర్ధమాన మోహవేశమునఁ దన బాహువులు జాపి, ఆ నవమోహనాకారు నాలింగన మొనరింపఁ దలంచెను. కాని, ప్రభుల్లమై, సుప్రసన్నమై, మందహాస విరాజితమై యొప్పు ఖలీలుని వదన మాకస్మికముగ విపరీత భయానహ్యనిరసనముల కధీనమాయెను. కావున, ఆ కులట దురంత భయవిస్మయాకులచిత్తయై “ఆ! ఇదియేమి! అని యటచెను.

“ఓసీ! దుష్టాత్మా! నీసంగతి తెల్లమాయె! ఇంక నీపాపిష్టిజీవనము వరి! హామా! దయచేయుము!”

ఖలీలుఁ డట్లు గర్జించునంతనే, దల్లిబనుపాపా ఒక్క విసురునఁ దలుపు తెఱచి వినవిన నరుదెంచి, తటిల్లతనన్నిభ కరవాలమున నిస్కేడ్డగు ఖండింప నెంచి, తదవసరావేశమున నున్నాడునివలె నిట్టులటచెను.—“పాతకీ! మదీయ ప్రాణావహరణ మొనరించు విహారగ

మును సాకుచుంటినని ఎఱుంగనైతి!—”

పాపాను వారించి, ఖాళీలుఁ డిట్లు లనెను—

“పాపా! వలదు, వలదు! అట్టి కార్య మొనరించువారు న్యాయ శాఖాధికారులు, నీవు కాదు.”

“ఐన నేమి! ఈ యధమాత్మ దారుణముగ వినమిడు—”

“లేదు! ఆమండు నిరపాయకరము! భవదీయ ప్రాణాపహరణ మొనరించు నౌషధము నే నొనంగుదునా?!”

ఇస్మిల్లా యవస్థ దుస్సహముగ నుండెను. ఆ స్వైర్విణి తల్పమున వ్రాలి, సుందరశిరోజముల నడుమ మనోహరముగఁ దోచు కోమల తరుణాంగుళములచే మోము గప్పి, చిచ్చునలె దహించు విపరీత దుఃఖము నడంపఁజాలక వెక్కి వెక్కి విలపింప, ఖలీలుఁడు కఠినముగ నిట్లు లనెను—

“జారిణీ! నీ జీవితము సహస్రాధిక దీర్ఘమైనను, నీ వాజస్మాంతము దుఃఖించినను, కన్నీరు మున్నీరై ప్రవహించినను, నీ మౌనరించిన ఘోరతర దురాచారకళంకము తొలంగనేరదు. పాపా! నీ వాలింప వలసిన భయానక రహస్య మింకొకటి కలదు. అయ్యది అమానుషము, అనిర్వచనీయము, హృదయవిదారకము, కడుంగడు దుస్సహము! చతుస్సముద్రముద్రిత మహాసామ్రాజ్య ప్రధాననగరమును విపరీతముగఁ గలంచు సవిరళ సరమేధమునకుఁ గారణము,—ఈ దుష్టాత్మయే!”

తోడనే ప్రభునత్ని కెవ్వన నఱచి, విద్యుద్బలోద్వేలిత సాలభంజకవలె నిట్టనిలువుగ లేచి, తదవసర విపరీతావేశమున నయనములు మిఱుమిట్లు గొలుప, స్పృహదప్పి మూలచ్యుత కదళీస్తంభమువలె గుభాలున నేలఁ గూలెను. దల్తబను పాపా యన్ననో, ఆ య్యఘోర రహస్యము పిడుగువలె వీనుల బడినంతనే దురంతవికలస్వాంతృఁడ్డ,

ఖడ్గము జారవిడిచి, మధుపానమత్తుని చందమునఁ దూలి గోడ నాశ్రయించెను. ఖలీలుఁ డిట్లు లనెను—

“పాషా! నిన్ను జూడ నా చిత్తము నీ రగుచున్నది. నుగుణాత్మకుండవగు నీకు దాపరించిన ఈ ఘోరవిపత్తు దలంప హృదయము నిక్కముగ నార్ద్రీభూత మగుచున్నది. నీ వొక క్రూరవిఘోరగమును బెంచితివి! ఈమె నిటనుండి తొలగింపవలయు!”

ఖలీలుడు తోడనే లేచి, ప్రభువత్నీ మందిరాంతర నిగూఢమార్గమును మఱుగుపఱచు మొగమలు తెఱఁ దెఱచి, సదకునిఁ జీరి, సిద్ధి నిక వీడవచ్చునని పలికి, ఇస్మిల్లాను జూపి, ఇట్లు లాజ్ఞాపించెను—
“ఈ స్త్రీని తక్షణము గొంపోయి, రాజధానియందలి చెఱయందుంచుడు, పొండు!”

తోడనే, సదకాదిభృత్యు లందఱు గలసి ఇస్మిల్లా యచేతనరూపమును పరస్పర సాహాయ్యమునఁ బట్టి, ఆ రహస్యమార్గముగుండ నారామము జేరిరి. అనంతరము ఖలీలుఁ డిట్లు లనెను—

“పాషా! మదాయత్తమగు నొక వేచియున్నది. ఇస్మిల్లా అందె పోవును. అమీనాయును అందుఁ బోవుట వాంఛనీయము, కావున నీ వనుగ్రహించి అట్లు లాజ్ఞాపింపుము.”

భయానక విపరీతసంఘటనములచే నగము మ్రూన్పడిన పాషా మాతాడఁజాలక ఆవలకుఁ బోయెను. ఖలీలుడు నిట్టూర్పు విడిచి ఇట్లు లనెను—“అల్లాకు శతనహస్రవందనములు! స్వయంకృతకార్య భారము చక్కఁబడెను—కదీస్కారు డపాయమునుండి తొలంగెను—నా జలేఖా యొక నిరంతరానంద మనుభవింపఁగలదు!”

ఖలీలుని వంపున వెడలిన దల్లబను పాషా అచిరకాలమునఁ దిరిగి వచ్చి, ఆసనమున మేను జేర్చి దుర్భరచింతావిహ్వలం జాయెను. ఖలీలుఁ డిట్లు లనెను—

పాషా! ఎట్టి సంకటసమయమున నైనను జలించి యెటుంగని ధీరవరుండవు ఈ సమయమున నధీరుడ వగుట భావ్యమగునా? మనో హర మానవాకృతి దాల్చినది ఒక్క ఘోరపిశాచమని ఎఱుంగక వినాహమాడుట దురదృష్టము. ఐనను, ఇట్టి దుష్టాత్మతోలంగెగదా యని సంతసింపవలదా?”

“కాని, ఇట్టి పాతకి మత్రియభార్య యని ఇంతకాలము విశ్వ సించియుంటినే—ఆహా! అంతయు నొక యపూర్వస్వప్నమువలెఁ దోఁచెడిని. మఱియు—”

“పాషా! గమనింపుము. సీగృహము జొచ్చి అతిథిసత్కారము గాంచుచు నాటాడుచుంటిని. ఇట్టి మిథ్యా ప్రవర్తనమునకుఁ గల సమాధానము జెప్పవలయు. ఆర్యా! రాజధానిసంతయు దారుణ ముగఁ బీడించు సరమారణ రహస్యము కదీస్కారుడు ఎనిమిది దిన ములలో సరయవలయునని పాదుషా కఠినముగ శాసించె గదా. తడ్భయానకరహస్య విచ్ఛేద మొనరింపవలయునని సంకల్పించి ఇలు వీడినంతనే జూలియను లూకానులు కాన్సింబిరి వారు సెప్పిన కథ నాలించి, వారిని వెంబడించి, నీడుంతిపురము రహస్యముగ బ్రవేశించితిని. తత్కథాశ్రవణమున నీపత్ని కులటయని వ్యక్తమాయెను. అంత నాచిత్తమున నొక అనుమానము ప్రసిద్ధమాయెను. మఱియు

మదీయచిత్తావహారిణియగు జులేఖా యునికి కూడ నొక ప్రబల కారణము కావలయు. భవన్మందిర ప్రవేశమొనరించినంతనే నాయనుమానము దృఢతరమాయెను. నాఁడు గుల్నేరు లూకాసులను నొక జేర్చి నీవేగుచుండిన సమయమున, కరాళమృత్యువునుండి లూకాసును ఆయంగుళీయము రక్షించిన సమయమున—

“ఆహా! ఆముద్రిక!—ఇప్పుడైన యదార్థ—”

“పాపా! సర్వమెఱింగింతును. కాని, ముం దీనమాధాన మాలింపుము. ప్రథమ సాయంసమయమున నీవా తెఱంగున దవ్వుననుండిన సమయమున, ఇస్మిల్తా నిజదూతికా ముఖమున నన్నాహ్వనించెను, ఆహ్వనించి, ననుగ్రాచినంతనే, మోహతురంబున, బ్రసంగమునకు దొరకొనెను. అమీనా నాదు రూపురేఖల నభివర్ణించియుండును. నే నాదుప్రణయము, దృఢీకరించియు నీమందిరమున నుండఁగోరితిని. ఏమన, నీమందిరమున కరుదెంచుట దైవికమని భావించితి. ఆరేయి మల్లాటమ కథనే జెప్ప, నీవమితానందమందితివి. అనంతరము నాగదిజొచ్చి, పరిశీలించి, కుడ్యాంతర రహస్యకవాటము దెఱచి, నీనిగూఢ మందిరమునందలి దారుమయ మాయాకవాటము గాంచి, సిద్ధిని జూచి, రహస్యపథంబునఁబడి, ఈక్రీడా మందిరమునఁ గాలిడితి. నాలోల్లిటి యనుమానము మఱియు నధికమాయెను. కావున, భయానకరహస్యము జూడ వెలియగువఱకు నిందుండి పాటుపడవలయునని సంకల్పించి, నావైఖరి మార్చుకొంటి. ఆముహూర్తము నుండియు లేని వలపుదాల్చి ఇస్మిల్తాతోడ సరసములాడఁ దొడంగితి. ఐనను, అనుమానమున కెడమీక తత్తత్కాలోచిత మాయోపాయములచే నామె బారినుండి తప్పించుకొనుచుంటిని. కథాంతమున నీకాంత యరుదెంచి తా నొక కథ నాలింపవలయునని వాంఛించెను. ధాననాయునికి దీర్ఘతరమాయెను. —అయ్యదినాయుపాయమె. నేర్పు

మెయి నొక రేయి లూకాసును, మఱియొక రేయి జూలియనును ఇస్కీల్తా మందిరమున బ్రవేశపెట్టితిని. నావలనే నామిత్రులు గూడ నాకామినికి వశంపదులు గాక, అనుమానాస్పదులును గాక నంచ రించిరి. దాన నాయనుమానము ధృవమని వ్యక్తమాయెను. ఇస్కీల్తా కేవలము జారిణియని తెల్లమగుట యొకటి. రెండవది,—ఆజారిణి తన గుట్టు అణుమాత్రము దెలియకుండవలయునని ఎంచి, నిజక్రీడా మంపిరాంతర్గతులగు యువకులు గర్వాతిరేకమున నొడ లెఱుంగక రహస్యము వెల్లడింతురని నెఱచి, దయారహితయై ఆమందభాగ్యులను సిద్ధిమస్రూ క్రూరకరవాలమున కెరసేయుచుండెను. వాడు తన వాతఃబడు ప్రతియువకుని నామెట్లు డిగ్గజేయుచుండెను.—”

“హా! తెలిసె! కాని, మస్రూవంతగ్గ నంతరించుట—”

“నావలన—ఆరామద్వారము తాళమునే గైకొని ఆసాయమున వానిబట్టి బంధించితి. కాని, వాడు నాసేవకులం దప్పించుకొనెను. తుదకు మగుడబట్టునడి కారాగారబద్ధుడై యున్నవాడు. మఱి యొక విషయము నీవు గమనింపవలయు. గులాబీ పండుగ యనంత రము హెలీనాజీజీముల గాథ జెప్పియుంటిగదా. వారు మరణించిన విషయము గుఱించి అప్పుడు ప్రసంగమువచ్చెను. ఆముహూర్తమున నిస్కీల్తా హృదయావస్థ గుర్తించితి. ఐనను, సందేహ నివృత్తి కావల యునని యెంచి, మఱునాడు—బాస్వరసు విహారమునాడు—సమ యము జూచి ఆమెతో బ్రసంగించి నిక్కమరసితి—కడుదారుణము! నిన్ను బొలియింపవలయునని నమకట్టెను! వినమని నమ్మించి ఏయ పాయము లేని మం దొకటి నే నీయ అయ్యది పాసీయమున గలిపి నిన్ను ద్రావించెను. ఇంక నామె దుష్టనంకల్పము స్పష్టము గదా. ఆపాతకిని దత్త ణము బంధించియుందును, కాని, మస్రూకొఱకు వేచి యుంటి. భయావేశమున వాడు సర్వమెఱింగించును. వాడు

లేడేని, అవిరళమగు దారుణ సరమారణమునకు నిస్మిల్లా కారకు
రాలను విషయము పూర్తిగ ఋజువు కానేరదు. కాని, దైవపశమున
నాయాశయము పూర్తిగ నెఱవేఱెను. పాపా! యిక—”

ఆముహూర్తమున పాపా భటుఁ డొకఁడు బిటబిట నరుదెంచి,
ఆతురస్వరంబున నిట్టులనెను. “దేవా! రాజధానినుండి వార్త
వచ్చెను. జనీజరీలు తిరుగబడి, పాదుషావారిని బంధించి రట—
ప్రధానమంత్రి వలినవారికై సిరీక్షించుచున్నారట—”

నిశ్చల చిత్తుడగు ఖలీలుఁడు సహితము వెఱగందెను. పాపా
యిట్లు విలపించెను.—

“అల్లా! అల్లా! ఈవార్త కడు భయావహము! అరె! ఏడీ!—
కానరాడేమి!—”

ఖలీలుఁడు మెఱపువలె నదృశ్యుడగుటయే పాపా విస్మయము
నకుఁ గారణము. భయంకరమగు జనీజరీ విప్లవము! బహు సమర్థు
డగు ఖలీలు సంతర్ధానము! పాపాకు మతిపోయెను. రాజమాత
యంత రాజధానికి రావలయునని హెచ్చరింప, నాప్రభువు తన కుటిల
భార్య మందిరమునుండి వెఱువడి, గ్రీకుయవకులను దర్శించెను. ఆ
వీరులు కార్యమెఱింగెనంతనే, పాపాతో బోవుటకు సంసిద్ధులైరి.
అప్పుడు నిశీధనమయము—పండ్రెండు గంటలాయెను: నిశ్చలముగ
బరుండు తన పుత్రికలట్టి ఆసమయమున భంగపడరాదని ఆతఁడు
హంభించుటచే, జూలియను లూకాసులు తమ ప్రియకాంతలతో
ముచ్చటించజాలరైరి. తోడనే, రాజమాత కొనినచ్చిన నౌక నారో
హించి ఆ మువ్వకును వెడలిరి.

అంతవఱకు నేమియుఁ బలుకని భటుఁడు మార్గనుధ్యమున నూత
నోపద్రవము గుఱించి ఎఱింగించెను. తొంటి జనీజరీ విప్లవమునుండియు
రాజామాత్యు లా సైన్యమును విచ్చిన్న మొనరింపవలయుననియు

ఆ బలము హ్రస్వపలుపవలయుననియు దలంచుచుండిరి. ఈ వార్త జనీజరీల క్లౌలలో తెలియవచ్చెను. తోడనే వార లేకగ్రీవముగ విష్ణవ ధ్వజ మెత్తిరి. వారి నాయకుండగు 'అగా' వారింపనేరక నాయకత్వము వహించెను. అ మృహసేనావాహిని నాలుగైదు ముఖముల భయం కరముగ బాటి సాదుషావారి దుర్గముముందు విడిసెను. సుల్తాను ధైర్యము వహించి సిజాంగరిక్షకవ్రాతమునకు స్వయముగా నాయకత్వము దాల్చి విష్ణవకారులను దాక గడంగెను. కాని, విశ్వాస బద్ధులై యుండవలసిన స్వీయసైనిక నికాయమే. ఘాతుకముగ ప్రభు భక్తి మఱచి విష్ణవకారులను జేరుటచే నా మహనీయుడు పట్టువడి, అచటి కార పెరిగోణమున బంధితుఁ డాయెను. అంతిపురంబున నడగి యుండు రాజకుమారుడు ముస్తఫాను వారంత నాహ్వానించిరి. తద్భావము నాతఁడు గ్రహించి, మహారాజ్యాధిపత్యము లభించెనని కడు ముదమంది, సౌజన్యము దొటంగి, నిజజనక నిక్షిప్తధనరాసులం దన బాసినలు వెంటగొనిదేఱి, క్రూర జనీజరీ సైన్యప్రకంఠిత రంగ స్థలమునకు రయమ్మునఁ బోయెను. తదవసరావేశమున వారు జయ జయధ్వానము లొనరింప, నాముస్తఫా తురుష్క సార్వభౌమత్వము నగర్వముగఁ దాల్చెను. ముస్తఫా సేవకులు తాము తెచ్చిన ధనరాశి తోడనే అవినశముగఁ బంచిరి : జనీజరీ లచటి మైదానములందుఁ జేరి మద్యపానాద్యనేక దుర్వ్యవసాయనంబుల నిమగ్నులైరి.

ఈలోన, జనీజరీకాల తరంగము భయంకరముగ విజిగినంతనే, ప్రధానామాత్యుఁ డితర మంత్రులను గూడ జేరి, కర్తవ్య మాలోచింపుచుండ, సలీము పాదుషా పద భ్రష్టుడైన వార్త దారుణముగఁ దెలియవచ్చెను. అస్థానమున జ్యేష్ఠ రాజకుమారుడు ముస్తఫా ప్రతిష్ఠితఁడాయెనని గూడ దెలిసెను. అమాత్యాది ఘనాధికారుల యావస్థ కడుంగడు సంకటముగనుండెను. ముస్తఫాచర్యను ఖండించి

తగు ప్రతిక్రియ : నలువవలయునా? 'లేక' ఆమోదింపవలయునా? రాజ్యపదచ్యుతుడై నను, తుదకు సలీమే విజయము గాంచనగును. అట్టి యెడ వారు ముస్తఫా రాజత్వము నామోదించినచో, గ్రూర మరణమునకుఁ బాల్పడుదురు అట్టులగునని యెంచి, ముస్తఫా పిశాచకృత్యము బ్రతిఘటింపఁ గడంగినచో, నొకవేళ నాతఁడే జయించునేని, వారలకు ఘోరమరణము తప్పదు. మఱియుఁ రాజ ధానియందలి ఇతర సైన్యము లేవంక దిరుగునో తెలియదాయెను. ఆసైన్యములను శాసించిన, దల్తబను పాషా యొక్కడే శాసింప వలయు. అన్యులనమర్థులు కావుననే, రాజభటుఁ డొకఁడు పాషాను గొని తేట రయంబునఁ బోయెను. ఆసమయమున రాజధాని స్థితి యటు లుండెను.

భటుఁడు విరమించువఱకు నేమియు మాటాడక దల్తబను పాషా నిశ్చలముగనుండెను. అనంతరమైనను ఆముహూనీయుఁడేమియు బలుక డాయెను. కొంత తడవాతఁడు చింతాపరుడై, రాజభటుఁ డాలింప కుండ గ్రీకు యువజనశ్రవణమున స్వీయవిచారోదంతము నెఱుక పఱ చెను. అనంతరాజధాని నంతయు సంక్షోభింపఁజేసిన దారుణ నర మారణకర్త తనభార్యయే అనియు, ఆమెతోఁబాటు అమీనాయును బంధింపఁబడెననియు జనీజరీ విప్లవనమాచార మాలించినంతనే ఖలీలుఁడు మెఱుపువలె నదృశ్యుఁ డాయెననియు నాతఁడు తెల్పెను. గ్రీకుయువ కులు సహజముగా విస్మయ భయాక్రాంతచిత్తులైరి. అం దనుక విష రీతమై, విస్మయజనకమై, కడు నిగూఢమై, దుర్గాహ్యమైయుండిన ఖలీలుని ప్రవర్తనము సువ్యక్తమాయెను. తమ మిత్రుని వివేచనా ప్రాగల్భ్యము, కార్యదీక్ష, కార్యదక్షతయును నిరుపమానముగఁ గడు బ్రశంసనీయుముగ గొన్నించెను. నొక అంతలో రేవు జొచ్చెను.

తోడనే దల్తబను పాషా నిజానుచరసమేతుడై ప్రధానామాత్య

మందిరమునకుఁ బ్రయాణమాయెను. బాటలన్నియు జనశూన్యములై యుండెను. క్రూరులగు జనీజరీలకు వెఱచి గృహస్థు లెల్లరుం దమ గృహములను భద్రముగ బిగించుకొని డాగియుండిరి. వారల్లు పోవఁ బోవ, వజీరు మందిరము నమీసించెను. ఆయమాత్యశేఖరుని సైనికు లచట సాయుధులై అప్రమత్తులై తిరుగాడుచుండిరి. లెక్కలేని కర దీపికలును దీపరాజములును దేవీవ్యమానముగ వెలుంగుచుండిన కారణమున నాతావంతయు స్ఫటముగఁ గాన్పించుచుండెను.

దల్తబను పాషాను గుర్తించినంతనే యచటి సైనికులు సముచిత వినయ గౌరవపురస్కరముగాఁ దమ ఆయుధములు బ్రదర్శించిరి. పాషాతోఁబాటు జూలియను లూకానులు గూడ సింహద్వారము నతిక్రమించి యచటి తొలి మందిరమున నిలిచిపోయిరి. పాషా సూటిగాఁబోయి, అమాత్యాదితర ప్రముఖ నికరసంకీర్ణమగు సభా భవనము జూచ్చెను. మహాత్తర కార్యాలోచనా నిమగ్నులై ఇతి కర్తవ్యతావిమూఢులై సంకటపడు నా సభాసదులకు పాషా రాక ఎంతయు నానందదాయకముగనుండెను. ఆమహాసీయుఁడకు సముచితాసనముం జూపి, అధ్యక్షత వహించిన వజీరు విషయ మెఱింగింప దొడంగెను.

“ఆర్యా! నలుబదివేల సంఖ్యగల జనీజరీలు దుర్గపరివరములం గల మైదానముల నాక్రమించియున్నారు. ఇతర కాబ్బలమును అశ్వ బలమును గూడ తమతో నేకీభవింతురను నిబ్బరమున వారింకను విజృంభింపక ప్రస్తుతము విడిసియున్నారు. మిత్రమా! ఇట్టి యెడ మనకుఁ గర్తవ్యమెద్దియో ఎఱింగింపుము.”

తోడనే పాషా ఇట్లు బదులాడెను.—“ఆర్యవరా! కర్తవ్యము సువ్యక్తము. ఈముస్తఫా తన రాజత్వము నిలుపుకొనఁజాలఁడు. సమ్రాట్టగు తనజనకుని దారుణముగ భంగపఱచిన క్రూర సైనికా

హృదయము బురస్కరించుకొని తక్షణము సింహాసనాగోహణ మొనరింపఁ గడంగుట దుర్మార్గము, అమానుషమును గదా. కాన, నేనా కాపురుష ప్రయత్నమునకు సాయపడఁజాలను. ఇటులా దరించుటకడు. నపాయకరమని ఎఱుంగుదును. జయాపజయము లితర రాజ్యసైన్యా వళిపై నాధారపడియుండు ఆనంఖ్య ఏలబడివేలు—

“ప్రభువతంసమా! ఆస్థైర్యము నీయధీనము గదా!—”

“అమాత్యశేఖరా! అటులని విశ్వసింపి నీబృరముగ నుండరాదు. ఈసమయమున నెట్లు—”

“మొన్ననే గదా నీవాక జనీజరీ విప్లవము నడచితివి!”

వజీరట్లు పలికినంతనే దల్లబను పాషా తనకా యవసరమున విజయ మొడగూర్చిన ఖాలీలుని దలంచి, అపీరుఁ డిప్పుడు లేడు గదా యని విచారించి, నిట్టూర్పుపుచ్చి, ఇట్లు లనెను.—

“ఆర్యవరా! ఆసమయమున నైనను, అంతమున సైనికులు నన్ను బీడించిరి: సులేమాను మశీదు చెంత కదీస్కారుని ఛిన్నమస్తకము గాన్నించునని బాసయొనరించి, వారల నూటడింపఁ గడంగితి: కాని వాని శిర మచట గానరా దాయెను—సైనికులు తోడనే నన్ను జట్టి ముట్టి వధింప సంసిద్ధులైరి.—”

ఆముహూర్తమున నొకరాజోద్యోగి సభాభవనద్వారమును గుభా లునఁ బోఁద్రోచి, నూటిగఁబోయి వజీరుని జూసి సాష్టాంగమాచరించి ఇట్లు విన్నవించెను—“మహానీయా! చిత్తగింపుడు—ఇప్పుడే యొక వార్త తెలియవచ్చెను—”

“ఏమియో సత్వర మెఱింగింపుము.”

“దేవా! బైరక్తరు పాషా యను ప్రసిద్ధయోధవునివుండు బల్లే రియా దేశమునందలి సైన్యములన్నింటి నాయుత్త పఱచికొని రయం బున నరుదెంచువాడు.”

తదవసర సంతోషాతిరేకమున గడ్డము సారించుచు వజీ రిట్టు లనెను.—“అల్లాకుఁ బదివేల వందనములు! బైరక్తరు పాషా స్వామి భక్తిపరాయణుఁడు. కొన్ని సంస్కరణములు ప్రవేశపెట్ట నెంచి న సలీముసుల్తాను దుర్మదాంధులగు జనీజరీ లెదిరించు నవకాశము లేకుండవలయునని ఎంచి స్వీయసైన్యసమేతముగా రావలయునని బైరక్తరు పాషాకు వర్తమానమంపెను. ఆమహనీయుఁ డిపుడే యచట నున్న మేలు గదా!”

“వజీరు మహాశయా! పాషా మజిలీలలో దడయక హుటా హుటి నరుదెంచుచున్నాఁడు. సైన్యము డెబ్బదివేలు గలదు. అందలి లఘుసైన్యము లొక జాములో నగరము జేరఁగలవు.”

రాజోద్యోగి అట్లు పలుక, దల్తబను పాషా ఇట్లు లనెను.—

“మిత్రులారా! మదీయ నిర్ణయము దైవ ప్రేరితముకావలయు. ఇక గాలహరణ మొనరింపక, మన సైన్యములు నిలిచియుండు నెలవున కరిగి ఈవిషయ మెఱింగింతు—సెలవిమ్ము.”

పాషా యట్లు పలికి, జూలియను లూకానులు గూడ నశ్వారూ ఢులై వెంట నరుదేరి, దన హయమారోహించి, మనోవేగమునఁ బ్రయాణమాయెను.

పాషా సందేశపరిణామ మెటులుండునో యని తత్సమాగత సఖికు లందఱు సమానభయానుమానసంభరితస్వాంత్యులై నిరీక్షించుచుండిరి. అటుఁగాక గంటకాలము గడియ నభాభవనమున లూకాను ప్రత్యక్షమాయెను. ఆ వీరుఁడు తోడనే వజీరునకు సముచితసాష్టాంగ మాభరించి భయవినయము లుట్టిపడ విస్పృష్టముగ నిట్లులనెను.—

“దేవా! దల్తబనుపాషా పంచిన సందేశ మెఱింగింతు, చిత్తగింపుఁడు. అశ్వీకదళము పాషా ముఖంబున విషయమాలించినంతనే” విశ్వసనీయుఁడగు బైరక్తరు పాషాయర్థుడెంచువఱకు జనీజరీల గూడక

తాటస్థము వహించి యుందురనియు, అతని నాయకత్వము నామోదింతుమనియు సమయ మొనరించిరి. నిదర్శనపూర్వకముగా దల్తబను పాషా ఈ యుంగర మంపెను—చిత్తగింపుడు.”

గ్రీకు యువకుఁ డట్లు పలికి యొనంగిన ముద్రిక నందుకొని, పరిశీలించి, దల్తబనుపాషా అంపినదే యని గ్రహించి, సంతసించి వజీరాతని నుద్దేశించి “నీ నామధేయ మెద్ది?” యని ప్రశ్నింప గ్రీకు యువకుఁడు సవినయముగ నిట్లు బదులాడెను.

“దేవా! నన్ను ‘లూకాను వాసిలో’ యని పిలుతురు. నేనొక జమీందారు పుత్రుఁడను. నా జనకుఁ డాబ్బేనియాయందు జీవించు వాడు.”

“ఔనాను. ఈ నామధేయుఁడు రాజభక్తుఁడని వినియుందుము. వసిలో! లెము. నిన్నీ ప్రసిద్ధ రాజాస్థానమున ద్విభాషిగా నియోగించితి.”

వజీరు పలుకులు వీనులఁ బడినంతనే లూకాను మ్రాన్పడెను. తన కట్టి మహాగౌరవ మలవడునని ఆతఁడు కలనైనఁ దలంపలేదు. తదుద్యోగ మసాధారణ మైనదగుటచే, సచటి రాజోద్యోగు లాతని నెంతయు నభినందించిరి. ఆ ముహూర్తముననే జూలియను అరుదెంచి, సవినయముగ వజీరునకు సాష్టాంగ మాచరించి, ఆశ్వికదళ మువలెనే కాల్బలమును ఫిరంగిదళమునుగూడ బైరక్తరు పాషానాయకత్వము నామోదించిరని తెలియఁబఱచెను. తన మిత్రుని వలె నాతఁడును నిదర్శనముం బ్రదర్శింప, ప్రధానామాత్యుఁ డమందానంద కంపితహృదయుఁ డాయెను. అనంతరమా యువకుని నామధేయము బ్రశ్నింప నాతఁ డిట్లు విన్నవించెను.—

“నన్ను జూలియను మెలిడాయని పిలుతురు; ధనవంతుఁడగు నొక వర్తకుని కుమారుఁడను; మేము ‘లెమ్మాను’ దీవియం డుండు

వారము.”

“ఓనాను. నీ జనకుడు ధనవంతుడనియు, యోగ్యుడనియు విని యుందుము. మెలీడా! శుభవార్త దెచ్చితివి—నిన్నీ యాస్థానమున రెండవ ద్వితీయాగ్రహానియోగించితి.”

తన మిత్రుడగు లూకానువలె నాతడును ఆనందపరవశుడాయెను. లూకానును, ఇతర రాజ్యద్యోగులును ఏకకంఠమున నాయదృష్టవంతు సభినందించు నవసరమున, ఫిరంగిబండ్ల ధనధనధాన్యములును, ఆర్థికదళింఖానినాదములును, పదాతుల దడదడలును, ఇతరసైనికారవంబులును విన్నప్తముగ వినవచ్చెను. స్వీయసంరక్షక సేనాముఖింబున దల్తబను పాషా యరుదెంచుచుండెనని వజీరాదులకు వ్యక్తమాయెను.

౩౨

మహమ్మదు సుల్తాను

వివిధఘటనాసంఘటితమగు నీరేయి మన కథాంతరపాత్రలకేగాక తురుష్కసామ్రాజ్యనగరవాసులకుఁగూడఁ బ్రసిద్ధము. నూర్యోదయమైనంతనే రాజధాని వివిధప్రవాదసంక్షుభితమాయెను. క్రమముగా యధార్థస్థితి తెలియవచ్చెను.

కాన్తాస్థాననగరము రెండు యుద్ధశిబిరముల కాలపాలమాయెను. దుర్గపరిసరము జనీజరీసైన్యసంకీర్ణము. హతభాగ్యుడగు సలీము సుల్తాను నిజదుర్గాంతర భాగ్యమందిరమున బంధితుడై యుండెను. ఆభయంకరసైనికులుతాము సృష్టించిన ముస్తఫా రాజత్వమునిలువ

వలయునని దృఢనిశ్చితులై, అప్రమత్తులై యుండిరి. ఏబదివేలసంఖ్య గల ఇతరసైన్యములు బైరక్తరుపాపా యరుదెంచువఱకు నగరశాంతి భంగపడకుండ కాపాడుదుమని యొడఁబడి, తాత్కాలికముగ దల్ల బనుపాపా నాయకత్వమున వజీరు భవనము చుట్టు విడిసియుండిరి. వారు సింహాసనచ్యుతుడైన సలీము పక్షముగాని, జనీజరీసేనాపరి కల్పితచక్రవర్తియగు ముస్తఫాపక్షముగాని వహింపక, ఔదాసీ న్యము వహించి, ఈలోన నమాత్యాదిపూర్వరాజక్షేమంకరుల కే యపాయము వొరయకుండ గావలియుండుటకు సంసిద్ధులైయుండిరి. జనీజరీనాయకుండగు ఆగాకుఁ దమ నిశ్చితాభిప్రాయము వారు తెలి యఁబఱచిరి. ఆసైన్యములు తప్పక తమతో నేకీభవించునని విశ్వ సిందియుండిన జనీజరీల హృదయమంతఁ గొంతకంపించెను. ఐనను, ఆసైనికులు తీవ్రపడి వారిం దమదెన ద్రిప్పుకొనునెపంబున వారిని దాఁకక, సహనము వహించి మిన్నకుండిరి. ఏమన, దల్లబను పాపా సాధారణవ్యాపారముల జడుడయ్యు, రణవ్యాపారపారంగతుండగు టచే సముచితసన్నాహము లతిరయంబున నొనరించి, అప్రమత్తుడై యుండెను. నిజప్రతిభావిశేషంబున నావీరవరుడు వజీరు భవనమును దుర్గప్రాయముగ, వైరిజనదుర్భేద్యముగ నొనరించెను. ఆనాయ కుండు బయలుప్రదేశముల నాక్రమించి, వీధిమొగలందు శతఘ్నులు నిలిపి, సముచితవ్యూహము బన్ని సహస్రసయనములతోఁ గావలి యుండెను.

ఉదయసమయమున బరిస్థితు లటులుండెను. ఇంక ససంతసేనా ముఖంబున నరుదెంచు బైరక్తరుపాపా ఎటు లాచరించునో యెఱుం గక, పలువురు పలువిధము లాడఁదొడంగిరి. సలీముపాదుషా రెండు మూడువారముల క్రిందట నంపిన ఆజ్ఞననుసరించియే ఆపాపా యరు దెంచువాడని ఎవ్వ రెఱుంగరు. ఆరహస్యము వజీరొక్కఁడే ఎఱుం

గును. బైరక్తరుపాపా సలీము పక్షపాతీయని కొందఱును, అట్లు కాన్పించినను నమ్మరాదని కొందఱును, ఆతఁడు తప్పక ముస్తఫా రాజత్వ మామోదించునని మఱికొందఱును ఉహించిరి. మూడవ యూహయే సమంజసముగఁ గాన్పించెను. ఏమన, బలవంతులును మూర్ఖచిత్తులును నగు జనీజరీలు సలీమును సింహాసనభ్రష్టు నొనరించి ముస్తఫాను అందు నిలిపి ఆతని రాజత్వము సుస్థిరమొనరింపఁ జలము వహించియుండిరిగాదా. మఱియు నితరసైన్యములు బైరక్తరుపాపా నాయకత్వ మామోదించి మెలంగుటకు సిద్ధముగనుండెను. ఇట్టి సంకటసమయమున నాపాపా జనీజరీపక్ష మవలంబించెనేని, రక్తపాతము లేకుండ కార్యము సుభువుగాఁ జక్కబడును.

మధ్యాహ్నమగుసరికి బైరక్తరుపాపా లఘుసైన్యములు రాజధాని ప్రాకారముల క్రింద గోచరించెను. మఱి రెండుగంటలలో నా మహాసేనావాహిని అంతయు దృగ్గోచరమాయెను. ముం దేమగునో యని పురజనులెల్లరు మిక్కిలి తహతహలాడిరి. జనీజరీ సేనానాయకుండగు ఆగా ఒకదూతను జీరి బైరక్తరుపాపాకు పంజేశమంపెను. నగరపరిసీతుల నెఱుకపఱచి, ముస్తఫా రాజత్వ మామోదించవలయునని అర్థించి, ప్రధానామాత్యపదవి వహించి సామ్రాజ్యము శాసింపవలయునని పాపాను ఆగా కోరెను. ఆసమయముననే వజీరు మంత్రివర్గములో నొక్కని బైరక్తరుపాపాకడ కంపెను. అమహా నీయుఁడు జనీజరీల దూతను గాంచినంతనే కుపితుఁడై, గర్హితుండగు ముస్తఫాను దొలగించి, సలీమును ఋషభప్రతిష్ఠా నొనరింపవలయునని కఠినముగఁ బ్రతిపదేశ మంపెను. వజీరు దూతకు సుస్వాగత మొనంగి తా నెన్నటికిని సలీము పక్షపాతీనేయని ఆతఁ డెఱింగించెను. ఆదూత దల్తబనుపాపాకు ఒక జాబు కొనివచ్చెను. అందు ఖాళీలుని నామాక్షరములు కాన్పించినంతనే, ఆప్రభు వానందకంపిత

హృదయుడై, తత్తరంబున విప్పి ఇట్లు చదువుకొనెను.

“ప్రియమిత్రమా! నీవ్రవర్తన మెంతయు శ్లాఘనీయము. నేను బైరక్తరుపాపా శిబిరమున నుంటినని ఈలేఖవలనఁ దెల్లమగును. సలీముపాదుపా విజయుఁడు గావలయు. ధృఢతమవిశ్వాసబద్ధుండవై శక్తివంచన లేకుండ కృషిసల్పుము: శుభము తప్పక ప్రాపించున. ఉదారహృదయా! నేనొసరింపవలసినకార్య మొనరించి కృతకృత్యుడఁ గాఁగలను.

భవదీయ ప్రియమిత్రుఁడు,

ఖలీలుఁడు”.

గుణగరిష్ఠుఁడగు ఖలీలుఁడు శ్రేయముగనుండెనని తెలిసినంతనే పాపా మిక్కిలి సంతసించెను. అందనుక నాయపూర్వపూరుషున కెట్టి యపాయము వాటిల్లెనో యని ఆతఁ డెంతయుఁ దల్లడిల్లుచుండెను. బైరక్తరుపాపా సందేశముతోడనే ప్రచురింపఁబడెను. దల్తబను పాపా వేయివ్రతులు దీయించి, తన యధీనముననుండు ప్రతి నాయకున కొకటి అందఁజేసెను. ఆ యా నాయకు లాసందేశము దమ సైనికులమ్రోలఁ జదివి వినిపించిరి. తోడనే అమ్మహాసేనావాహిని రోదసీకుమార మదరునట్టు లేకస్వరమున “సలీముపాదుపాకుజే!” యని ఘోషించెను. వివిధసైనిక నికాయములను శాసించు ప్రధాన నాయకులు దల్తబనుపాపా ఆజ్ఞ కెదురాడక మెలంగుదుమని తదవస రోచితోత్సాహతమకమున సమయ మొనరించిరి.

కాని, తత్ప్రసిద్ధదినాంతమున, రాజ్యభ్రష్టుడైన సలీముపాదుపా పథ్యుఁడాయెనని దారుణముగఁ దెలియవచ్చెను. కుమారుఁడగు ముస్తఫా ప్రోత్సాహమునఁ గూర్చాత్ములగు జనీజరీలు మదిరము తలకెక్కి, నటు లాచరించిరట! నిజమగునా? సలీము విగతజీవుఁ డాయెనని జనీజరీలే ప్రకటించుచుండుటచే ననుమానమున కెడము

లేకుండెను. తోడనే సగరమున హాహాకారములు దయించెను. స్వామిభక్తి పరాయణులగు సైనికు లా యమానుషకృత్యము సైప జాలక నితాంతక్రోధప్రకాశితులై, బైరక్తరుపాపా యరుదేలువలకు దాళజాలక, తామే జనీజరీలను దాఁకవలయునని తదవసరావేశమునఁ దత్తరపడిరి. వజీరునాజ్జవడసి దల్తబనుపాపా తోడనే రణాభిముఖుఁ డాయెను.

జనీజరీలు సముచితసన్నాహము లొనరించికొనియే యుండిరి. వారు దుర్గమునందును నౌకాశ్రయమునందును తదితరస్థలములను నుండు బలిష్ఠశతఘ్నుల నాయత్తమొనరించుటయేగాక మఱికొంత సైన్యముగూడ సమకూర్చుకొని అధికతరబలవంతులై యుండిరి. వారి సంఖ్య ఇపు డేబదివేలాయెను.

సూర్యాస్తమసమయమున యుద్ధము భయంకరముగఁ బ్రారంభ మాయెను. నిరంతరము గలకలల్కాడు రాజధాని చాచుణావిరళ సర మారణమున కాలవాలమాయెను. భయంకరజలధరంబు లన్నియు నొక్కచోఁ బ్రోవై పట్టు లేడతెరిపిలేక గర్జించు శతఘ్నీరవంబులచే సగరము ఘూర్ణిల్లఁజొచ్చెను. దల్తబనుపాపా నిజసమరకౌశలమచ్చు పడ శక్తివంచనలేకుండ పాటుపడెను. రాజభక్తియుతులగు సైనికులు భయమెఱుంగక దీక్షమెయి బోరాడిరి. కాని, జనీజరీలు బలసాహ సంబులు మఱియు బ్రశంసనీయముగ నుండెను. వారియవస్థ కడు సపాయకరముగ నుండెను. అపజయము ప్రాప్తించునేని, తమకు మరణమే శరణ్యముగాని, తా మొనరించిన రాక్షసకృత్యమునకు వేఱుపరిహారములేదని వా రెఱింగియుండిరి. ఆకారణమున నాసైని కులు ప్రాణములపై నానవీడి హోరాహోరి పోరాడిరి. దల్తబను మూడుసారులు వెనుదిరుగవలసినవాడాయెను. ఇంకను అతావున నిలిచియుండుట అతిసాహసము, కేవల మవివేకమని యెంచి అమహ

సీయుఁ డాహవరంగమునుండి మఱలనుండిన సమయమున బైరక్తరు పాషా సైన్యము లరుదెంచెను.

తోడనే డీలువడిన రాజసైన్యములు నూతనోత్సాహము నహించి పోరాటమునకు దొరకొనెను. విప్లవకారులగు జనీజరీలు అనంతరిపునేనా పరివృత్తులై అవిరళశస్త్రాస్త్రములకు గుఱియైరి. బైరక్తరు పాషావృద్ధు డయ్య భీమబలుండై విజృంభించెను. వీరుఁడగు ఖాలీలుఁ డాతని పార్శ్వముననుండి రిపుజనభయంకరుండై వెలింగెను. దల్తబను పాషా గ్రీకుయువజన మధ్యస్థుడై వేటొక తావున వైరిజనకాంతారమును దహింపఁ జేయఁ దొడంగెను.——“ సలీము మరణమునకు బ్రతిక్రియ యగుగాక ! ”——“ సింహాసనమాక్రమించిన దుష్టాత్ముడు——ముస్తఫా మరణించుగాక ! ”

“ మహమ్మదు పాదుషా చిరతరాయు రారోగ్యభాగ్య మనుభ వించుగాక ! ”——అట్లు బైరక్తరు పాషా సైన్యముల, జలతేగు నిరంత రధ్వనములకు నట్టులే దల్తబను పాషా సైన్యమునందుఁ బ్రతిధ్వనులు వెలువడెను.

సమరమా తీరున సంకులముగ జరుగుచుండెను. నిశీధనసమయ మున బైరక్తరు పాషా నిజప్రత్యేక సైన్యపరివృత్తుడై తద్రంగము నుండి తొలంగి, నిరోధింపఁ గడంగు వైరులఁ జెక్కాడిఁ రాజాంతః పురము జొచ్చి, పితృఘాతుకుఁడగు ముస్తఫానుగాంచెను. ఆదౌర్భా గ్యుఁడు బైరక్తరు పాషాను జూచినంతనే భయవిహ్వలుడై, స్వీయ సంగ్రాహకార్యమా ధీరవరుని చరణముల నాశ్రయించెను. పాషా క్రోధ ఘూర్ణమానమానసంబున నిట్లు గర్జించెను.——

“ ఓరి తులువా ! పితృఘాతుకుఁడా ! రాజద్రోహీ ! దేశద్రోహీ ! నినుభోలుపాపాత్ముడు తగిన ఫల మనుభవింపక మనఁజాలఁడు ! ”

ముస్తఫా యిరువదియూతేండ్ల యువకుఁడు. రాజ్యమాసింది తన

జనకుని మరణమున కొడబడెనే గాని, ఆతఁడు పౌరుషమెఱింగిన వీరుఁడు కాఁడు. ఎట్టులైనఁ దన ప్రాణము నిలుపుకొననెంచి మోఁకరించి దీనాతీదీనస్వరమునఁ బ్రార్థించెను. పాపా యిట్లు గర్జించెను.—

“ఓరీ! నీరము సైరింపరాదు. సైరింతుమేని విప్లవమును, చౌర్యమును, పితృభాతమును ప్రోత్సహించుటయగు— సైనికులారా! చూచెనరే!”

తోడనే పదిపండ్లఁడు ఖడ్గము లొక్కసారి మెఱసి, ముస్తఫా దేహము ఛేదించెను. తత్క్షణము “మహమ్మదు సుల్తానుకు జే” యను ధ్వనులచే నా యంతిపురంబంతయుఁ బ్రతిధ్వనించెను.

ఈలోన తండ్రిపతండ్లములుగఁ బైకొను వైరిచమూనిపహంబుల కోహటించి జనీజరీలు దారుణసంకల్పధురీణులై, కడు విశాలమగు మందుగుండుగిడ్డంగిచుట్టుం జేరి ఉత్తమశత్రుఘ్నీ సాహాయ్యంబున రాజసేనలను భస్మీభూత మొనరించుచున్నారని బైరక్తగు పాపాకుఁ దెలియవచ్చెను. ఆ వీరవరుఁడు తోడనే అటు బోయెను. దయ్యముల నలఁ బోరాడు జనీజరీల నాస్థలమునుండి మఱల్పవలయునని దల్తబను పాపా కడుంగడు ప్రయత్నించుచుండెను గాని, నిరర్థకమాయెను. జూలియను లూకాసులు పాపా చెంతనే యుండి నిరుపమాన ధైర్యస్థైర్యములతోఁ బోరాడుచుండిరి. కాని జనీజరీల బలసంకల్పము లమోఘముగ నుండెను : తాము సృష్టించిన ముస్తఫా తెగటారెనని తెలియవచ్చినను జలింపక, ద్విగుణీకృతబలస్థైర్యములతో శత్రుసంహార మొనరింపఁ దొడంగిరి.

జనీజరీ పూహము ఛేదించవలయునని బైరక్తరు పాపా ప్రయత్నించెను. మందు గిడ్డంగి ముందట బాలచంద్రాకృతి మువ్వరున తేర్పడి వారు నిర్వక్రవరాక్రమము బ్రదర్శింపుచుండిరి. సముద్రతరంగములవలెఁ బలుతెంచు బైరక్తరు సైన్యముల నావంతయు సరకు

సేయక జనీజరీ లచలాకృతి దాల్చి నిలిచి ప్రచండరిపుజనోచితస్వాగత మొసంగిరి. పాపా మహావీరుడయ్య, మఱల వలసినవాఁ డాయెను. ఈలోన, ఖలీలుఁ డొక సేనాముఖంబున బాటి వైరులంజుట్టి తత్సేనా పార్శ్వము నాకస్మికముగ భేదింపవలయునని ప్రయత్నించెను. ఆ ప్రయత్నమును వ్యర్థమాయెను.

దల్తబను పాపా బైరక్తరు పాపా చెంతకరుదెంచి తామిఁక జయము గాంచుట కల్లయని దైన్యముగఁ బలికెను. బైరక్తరుగూడ నా విషయమెఱింగియే యుండెను. ఐనను, ఆ ధీరోదాత్తచిత్తుఁడు విహ్వలింపక, ఇట్టులనెను.—“ఆర్యా! మన దురవస్థ విస్పష్టము. ఐన నేమి?—ఒక ఉపాయ మాలోచించితి. నీవు సత్వరమేగి మందు గుండు గిడ్డంగి చెంతనుండు మన సైన్యములను స్థలాంతరమునకు భద్రముగఁ నటలింపుము. ఆలసింపకుము.—మహమ్మదుతోడు—మదాజ్జానుసారము మెలంగుము—పొమ్ము!”

నిజసైన్య సమేతుడై దప్పునకుఁ బోవలయునని ఖాళీలునకుఁ గూడ నాపాపా వర్తమానమంపెను. అనంతర మావీరవరుఁడు తన యిచ్చకువచ్చు నైదువందల ఆశ్వికదళమును మాత్రము దన చెంత నుంచుకొని తక్కుంగల రాణువ నవ్వలకంపివైచెను. బైరక్తరు పాపా అభిప్రాయమేమి కావలయును?

తదల్పసేనా ముఖంబున నా మహావీరుఁడు వాయువేగమునఁ బాటి, నిశాచరనన్ని భులగు జనీజరీలను దాఁకఁ గడంగెను! ఫిరంగి గుండ్లు సంతతధారా పాతముగ గుఱియుచుండెను; సైనికులు క్రమ ముగా తారున మరణించుచుండిరి; తుపాకి గుండ్లు బైరక్తరు పాపా చుట్టును టిప్పు టిప్పునఁ బాటుచుండెను. ఐన నా వీరాక్రగేనరుఁ డించుకేనియు జలింపక, శరవేగమున బోదొడంగెను. హతశేషు లగు సైనికులు గూడ దత్సమాన ధైర్యముతోఁ బాటిరి.

బైరక్కరు పాపా అంత సింహనాద మొనరించి, మహానగమును
 భేదించు పిడుగువలె మొదటి జనీజరీ శ్రేణింజించి, ఉన్నాడునివలె
 నింకను బోదొడంగెను. రాజభక్త్యావేశముననో, లేక, తన స్వామి
 ధైర్యసైర్యములు దనకు నలవడుటచేతనో—అతని వాసువముగూడ
 నిశ్చలతీవ్రగమనము వీడకుండెను. రాజ సైనికులు పెక్కుండు మల
 మల మాడి మ్రగ్గుచున్నను, సజీవులు మాత్రము విపరీతావేశమునఁ
 జేయఁగల శత్రుసంహార మొనరింపుచు దమ నాయకుననుగమించిరి.
 సముత్తంగ తురంగా చూడుడై, జరామరణ రహిత దివ్యచిరుష
 సన్నిభముగ గండు మీటి అనుక్షణ మొక పదిమంది జనీజరీలను
 గూల్చు నామహావీరుని బలధైర్యసాహసములు కేవల మనస్యసాధార
 ణముగ నుండెను. జనీజరీల రెండవశ్రేణియు విచ్చిన్నమాయెను.
 భయంకరశత్రు జనమధ్యమున స్వైరవిహార మొనరించు నావీరహరుఁ
 డు తేజోమయుడై దుర్నిరీక్షుడై, అప్రతిహత దండధర సన్నిభుడై
 దీపించెను. సమున్నత గంభీరాకారము, రక్తానల సన్నిభనయనము
 లు, భయంకర మానవరుధిరార్ద్రవస్త్రములు, నిశ్చలతటిల్లత సమా
 నకరవాలమును జనీజరీల నధీరుల నొనరించెను. అంత దృతీయశ్రేణి
 గూడ విచ్చిన్నమాయెను. గిడ్డంగి సమీపమాయెను.

గిడ్డంగి సమీపించినంతనే పాపా తన యశ్వమును నిలిపి, పుడ
 మికి లంఘించుచు నాతావునఁ గాఁపుండు జనీజరీని ఒక్కవేటున
 ఖండించి, చేజిక్కిన ఫిరంగి గుండు గట్టిగబట్టి, వైచియున్న ద్వార
 మునఁ దన బలిమి కొలది వినరెను. తత్కవాట మయోమయ
 మయ్యు, భూరిధ్వానమున వివృతమాయెను. అంత నామహావీరుఁడు
 సింహనాద మొనరించి, అచ్చటి సైనికులెల్లరు నాలించునట్లు ‘మహా
 మృదు సుల్తానుకు జే! యని అఱచి, నిర్భయముగ నాగిడ్డంగి బ్రజే

శించెను! ఆహా! ఆమహానీయుని సంకల్పమేమి కావలయు?

పాపా యందుఁ బ్రవేశించి ఒక్కనిముసమామెను. జనీజరీలు దురంత విస్మయభయాకులచిత్తులై చూచుచునే యుండిరి. అంతలో నెంతటి ఘోరము! పదివేల ఫిరంగు లొక్కసారి మోగినట్లు, ప్రళయకాల మానస్సమైనటు లొక మహానినదము విననాయెను. బహుశ్రోశ విస్తీర్ణమగు నామహానిగరము భయంకర భూకంపముననోయన దారుణముగఁ బ్రకంపించెను. ఆక్షణమ పెనుమంట యొందు రయంబున మింటికెగయ, నసంతాకాశము నిరవకాశమాయెను. అన్యసాధనాసాధ్యమగు నాగిడ్డంగితోడనే తుత్తునియలాయెను. ఆహా! ఆభయానక దృశ్యము వర్ణనాతీతము! యుగాంత ప్రళయావసర భయంకర నిర్ఘాతనిర్ఘోషమున సమున్నతపర్వత ప్రాయముగ మిన్నంటు నామహాజ్వాలయందు రూపుసెడిన మానవాకృతులు వేనవేలు గోచరించెను. ఇరువదివేలు జనీజరీలా తెఱంగున నొక్కముహూర్తమున నశించిరి!

ప్రదేశమంతయు గొన్నినిమిషములు కడుభయంకరముగఁ బ్రశాంతమాయెను. నిజామేయబలధైర్యస్థైర్యనమంచిత రాజభక్తికి సాక్షి భూతముగ బైరక్తరుపాపా వీరిస్వర్గము వడసెను. ఆతని ఐదు వందలపై నికులుగూడ నిరుపమానసాహసము బ్రదర్శించి మరణించి చిరతరయశోవిరాజితులైరి. బలవంతులగు జనీజరీలను జయించుట కయ్యదే తరుణోపాయము. తోడనే, దల్లబనుపాపా యొకవంకను, ఖలీలుఁ డొకవంకను రయంబునఁ దమ సైన్యముఖంబుల బయలుదేటి విగ్రహిని విప్లవకారులను దాఁకఁబోయిరి. కాని, బలధైర్యములుడిగిన ఆపైనికులు శత్రుములువీడి, మోకరించి, శ్రుమాభిక్ష నర్థించిరి. అట్టికార్యమున పాపా నిమగ్నుడైయుండ, రాజదూతయొకఁ

డరుదెంచి, సవినయప్రణామ మాచరించి, ఇట్లు లనెను.—

“మహాసీయా! మహమ్మదు పాదుషావారు నిన్నుఁ దమ సర్వ సైన్యాధిపతిగ నియమించిరి. మఱియు, భయాతిరేకమున సాయుధ విసర్జన మొనరించిన విప్లవకారులను క్షమింపవలయునని పాదుషావారు నాముఖమున నాజ్ఞాపించువారు. పాదుషావారు నిజామా త్యాది ప్రసిద్ధజనసంక్షేప సభాభవనమున సింహాసన మారోహించు వారు. ఈలోన నగరమున శాంతి నెలకొల్పి నీవు తత్పాలన మొన రింపవలయు. మగుడ పాదుషావారి ఆజ్ఞ యగుసంతనే, వారి దివ్య సముఖమునకు నీవరుదేటనచ్చును.”

అట్లు పలికి దూత వెడలిసంతనే, జూలియను లూకానులు, రాజ సన్మానముగాంచిన పాషాను అభినందించిరి. కాని, పాషా యొకతా వున నిలిచి ఆనందించుట కవకాశములేదు. అశ్వరూఢుడై విప్లవ కారుల శ్రేణులంటఁబాటుచు వారి నాతఁడు గద్దించి రాజభక్తిపరా యణుల నొనరించెను. ఆతని గంభీరోపన్యాసము నాలించి జనీజరీ విప్లవకారులు చకితులైరి. నిరుపమానమగు నాపాషా వచోరచన ప్రావీణ్యము గాంచి గ్రీకుయువకులు కడు విస్మితులైరి. సమరశూరుఁ డగు నాతురుష్కప్రభువు తత్సంబంధకృత్యము లన్నిటియందు నఖండవిజ్ఞానము సహజముగఁ గలిగియుండెను.

హతశేషులగు జనీజరీలు చచ్చిన తమవారలకై కడు గుండుచు, తా మొనరించిన దౌష్ట్యము దలంచి పరితపించుచు దమతమసేనా నిలయములకుఁ బోయిరి. రాజభక్తిపరులై పోరాడిన సైనికులతో దల్లిబనుపాషా క్రొత్తపటాలముల నేర్పటచెను. ఆమహాసీయుఁడు విధివిరామ మరయక దీక్ష మొయి పాటుపడుటచే నాయాపనులన్నియు రెండుమూడుగంటలలోఁ బూర్తియైయెను. నగరమున శాంతి సుప్రతిష్ఠితమాయెను.

దల్లబనుపాపాకు అంతట చిత్తశాంతి కలుగ, తన సహచరులగు జూలియను లూకానులను గాంచి ఇట్టులనెను.—

మిత్రులారా! మీరింక మన ఆరామమందిరమునకుఁ బోయి, అత్యంత భయాతురమున వేచియుండు కాంతల కిచ్చి సమాచార మెఱింగింపుడు—కాని, ఖలీలుఁ డేమాయెను?”

తన మిత్రుఁ డేమాయెనో గ్రీకులుకూడ నెఱుంగరైరి. అపూర్వ మనోహరాకారుఁడు, అసహాయశూరుఁడు, స్వార్థరహితుఁడు, త్యాగ శీలుఁడు, అన్యజనాసాధ్యమేధానంపన్నుఁడు, పురుషకుల ప్రదీపకుఁడు ఖాళీలుఁ డేమాయెను? వారి యత్సాహ మంతరించెను, హృదయము వికలమాయెను. అట్టి సమయమున, ఖలీలుని సేవకుఁడు సదకుఁడు గోచరించి సవినయముగఁ బ్రణమిల్లి, సగౌరవముగ నిట్టులనెను.—

“ప్రభువర్యులారా! నాస్వామి ఖాళీలు మహాశయుల క్షేమసమాచారము దెలుపు వాడను. ప్రస్తుతము తన కార్యములందు నిమగ్నుడై యున్న కారణమున దా నరుదేఱజాల నైతివని తెలుపమనెను.”

ముకుళించిన పాపాహృదయము తోడనే వికసించెను. జూలియను లూకానులు గూడ నానందపరవశులైరి. వారాతావున నింక దడయఁజాలక పోయిరి. పాపా క్షేమసమాచార మాతని భార్యకును పుత్రికలకును దెలుపవలయును : తమ రాక్షకై కడు దత్తరంబున వేచియుండు దమ మనోహరిణుల కానంద మొనగూర్చి, తామును ఆనందింపవలయును : మఱియు, జనకుఁడగు కదీస్కారుఁడు మృత్యుముఖమునుండి తొలంగి క్షేమముగ నుండెనని జాలేభావ నివేదింపవలయును.

దల్లబనుపాపా రేయి యంతయు బహుకార్య నిమగ్నుడై

అప్రమత్తుడై యుండెను. సముచితసైనికజనపరివృత్తుడై యాతఁడు నగరవిధులందుఁ దిరుగాడి, వివిధసైనికనిలయములు దర్శించి, సామ్రాజ్యాంతర నకలసైనికనికాయముల సమక్షమునఁ జదువవలసిన ప్రకటనలు తయారుచేసి, పాదుషావారి దూతమగుడ నెపు డేరుదెంచునో, తాను రాజసభాభవనమే ముహూర్తమునఁ బ్రవేశింపనగునో యని ఉవ్విభులూరుచుండెను.

మఱియొక విషయము గమనింపవలయు. క్రొత్తపాదుషావారిని దల్తబను పాషా ఎన్నఁడు గాంచి ఎఱుంగఁడు. కారణమేమన, పాదుషాపుత్రు లన్యుల కంటఁబడువారు కారు. అమాత్యాది ఉన్నత రాజోద్యోగులు సహితము వారినిఁ జూడఁజాలరు. అంతఃపురకామినీ జనంబుల వలె వారు నొక ప్రత్యేకమందిరమున నడంగి యుండుట నాఁటి తురుష్కసాంప్రదాయము. విద్యగఱపు గురువులు మాత్రము వారి నెఱుంగుదురు. ఆ కారణమునఁ గ్రొత్తసుల్తానును పాషామున్నెన్నఁడు గాంచి యెఱుంగఁడు.

ఉదయ మేడుగంట లైనంతనే రాజదూత అరుదెంచి, ఎనిమిది గంటలకుఁ బాదుషావారిని పాషా నందర్శింపవలయునని తెలిపి వెడతను. పాషా ఆనందమునకు మేఱలేదు. ఆతఁడు తోడనే స్నానాది కృత్యము లాచరించి, నిజాధికారలాంఛనవస్త్రధారణ మొనరించి, అంగరక్షకపరివృత్తుడై, అమితోత్సాహపూరితహృదయుడై రాజసభకుఁ బ్రయాణ మాయెను. తదంతర రాజోద్యోగి ఆ మేటి ప్రభువునకు సముచితస్వాగత మొసంగి, నవరత్నఖచితము సువర్ణకోశస్థము నగు ఖడ్గము నొసంగి, పాషా అంగరక్షకుల నటనిలిపి, వివిధవస్తు సమృద్ధమై వైభవసమన్వితములై యొప్పు మందిరము లనేకము లాతని దాటించి, ఒక మందిరద్వారమున నిలిపి ఇట్టులనెను.—

“ప్రభువతంసహా ! ఈ మందిరమున వేచియుండుము. పాదుషా

వారిపుడు దర్శన మొనంగుదురేమొ అరసివచ్చెదను.”

ఆ రాజోద్యోగి చూపిన మందిరమునందు దల్లిబనుపాపా ప్రవేశించెను. జులేఖా తైరజా గుల్నేరులును, జూలియను లూకానులును అందే సుఖోపవిష్టులై యుండిరి. వారిని గాంచినంతనే పాపా విస్మయానందపరవశుడై ఒక్కొక్కరిని గాఢాలింగన మొనరించి ప్రశ్నింపదా మేతెంచిన తెఱంగు వారెఱింగించిరి. సూర్యోదయము కాకమున్నె రాజభటుఁ డొకఁడు పాపా ఆరామమందిరమునకుఁ బోయి, దర్బారునందా ప్రభువు అమేయనూతనాధికారధుర్యుఁ డగు గావున రావలయునని ఆహ్వానించి ఆ యువతీయువకులను గొనివచ్చెను. వారా మందిరమున వేచియుండిరి.

ఆ సమాధానము ముగియునంతలోఁ దొంటి రాజోద్యోగి మగుడ నరుడెంచి నగారవముగ బ్రణామ మాచరించి పాదుషావారి సమక్షమునకు దయచేయుఁడని వారి నాహ్వానించెను. తోడనే జులేఖా తైరజా గుల్నేరులు తమ సుందరవదనములు తడుచిత వసనాచ్ఛాధితము లొనర్చించిరి. ఐనను, పాలమీఁగడబోలు కడు సన్నని మేలుముసుంగులం దడంగియు, నాయాననము లపురూపరూపవైభవోపేతములై దివ్యనారీమణులను స్మరణకుఁ దెచ్చుచుండెను. ఆ కాంతారత్నముల వస్తుధారణము గూడ గడుంగడు బ్రశంసనీయముగ నుండెను ; పాపా కడు ముదమంది గర్వించి యుండఁదగును. నిజమనో కాంతల నా సమయమునఁ గాంచు జూలియను లూకానుల యానందము నిరవధికము. ఖాల్లీలుఁ డచట నుండేనేని, జులేఖాను గాంచి ఆతఁడును విస్మయానందపరవశుడై యుండును.

అంత వారందఱు నా రాజోద్యోగిని వెంబడించి, అమూల్యవస్తు సంభరితమందిర శ్రేణు లతిక్రమించి, అందందుఁ బరిభ్రమించు సేవకబృంద మొనరించు ప్రణామము లందుకొని, క్రమముగాఁ గొల్పు

కూటము జొచ్చిరి.

అనంతమై, అపూర్వాలంకారవిరాజితమై, వైభవసమన్వితమై యొప్పు సభాభవనమున మహమ్మదుపాదుషా సమున్నతచారుతర సింహాసనారూఢుడై యుండెను. మంత్రిజనాదిప్రముఖులు తమ తమ తావుల నాసీనులై యుండిరి. సుల్తాను ధరించిన వస్త్రములును ఉష్ణీషమును కాంచనమయములై, వివిధభుజిదీపితములై చారుతరంబులై యుండెను. సార్వభౌమశిరోవేష్టనమున కంటియున్న తురాయి యండలి వజ్రములు సముజ్వలముగ మెలయుచు, సహజతేజోమయ వదనము సధికతరభాసుర మొనరించెను. నాటి సాంప్రదాయము ననుసరించి, పాదుషా సుప్రసన్నుడై ప్రశంసించువఱకు సభాంతర్గతులు మోమెత్తి చూడరాదు. ఆకారణమున పాషా మొదలగు వార లవనతవదనములై, ఏగి, సింహాసనమున కిరువదియడుగులు దవ్వుగ నిలిచి సాష్టాంగమాచరించిరి. తోడనే, సుల్తా నిట్లులనెను—

“మిత్రులారా! లెండు! మనము కలియవలసినవిధంబిదికాదు!”

ఆహా! ఏమాస్వరము! పౌరుషమయము—మంజులము—అభిమానపూరితము—చిరపరిచితము! దల్తబను జూలియను లూకాసుల హృదయములును, తైరజా గుల్నేరుల హృదయములును పరవశములాయెను. జులేఖా మాత్ర మాతెఱుగునఁ బరవశాత్మకాలేదాయని పాఠకులు ప్రశ్నింతురుగాక. ఆ కన్యాలలామ నిరుపమానంద ప్రకంపితహృదయయ్యు, దన మిత్రులవలె విస్మయావేశమున మ్రోన్పడకుండెను. తక్కుంగలవారు మోమెత్తి తిలకించునంతనే— ఎంతవిపరీతము!—స్వప్నముకాదు!—తమ చిరమిత్రుడు ఖాలీ లుండే తురుష్కసామ్రాజ్యసింహాసనమున గోచరించెను!

నిండోలగముననుండిన మహమ్మదు సుల్తాను రయమ్మున సింహాసనముడ్గి, ఇంకను మోకరించియున్న తన మిత్రులను లేవదీయుటకై

వారినిడాసి, నిజహృదయాభిమాన మచ్చుపడఁ దనకర మొక్కొకరి కందిచ్చెను. తత్కరపీడనమున, దమప్రణయ మవిచ్చున్నము, నవి రళమునని జాలేఖాఎఱింగి, లోలోన సంతసించెను.

వనితలు పాదుషావారియెడఁ జూపవలసిన మర్యాద ననుసరించి తమ మునుఁగులను భోద్రోచిరి. నిజమనోహరిణియగు జాలేఖా యనాచ్ఛాదితవదనమును మహమ్మదుషాషా భావగర్భితముగఁ దిలకింప నామానిని విశాలవిసీలనయనములు త్రపామయానందభాసురములాయెను: తదనూనవికాసము సహజమందరాననమున గూడ ద్యోతకమాయెను. పాషా నుద్దేశించి నుల్తానిట్టలనెను.—

“ప్రభువతంసమా! నాకాతిధ్య మొనంగి, అనంతర మెంతయేని నేవనలిపిన నీకు నేను కృతజ్ఞుడను. ఈనగరరంగమునం దాకస్మికముగఁ దోచిన భయానకనాటకమున నీవ మున్నుండు రాజభక్తి పరాయణుడవై అన్యదీయదురదృష్టభాతృరాజత్వము నిరసించి, ఆహవమున ధైర్యస్థైర్యములు బ్రదర్శించి, కీర్తిసాంద్రుడవైతివి. నిన్నీ ప్రసిద్ధజనసమక్షమున మాసర్వసైన్యాధ్యక్షునిగ, యుద్ధమంత్రిగను నియోగించితి.”

అనంతరము గ్రీకులనుద్దేశించి నుల్తా నిట్టలనెను.—

“మిత్రులారా! మదీయ ప్రధానామాత్యుఁ డొనంగిన ఉద్యోగములందు మిమ్ము స్థిరపఱచువాఁడ. మఱియు,”—ఆతనిస్వరము మందమాయెను— వదనమున మందహాసము తాండవించెను— “కాఁగల మీవివాహముల సందర్భమున, సంతోషపూర్వకముగ నేనే విందు నేయువాఁడ.”

తన మిత్రుల కృతజ్ఞతాలాపములు విననొల్లక నుల్తాను రయంబున మెనుదిరిగి, హస్తచాలన మొనరింప, నమాత్యాది ప్రధానో

ద్యోగులు చయ్యనలేది, ప్రణామమాచరించి, అవ్వలకబోయిరి. అంత సుల్తాను ప్రసన్నుడగుటచే, నిశ్చలమధురస్వరమ్మున నిట్లు లనెను.—

“మిత్రులారా! మనము పెక్కుసారులు కడు చనువుగఁ గలసి మెలసి ముచ్చటించియుంటిమి. ఇప్పుడు నట్టులే మెలంగుదము. ఈ సమయమున మఱియొక కథ వినిపింపజాలఁగాని కొంత సమాధాన మొసంగవలయు.”

అట్లు పలికిన సుల్తాను సింహాసన మారోహింపక, తనజులేఖాతోఁ బాటు ఒక సోపానలంకరించెను. అయ్యుదార సార్వభౌముని యభిమత మెఱింగి పాపా యొక ఆసనమున, గుల్మేరు లూకాసులు మరియొక ఆసనమునను, తైరజా జూలియనులు వేఱొక యాసనమునను ఆసీనులైరి. అయ్యది పాపా యారామమందిరాంతర సమావేశములను బోలియుండెను. మహమ్మదు సుల్తాను ఈవిధమునఁ జెప్ప దొడంగెను.—

“మిత్రులారా! నాకు విద్య గఱపిన గురువులలో జులేఖా జనకుఁడు హాసేను కదీస్కారుఁడు గణనీయుఁడు. నాకాతఁడు దేశసాంప్రదాయములు చక్కగ నెఱుకపఱచెను. అతని యనుభవమపారము, కార్యదీక్ష నిరంతరము; ప్రవర్తనము కళంకరహితము, ఆదర్శప్రాయము; వాత్సల్యమనంతము. తండ్రివలె సాకిన అమహనీయునియెడ నేను దృఢతమ కృతజ్ఞతా పాశబద్ధుఁడనై యుంటి. నగరమును దారుణముగఁ గలంచిన అవిరళనరమారణమునకుఁ బ్రతిఫలముగ నగర రక్షకుఁడగు హాసేను ఘోరవిపత్తునకుఁ బాల్పడినంతనే జులేఖా నాచెంత కరుదెంచెను. ఈనుందరీమణిని మున్నెన్నఁడు గాంచి యెఱుంగను. ఈయె పితృవాత్సల్యమును మనోహరాకృతియు నిరుపమానములై నన్ను జకితు నొనరింప, నాశక్తి కొలది బ్రయత్నించి,

ఆతని రక్షింపవలయునని సంకల్పించితి. తోడనే మదీయజనకుని సం దర్శించి, నగరమునఁ గొన్ని దివసములు ప్రచ్ఛన్నముగ సంచరిం చుట కనుజ్ఞ బసంగవలయునని మిక్కిలి బ్రతిమాలితి. తుద కామహ నీయుఁ డెట్టులో సమ్మతించి, నా కాపదవారయకుండ నొక ముద్రిక నొసంగెను. పాపా! ఆయపూర్వాంగులీయ మనేకసారులెట్లు లెటు లుపకరించెనో యెఱుంగుదుగదా.

“సార్వభౌమా! నే నాముద్రికం గాంచినది మొదలు తీవ్రాను మానతప్రదనైతి. కాని, సార్వభౌమ పుత్రుఁ డంతిపురమునుండి వెలువడునని విశ్వసించఁజాలనైతిని—”

“ఐనను, యథార్థమట్లులే బరిణమించె గదా. పాపా! మఱి యొక విషయము చెప్ప మఱచితి. భవదారామ మందిరనివాసము కడు నక్కఱకువచ్చెను. ఎఱుంగుదు గదా—రవ్యసలతోడి ముచ్చట? జలాంతరగామి గుఱించిన సాగాథ యాలించుసంతోనే రవ్యను రాయబారి సంధికొఱకు మఱియు దత్తరషణునని ఎఱింగియే యుంటిని. ఆమహత్తర కార్యమట్లు సులభసాధ్యమాయెను. ఆర్యా! ఇక మఱియొక విషయము దలంపవలయు. కనుసంతాపకరము—”

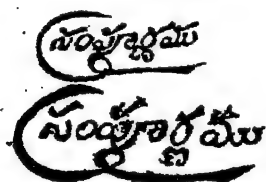
“రాజేంద్రా! ఆయథమాత్మ, బహుళయువజనసంహారకారిణి యగు నారక్కసి నేనేల విచారించవలయు.”

“నిజమాడితివి. బాహ్యసౌందర్య మెంతగణనీయముగ నుండెనో అంతకంటె వేయిమడుంగు లధికతరపాపకళింకితయగునారాకాసిసీకు దవ్వగుట వాంఛనీయమెగదా. అమీనా మస్రూలు సర్వము వెల్ల డించి తమనేర మంగీకరించిరి. సిద్ధి కేవలమొక బానిసీడు—తనయేలి కసాని యాజ్ఞానుసార మట్లు సంచరించెను. నేనాకారణమునఁ గరు ణించి, వానికి మరణశిక్ష విధింపక యావజ్జీవకారాగ్రహవాసశిక్ష విధించితి. అమీనా ఇస్మిల్లాలన్ననో—ఈసరికి బాన్వరను గర్భ

స్తలైయుండురు. జాలేఖా! రెండు స్థిరసంకల్పములు సుందరయున
జనులఁ గలఁగించిన రక్కసి పట్టువడిన సువార్త నీజనకుఁ డీనమమున
నగరమునఁ జాటుచుండును. పురజను లిఁకఁ దమ పుత్రమిత్ర
భ్రాతృసందోహంబు లాకస్మికముగ దారుణముగ శంతరింపరన
యెఱింగి హాయిగ మనఁగలరు.”

సాషా మొదలగువారు చిత్రముల పగిది నిరుత్తరులై చేష్టలుడిగి
మిన్నకుండ, మహమ్మదునుత్తాను తనయాసనము వీడి, మందహాస
మొనరించి ఇట్లు లనెను.

“మన చిత్రముల విచారసంభరితము లొనరింపక, ప్రకృతి
సౌభాగ్యము దలంచి హాయిగ నుండము. పరమాత్ముని కృపా
తిశయమున నీసౌఖ్యానుభవము నిరంతరమగుగాక!”

నాటకములు

1 మార్కండేయ .	0 12 0	6 నూర్జహాను	1 0 0
2 అహల్యా		7 దుర్గాదాసు	1 0 0
శాపవిమోచనము	0 12 0	8 చంద్రగుప్త	1 0 0
3 మీనావారుపతనము	1 0 0	9 దంపతులు	1 0 0
4 వరమాల	1 0 0	10 విజయవిజయం	1 0 0
5 పాజహాను	1 0 0	11 భక్తకుచేల	1 0 0

కా లి కో బై ం డు చే సి న వి

1 చోరశిఖామణి	1 8 0	11 సంజీవి 1 భా॥	1 8 0
2 హత్యారహస్యము	1 8 0	12 సంజీవి 2 భా॥	1 8 0
3 కుముద్వతి	1 8 0	13 వ్రజరాణి	1 8 0
4 చిన్నకోడలు	1 8 0	14 కాశీఖండము	1 8 0
5 సింహగడము	1 8 0	15 సేవాశ్రమము 1 భా॥	1 8 0
6 మాణిహారము	1 8 0	16 సేవాశ్రమము 2 భా॥	1 8 0
7 ఘటనాచక్రము	1 8 0	17 దాసీకన్య	1 8 0
8 చిన్నహస్తము 1 భా॥	1 8 0	18 స్త్రీసాహసము 1 భా॥	1 8 0
9 చిన్నహస్తము 2 భా॥	1 8 0	19 స్త్రీసాహసము 2 భా॥	1 8 0
10 కంకణరహస్యము	1 8 0	20 వీల	1 8 0

ద త న రి తే ప గు బై ం డు చే సి న వి

21 ప్రేమసుందరి	1 0 0	48 చంద్రవేషి	0 12 0
22 లక్ష్మీప్రసాదము	1 0 0	49 విమలనియువశేషము	1 0 0
23 ఘోష 1 భా॥	1 0 0	50 కాంచనమాల	1 0 0
24 ఘోష 2 భా॥	1 0 0	51 నీమంతిని	1 0 0
25 రహస్యభేదనము	1 0 0	52 సువీల	1 0 0
26 మొగలాయీదర్బారు		53 శకరేఖ	1 0 0
1,2,3,4 భా॥ ఒక్కొక్కటి	1 0 0	54 యమనాభాయి	0 12 0
30 రాజసుందరి	1 0 0	55 శ్యామల	1 0 0
31 కంకుమభరణి	1 0 0	56 కారం కథలు (చిన్నకథలు)	1 0 0
32 జాగిలము	1 0 0	57 కాలనర్మ	1 0 0
33 సరస్వతి	1 0 0	58 శ్వాసతకథాసారం	1 0 0
34 ఆనందాభాయి	1 0 0	59 కథాకల్పవల్లి (చిన్నకథలు)	1 0 0
35 హత్యారహస్యము	1 0 0	60 అరక్షణియ	1 0 0
36 గంగ	1 0 0	61 మాధవి	1 0 0
37 కోపానూరు	1 0 0	62 లలిత	0 12 0
38 అటీస్ మణి	1 0 0	63 పెండ్లిదండ	1 0 0
39 అపరిచిత	1 0 0	64 కథావళి	1 0 0
40 అంతఃపురము 1 భా॥	1 0 0	65 నాలుగుకథలు	1 0 0
41 అంతఃపురము 2 భా॥	1 0 0	66 నీతిసబోధిక	0 12 0
42 ఆగ్రహారము	1 0 0	67 ఆదర్శము (1వ భా॥)	0 12 0
43 హత్యాధమ	1 0 0	68 ఉదయము	0 12 0
44 మేరీరాణి	1 0 0	69 భేతాశి కథలు	0 12 0
45 రాజ్యలక్ష్మి	1 0 0	70 వయ్యలు	0 12 0
46 మృత్యురంగిణి	0 12 0	71 లవంగి	1 0 0
47 అభాగిని	0 12 0		

ఆయుర్వేద యోగ ముక్తావళి

గ్రంథకర్త - పండిత శ్రీపాద శుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు.

ఇందులో, కషాయాలూ, చూర్ణాలూ, ఘృతాలూ, తైలాలూ, లేహ్యాలూ, కజ్జలిబోషణాలూ, పంటబోషణాలూ, ఆసవాలు, అరిష్టాలూ వీటికి సంబంధించిన ముఖ్యయోగాలన్నీ కూర్చబడ్డాయి. ఒక్కొక్క బోషణానికి విద్యద్వైద్యుల వాడుకలో వుండిన ఒక్కొక్క యోగమే పొందుపరచబడ్డది. శ్రీ శాస్త్రిగారు, తమ గంధర్వసార్వసీతో బోషణలు తయారుచేయ్యడంలో 30 సంవత్సరాలుగా ఆర్జించిన అనుభవం అంతా యిందులో ప్రోక్షింపబడినది. తెనుగుభాషలో, ఇంత వరకూ, ఇంత ఉపయోగకరమైన వైద్యగ్రంథం మరొకటి లేదు. శ్రీ శాస్త్రిగారి రచనామాధుర్యం తెలిసినవారికి వారి టీక ఎంత సులభం గానూ, ఎంత సరళంగానూ వుంటుందో వేరే చెప్పనక్కరలేదు. 300 పేజీల గ్రంథం, కాలికోబైందు. వెల 4-0-0 మాత్రమే.

వైద్యక పరిభాష

ఇదిన్నీ పండిత శ్రీపాద శుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు రచించినదే. ఆయుర్వేదవైద్యానికి సంబంధించిన పరిభాషాపదాలు ఎన్నో ఇందులో చక్కగా వివరింపబడ్డాయి. ఇది చెంత ఉంచుకున్నవారు ఎలాంటి గొప్ప వైద్యగ్రంథం అయినా సుభువుగా బోధపరుచుకోవచ్చు. ప్రతీ వైద్యునకూ ఇది మిక్కిలి అగత్యమైనది. వెల 4-0-0 మాత్రమే. సరస్వతీ పబ్లికేషన్, రాజమండ్రి

గృహదహనం

శ్రీ శరచ్చంద్రచటర్జీ బంగాళీమూలం అనుసరించి, సాహిత్య శిరోమణి శ్రీ పిలకా గణపతిశాస్త్రిగారు ఆంధ్రీకరించిన నవల యిది. శరచ్చంద్రుని గొప్ప రచనలలో ఇదొకటి. ఎక్కడి కక్కడో ఆవేగం కలిగించే ఘట్టా లిందులో ఎన్నో వున్నాయి. రెండు సంపుటాలు 4-0-0 విడిగా, ఒక్కొక్క సంపుటం 2-0-0

మా పుస్తకములు పేరుకొన్న అన్ని బుక్ షాపులలోను ఈ ధరలకు దొరుకును.

కథాసరిత్సాగరము

కల్లావజ్జుల శివశంకరశాస్త్రి, రృత్తివాసతీధులు సంస్కృతము నుండి తెలిగించినది.

ఆరు సంపుటములు. ప్రతి సంపుటమూ సుమారు 200 పేజీలు కలిగి ఉంటుంది.

మొదటి సంపుటము	1 - 23	తరంగములు
రెండవ	24 - 43	,,
మూడవ	44 - 55	,,
నాల్గవ	56 - 73	,,
అయిదవ	74 - 104	,,
ఆరవ	105 - 124	,,

నీతిదాయకములైన సుమారు 600 కథలతో, మనోహరమైన భాషతో ముచ్చటగొలిపే పుస్తకం యిది.

ఇందులో దివ్యుల చరిత్రలూ, మానవుల చరిత్రలూ, వివిధ జాతుల కథలూ, కర్మకారుల కష్టసుఖ వృత్తాంతాలూ, పణికుపుత్రుల వ్యాపారవిశేషాలూ, ద్వీపాంతరవాసుల స్థితిగతులూ, చిత్ర విచిత్రములగు చరిత్రలూ వర్ణింప బడ్డాయి.

కథా రూపంగానూ, వ్యాస రూపంగానూ ఉండి ఈ గ్రంథం విజ్ఞానం ఆర్జించుకోడానికి మంచి అవకాశం కలిగిఉంది.

విడివిడిగా ప్రతి సంపుటమూ రు 2-8-0

వరప్రసాద్ పబ్లికేషన్స్, రాజమండ్రి, అని వ్రాయవలెను.

 మా పుస్తకములు శుభపక్షాన్ని బట్టి పాఠశాలలోనూ ఈధరలకు దొరక

